

Іван Кушніренко
Володимир Жилінський

952513

63.3 (ЧНкр-ЧЗап-5Гул)

к96

ЛЮБИМІВСЬКІ БОРОЗНИ

63.3(47)кв-432п-517п1

К.96

ІВАН КУШНІРЕНКО
ВОЛОДИМИР ЖИЛІНСЬКИЙ

ЛЮБИМІВСЬКІ БОРОЗНИ

СТОРІНКИ ІСТОРІЇ СЕЛА ЛЮБИМІВКИ
І СВК «ЛЮБИМІВСЬКИЙ»
ГУЛЯЙПІЛЬСЬКОГО РАЙОНУ
ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ

952513

Від автора

Запоріжжя
Дике Поле
2008

Запорізька обласна
бібліотека
ім. О.М. Горького

УДК 94 (477.64)

ББК 63.3 (4Укр-43п)

К 96

Шановні друзі!

Любимівка – одне з багатьох сіл України, яке має славу, неповторну історію. Тут живуть працьовиті люди, серед яких свого часу виросли Герой Соціалістичної Праці свинарка Марія Павлівна Михайлик та цілий загін орденоносців.

Любимівці довели, що вони вміють чесно, сумлінно трудитися на полях і фермах, у тракторних бригадах і класних кімнатах, змістовно, цікаво відпочивати.

У цій книжці, можливо, не кожен знайде своє ім'я, але він упізнає родича, сусіда, з яким живе і трудиться на нашій святій рідній землі.

Тож, мої дорогі земляки-любимівці, бажаю вам Добра, Щастя і Достатку на всі літа!

Кушніренко І.К., Жилінський В.І.

К 96 Любимівські борозни. – Запоріжжя: Дике Поле, 2008. – 232 с., іл.
ISBN 978-966-2994-27-8

«Любимівські борозни» – спроба відтворення сторінок історії села Любимівки і сільськогосподарського виробничого кооперативу «Любимівський» Гуляйпільського району Запорізької області.

Книга адресується учням, студентам, учителям, краєзнавцям – усім, хто вивчає історію рідного краю.

УДК 94 (477.64)
ББК 63.3 (4Укр-43п)

*З повагою, голова сільськогосподарського
виробничого кооперативу «Любимівський»
Василь Іванович Мартиненко*

ISBN 978-966-2994-27-8

© Кушніренко І. К., Жилінський В.І., 2008
© Дике Поле, оформлення, 2008

Замість вступу

Любимівка (до 1930 року – Святодухівка, до 1958 року Ворошилівка) – село, центр сільської Ради, розташоване за 35 кілометрів на схід від районного центру. До залізничної станції Магедово – 30 кілометрів. Населення села за даними всеукраїнського перепису населення 2001 року – 917 осіб (406 чоловіків і 511 жінок), 2007 року – вже 855.

Святодухівку заснували селяни-переселенці з Полтавської губернії в другій половині XVIII століття. Першими, хто оселився на вільних землях, були Скрипники, Бугрими, Карнаухи, Головки, Куралехи... Вони розділились на хутори, і головним їхнім заняттям було скотарство, вівчарство і частково землеробство.

Село з давніх-давен відоме своїми ярмарками, на які з'їжджалися жителі навколишніх сіл.

На території сільради знаходяться заповідні землі та площі 2 гектари з реліктовими рослинами (тюльпан Шренка, різновиди ковили), 5 історичних курганів – під захистом держави.

На території села розмістився сільськогосподарський виробничий кооператив «Любимівський» – правонаступник колективного сільгоспідприємства – колгоспу імені Калініна.

В селі функціонують відділення зв'язку, філія Ощадбанку, фельдшерсько-акушерський пункт з фізіотерапевтичним кабінетом, дитячий садок на 30 місць, середня школа, в якій навчається 120 учнів, 2 бібліотеки з книжковим фондом 20 тисяч екземплярів, церква, 4 приватні магазини.

До Великої Вітчизняної війни 1941-1945 років у селі було 12 вітряків.

Святодухівка

Скільки сягав зір, по обидва боки річки Буркуноватої розкинувся степ, порослий високими травами. В'їде у них вершник – лише голова видніється.

Сюди в кінці 1789 року, шукаючи порятунку від непосильного гніту, тікали кріпаки з Полтавської губернії.

Про заснування Святодухівки існує кілька версій. Ось одна з них.

Під час заселення південних степів України через село під керівництвом царського чиновника їхали переселенці до Азовського моря. Валка їх налічувала до 100 сімей. Місцеві жителі підкупили чиновника, щоб той залишив людей у селі. Чиновник погодився. Він же допоміг виділити землю для прибулих. Визначивши, що для кожної сім'ї припаде по півдесятини землі, чиновник зібрав шапки з кожної родини та й розкидав їх по відміряних наділах. Опісля кожен господар відшукав свою шапку і там, де її знайшов, поставив курінь, а згодом і землянку. Кількість жителів у селі різко збільшилась.

Іншої версії про заснування Святодухівки дотримуються ті жителі, прапрадіди яких перебрались до наших степів з Дону та Кубані. Ось що розповідала Т. В. Глушак: «Мій батько був родом з сім'ї кубанських переселенців. Він часто переповідав розповіді свого діда про заснування села. Начебто їхали колись степом чумаки. Під вечір дорогу перекрила повноводна річка, що розлого текла по широкій долині. Не ризикуючи переправлятися в сутінках через невідому перепону, чумаки вирішили заночувати на березі. Втомлені подорожні швидко поснули. Лише один з них не спав, найстарший вартував сон побратимів. Вночі опустився густий туман. І в тому тумані чи то привиділось, чи то приснилось стомленому чоловікові, що спустився з небес на землю Святий Дух.

Став він на протилежному березі річки та й сказав чумакові: «Запам'ятай це місце. Багата і щедра земля лежить довкола. Якщо прийдеш сюди навесні, то житимеш в багатстві і достатку сам і твої діти, і рід весь твій». Запав у душу чумакові дивний сон. Прийшов він додому, зібрав родину і повернувся навесні до знайомих місць. Оселився на березі повноводної річки назавжди, а село назвав Святодухівка на честь віщого сну.

Існує ще одна, схожа на попередню, версія походження назви села. Через територію села, стверджує вона, пролягав колись найкоротший шлях для чумаків до Запоріжжя. Та не користувались ним чумаки. Ходили чутки-перекази, що на берегах річки Буркуноваті з давніх-давен живе нечиста сила. Отож і обходили всі ці землі десятою дорогою.

Та одного разу, сильно поспішаючи, поїхали чумаки коротким шляхом. Як не квапились вони, та до берега Буркуноваті дістались лиш надвечір. Сутінки швидко набігали, не лишаючи подорожнім вибору. Довелось заночувати на березі річки.

Посеред ночі всі прокинулись від дивних звуків: дикого реготу, жалібного квиління, тупотіння та тупцювання. Нажахані чумаки сприйняли весь цей гамір за шабаш нечистої сили: відьом, русалок та чортів. Цьому сприяв ще й густий туман, що спустився на долину. Лише під ранок, коли трохи вщух гамір, чумаки послули. І всім їм приснився один і той же сон. Уві сні до них звернувся чийсь голос, що наказував чумакам оселитись на бєрегах дивної степової річки, побудувати село хрестом, щоб назавжди згинула нечиста сила з цих країв. Близько до серця сприйняли набожні чумаки сон і зробили так, як було сказано. Побудували село хрестом (це помітно навіть у сучасній забудові), привезли сім'ї та стали жити на новому місці.

Побудована пізніше в селі дерев'яна церква теж мала хрестоподібну форму. Село ж назвали Святодухівка, пам'ятаючи веління голосу, який всі чумаки вважали за голос Святого Духа. Бо хто ж як не він, говорили селяни, міг би ще подбати про звільнення щедрої землі від нечистої сили.

За рік виросло невелике село, яке на честь релігійного свята Трійці було назване Святодухівкою (поділ землі проходив у день святої Трійці).

Убога і непривітна, як і десятки, сотні інших сіл південно-східної частини України, Святодухівка уособлювала типовий населений пункт дрібних одноосібних господарств, де панували дерев'яна соха і щербатий серп, де злидні не покидали бідняцькі сім'ї.

Серед убогих селянських осель виділялися лише молитовний будинок та корчма. У першій з них бідняк вимолював «милість господню», а в другій – заливав сивухою своє горе.

У 1850 році за даними 9-го народного перепису (1 листопада) у Святодухівці мешкала 851 особа (463 чоловіків і 388 жінок). А

за десятим народним переписом (14 липня 1858 року) кількість жителів села зросла до 1069 осіб (553 чоловіків і 516 жінок).

У «Списках населених місць Російської імперії» в томі 13, де йшлося про Катеринославську губернію (СПБ 1863), на сторінці 26 записано, що Святодухівка – село державне при балці Буркуноватій, лежить за 120 верст до повітового центру і 45 верств до станової квартири. Налічує 202 двори, у яких мешкає 1069 осіб. Є православний молитовний будинок.

В 1868 році у Святодухівці проживало 534 ревізьких душ.

У 1873 році святодухівців обслуговувала 3-я медична дільниця, центр якої був у Гуляйполі, де працювали 1 лікар і 2 фельдшери.

У 1882 році в селі проживало 1424 особи, з них 714 чоловіків і 710 жінок.

У 1885 році 0,8 відсотка мешканців Святодухівки хворіли на дифтерію (у колишньому державному селі проживало у 221 дворі 1406 осіб). Смертність серед хворих склала 33 відсотки.

У 1898 році сільська община, яка проживала у 327 дворах і нараховувала 2221 особу (1137 чоловіків і 1084 жінки), мала 4101 десятину землі. До сільської общини не входило 9 дворів (46 осіб, в т. ч. 27 чоловіків і 19 жінок).

В цей час у Святодухівці працювали хлібний магазин, церква, земська школа і земська винна лавка.

Миколаївська церква

У селі Святодухівці (нині Любимівка. – Авт.) в 1872 році спорудили дерев'яну церкву. Вона названа на честь святителя Миколи Чудотворця. Ця дата відзначається двічі на рік – в день його народження – 22 травня і 19 грудня – в день перенесення його мощей.

У 1882 році священиком у селі був Яким Кононенко.

У 1890 році священик Зіновій Гаврилович Балабанов мав 120 десятин землі у 7 верстах від Святодухівки.

У 1913 році церква нараховувала 3438 прихожан (1750 чоловіків і 1688 жінок). За рік тут відбулося 198 хрещень дітей, 29 вінчань молодих та 109 поховань померлих. Службу правив священик Зіновій Гаврилович Балабанов. У селі прагнувало дві церковно-приходські школи.

У 1925 році службовцями культу релігійної громади старослов'янської церкви Святодухівської сільради Гуляйпільського району були Дмитро Олексійович Жиромський та Григорій Федорович Карнаух.

При церкві була книгозбірня, яка мала 23 назви книг. Серед них – «Церковные ведомости» (1889-1912 гг.) и «Миссионерские ведомости» (1898-1913 гг.) – видання при святейшому Синоді, «Епархиальные ведомости» (1872-1881 гг.) – видання братства святого Володимира, «Церковный вестник» (1898-1899 гг.) Петербурзької духовної Академії та інші.

У 2002 році відродилася Святомиколаївська церква у селі Любимівці. Під неї виділили приміщення інтернату загальноосвітньої школи, де церква знаходилася на правах оренди. Службу проводив ієрей Сергій Йосипович Нігер.

Школи

У 1882 році у Святодухівці відкрили земську школу. Це було невелике, тісне приміщення, де навчалось 57 дітей. Через декілька років кількість учнів зменшилася. У 1884-1885 навчальному році школу відвідувало 42 учні, серед яких було тільки двоє дівчаток.

Бідняки не мали змоги вчити своїх дітей. Більше 300 хлопчиків і дівчаток шкільного віку не навчались.

У 1885-1886 навчальному році до школи ходило 52 дітей, а закінчило її троє (2 хлопчики і 1 дівчинка). Навчались діти в школі в основному одну-дві зими. Навчали їх священик Яким Кононенко і вчитель Г. М. Кольчуненко. Завдяки йому у 1885 році при школі було відкрито бібліотеку. Вона була перша на Гуляйпільці. До кінця того року вона мала 64 читача, які прочитали за рік 937 книг. Найбільше з них (331) відносилось до народної словесності, решта – з географії, історії, етнографії, біографії тощо. Один читач прочитав у середньому 14,6 книги.

У 1887-1888 навчальному році школу відвідувало 45 учнів (36 хлопчиків і 9 дівчаток). В селі налічувалось 957 ревізьких душ, а всього – 1655 осіб. 333 дітей шкільного віку не мали змоги здобувати освіту. Того навчального року на школу витратили 442,3 карбованця: від громади – 170, з них законовчителю – 50, учителю – 100, на письмові приладдя – 20; від земства – 272,3 карбованця (на письмові приладдя нуль копійок).

У 1890-1891 навчальному році до школи ходило 50 дітей (43 хлопчики і 7 дівчаток). Школу закінчив тільки один хлопчик. У селі проживало у 294 дворах 1757 осіб. 292 дітей взагалі не відвідували школу, на яку витратили за рік 479,95 карбованця.

У 1891-1892 навчальному році на утримання школи сільська община і земство виділили 507,6 карбованця. Діти навчались у 3-х групах: у 1-й – 26 учнів, у 2-й – 10, у 3-й – 4 (всього – 40), а поза школою перебувало 270 дітей. Навчали дітей: законовчитель З.Г. Балабанов і вчитель Петраков.

У 1900-1901 навчальному році у школі навчався 101 учень.

На 15 січня 1913 року у двох Святодухівських школах 4 вчителі навчали 214 учнів.

Святодухівка (продовження)

Відгомін революційних подій 1905-1907 років докотився і до Святодухівки. За розповідями старожилів, у цей час по руках селян ходила ленінська газета «Искра», що нелегально передавалася більшовиками-підпільниками з села Бурлацького (нині Чубарівка Пологівського району – Авт.). Розповсюджували її Л. Головка та Н. Голуб.

Жителі села Євдоким Ольховський, Явтух Куралех та Хома Марченко були учасниками цусімських боїв під час російсько-японської війни у 1905 році.

В 1911 році у 391 дворі проживало у Святодухівці 2620 осіб (1346 чоловіків і 1274 жінок). Землі було 4101 десятина. У фельдшерсько-акушерському пункті працював фельдшер і акушер. З 1911 року селян обслуговувала 9-та Туркенівська лікарська дільниця.

Радо зустріли жителі Святодухівки звістку про революційні події у жовтні 1917 року в Росії. Багато з них – М. Тютюнник, Т. Литвиненко, О. Мута та інші – зі зброєю в руках відстоювали молоду республіку Рад.

Першим головою ревкому було обрано більшовика-підпільника Ягора Мартиновича Чалого. Соратниками його стали Семен Величко, Трохим Гордій, Никифор Голуб, а з незаможників – Матвій Панасейко, Григорій Михайлина.

По закінченні громадянської війни на Україні в селі організувався комітет незаможних селян (КНС). На 1 жовтня 1921 року

На крейсері «Воля» служив О. Жовнір із Святодухівки. 1916 р.

в КНС входило 32 чоловіка. Коли в країні було важко з хлібом, Я.М. Чалий був викликаний тов. Леніним у Москву.

А коли в Гуляйполі організували комуну, туди направили Я.М. Чалого.

Некрасівка

У 1921 році Святодухівку перейменували в Некрасівку. До нового 1922 року комнезамівці відкрили в селі дитбудинок, пункт допомоги голодуючим. Вони також вели непримиренну боротьбу з бандитизмом. Під час нападу на село однієї з банд загинув активний член КНС Т. Левков. Два члени комітету незаможних селян стали міліціонерами.

1922 року започаткувала своє існування сільська Рада. Очолив її Григорій Мута, його заступником був Василь Катеринич.

У 1923 році в селі проживало (у 420 дворах) 2141 особа (1030 чоловіків і 1111 жінок). Вони мали у користуванні 4101 десятину землі, 400 колодязів.

Із створенням у 1923 році Гуляйпільського району, до його складу увійшла і Святодухівська сільрада.

У 1925 році у селі працювало дві школи. У 1-й навчалося 66 учнів (48 хлопчиків і 18 дівчаток), у 2-й – 52 учні (30 хлопчиків і 22 дівчинки). Заняття проводили 4 учителі. На першу школу виділили 430,65 карбованця, на другу – 121,6 карбованця.

У 1925 році організувалася комсомольська організація. Перші спілчани – Петро Глушак (секретар), Володимир Сторчак, Іван Литвиненко, Сіма Чередниченко, Лука Барановський, Іван Чалий.

На 12 грудня 1926 року до сільради входили села і хутори: Веселе, Петрівка № 2 і № 1-2. Пізніше с. Веселе і хутір Петрівка № 2 відійшли до Новозлатопільської сільради, а хутори Куцїй і Петрівка № 1-2 – до Приютненської.

У 1926 році на території сільради у 611 господарствах (дворах) мешкало 3125 осіб, зокрема, у Святодухівці – 2282 особи у 448 дворах. У селі працювали один державний і два кооперативні торгові заклади, з приватних: 7 вітряків, олійниця, крупорушка, 3 кузні, бондарня, 2 школи, сільбуд, агропункт.

Жителі села Євдоким Ольховський, Явтух Куралех та Хома Марченко були учасниками цусімських боїв під час російсько-японської війни у 1905 році.

В 1911 році у 391 дворі проживало у Святодухівці 2620 осіб (1346 чоловіків і 1274 жінок). Землі було 4101 десятина. У фельдшерсько-акушерському пункті працював фельдшер і акушер. З 1911 року селян обслуговувала 9-та Туркенівська лікарська дільниця.

Радо зустріли жителі Святодухівки звістку про революційні події у жовтні 1917 року в Росії. Багато з них – М. Тютюнник, Т. Литвиненко, О. Мута та інші – зі зброєю в руках відстоювали молоду республіку Рад.

Першим головою ревкому було обрано більшовика-підпільника Ягора Мартиновича Чалого. Соратниками його стали Семен Величко, Трохим Гордій, Никифор Голуб, а з незаможників – Матвій Панасейко, Григорій Михайлина.

По закінченні громадянської війни на Україні в селі організувався комітет незаможних селян (КНС). На 1 жовтня 1921 року

На крейсері «Воля» служив О. Жовнір із Святодухівки. 1916 р.

в КНС входило 32 чоловіка. Коли в країні було важко з хлібом, Я.М. Чалий був викликаний тов. Леніним у Москву.

А коли в Гуляйполі організували комуну, туди направили Я.М. Чалого.

Некрасівка

У 1921 році Святодухівку перейменували в Некрасівку. До нового 1922 року комнезамівці відкрили в селі дитбудинок, пункт допомоги голодуючим. Вони також вели непримиренну боротьбу з бандитизмом. Під час нападу на село однієї з банд загинув активний член КНС Т. Левков. Два члени комітету незаможних селян стали міліціонерами.

1922 року започаткувала своє існування сільська Рада. Очолив її Григорій Мута, його заступником був Василь Катеринич.

У 1923 році в селі проживало (у 420 дворах) 2141 особа (1030 чоловіків і 1111 жінок). Вони мали у користуванні 4101 десятину землі, 400 колодязів.

Із створенням у 1923 році Гуляйпільського району, до його складу увійшла і Святодухівська сільрада.

У 1925 році у селі працювало дві школи. У 1-й навчалось 66 учнів (48 хлопчиків і 18 дівчаток), у 2-й – 52 учні (30 хлопчиків і 22 дівчинки). Заняття проводили 4 учителі. На першу школу виділили 430,65 карбованця, на другу – 121,6 карбованця.

У 1925 році організувалася комсомольська організація. Перші спілчани – Петро Глушак (секретар), Володимир Сторчак, Іван Литвиненко, Сіма Чередниченко, Лука Барановський, Іван Чалий.

На 12 грудня 1926 року до сільради входили села і хутори: Веселе, Петрівка № 2 і № 1-2. Пізніше с. Веселе і хутір Петрівка № 2 відійшли до Новозлатопільської сільради, а хутори Куций і Петрівка № 1-2 – до Приютненської.

У 1926 році на території сільради у 611 господарствах (дворах) мешкало 3125 осіб, зокрема, у Святодухівці – 2282 особи у 448 дворах. У селі працювали один державний і два кооперативні торгові заклади, з приватних: 7 вітряків, олійниця, крупорушка, 3 кузні, бондарня, 2 школи, сільбуд, агропункт.

Курс – на колективізацію

...Йшли роки. Поступово відроджувалось зруйноване громадянською війною господарство. Але селяни бачили, що одноосібним дрібним господарствам не добитись подальшого розвитку, піднесення економіки й підвищення життєвого рівня трудящих. Вони добре розуміли, що тільки колективна праця приведе до заможного життя.

Але, як і в інших селах району, колективізація одноосібних господарств проходила в обстановці жорстокої класової боротьби. Опір чинили багатії, куркулі, які були в селі.

Із створенням у 1929 році Новозлатопільського району Святодухівка перейшла до його складу.

На початку колективізації, в 1929 році, в селі створюються колгоспи: «Перемога», «Нове життя», «Червоний партизан» і «Червона зоря». Звичайно, це були не міцні господарства.

В 1929 році в селі створили артіль інвалідів. Головою був Павло Терентійович Тесля, постачальником – Степан Трохимович Хайло, завмагом – Гаркавець.

У 1929-1930 роках головами колгоспів «Червона зоря» і «Червоний партизан» працювали Григорій Петрович Фідрик і Сидір Давидович Гах.

Першими трактористами в Любимівці були:

Яків Лелюк, Степан Лукич Лелюк, Павло Іванович Лелюк, Павло Кузьмич Карнаух, Конон Степанович Галя – помічник бригадира тракторної бригади, після війни – бригадир, Федот Костенко – бригадир тракторної бригади.

Після війни працювали трактористками: Харитина Яківна Борисенко, Марфа Андріївна Дерев'янка, Віра Петрівна Мороз, Ганна Антонівна Дядюн; свинарками – Варвара Яківна Галкіна, Федора Лаврентіївна Бугрим, Марія Василівна Дядюн, Федора Трохимівна Величко, Марія Павлівна Михайлик; доярками – Настя Микитівна Лелюк, Віра Денисівна Бугрим, Варвара Денисівна Бондаренко, Марія Максимівна Заїчко.

Колгосп «Нове життя» очолив Д. А. Педаш (у Велику Вітчизняну війну по-звірячому закатований гітлерівцями). А колективістами стали Степан Лелюк, Федір Бугрим, Оляна Педаш.

У 1930-1931 роках виникла потреба нового розподілу землі з урахуванням територіального розміщення колгоспних дворів. Тоді

були організовані колгоспи імені Молотова, імені Кірова, імені Калініна і «Перемога».

В 1933 році у Любимівській школі навчалось 600 учнів (директор Брушківський). У голод 1932-1933 навчального року дітей у школі підгодовували пшоняною кашею.

А взагалі у селі Ворошилівці у 1931 році померло 38 осіб, у 1932 – 34, у 1933 – 70, у 1934 – 50 осіб.

В 1937 році у школі був перший випуск десятикласників. До війни в селі працювали амбулаторія, аптека, пологовий будинок, дитсадок, бібліотека з книжковим фондом 3 тисячі примірників (800 читачів). Село електрифікували, збудували водокачку.

З 1955 по травень 1964 року завідувала бібліотекою Тетяна Прокопівна Домашенко. З 1964 по травень 1966 року – Катерина Петрівна Черкун, з 1966 по 1967 рік – Ніна Петрівна Гайдар, з 1967 по 2007 рік – Лідія Іванівна Карнаух.

Минали роки, розквітало село, яке в 1930 році перейменували на Ворошилівку, заможніше ставало життя селян. У 1934 році було збудовано двоповерхове приміщення школи, сільський клуб, водокачку, посаджено виноградники, лісосмуги, побудовано приміщення під ферми.

У сільському клубі працювали гуртки: драматичний, хоровий, музичний, які не раз були учасниками районних і обласних олімпіад.

Педколектив Ворошилівської ШКМ. 1932 р.

Репресії

В 30-х роках двадцятого століття політичних репресій зазнали:
БУГРИМ Федір Давидович, 1895 р. н., с. Святодухівка, бухгалтер колгоспу «Перемога». Заарештований в 1937 році.

ВАКУЛА Порфирій, с. Святодухівка, колгоспник артілі «Червоний партизан» Святодухівської сільради. Заарештований в 1933 році.

ВЕЛИЧКО Петро Михайлович, 1896 р. н., с. Святодухівка, одноосібник. Заарештований 3.04.1931 р. Постановою Особливої наради при колегії ДПУ УРСР від 28.08.1931 р. виселили до Північного краю на 3 роки.

ВОЛОВСЬКИЙ Семен, 1898 р. н., с. Святодухівка, колгоспник артілі імені Калініна. Заарештований в 1937 році.

ГАРКАВЕЦЬ Яків Карпович, с. Святодухівка.

ГНИДА Кузьма Андрійович, 1891 р. н., с. Святодухівка, одноосібник. Заарештований в 1932 році. Покарання відбував в Уссурійському краї.

ДЕРЕВ'ЯНКО Тимофій Панасович, 1900 р. н., с. Святодухівка, тракторист колгоспу «Нове життя» Туркенівської сільради. Заарештований в 1937 році.

ДРАНИЙ Костянтин Михайлович, с. Святодухівка, колгоспник артілі «Нове життя» Туркенівської сільради. Заарештований в 1937 році.

ЖЕРЕБКО Трохим, с. Святодухівка, заарештований в 1933 році.

КАРНАУХ Андрій Пилипович, 1898 р. н., с. Святодухівка, колгоспник артілі «Червоний партизан». Заарештований в 1938 році.

КАРНАУХ Данило Пилипович, с. Святодухівка, колгоспник артілі «Червоний партизан». Заарештований в 1937 році.

КАРНАУХ Петро Олексійович, 1901 р. н., с. Святодухівка, селянин-одноосібник. Заарештований у 1932 році.

КОРОБКА Омелян, с. Святодухівка, колгоспник артілі імені Калініна.

ЛИТВИНЕНКО Іван Федорович, с. Святодухівка, робітник колгоспу «Нове життя» Туркенівської сільради. Заарештований в 1937 році.

МИХАЙЛИК Денис Петрович, 1887 р. н., с. Святодухівка, колгоспник артілі «Нове життя» Туркенівської сільради. Заарештований в 1937 році.

МУТА (Муша) Григорій Гнатович, 1985 р. н., с. Святодухівка, завгосп колгоспу «Нове життя» Туркенівської сільради. Заарештований в 1937 році.

ОНИЩЕНКО Іван Платонович, с. Святодухівка, бухгалтер колгоспу «Нове життя» Туркенівської сільради. Заарештований в 1937 році.

ОПІШНЯК Григорій Васильович, с. Святодухівка, селянин-одноосібник. Заарештований в 1933 році.

ОПІШНЯК Ягор Васильович, с. Святодухівка, селянин-одноосібник. Заарештований в 1933 році.

ОПІШНЯК Яків Васильович, с. Святодухівка, колгоспник артілі «Нове життя» Туркенівської сільради. Заарештований в 1933 році.

ПЕДАШ Андрій Іванович, 1894 р. н., с. Святодухівка, голова артілі «Перемога» Ворошилівської сільради. Заарештований в 1934 році.

ПОЛУЛЯХ Федір Іванович, 1898 р. н., с. Святодухівка, колгоспник артілі «Перемога» Ворошилівської сільради. Заарештований в 1938 році. За рішенням «трійки» УНКВС по Дніпропетровській області розстріляний 23.04.1938 року.

ПШЕНИЧНИЙ Іван Іванович, 1912 р. н., с. Святодухівка, працівник відділу в штабі Київського військового округу. Заарештований в 1937 році. Позбавлений волі на 8 років у виправно-трудовому таборі.

СЛАВІНСЬКИЙ Віктор Адамович, 1901 р. н., жив у селі Ворошилівці, через хвороби не працював. Заарештований в 1937 році.

СЛАВІНСЬКИЙ Іван Адамович, лікар Ворошилівської сільської лікарні. Заарештований в 1937 році.

СОЯ Іван Кіндратович, 1883 р. н., с. Святодухівка. Заарештований в 1938 році.

ТАРАН Іван Григорович, 1906 р. н., с. Святодухівка, жив у селі Розівці. Заарештований 20.03.1938 року. Рішенням «трійки» УНКВС по Дніпропетровській області від 4.08.1938 року позбавлений волі на 8 років.

ТЕСЛЯ Іван Несторович, с. Святодухівка, голова колгоспу «Перемога» с. Ворошилівка. Заарештований в 1937 році.

ТЕСЛЯ Олексій Тимофійович, 1891 р. н., с. Святодухівка, колгоспник артілі «Нове життя» Туркенівської сільради.

Заарештований 29.11.1937 року. Рішенням «трійки» УНКВС по Дніпропетровській області позбавлений волі на 10 років.

ТЕСЛЯ Трохим Тимофійович, с. Святодухівка, колгоспник артілі «Нове життя». Заарештований в 1937 році.

ТОПОЛЯ Василь Якович, 1897 р. н., с. Святодухівка, токар-слюсар Новозлатопільської МТС. Заарештований у жовтні 1937 року.

ТЮТЮННИК Андрій Іванович, с. Святодухівка, селянин-одноосібник. Заарештований у 1933 році.

ТЮТЮННИК Іван Олексійович, 1895 р. н., с. Святодухівка. Заарештований в 1937 році.

ТЮТЮННИК Никифор Васильович, 1894 р. н., с. Святодухівка, ветлікар у с. Ворошилівці. Заарештований у 1937 році.

ТЮТЮННИК Яким Олексійович, 1912 р. н., с. Святодухівка. Заарештований в 1937 році.

ФІДРИК Антон Петрович, 1907 р. н., с. Святодухівка, колгоспник артілі у с. Ворошилівці. Заарештований у 1938 році.

Велика Вітчизняна війна 1941-1945 років

Віроломний напад фашистської Німеччини 22 червня 1941 року перервав мирну працю, приніс багато горя радянським людям. Важкі випробування випали і на долю жителів с. Ворошилівки.

6 липня 1941 року Новозлатопільська районна газета «Колгоспна зоря» повідомляла:

— В колгоспах с. Ворошилівки відбулися багатолюдні мітинги, присвячені виступові по радіо Голови Державного Комітету Оборони тов. Сталіна. Читка промови тов. Сталіна проводиться по всіх бригадах і ланках — колгоспники цілком усвідомлюють небезпеку, яка нависла над нашою Батьківщиною. Вони мобілізуються на боротьбу за найшвидше збирання врожаю, за те, щоб успіхами на господарському фронті знищити ворога.

На мітингові в колгоспі «Перемога» тов. Сінько сказав:

— В ці дні, коли кращі сини нашого народу віддають свою кров на захист нашої Батьківщини, ми повинні віддати всі свої сили для допомоги Червоній Армії, Червоному Флоту у розгромі ворога. Наші колгоспники зараз всі виходять на роботу, більшість з них перевиконує норму.

На мітингу в колгоспі імені Кірова колгоспниця Карнаух Василина заявила:

— В дні Великої Вітчизняної війни наші колгоспниці почали працювати набагато краще. Ми виконуємо норми на 160-180 процентів. На заклик тов. Сталіна ми повинні відповісти потроєною продуктивністю праці.

Молоді патріоти, комсомольці і піонери розгорнули роботу по організації допомоги Червоній Армії. Молодь надсилає подарунки бійцям Червоної Армії; піонери організували охорону хлібів.

Зараз всі колгоспники Ворошилівки вступають у збирання високого врожаю. В боротьбі за швидке збирання включається вся інтелігенція села.

«Всі ми сповнені одним бажанням, — писали Л. Брушківський та Ігнатюк, — віддати всі свої сили на розгром ворога».

Ворог буде розбитий, фашистська гадина буде роздавлена.

— Іду добровольцем у Червону Армію, — заявив 6 липня 1941 року голова колгоспу імені Калініна Денисевич. В кінці 1919 року наша Радянська країна була в дуже тяжкому становищі. Міжнародна буржуазія простягала свої криваві загарбницькі руки, щоб поневолити народи вільної молоді Радянської країни. Мені тоді було всього 15 років. Я попросив молодого командира, щоб мене прийняли добровільно у Червону Армію. Мене прийняли.

Я брав активну участь у розгромі білополяків. З того часу минуло 22 роки. Наша вільна Батьківщина стала в багато разів могутнішою і непереможною.

Віроломні фашисти Німеччини порушили наші кордони. Бандит Гітлер обдурив німецький народ і послав його воювати проти Радянської країни, проти вільного людства.

Патріоти Радянського Союзу зараз б'ються із загарбниками. Вони борються за мирну працю, за щасливе життя.

Я подав заяву до військового комісаріату, щоб мене взяли добровольцем у Червону Армію. Я битиму ворога, як бив бандитів-білополяків. Я не пошкодую ні сили, ні крові, ні життя. Все віддам за свою вільну радянську Батьківщину.

В перший день збирання врожаю в колгоспі імені Калініна на роботу вийшло 70 колгоспників і колгоспниць. Не дивлячись на те, що в перший день косарі працювали на другій вистиглій

ділянци, вони денну норму – 6 гектарів на косарку – повністю виконали.

По-стаханівськи працювали в'язальниці Величко, Олена Бугрим, Неділько, Лелюк, Настя Ольховська.

У перші два дні вони зв'язали по 0,75 га кожна. На в'язанні снопів старенькі колгоспниці Олександра Ігнатович, Олійник зв'язують за день по 0,75 га.

Багато колгоспників артілі імені Молотова пішли на фронт бити гітлерівські банди. Але ті, що залишились, на збиранні врожаю прагнуть працювати не гірше, а набагато краще за минулий рік. Скрізь на всіх роботах норми перевиконуються.

Колгоспниці П. Задорожня, Івко, Марія Соя очищають за день 210 центнерів хліба при нормі 150. Скиртувальники Марія Гах, Настя Ігнатович, Іван Радуль скиртують в день по 2,5 га озимого хліба при нормі 2,0 га.

Добре працюють візники хліба Федір Соя, Павло Соя, Яків Борисенко, Гнида та ін.

Вони навантажували по 10 центнерів зерна на безтарку і за кілька днів вивезли 914 центнерів у рахунок держпоставки і 150 центнерів натуроплати.

Демонструючи свій патріотизм, 210 комсомольців, піонерів і учнів Ворошилівської школи працювали в колгоспах на різних роботах.

Комсомольці 8-х і 9-х класів з колгоспу імені Калініна Вова Денисевич, Олексій Опішняк вивозили хліб на елеватор. З цією роботою вони справлялися добре.

З величезним патріотичним піднесенням працювали комсомольці Віра Ємець, Галя Гаценко, Володя Педаш, Ніна Тополя. В роботі вони не відставали від колгоспників. Працювали біля комбайна, на скиртуванні. Піонер-учень 4 класу Степан Гриценко сторожував і виконував це відмінно.

Комсомольці з колгоспу «Перемога» Ф. Хайло, Олексій Бугрим, Василь Івко, Віра Івко віддано трудилися в полі. Всю свою енергію вони віддавали Вітчизні. Норми виконували на 140–150 відсотків.

Тяжкі випробування випали на долю жителів села Ворошилівки, яке потрапило у тимчасову окупацію. Великих втрат завдав во-

рог колгоспникам. Були спалені при відступі гітлерівців ферми, амбари з хлібом, вітряки. Фашисти розстріляли комуністів Івана Голіздру, Дмитра Педаша, яких залишав райком партії для підпільної роботи. Гітлерівці знищили колгоспних: 212 коней, 102 корови, 207 свиней і у людей – 129 свиней, 17720 голів курей. Вивезли близько 27 тисяч центнерів зерна. Сума збитків склала 5101780 карбованців.

За роки окупації із сільської ради у Німеччину було відправлено 57 осіб.

Бойко Катерина Григорівна (1926 р. нар.) згадує:

«Мені та Жовніренко Галині вдалося втекти. Та в степу нас наздогнали двоє поліцейських. Ми стали плакати: «Краще розстріляйте нас, та до Німеччини ми не поїдемо!». Поліцейські переговорили між собою – і відпустили. Небезпечним був шлях додому. Ми з Галиною ховалися у скиртах, у посадках. Дома зробили мені схованку із саморобної цегли. Там просиділа я, не виходячи, 19 днів. Тільки пізно ввечері рідні приносили мені їжу. Декілька раз приходили поліцаї. Робили обшук, розпитували, де я. А коли у сусідів німці запалили скирти, залишатись у цій схованці було небезпечно. Тоді я перебралась у погріб».

Молодь вивозили у Німеччину до осені 1943 р. Моїм землякам, як і іншим «остарбайтерам», довелося пережити страшні випробування.

Живе у нашому селі Михайлова Лідія Іванівна – тиха, скромна, привітна жінка. Вона частий гість у місцевій школі. Слухають діти, затамувавши подих, розповіді Лідії Іванівни про часи війни, про її нелегке життя.

Спогади Івко (Михайлової) Лідії Іванівни (1926 р. н.): «До Німеччини я була відправлена 30 жовтня 1942 р. Везли у закритих вагонах. А на залізничну станцію молодь супроводжував поліцейський із рушницею, щоб ніхто не втік. Мене привезли у м. Валдніл. Тут була мармеладна фабрика «Краут-фабрик». Я працювала кочегаром. Топилося чотири печі. Робота дуже тяжка. Скільки вугілля перевезла візком! А знаходилося воно далеко від печей. Мені ж було тоді всього 16 років. Їсти давали брукву та 200 г хліба, в який були домішані опилки. Власник фабрики Бонгарц Йоганес грубо, жорстоко ставився до робітників. А от його дружина, американка, була доброю людиною. Коли господар кудись від'їздив, вона і хліба нам давала, і м'ясо (конину).

Дівчатам дуже хотілося сфотографуватися. Стали просити про це хазяйку. Вона сказала: «Я приведу вам фотографа, але при умові, що будете веселими». Дівчата погодилися. Я була стомлена, сумна. Посміхатися не могла. Навіть закрила очі – не хотіла фотографуватися.

Моя землячка із с. Любимівки Соя Марія Демидівна, 1920 р. н., працювала на підвозці буряків та вантаженні їх до печі. Коли дівчата пакували мармелад для відправки на фронт німецьким солдатам, то клали до нього і брудні ганчірки, а то і дохлих пацюків.

Ми були звільнені американськими військами у травні 1945 р. Хазяїн кричав: «Ось вас тепер в Америку відвезуть!» Солдати привезли нам цілу машину їжі! Відправили на розподільчий пункт. Потім перевезли літаком у Східну Прусію.

Наші бійці нас ображали, називали «продажними шкурами». До листопада 1945 р. працювала на відновленні залізничного полотна. Потім повернулася в рідне село. Згодом забрали на відбудовчі роботи у м. Запоріжжя. При цьому сказали: «Батьки від тебе відвикли, ти ж у Німеччині була». До 1952 р. працювала в обласному центрі. Там вийшла заміж. З чоловіком приїхали жити в село».

Барановська (Лемко) Віра Йосипівна (1924 р.н.) та Гнида Віра Кузьмівна (1926 р.н.) працювали на військових заводах м. Салгітер і м. Гельштет. У м. Салгітері на заводі Кляйн-Айзен працювала і Хайло (Котько) Ганна Демидівна (1919 р.н.) – молола метал.

Із спогадів Барановської В.Й.:

«Бараки. Дерев'яні нари. Працювали в три зміни. Годували лише один раз на день. Давали вариво з буряка та трави, одну на трьох хлібину. Картопля – лише в неділю. За бараками – насипи землі. Там ховали мертвих. На роботу і з роботи – під конвоем. Чули образливі вигуки німецької дівчати: «Руссіше швайн!». А скільки разів у нас кидали камінням! Я склала пісню:

Здравствуй, мати!

Прими письмо от дочки,

Я пишу тебе издалека.

Я живу, но жизнь моя разбита,

Одинока, нища й горька!

Завезли меня в страну далеку

И с разбитой, буйной головой,

И разбили жизнь мне молодую,

Разлучили, маменька, с тобой!»

Гниді Н.К. минулого року виповнилося 80. Проживає з хворим сином та невісткою. Надія Кузьмівна погано бачить, майже не виходить із дому. Скільки всього пережила за своє життя! Особливо боляче згадувати молоді роки, проведені у фашистській неволі:

«Мені ще не було 17-и років, коли забрали до Німеччини. Працювала на заводах. За роботу трохи платили. Але купити нічого не могли, навіть ниток чи голок. Була карткова система. А ми карток не мали. Годували погано. Виводили в місто під конвоем, а інколи виходили самі. На грудях відзнака «Ost» – не втечеш. У місті бачили, як біля парканів лежали яблука. Так хотілося їсти, а взяти фрукти не можна було. Запам'ятався такий випадок. Прийшли з нічної зміни. Були дуже виснажені, стомлені. Вночі працювати найважче. Тільки заснули, коли крик: «Підйом!» Прибули два есесівці. Друга зміна застрайкувала, відмовлялася виходити на роботу. Есесівці, які говорили майже чистою російською мовою, кричали: «Хто організатор?» Дівчата мовчали. Один із них говорить іншому: «Може їх усіх прямо тут розстріляємо?» Другий відповів: «А прибирати хто буде?» Після цього вказали на одну жінку як на організатора страйку. Її забрали.

Серед нас була вчителька, Женя Литвиненко, з одного із хуторів Гуляйпільського району. Вона знала німецьку мову. Женя часто говорила: «Я не витримаю! Я не хочу жити!» Дівчина вирішила покінчити життя самогубством. Вона напилася чорнилою, та залишилася жива. Лежала хвора, не вийшла на роботу. Женю забрали есесівці – і більше її ніхто не бачив...

Хочу сказати, що і серед німців були добрі люди. Одного разу ми, шестеро дівчат, йшли вулицею міста. Нас супроводжував конвой. Одна німкеня кинула нам з балкона панчохи. Дівчата боялися їх взяти. А я підняла, з вдячністю глянувши на жінку. Мене були запросили в одну німецьку сім'ю. Я побачила, що прості люди живуть бідно, скромно. На обід був супчик, відварена картопля.

Хіба простим німцям хотілося, щоб їхніх дітей забирали на війну? Визволили нас американські війська. Моя односельчанка Алейкіна Варя залишилася на Заході. Спочатку жила в Англії, згодом – в Канаді. Восени 1945 р. я повернулася додому».

На військовому заводі по виробництву боєприпасів у м. Юнкерат працювали Білаш Дмитро Іванович (1924 р.н.) та Варжель Петро Степанович (1920 р.н.). З вересня 1944 р.

вивезені у м. Нойвид, згодом у м. Кобленц. Там вони рили окопи, розчищали дороги.

На німецьких заводах у роки війни працювали Кістик Віра Никифорівна, Жила Євдокія Самійлівна (1919 р.н.), Рудименко Ганна Яківна (1926 р.н.).

Ганні Яківні 82-й рік. Народилася вона у с. Федорівка (нині Чубарівка) Пологівського району. Батько рано помер. У сім'ї було семеро дітей. Жили дуже бідно. Закінчила тільки 2 класи. Рудименко (Драна) Ганна Яківна згадує:

«Перший раз мене хотіли вивезти на роботу до Німеччини в 1942 р., мені та ще одній дівчині з нашого с. Федорівки вдалося втекти з м. Пологи. Майбутні «остарбайтери» були закриті там в одному з приміщень перед відправкою на каторгу. Переховувалась.

До Німеччини була відправлена 28 серпня 1943 р. – за два тижні до визволення села! Працювала на заводі у м. Ротгау. Робочий день тривав 12 год., згодом – 10 год. Харчування погане – бруква, 250 г хліба, чай (майже без цукру). Усього робітників було 450 чол., з них 60 дівчат. Жили в бараках. Працювати було дуже важко. Звільнили нас радянські війська у 1945 р.»

Після війни Рудименко Г.Я. вийшла заміж у с. Любимівку, живе в ньому до сьогоднішнього дня. Радуль (Янковська) Марія Харлампівна (1923 р.н.) виконувала обов'язки хатньої робітниці на віллі Вальтера Шуберта. Вона прала одяг, прибирала, мила посуд тощо. На цій віллі бували представники вищого ешелону влади Німеччини. Серед них – Мюллер, Гітлер.

Працювала служницею в одного німецького лікаря Мощенко (Сіренко) Катерина Сергіївна, 1925 р.н. Вона згадувала:

«До війни я жила в с. Сагарівці Буринського району Сумської обл. До Німеччини вивезена влітку 1941 р. Спочатку до Берліна, а потім до Ляйпціга. Жили в таборі. Там нас били прикладами (ми латали мішки). Згодом мене забрав лікар. Працювала в нього хатньою робітницею. Одного разу вдалося втекти. Та на одязі був знак «Ost». Мене спіймали, дуже били». На примусових роботах в Німеччині був і чоловік Катерини Сергіївни Сіренко Федір Несторович.

В 90-х рр. у селі проживало 14 колишніх «остарбайтерів». На сьогоднішній день їх залишилося троє: Івко (Михайлова) Лідія Іванівна, Гнида Надія Кузьмівна, Рудименко (Драна) Ганна Яківна.

На фронтах Великої Вітчизняної загинуло 232 жителя села.

Вчитель Ворошилівської середньої школи Григорій Олексійович Тарасенко, офіцер Радянської Армії, будучи тяжкопораненим, в останні хвилини життя написав листа своєму сину: «...І ти, мій любий синок, не почервонієш за мене, за свого батька. Твій батько загинув у боротьбі за майбутнє щастя, вірний клятві і Батьківщині» і далі: «...А якщо твоєї Батьківщині буде погрожувати ворог, будь гідним мене, свого батька. Не пошкодує життя за Батьківщину».

Цей адресований, кров'ю серця написаний, заповіт батька не тільки синові, він адресований всій нашій молоді...

Патріотичні вчинки жителів села по збереженню прапора колгоспу, портрета Леніна і сьогодні у розповідях старожилів Любимівки.

Коли ворог почав палити амбари, не побоялися вогню П.Т.Тесля, Ф.А. Педаш, В.П. Дерев'яно, К.М. Михайлик, М.О. Гах. Бо думали про завтрашній день... Кинулись рятувати вітряка, збиваючи вогонь, Г.П. Руденко із своїми дітьми...

Г. Карнаух порадила односельчанам вигнати корів у лісосму-гу, щоб німцям на дістались...

Про некрикливий подвиг Пелагії Миронівни Ігнатович 24 листопада 1990 року розповідала Гуляйпільська районна газета «Зоря комунізму»: «Пелагія Миронівна – шанована землячка, – розказував голова виконкому сільської Ради М.М. Попруга. – Все життя в колгоспі. Багато років працювала у галузі тваринництва, останні в рільничій і садово-городній бригадах. Вже їй за сімдесят. Нині на заслуженому відпочинку».

...Я прошу Пелагію Миронівну розповісти про історію переховування портрета В. І. Леніна. Все ж ризик був, і великий. Важко навіть уявити, що чекало її, коли б гітлерівці виявили крамольний портрет. Любимівці розповіли такий факт: у одного односельця окупанти знайшли палітурку від ленінського томика, і то мало не замордували його. А тут жінка переховувала сам портрет Володимира Ілліча...

При згадці про те, Пелагія Миронівна примовкла. Мабуть, спогад збентежив її серце. Не поспішала розповідати. З думками збиралась. Зір полинув десь у безвість...

Гнітюча для мене пауза тривала кілька хвилин. Розумію, жінці б посидіти наодинці, без слів, у задумі...

Невдовзі Пелагія Миронівна заговорила. Голос її негучний, голубливий.

...Це сталося восени сорок першого. То був вельми сумний для радянських людей час. Тоді в кожному селі повною мірою осягли трагедію короткого слова «війна»: через сльози і біль, розлуки з близькими, через невимовне горе, принесене в оселі першими «похоронними». Потім були евакуація, відступ червоноармійців.

– Не горюйте. Ми незабаром повернемось. Не може ж бути, щоб ми не розбили ворога! – як могли втішали стариків вимотані тяжкими боями і дорогою солдати.

Пелагія вже й не згадає, куди і чому вона прямувала безлюдною вулицею. Десь далеко глухо гримотіла канонада. А мати ж наказувала: «Сиди, доню, дома. На рипайся. Бачиш, який тривожний і сумний час. Не знаєш, звідки вигулькне горе...». Та не послухала... Пішла...

Не зчулась, як опинилась біля колгоспної контори. Пелагія колись часто забігала сюди до брата, їй так подобалось спостерігати, як Федосій клацав на рахівниці. У нього так вдало виходило, любив свою справу. Тому, мабуть, Пелагія не стрималась і зайшла до контори.

Двері відчинені. Гнітючою пусткою війнуло з приміщення. А тут так людно раніше було. Часто юрмилися відвідувачі, кожний зі своїми справами. До третіх півнів часом засідали правління. Вирішували, планували, мріяли. Веселий і щасливий час був. Заможнішали селяни і раділи життю.

Пелагеїн погляд ковзнув по стінах. Зупинився. «Ой, що ж це!..» Зі стіни на неї дивився Володимир Ілліч, ніби вітався з нею. Прикипіла поглядом. «Здрастуйте, товаришу Ленін!» Дівчині так захотілося на весь голос вимовити ці слова. Як колись у школі любила декламувати вірші, присвячені вождеві.

Мимоволі зринули спогади. Дитинство, мамині спогади про минуле села, про колишнє безрадісне життя. Ось тоді Пелагія вперше почула про Леніна. «І понині, – говорила мама, – я не можу забути вселюдську скорботу в день його смерті. Стільки довелось всього пережити. Навіч бачила страждання бідних, таких, як і ми, людей, для котрих Ленін був дорогий безмірно...»

«Залишити портрет Леніна на глум ворогам? Ні, тільки не це,

– миттю сяйнула думка. – Заберу додому. Сховаю. А як тільки радитимуть односельці, коли вона, Пелагія Ігнатович, принесе до контори портрет Ілліча. Бійці казали, щоб чекали їх, вони скоро повернуться...»

Дівчина хутенько зняла зі стіни портрет. Визирнула на вулицю. Здається, нікого нема. А негарні думки обсідали, надокучували. «Хоч би не вздріти кого...» – благала в долі дівчина.

Тут і хочьби тієї – до рідної домівки, здається, рукою подати. А для дівчини вічність. Скільки страху і хвилювання пережила, доки двору дісталась...

Потім буде жадане визволення восени сорок третього. І буде свято в селі... А потім – Перемога. І на тому святі на сцені серед прапорів і квітів стоятиме портрет Ілліча, врятований П. Ігнатович. І на кожному святі, на кожній урочистій раді громада на найпочеснішому місці виставлятиме портрет Леніна, і односельці незримо доповідатимуть і йому про зроблене, радитимуться з ним на майбутнє.

То буде потім...

...Дівчина нечутко зайшла на обійстя, прочинила сінешні двері. Портрет поставила в куток. Здається, мама нічого не помітила. А хвилювання не лишило її. Вона обережно обмотала портрет і сховала на горище, як їй здавалось, в надійному місці.

Свою таємницю дівчина ховала у найглибших закутках свого серця. Часто підхоплювалась. Пробиралася на горище і мацала портрет. «На місці...» – і полегшено зітхала.

Одного дня за шибкою Пелагія побачила постаті поліцаїв. Знітилась. Все похололо. «Невже дізнались? Чи може, у них зародилась якась підозра?» – тільки й подумала.

– Що злякалася? Чого стоїш, наче не своя. Хе-хе, – реготав поліцай. – Давай, показуй горище. Пішли.

Його напарник тільки тихо та в'їдливо посміхнувся.

Поліцаї нишпорили, але нічого так і не знайшли. Взяли груш і з тим пішли.

Не відразу у дівчини й від серця відлягло.

Нелегко, зимно було сільчанам в період окупації. Фашисти знищували патріотів, наганяючи страху на інших. Трагічна доля спіткала колишнього голову колгоспу комуніста Д. А. Педаша.

– Тяжко нам усім. Але життя триває. Ми не повинні піддаватися горю, яким би великим воно не було, – говорив на побаченні

у в'язниці дружині Дмитро Андрійович. – Вірю, ленінська правда переможе. І я горджусь званням комуніста...

Те все страхіття минуло. Але не забулось і не забудеться!

Ця подія трапилася теж восени 1941 року в тодішній Ворошилівці.

...Ось-ось село мали захопити фашисти. Гнітюча тиша заповзла у Ворошилівку. Село наче вимерло. Рідко хто наважувався залишити домівку.

А Галина Кілімова, незважаючи на заперечення матері, підхопивши відра, заспішила до колодязя...

Ще здалеку дівчина побачила на ганку контори двох чоловіків, котрі про щось розмовляли. Впізнала їх, зраділа. І на серці наче відлягло.

– Ходи-но, сюди, Галю, – покликав її Петро Дорофійович Чучко (в школі він навчав дівчину фізиці). Поруч з ним стояв Хома Попруга.

– Тут справа така, – продовжував Петро Дорофійович. – Ми тебе знаємо, а тому довіряємо. В метушні евакуації якось забули Червоний прапор. Якщо зможеш, сховай і збережи прапор до кращих часів. А буде і на нашій вулиці свято.

Чучко швидко зняв з держака полотнище і передав Галині.

– Запам'ятай, про це ніхто не повинен знати, навіть вдома, – сказав наостанок вчитель.

Дома потай від мами, вона відпорола від оксамиту бахрому, а полотнище вшила в ковдру, котру перед цим почала шити.

Скоро в маленьку хатину Кілімових завітали два поліцаї. Вони здогадувалися, що прапор у Кілімових. Фашистські прихвосні прощупали навіть відро із смальцем, але так і не знайшли те, що шукали. Проста селянка виявилася кмітливою за зрадників. Вона переховала прапор у ящик із сіллю і закопала на попелищі.

У вересневі дні 1943 року, коли радянські бійці визволили Любимівку, Галина Григорівна Кілімова дістала зі сховища дорогу святиню, пришила до полотнища бахрому і передала прапор голові виконкому сільради Кузьмі Попрузі. Патріотка з честю виконала свій обов'язок.

Про ці вчинки патріотів є і їхні особисті підтвердження, і Петра Петровича Панасейка.

У червні 1990 року в Любимівському краєзнавчому музеї були цікаві експонати часів Великої Вітчизняної війни. Серед них вирізка з фронтової газети з розповіддю про мужність і відвагу земляка Василя Петровича Карнауха. Там і знімок бойового офіцера, його останні листи, подяки за мужність.

Із прочитаного дізналися про такі факти.

...В бойових порядках на броні танка їхав гвардії молодший технік-лейтенант Василь Карнаух. В одному з населених пунктів, коли його машина порівнялась з будинком, офіцер помітив, що із вікна прямо в танк німець наводить фаустпатрон.

Василь Карнаух не розгубився. Він вихопив пістолет і вистрілив у фашиста. Міна випала з рук убитого наповал ворога.

Офіцер діяв миттєво. Все те відбулося за лічені секунди. І танк був врятований, і сам він залишився живий.

В. П. Карнаух на фронті не раз проявляв рішучість, сміливість, відвагу, відчайдушність.

Або ось такий епізод з воєнної біографії земляка.

В одному з боїв дуже сутужно склалася ситуація для танкістів. Якось мить – і гітлерівці зімнуть опір наших бійців.

І перелом стався блискавично. Василь Карнаух стрибнув з танка й зі злістю пантери кинувся на гітлерівського кулеметника, зім'яв його. І вже зі свого танка свинцевим вогнем з трофейної зброї знищував фріців...

А скільки таких випадків було на бойових дорогах воїна. Поряд зі смертю ходив з піднятою головою.

Що ми знаємо про цього воїна? Багато хто з любимівців із старшого покоління ще пам'ятають доброго на вдачу юнака. І рідні свято шанують пам'ять про нього. В молодшого брата Івана Петровича зберігалися всі Василеві листи. Всі дбайливо підшиті. Це свята сімейна реліквія.

Ось перший Василів лист братові Колі про святкування нового 1938 року, про свої оцінки. Після закінчення дев'яти класів юнак поїхав у Дніпропетровську область, там опанував слюсарну професію.

Теплі, зворушливі, ніжні листи Василь слав батькам – Петрові Гнатовичу і Василені Силівні. Нелегко було вчитися. Мізерна стипендія, але люблячий брат і син якось економив карбованця і надсилав додому подарунки – мануфактуру, одяг, взуття.

ФЗУ Василь закінчив успішно. Після повернення додому працював у тракторній бригаді. З головою поринув у роботу.

Незадовго перед війною, у квітні сорок першого, Василя призвали на дійсну службу. Про той період він згадував скупо: «Відступаючи, долали за день по 55–70 кілометрів. Гірко було, а що ж зробиш. Ворог був озброєний до зубів». Є і такі рядки.

Люта ненависть до супостата надихала наших воїнів на безприкладні подвиги. «Вміти бити ворога, – писав в листі Василь Карнаух, – значить всім еством ненавидіти його і безмежно, душею і серцем любити свою прекрасну країну. Без неї, рідної землі, яку відвоювали в жовтневі дні для тебе твої батьки, немислиме життя. А за життя треба боротися!»

Зачастили Василеві листи в рідну домівку після звільнення Любимівки від німецько-фашистських окупантів. Радів, що всі живі-здорові, а «розіб'ємо ворога, зустрінемося!»

Василь повідомив, що закінчив авіатехнічне училище, а згодом вивчився на механіка-водія танків, а ще пізніше одержав офіцерський атестат про успішне завершення навчання в Київському танковому техучилищі.

І знову – будні війни, бої. «І знаєте, рідні мої, нам дух піднімає те, що війська наші крок за кроком успішно просуваються вперед, а ворог тікає. Доб'ємо гада, неодмінно...» – хвалиться в одному листі.

«Здрастуйте, дорогі мої, матуся, братик Альоша! Живий, здоровий, чого і вам бажаю. За мою хорошу роботу мене нагородили орденом Червоної Зірки...» (17.07.1944 р.).

«Польща... Вчора тільки-но вийшли із запеклих боїв... Щось було таке незрозуміле. Фріци перли, як навіжені. Просто, не знаю, де тільки в них сили бралися, щоб так тікати. Тікають вони під музику «катюші», під артилерійські частівки. Ну, а ми їх гладили своїми гусеницями. На цей раз я знову нагороджений медаллю «За відвагу». Мамо, я вам вислав три переклади і не знаю, чи ви їх одержали...» (19.09.1944 року).

«Сьогодні одержав від вас вісточку, за яку дуже і дуже вдячний. Добре, що ви отримали гроші. І ви їх, мамо, не тримайте. Коли треба, то я ще вишлю.»

І коли обгорів у танку й потрапив у госпіталь, з жартами повідомляв додому: «На днях трішки обпікся, але скоро повернуся до своїх хлопців з новими міцними силами...»

А як Василь радів успіхам свого найменшого братика Альоші, котрий сповіщав, що пішов у 7 клас, а влітку заробив 110 трудовнів, а наша корова за 8 місяців – 124 трудовні.

«Шановна Василю Силівно, – писав командир частини капітан Зарниця. – Ваш син гвардії техник-лейтенант Карнаух В. П. у боротьбі з німецькими загарбниками проявив мужність і відвагу, за що його нагороджено медаллю «За бойові заслуги». Гаряче поздоровляємо і Вас...» (10.08.1944 року).

В. П. Карнаух брав активну участь у визволенні міст Білорусії. Серед листів є подяки Верховного Головнокомандуючого за відмінні бойові дії.

І ось найсумніша звістка, похоронна: «Ваш син гвардії техник-лейтенант Карнаух В. П. в бою за соціалістичну Батьківщину, вірний воїнській присязі, проявивши героїзм, мужність, загинув 14 січня 1945 року і похований з віданням воїнської шани в селі Запори Пултуського повіту у Польщі».

1 квітня 1975 року районна газета надрукувала статтю «Ім'я героя відоме» старшини запасу із с. Купейне Мінської області М. Пискунова:

– В українському селі Любимівці, що на Гуляйпіллі, в 1917 році в сім'ї хлібороба Макара Васильовича Карнауха народився син Михайло. Ріс він у важкий для нашої Радянської країни час, а тому й дитинство його було нелегким. До того ж восьмирічним залишився без батька і матері. Старший брат Василь став годувальником п'ятьох братів-сиріт. Довелося рано одружитися. Його дружина, Олександра Іванівна, замінила сиротам матір, як рідних прийняла в сім'ю, виховувала, навчала. А жилося впроголодь.

Михайло навчався добре, з захопленням. В школі вступив до комсомолу. Десятирічку закінчив з прекрасними оцінками.

Брати дуже любили Михайла – доброго, життєрадісного, сміливого. Його ще з дитинства вабило небо. Він зізнався братам, що мріє стати льотчиком.

З роками мрія не пройшла, але в льотне училище він не потрапив: не вистачило двох років. Довелося прибавити собі літ. І ось у 1933 році Михайло за комсомольською путівкою їде в Москву, в льотну школу.

Москва. Столиця. Чудове місто. Невже ж він, сільський хло-

пець, буде тут жити, навчатися? Михайло обходив усю Москву, милуючись її майданами, проспектами, соборами, відвідав багато музеїв.

Юнак наполегливо оволодівав нелегкою професією льотчика. Настав перший учбовий політ. Яке це свято для курсантів, закоханих у небо!

– Товаришу інструктор, курсант Карнаух...

– Вільно, – посміхається інструктор, мимоволі милуючись сяючим юним обличчям. – Дозволяю виліт...

Хіба можна порівняти з чимось відчуття польоту?! «У-2» відривається від землі, і здається, що в тебе самого виростають крила. Напружений кожен м'яз, а серце... воно від радощів готове вистрибнути з грудей...

Перший політ. Потім їх будуть десятки, сотня. Але першого ніколи не забути...

Льотну практику проходив успішно. Поступово з'явилися впевненість, кмітливість, виробився окомір. Училище М. Карнаух закінчив успішно. Відпустку, яку йому надали, вирішив провести в рідному селі.

Сільські хлопчачки тінню ходили за льотчиком. Брати, друзі дитинства зустріли тепло. Швидко проминув час. Ось уже час їхати до місця призначення – Запоріжжя. Там він працюватиме льотчиком-інструктором.

Не можна сказати, що робота з молоддю не подобалася Михайлові. Та вабили повітряні траси. Тому він з радістю погодився, коли запропонували перейти пілотом у Донецьк.

З тих пір він багато літав, освоював ще незнайомі для нього типи літаків, удосконалювався в пілотажі.

В 1937 році М. Карнауха призвали до лав Червоної Армії. Служив на Далекому Сході. Закінчивши військову авіашколу, став льотчиком-винищувачем.

Звістка про віроломний напад гітлерівських загарбників на нашу Батьківщину застала Михайла під Москвою, на курсах вищої льотної підготовки. Його прохання послати на фронт було задоволено.

Михайло Карнаух захищав Москву. Навіть у найважчі для столиці і нашої Вітчизни дні він вірив у Перемогу. Впевнено писав старшим братам: «Ми ще зустрінемось, але коли, точно не знаю. Війна затягується. Але перемога буде на нашому боці...»

До 1944 року М. Карнаух воював на різних фронтах. Настали гарячі весна і літо 1944 року. Готувалася, потім здійснювалася операція по розгрому гітлерівських військ на території Білорусії. З великим напруженням працював «повітряний міст» Москва – Білорусія. Кожної ночі з Великої землі поспішали льотчики з бойовим вантажем у цей район жорстоких боїв.

...Тепла липнева ніч. Група наших штурмовиків «ІЛ-2» вилітає, щоб знищити скупчення військ противника в районі Гродненської області. Винищувачі супроводжують штурмовиків. До складу групи входять: ведучий першої пари командир ескадрильї майор Олександр Отлесний, його ведений Володимир Некрасов, ведучий другої пари командир ланки лейтенант Михайло Карнаух і його ведений Олександр Серков.

Коли прийшли до цілі, були дуже складні метеорологічні умови. Отлесний і Некрасов прикривали штурмовиків знизу, а Карнаух і Серков – зверху, вони поринали між хмарами, шукаючи ворожі винищувачі. Це було дуже небезпечно.

Успішно виконавши бойове завдання, штурмовики взяли курс на свою базу в село Рачковичі Гомельської області. З ними ж повинні були повертатися винищувачі. Але зник Карнаух. Отлесний запрошує його по радіо. Не відгукується. Серков пробує відшукати свого командира ланки – він прийняв його останню команду: «Пробиваємо хмари!». Серков «пробиває» хмари, але Карнауха не бачить і не може більше зв'язатися з ним по радіо.

...Ворожі коршуни знайшли літак Карнауха. І льотчик вступив з ними у нерівний бій. Всі жителі білоруського села Угринь спостерігали за мужнім радянським соколом. Підбита машина його падала на село. Але поранений льотчик зумів відвести літак від села, він не залишив машини...

Того ж дня радянські війська визволили село Угринь. Жителі села поховали останки невідомого героя.

...Я був в Угрині після війни. Очевидці розповіли мені про цей повітряний бій і попросили дізнатися ім'я льотчика.

Я зробив все можливе – писав десятки листів, багато їздив і прохання жителів села виконав. Тепер на могилі невідомого солдата змінений надпис: «Тут похований лейтенант Радянської Армії, льотчик Михайло Макарович Карнаух, який загинув у бою за визволення с. Угринь 12.07.1944 р.»

На його могилі завжди квіти. За нею доглядають учні місцевої школи, піонерська дружина якої тепер носить ім'я безстрашного льотчика.

12 липня лейтенант загинув. Він так і не дізнався, що 7 липня став батьком. Його донька Ірина виховувалася в бабусі на Далекому Сході. Тепер вона живе в Ташкенті. Її прізвище по чоловіку Кудрявцева. Я листуюся і з братами Михайла та з його колишніми однополчанами, зокрема, з його бойовим другом Некрасовим. Всі разом вони й допомогли мені розповісти жителям білоруського села Угринь про цю чудову, мужню людину з далекого українського села.

На багатьох фронтах діяли сини і дочки Любимівки. За ратні подвиги удостоєні бойових орденів і медалей колишній північно-морець комуніст О.І. Самсоненко, захисник Сталінграда.

П. Т. Попруга, О. І. Самсоненко

П. Т. Попруга, розвідник Д. В. Варжель, визволителі України, Білорусії і Молдавії М.С. Жила, Ф.Є. Супрун та І.А. Педаш... Різні військові долі у них. І не виміряти тих шляхів, що довелося пройти колишнім бійцям.

А ось так склалася фронтова доля Віктора Івановича Попруги.

В 1940 році він пішов на службу в Армію. Після закінчення школи молодших авіаспеціалістів його було направлено в одну з авіачастин.

Війна застала Віктора в Бобруйську. Звідти літаки його полку вирушали бомбити танкові колони фашистів, які рвались до Бреста, ворожі війська, які скупчились в районі Білої Подляски. Потім

були бої на Центральному, Брянському, Воронежському та інших фронтах. Захищаючи Москву і Тулу, Сталінград і Воронеж, молодий воїн мужнів, з кожним днем збільшувалася його тяга помсти. Екіпаж грізного пікірувальника для Віктора став маленькою, але дружною бойовою сім'єю.

Веселий і життєрадісний у хвилини перепочинку старшина Попруга був у бою грозою для фашистських стервятників. За мужність і відвагу повітряного стрілка-радиста було нагороджено орденом Червоної Зірки і медаллю «За відвагу». Кожна нагорода кликала його до помсти, вела на нові подвиги.

Фронтові будні тривали.

Останній бій мужнього екіпажу добре описав колишній командир дивізії, полковник запасу А. Г. Федоров у своїй книзі «Плата за щастя», який відбувся 28 червня 1944 року під річкою Березиною.

Ось що писав братові в одному з останніх листів В. Попруга: «...на своїх птицях понесу смерть рудим гадам, помщуся за братів, за страждання матері, буду боротися до кінця. А якщо загину, то буде шкода, що зробив тільки 192 бойові вильоти...»

За знищення моста через річку Березину кавалера орденів Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ступеня, медалі «За відвагу» старшину Попругу було нагороджено посмертно орденом Вітчизняної війни I ступеня.

«Ви можете гордитись своїм сином Віктором, з ім'ям котрого однополчани йшли в бій і перемагали. Адже Віктор – це переможець», – писали матері воїна Юхимії Андріївні Попрузі ветерани 24-го Червонопрапорного ордена Суворова Орловського бомбардувального полку.

А так доля склалася у братів Івків з Любимівки.

Катерина Корніївна і Омелян Пилипович Івки були хліборобами, жили у селі Ворошилівці, працювали у колгоспі і ростили синів. А було їх семеро та ще двоє доньок. І всі завзяті, до роботи беручкі, як батьки.

– Добрі помічники ростуть, – говорили про них люди.

І батьки раділи, дивлячись на синів-орлів. І радіти б їм до старості літ та онуків глядіти, коли б не війна...

Мати-Батьківщина покликала своїх синів, – і вони відгукну-

лися на її поклик. Так пішли з села один за одним Федір, Дмитро, Василь... Мати з нетерпінням чекала з фронту листів. Прийшов трикутник від Федька: «Б'ємо ненависного ворога удень і вночі. Скоро знову бій, прокляті фашисти лізуть, як сарана...».

То була остання звістка. Згодом до батьківської оселі прийде офіційне повідомлення: «Ваш син Федір Івко... смертю хоробрих». Важка була звістка. Потім листоноша знову зайшов на подвір'я Івків.

– Ось вам, той... – і недоказав. Подав папірця і хутчії з двору, наче сам винен у тому, що мусить приносити неприємні звістки.

– Невже й Митю? – зойкнула мати. Батько тремтячими руками розгорнув папірця і зблід: йшлося там про те що, захищаючи Ленінград, їхній син Дмитро Івко загинув смертю хоробрих...

Іван Івко ще до війни закінчив Гуляйпільський педагогічний технікум, учителював. У перші дні війни на фронт не потрапив. Але, дізнавшись про загибель двох братів, став наполягати, щоб і його послали в бій. Писав заяви, та щоразу йому відмовляли. «Я комуніст, – писав він у черговій заяві, – моє місце на передовій. Доки вороги топчуть нашу священну землю, я не маю права відсиджуватися в тилу. Мушу відплатити за кров братів своїх, за сльози матерів наших».

Іван Івко свого добився. Довго не було від нього листів. А потім знову прийшла похоронна.

...Настала черга молодшого Івка – Олексія. «Хочу стати офіцером», – написав він у заяві до військкомату. Його направили в училище. Після його закінчення політпрацівник Олексій Івко потрапив на Балтійський флот.

Хоробро бився з фашистами Василь Івко, був важко поранений, на фронті став комуністом. Демобілізувавшись, одразу пішов працювати в МТС.

Брати Івки до кінця виконали свій священний обов'язок.

Кажуть, доки людину пам'ятають, вона живе. А в пам'яті вдячних земляків брати Івки залишилися назавжди. Їхнім іменем названа одна з вулиць у селі Любимівці, на якій народилися і вирости патріоти.

23 липня 1968 року районна газета надрукувала матеріал

«Нагорода знайшла солдата»: – Виклик до райвійськкомату для жителя села Любимівки Микити Самійловича Жила був несподіванкою. «Що б це мало значити?» – думали не тільки колишній воїн, а і його дружина.

Постукуючи милиціями (одну ногу втратив на війні), до військкоматівського кабінету зайшов середнього зросту, моложавий обличчям чоловік. Відрекомендувався.

– Микита Самійлович Жила...

Землероб від діда-прадіда. Бути хліборобом він вважав найпочеснішим званням на землі. Але примара війни тимчасово засломила яскраве сонце, мирне небо.

...Ось один з бойових епізодів. Це було в березні-квітні 1944 року в 90 кілометрах за Одесою – (місто було ще в руках німців). Рота бійців, в складі якої був рядовий Жила, одержала завдання захопити плацдарм на березі Дністра.

Форсували річку відносно спокійно. Блискавичним ударом примусили гітлерівців відступити. «П'ятачком» називали солдати своє місцезнаходження, їм більше місяця довелося утримувати невеличкий плацдарм. Зв'язку з «Великою землею» майже не було. Денно і нічно фашисти не давали червоноармійцям підняти голову. Ворог безперервно поливав жменьку бійців свинцем і бомбами. Але «п'ятачок» жив, боровся. Самих контратак відбили 17.

– Звичайно, це коштувало нам великих жертв, – каже Микита Самійлович. – Уявіть, із сотні бійців, що першими закріпилися на плацдармі, живими залишилося 12. – І, скрушно хитнувши головою, додав: – Багато загинуло там моїх побратимів. Там народився і не один герой...

Над острівцем стоїть чорний важкий дим. Бо горіло все навколо...Здається, ось-ось гітлерівці зламають оборону. Серед оснажених червоноармійців трапилось хвилиenne замішання. І саме в цю хвилину схоплюється Микита Жила.

– Хлопці, куди ж ви! Командування беру на себе. Ні кроку назад! – одним видихом крикнув він.

І солдати зупинились. Так жменька сміливців перемогла у поєдинку з супротивником.

За той подвиг М. С. Жила був удостоєний найвищої солдатської нагороди – ордена Слави 3-го ступеня. Перед строем бійців нагороду йому вручив полковник.

І знову спомин...

...Командир відділення розвідників молодший сержант Жила одержав наказ: вночі форсувати Тису, захопити плацдарм і тримати його до приходу роти підкріплення. Розвідники зненацька напали на фашистів, а ті, думаючи, що потрапили в оточення крупного військового з'єднання Червоної Армії, накивали п'ятами. Поки прибуло підкріплення, господарями міста стали червоноармійці на чолі з молодшим сержантом. Визволителів радо вітали югослави.

Незабаром нові бої. Тяжке поранення. Ампутація ноги. Змінювались госпіталі, бо відлежуватись довелось більше року. І не знав солдат, що за форсування Тиси і взяття міста його було представлено до нагороди орденом Червоної Зірки.

Тільки через 24 роки бойова нагорода знайшла власника. Вручаючи орден М.С.Жилі, працівник райвійськкомату Ф.М.Личко сердечно привітав колишнього воїна, побажав йому здоров'я і успіхів в особистому житті.

Особливо пам'ятним для трудівників села стало 13 вересня 1943 року. В цей день радянські війська звільнили село від фашистської навали. За визволення Ворошилівки віддали своє життя 120 радянських бійців (серед них капітан Громико, лейтенант В. Середнюк та інші). А така історія трапилася у вересневі дні 1943 року з Петром Івановичем Євстигнєєвим.

На Гуляйпільщині є гарне село Любимівка. Квітуче, добрими людьми славиться. Саме звідси восени сорок третього й почалося визволення нашої області від гітлерівських окупантів. Гарячі бої були. Німці зустріли наступаючих радянських бійців шаленим мінометно-артилерійським вогнем. Багато наших полягло там.

Якось довелось бути у відрядженні в Любимівці. Завітав і на братську могилу. Могильні плити мені здаються сторінками великої книги. Читаю сумні колонки прізвищ і намагаюся здогадатися, хто ті герої, з якої кричі мали серця, що, не задумуючись, віддали за світлий сьогоднішній день найдорожче? Вони нічого по собі не лишили, крім прізвищ, а іноді зовсім zostались невідомими.

Перебігаю поглядом колонки прізвищ. Раптом очі спіткнулися у борозенці між рядками. Куди ж поділось одне прізвище? «Може, це недобра втіха малолітніх пустунів?» – майнула і така думка. В цей час підійшов тодішній завуч середньої школи В.Я.Красницький.

– Вас, мабуть, здивував отой прочерк у списку похованих? – спитав Василь Якович.

– Так.

– А знаєте, загиблий сам викреслив своє прізвище.

– ?!

І ось яку історію я тоді почув. Червоні слідопити школи на протязі декількох років розшукують рідних похованих тут бійців. Багатьох з них вдалось їм знайти. Так розшукали й сім'ю Євстигнєєва. Юні любимівці надіслали рідним такого листа: «Ваш син сержант Петро Іванович Євстигнєєв загинув смертю героя і похований у нашому селі. Приїжджайте на могилу сина...»

І одного дня, напередодні свята Перемоги, в Любимівці сільчани побачили незнайомого чоловіка середніх років. Видно, що приїжджий, – ходив, роздивлявся все так прискіпливо. Неначе щось пригадував. Підійшов до пам'ятника загиблим. Довго вдивлявся в колонки прізвищ.

Щемом озвалась пам'ять. Деяких знав в обличчя, сидів з ними на комсомольських зборах, страждав від холоду і голодував в окопах. Тепер замість друзів – мертві літери, бронза прізвищ на плиті.

І раптом наче приріс очима – своє прізвище надбав.

Обступили школярі: «Звідки ви, дядьку, чому плачете...»

– Помилка тут, – тільки й видихнув.

Любимівців це дуже здивувало і обрадувало: «Як живий?!» Пролит кров за їх визволення – тому так привітно зустрічали. Вранці наступного дня на мітингу сільчан прибулий дорогий гість, а це був саме той сержант Петро Іванович Євстигнєєв, начальник цеху одного з підмосковних заводів, власноруч виправив помилку війни.

Петро Іванович у своїх спогадах був небагатослівний. Пригадував, що бій за визволення Любимівки був для них несподівано жорстокий. В ході його щось сліпуче вдарило Петра в обличчя. І він знепритомнів. А далі...

Підбираючи на полі бойовища загиблих, бійці підняли закривавлену шинель. В кишені виявили документ Євстигнєєва. І в рідну домівку Петра полетіла похоронна: «загинув у боях з німецько-фашистськими загарбниками... 12 вересня сорок третього року...»

Тяжко пораненого, без ознак життя Петра підбрали після того бою. Коли у братській могилі санінструктор накривав тіла

загиблих плащ-палатками, він помітив в одного солдата, тобто в Євстигнеєва, кровотечу з рота. І доставив його в медсанбат.

Живим залишився Євстигнеєв! Медики тилового госпіталю з тіла солдата вилучили уламки металу, зашили рани...

...По вулиці села Новонікольське Московської області йшла листоноша. Горе гірке навідалось до Євгенії Євменівни Євстигнеєвої: «Ваш син Петро Іванович Євстигнеєв, виконуючи наказ командування...»

Через місяць в будинок Євстигнеєвих постукала листоноша. «Вам лист від сина...»

Смерть Петра оплакана, і раптом замість казенного чотирикутного конверта – солдатський трикутник. Все як належить: зворотна адреса, знайомі синові слова. Тільки почерк як чужий: літери то падають одна на іншу, то видираються угору.

«Петя, до смерті писав лист чи після смерті? – вивела на папері знесилена від горя мати. – Якщо ти, синок, справді живий – знімись, пришли карточку...»

І через три тижні листоноша знову була на порозі, в руках – конверт, трикутний. В конверті маленька фотокартка. Живий Петя в лікарняному халаті...

Солдат вижив, щоб далі воювати і перемагати.

– Є така прикмета, – говорив Петро Євстигнеєв друзям, – якщо кого живим поховали, той довго житиме.

І він вірив у цю прикмету. Петро згадував: його проводжала на фронт мама. Підвода привезла їх до військкомату, а там раптом оголосили: від'їзд завтра, хто близько живе, може вернутись додому, але щоб завтра вранці – без запізнь. Як мама вмовляла Петра: «Поїхали, сину, останню ніч вдома переночуєш», він твердо відповів: «Ні, вернусь додому тільки із Берліна».

Після «похорон» у Любимівці Євстигнеєва на шляху до Берліна ховали ще двічі.

Та усім смертям на зло Петро вижив! Коли він повернувся з війни, мама все ще не могла повірити, що син живий. Плакала всі перші дні, а син усміхався.

– Мамо, я ж говорив тобі – вернусь додому тільки із Берліна...

Так воював солдат-визволитель, солдат Перемоги.

Назвемо усіх поіменно любимівців, що загинули у боротьбі з ворогом:

Багач Григорій Романович
Байрака Данило Петрович
Барановський Іван Йосипович
Бездудний Микола Петрович
Білий Іван Іванович
Білієнко Федір Юхимович
Богдан Трохим Кузьмич
Борисенко Василь Єремійович
Борисенко Іван Омелянович
Борисенко Михайло Омелянович
Борисенко Яків Омелянович
Бродський Іван Гаврилович
Бродський Іван Сафронович
Бродський Михайло Федотович
Бродський Павло Терентійович
Бродський Степан Остапович
Бродський Федір Йосипович
Бугрим Андріян Лаврентійович
Бугрим Дмитро Євдокимович
Бугрим Іван Григорович
Бугрим Іван Денисович
Бугрим Свирид Денисович
Бугрим Степан Денисович
Бугрим Федір Михайлович
Бугрим Яків Якович
Варжель Іван Пилипович
Варжель Павло Степанович
Величко Василь Іванович
Величко Кирило Федорович
Величко Максим Петрович
Величко Павло Іванович
Величко Петро Васильович
Вітковський Іван Васильович
Власенко Мойсей Юхимович

Водоп'ян Федір Денисович
В'язовський Григорій Іванович
В'язовський Іван Крисантіївич
Галя Іван Федотович
Гах Іван Андрійович
Гах Федір Андрійович
Гах Федір Сидорович
Глушак Максим Степанович
Глушак Тимофій Іванович
Глушак Тимофій Степанович
Гнида Демид Іванович
Гнида Тимофій Андрійович
Голіздра Іван Тимофійович
Голуб Георгій Никифорович
Голуб Павло Никифорович
Дементій Григорій Максимович
Дементій Іван Іванович
Денисевич Володимир Наумович
Денисевич Наум Леонтійович
Дерев'янка Василь Панасович
Дерев'янка Геннадій Тимофійович
Дерев'янка Дмитро Панасович
Дерев'янка Єгор Прокопович
Дерев'янка Панас Прокопович
Драний Андрій Андрійович
Драний Сергій Артемович
Дядюн Данило Петрович
Дядюн Олександр Лук'янович
Дядюн Олександр Павлович
Дядюн Павло Порфірович
Дядюн Петро Федорович
Дядюн Федір Антонович
Ємець Гаврило Федорович
Ємець Іван Федорович

Ємець Михайло Федорович
Жеребко Іван Трохимович
Жеребко Петро Трохимович
Жеребко Степан Трохимович
Жила Іван Самійлович
Задорожній Федір Микитович
Івко Антон Сергійович
Івко Василь Тимофійович
Івко Дмитро Омелянович
Івко Дмитро Сергійович
Івко Іван Омелянович
Івко Федір Омелянович
Івко Юхим Пилипович
Ігнатович Антон Степанович
Ігнатович Ілля Кузьмич
Ільховський Іван Євдокимович
Ільховський Микита Євтухович
Ільховський Яків Петрович
Канцидал Максим Федорович
Канчуковський Петро Олексійович
Карнаух Василь Петрович
Карнаух Іван Кузьмич
Карнаух Микола Васильович
Карнаух Михайло Макарович
Карнаух Никифор Трохимович
Карнаух Павло Кузьмич
Карнаух Павло Олексійович
Карнаух Петро Олексійович
Карташов Яків Антонович
Катеринич Іван Степанович
Килимов Дмитро Григорович
Кисельов Дмитро Васильович
Кистик Никифор Йосипович
Козак Євдоким Якович
Козак Іван Євдокимович
Коломоець Хома Степанович
Костенко Федот Тимофійович
Кручиненко Андрій Федорович
Кугаєнко Петро Петрович

Куковський Василь Панасович
Куковський Михайло Панасович
Куралех Василь Федорович
Куралех Іван Євтухович
Куралех Михайло Пантелійович
Куралех Павло Андрійович
Кучеренко Іван Федорович
Латиш Дмитро Іванович
Лелюк Антон Федорович
Лелюк Василь Лукич
Лелюк Василь Сергійович
Лелюк Данило Сергійович
Лелюк Максим Іванович
Лелюк Назар Іванович
Лелюк Петро Григорович
Лелюк Федір Терентійович
Лисенко Григорій Павлович
Литвиненко Іван Іванович
Литвиненко Іван Терентійович
Литвиненко Петро Демидович
Литвиненко Тимофій Іванович
Лищук Тимофій Васильович
Лобанов Сергій Савич
Лобанов Яків Савич
Лобачевський Геннадій Тимофійович
Любинштейн Наум Михайлович
Макаров Панас Євдокимович
Марченко Володимир Іванович
Марченко Панас Іванович
Мега Іван Іванович
Мега Іван Карпович
Мега Карпо Вікторович
Михайленко Степан Федорович
Михайлик Дмитро Денисович
Михайлик Олександр Андріанович
Михайлина Василь Петрович
Михайлина Григорій Петрович
Мороз Петро Онисимович
Неділько Дмитро Матвійович

Омельченко Микола Григорович
Опішняк Іван Данилович
Опішняк Іван Йосипович
Опішняк Микола Іванович
Панасейко Василь Тарасович
Панасейко Данило Якович
Панасейко Михайло Петрович
Панасейко Федір Аксентійович
Панасейко Юхим Якович
Педаш Григорій Мойсейович
Педаш Дмитро Андрійович
Педаш Іван Григорович
Педаш Максим Григорович
Педаш Микола Андрійович
Педаш Михайло Семенович
Педаш Панас Дмитрович
Педаш Сава Григорович
Педаш Федір Григорович
Педаш Федір Максимович
Перекопай Аркадій Сергійович
Перепадя Никифор Герасимович
Петренко Леонід Кононович
Покотиленко Михайло Титович
Полулях Єгор Антонович
Полулях Іван Олексійович
Попруга Віктор Іванович
Попруга Іван Тимофійович
Попруга Лука Федорович
Потлатий Аврам Григорович
Радуль Микола Петрович
Радуль Харлампій Васильович
Ревко Степан Іванович
Саливон Микола Панасович
Салкін Микола Якович
Свидан Петро Іванович
Середа Василь Леонтійович
Симоненко Митрофан Аврамович
Симоненко Олексій Аврамович
Симоненко Семен Аврамович

Скрипник Ілля Митрофанович
Скрипник Павло Федорович
Соя Гнат Петрович
Соя Павло Микитович
Соя Тимофій Петрович
Соя Федір Іванович
Супрун Григорій Харитонович
Супрун Пилип Іванович
Сьомочкін Олександр Якович
Тарасенко Григорій Олексійович
Тесля Василь Несторович
Тесля Кіндрат Несторович
Тесля Олексій Іванович
Тютюнник Андрій Іванович
Тютюнник Григорій Миколайович
Тютюнник Іван Матвійович
Тютюнник Іван Никифорович
Тютюнник Микола Михайлович
Тютюнник Микола Степанович
Тютюнник Олексій Іванович
Тютюнник Петро Степанович
Тютюнник Трохим Антонович
Тютюнник Федір Матвійович
Федорович Олександр Леонович
Фідрик Антон Петрович
Фідрик Павло Григорович
Фідрик Степан Петрович
Фідрик Федот Петрович
Хайло Антон Савич
Халаджи Костянтин Христофорович
Ханецький Андріян Тимофійович
Ханецький Іван Андріанович
Хмелевський Олександр Микитович
Хохотва Сергій Федорович
Чемисов Іван Івлямпійович
Чередник Микола Антонович
Чередник Панас Федотович
Чередник Яків Гаврилович
Чертов Олексій Михайлович

Чорний Григорій Іванович
Чорний Іван Григорович
Чучко Петро Дорофійович
Шемчук Микола Сергійович

Шестіра Олександр Андрійович
Шляхтин Михайло Федорович
Янько Петро Федорович

Учасниками

підпільно-партизанського руху були:

Алейкіна Марія Антонівна, 1924 р. н., нагороджена медаллю «За бойові заслуги».

Попруга Ніна Василівна, 1924 р. н., нагороджена медаллю «За бойові заслуги».

Полулях Федір Антонович, 1915 р. н., нагороджений медаллю «За бойові заслуги».

Чернова Марія Трохимівна, 1924 р. н., нагороджена медаллю «За бойові заслуги».

Орденем Червоної Зірки були нагороджені:

І. П. Малій

Бугрим Іван Лаврентійович, 1925 р. н., механік-водій бронетранспортера.

Білієнко Галина Георгіївна, 1924 р. н., санітарка.

Васильконов Михайло Анастасович, 1917 р. н., механік-водій танка.

Жила Микита Самійлович, 1911 р. н.

Малій Іван Панасович, 1919 р. н.

Михайлик Михайло Трохимович, 1914 р. н., командир взводу, нагороджений двома орденами Червоної Зірки.

Попруга Петро Тимофійович, моряк.

Самсоненко Олександр Іванович, моряк.

Орденем Слави III ступеня були нагороджені:

Варжель Дмитро Васильович, 1925 р. н.

Драний Іван Андрійович, 1924 р. н.

Жила Микита Самійлович, 1911 р. н.

Відбудова

Зразу ж після звільнення трудящі Любимівки включились у відбудову зруйнованого війною господарства. В лютому 1944 року колгоспники розгорнули збір подарунків для своїх визволителів – бійців Червоної Армії.

Колгоспники артiлі «Перемога» зібрали 70 кілограмів, імені Кірова – 50 кілограмів подарунків. Вони разом з посылками писали листи, в яких висловлювали свою любов до Червоної Армії, зобов'язувалися допомагати їй, працювати ще краще, по-фронтальному, щоб швидше розбити лютого ворога.

Героїчна праця колгоспників дала перші результати. Уже в 1945 році трудівники села здали в засіки держави 23000 центнерів хліба. А через рік колгоспи мали 70 коней, 600 голів великої рогатої худоби, 450 овець, 300 свиней, відремонтували школу і 57 будинків колгоспників.

7 квітня 1946 року колгоспи села Ворошилівки закінчили сівбу ранніх зернових. Посіяли 907 гектарів при плані 865. По півторі норми виконували трактористки Харитина Опішняк і Мелашка Педаш.

До 5 гектарів щодня засівали кінними сівалками колгоспники артiлі імені Молотова Ілля Бродський та імені Кагановича Сидір Опішняк.

А в колгоспі імені Кірова Ворошилівської сільради сівбу ранніх зернових закінчили за 6 днів (посіяли 287 гектарів – на 67 гектарів більше плану і 20 гектарів соняшнику). Сівачі Харлампій Педаш і Семен Мега на кінних сівалках щодня засівали по 7 гектарів (норма – 5).

Колгоспниці Оксана Мега, Наталка Тютюнник, Олександра Попруга своїми коровами щоденно боронували по 1,5 норми, а на боронуванні озимих давали по дві норми.

16 червня 1946 року Гуляйпільська районна газета «Сталінським шляхом» повідомляла, що днями на обласній нараді голів виконкомів районних, селищних і сільських рад Ворошилівської сільради, яка домоглася кращих показників у області по організації виконання п'ятирічного плану відбудови і розвитку народного господарства, вручений Перехідний Червоний прапор обласної Ради.

На той час було прополено 3152 гектари просапних перший раз і 50% цих площ – вдруге, пар піднято на 1103 гектарах (план 1010 гектарів).

21 липня під час недільника з вивозу хліба державі в колгоспах сільської ради було вивезено 1410 центнерів зерна. Його на приймальний пункт доставляли вручну, колгоспним тяглом і коровами колгоспників.

Колгоспниці Ганна Тернова і Марія Тимошенко перевезли вояками за 5 кілометрів відповідно 100 і 70 кілограмів зерна.

Найкраще вивезення зерна на недільнику було організовано в артілі імені Молотова. За день здали державі 448 центнерів зерна. Як передовій виконком сільради вручив артілі перехідний Червоний прапор.

Постановою виконкому райради і бюро райкому КП(б)У від 14 вересня 1946 року колгоспові імені Кірова Ворошилівської сільради було вручено перехідний Червоний прапор райради і РК, який достроково закінчив обмолот зернових, успішно проводив збирання пізніх культур і здачу хліба державі, закінчив сівбу озимини, виконавши план на 113%, а план оранки на зяб – на 40%.

6 жовтня 1946 року Гуляйпільська районна газета «Сталінським шляхом» підготувала сторінку «Інтелігенція села Ворошилівки у вихованні мас». Секретар парторганізації М. Латиш писав: «Наша парторганізація проводить значну роботу по вихованню трудящих села в дусі комунізму. Для проведення цієї роботи створено агітколлектив з інтелігенції і найбільш підготовлених колгоспників, у якому налічується 57 агітаторів. Виділена лекторська група з 7 чоловік. З початку цього року цією групою прочитано 22 масових лекцій і доповіді на теми про п'ятирічний план відбудови і розвитку народного господарства СРСР на 1946-1950 рр., з агротехніки та інші наукові теми. Найбільше прочитали лекцій і доповідей вчителі тт. Самойленко та Немальцев. Гарно працюють і останні вчителі. Зараз ведеться підготовка до розгортання клубної роботи на час осінньо-зимового періоду. Готуються вистави, концерти.

Працюємо над тим, щоб гуртки художньої самодіяльності стали масовими».

Про свою роботу на сторінках райгазети розповідали військовий керівник Ворошилівської СШ агітатор А. Немальцев, піонервожатий названої школи агітатор М. Галя, керівник агітколлективу І. Івко, редактор стінгазети «За власть Советов» А. Самойленко.

Найкращих результатів у праці домоглися агітатори Титаренко Д.Ф., Тесля Ф.Т., Дементій Н.М. та Онищенко Ф. Колгоспники, з якими вони працювали, завжди вели перед у роботі.

Про те, як свідомість забезпечує успіх, ділився В. Шаповаленко: «Наведу такий приклад: на початку збирання пізніх культур у всіх колгоспах села Ворошилівки за день збиралось не більше 14–15 га. А коли агітатори провели відповідну масово-роз'яснювальну роботу серед колгоспників і довели, що це може привести до затягування збирання і до втрат, продуктивність праці набагато підвищилась. Колгоспниці ланки т. Кириченко Марії збирали щоденно по 0,35 га кукурудзи кожна, а сама ланкова по 0,42 га проти норми 0,2 га. Колгоспниці ланок Катеринич Євдокії, Янько Марфи зобов'язалися закінчити збирання кукурудзи й соняшнику на своїх ділянках за 7–8 днів. Своє зобов'язання вони виконали достроково. Їх приклад наслідували ланки Куралех Софії, Панасейко Віри та інші. Внаслідок цього такі колгоспи, як ім. Кірова, ім. Калініна та ім. Кагановича ще у вересні закінчили збирання соняшнику, кукурудзи та ріцини».

Голова Ворошилівської сільради В. Шаповаленко повідомляв: «Оце недавно колгоспи нашої сільради вирішили організувати недільник по вивезенню зерна в рахунок хлібоздачі. Мета цього недільника – надолужити прогаяне в роботі по хлібоздачі. Скажу вам, що в цій роботі наші агітатори відіграли велику роль. Перед недільником з ініціативи парторганізації агітатори вели в колгоспах масові бесіди про те, яке велике значення для держави має своєчасне виконання плану хлібоздачі.

...Ранком у день недільника біля зсипного пункту «Заготзерно» з'явилося багато колгоспників. Кожен з них ручним візком привіз по центнеру і більше зерна. Лише з колгоспів «Перемога» та ім. Кагановича привезли хліб ручними візками 18 колгоспників. Такі колгоспниці, як Супрун Ганна, Халанджій Ірина, Прихідько Варвара, Супрун Меланка та інші, в цей день привезли на зсип-

ний пункт по 10–15 центнерів зерна, а всього за день ручними візками колгоспники вивезли декілька сот центнерів хліба.»

Станом на 7 листопада 1946 року колгосп імені Кірова здав державі 4242 центнери хліба, посіяв 458 гектарів (план 390 га) озимини, підняв зябу на 373 (план 310 га) гектари. Колгоспниці Тютюнник Наталка, Карнаух Ганна, Михайлик Раїса, Радулъ Ганна, Кістик Марія, колгоспник Тютюнник Степан, працюючи своїми коровами, виорювали по 6–7 гектарів, що складає – 1,50–1,75 гектара на корову проти державного завдання 1 гектар.

Колгоспники, які працювали на кінних плугах, – Тютюнник Анатолій, Гах Артем, Педаш Харлампій, Мега Семен – впорали за сезон по 22–24 гектари. 17 листопада 1946 року райгазета інформувала, що колгоспи «Перемога», імені Молотова та імені Кірова Ворошилівської сільради за два дні здали державі в рахунок хлібоздачі 151 центнер зерна.

За оперативними даними на 22 січня 1947 року ковалі Дядюн Г. П., Омельченко А. Ф. з колгоспу імені Калініна Ворошилівської сільради повністю закінчили ремонт сільськогосподарського інвентаря. Працівник тваринництва Бойко Г. довела 14 колгоспних телят до середньої вгодованості. А конюхи колгоспу імені Кірова покращили догляд за кіньми і довели їх з середньої вгодованості до вище середньої.

Тоді ж, напередодні виборів до Верховної Ради УРСР (день виборів був призначений на 9 лютого – Авт.), довірений Сінько С. С. по виборчій ділянці села Ворошилівки чесно виконував довір'я виборців. Він щодня, щовечора виступав серед виборців, розповідав біографію кандидата в депутати Верховної Ради УРСР Н. С. Матченко і закликав у день виборів віддати за неї голоси. За останній час він виступив серед виборців усього села на передвиборних зборах, на сесії сільської Ради депутатів трудящих, перед працівниками тваринницьких ферм, серед плотників і ковалів.

Бригадир тракторної бригади № 9 Новозлатопільської МТС К. Галя запевняв 20 березня 1947 року, що бригада буде боротись за стопудовий урожай.

– Моя бригада, – говорив К. Галя, – буде працювати на полях колгоспів імені Кірова та імені Калініна. Всі три трактори – ХТЗ, ЧТЗ і У-2 – якісно відремонтовані.

Наближається час виходу в поле. Кожен тракторист підготовляє свій сільгоспінвентар, поповнює необхідний інструмент для того, щоб виїхати в поле повністю підготовленими. Для вчасного і якісного виконання договору з колгоспами трактористи моєї бригади будуть працювати у дві зміни.

У відповідь на постанову Пленуму ЦК ВКП(б) щодо піднесення сільського господарства трактористи моєї бригади взяли на себе конкретні зобов'язання, щоб на кожний 15-сильний трактор виробіток в переведенні на м'яку оранку становив не менше 1200 гектарів, щоб оброблена бригадою земля давала не менше, як 100-пудовий урожай зернових з кожного гектара.

6 квітня за дострокове виконання плану сівби ранніх зернових культур заносилися на районну Дошку пошани:

– колгосп імені Кірова Ворошилівської сільради (голова колгоспу тов. Панасейко);

– колгосп імені Калініна (голова колгоспу тов. Косаренко).

Зовсім інша картина була в колгоспі імені Кагановича Ворошилівської сільради. Про це йшлося у критичній замітці «Бездушний керівник» Г. Островської. Прочитаємо замітку:

– Колгоспники артіль імені Кагановича Ворошилівської сільради в минулі післявоєнні роки працювали завжди з повною енергією і з великим захопленням. Як наслідок, колгосп був завжди у числі передових. Проте не можна цього сказати сьогодні.

Строк закінчення посіву ранніх зернових культур колгоспу було встановлено 2-го квітня. Були всі можливості закінчити його в строк, але сівба затяглася.

Причиною цього стало те, що в колгоспі панує неорганізованість. Правління колгоспу і його голова тов. Білієнко керують взагалі, а не конкретно. Про це говорить хоча б той факт, що між членами правління немає розподілу обов'язків.

На весняних польових роботах живим тяглом норми виробітку не виконуються, а корови колгоспників мобілізували для роботи лише на 15 відсотків.

Успіх весняних робіт вирішують люди. Правління колгоспу і особисто т. Білієнко зобов'язані були подбати про те, щоб створити всі необхідні умови для колгоспників, які б сприяли у виконанні завдань весняної сівби. І, не дивлячись на те, що в коморі колгоспу є біля 19 центнерів зерна різних культур, які колгосп має право витратити на колгоспні потреби, т. Білієнко не спроміг-

ся організувати навіть громадське харчування на полі. В колгоспі також не організовані дитячі ясла.

Колгоспники вимагають негайного усунення допущених помилок.

На критичний виступ газети зреагував виконком райради депутатів трудящих, його було обговорено на поширеному засіданні правління колгоспу імені Кагановича. Було вжито всіх заходів для усунення недоліків, що вказувалися в замітці.

1 травня 1947 року ланкова колгоспу імені Кірова Ворошилівської сільради Я. Катеринич хвалилася: «Цього року ми зобов'язалися одержати по 45 центнерів проса, по 70 центнерів кукурудзи з кожного гектара. Зимом ми не сиділи, склавши руки, а заготовляли й вивозили в поле гній. На ділянку під просо і кукурудзу ми вивезли немало гною. Як тільки розтав сніг і земля почала підсихати, ми зразу розпочали боронування зябу з тим, щоб не дати ґрунту пересихати. Перед культивацією, яку проводили буркарями, на кожен гектар вивезли по 10–12 тонн перегною. Сівбу провели вчасно і високоякісно.

Намічено провести декілька разів підживлення посівів місцевими і мінеральними добривами, добре прополоти, а також провести штучне запилення кукурудзи. Зобов'язання, яке ми взяли перед Батьківщиною і особисто перед товаришем Сталіним, буде виконано».

9 травня 1947 року фінагент Ворошилівської сільради М. Литвиненко розповідав: «У суворі дні Великої Вітчизняної війни пішли на поле битви і наші односельчани. Серед них були і т.т. Нагайник П. Д., Михайлик М. Ф., Решетняк І. П. з колгоспу «Перемога»; тов. Михайлик М. Т. з колгоспу ім. Молотова та інші.

Після славної Перемоги вернулися у свої рідні сім'ї, у свої колгоспи і приступили до мирної творчої праці, до відбудови народного господарства, зруйнованого війною. Незважаючи на свою інвалідність, рядовий колгоспник Михайлик М. Ф., завгосп Решетняк І. П. і завфермою Михайлик М. Т. повсякденно борються за укріплення своїх колгоспів.

Для щастя і слави нашої Батьківщини, для відбудови народного господарства вони вносять свої заощадження в займи державі. 1500 крб. вніс тов. Нагайник, Михайлик – 800 крб., Решетняк – 600 крб. і 500 крб. тов. Михайлик. 70-літній колго-

спник П.М. Бугрим з колгоспу «Перемога» при підписці на займ висловив свою думку: «Я хочу бачити нашу країну в повному її розквіті. Наші займи прискорять цей час, тому від щирого серця вношу 1500 крб.».

На честь 30-ї річниці Жовтня такі зобов'язання брали: доярка Ханіка Л. з колгоспу імені Калініна по групі 10 корів надоїти на 1 фуражну корову 2000 літрів;

– свинарка Фідрик по групі 6 свиноматок – одержати 15 ділових поросят на 1 свиноматку;

– доярка Михайлик Є. Н. з колгоспу імені Кірова Ворошилівської сільради по групі 9 корів – надоїти на одну фуражну корову 1700 літрів;

– свинарка Супрун М. Є. з колгоспу імені Молотова Ворошилівської сільради по групі 5 свиноматок одержати 17 ділових поросят на 1 свиноматку;

– чабан Хайло І. І. з колгоспу імені Кагановича Ворошилівської сільради від 100 вівцематок – одержати 130 ягнят і 3,5 кг вовни на 1 вівцю.

Про те, як виконувались взяті зобов'язання, 5 червня 1947 року повідомляв дільничний зоотехнік села Ворошилівки Батарейний. Він, зокрема, писав: «На всю широчінь розгорнулася боротьба серед працівників тваринницьких ферм колгоспу імені Молотова Ворошилівської сільради за виконання взятих на себе зобов'язань у зверненні до всіх працівників тваринництва Запорізької області. Ця боротьба уже дає свої хороші наслідки.

Доярки т.т. Величко Г. та Неділько О., які борються за одержання по 2000 літрів молока від кожної корови, уже надоїли понад зобов'язання 450 літрів від кожної з корів, що доглядають. Телятниця т. Бойко Г., яка доглядає телят народження 1947 року, домоглася щоденного приросту їх у вазі до 800 грамів кожного.

Разом з доглядом за худобою працівники ферм цього колгоспу дбають про забезпечення худоби кормом на стійловий період».

15 червня 1947 року Гуляйпільська районна газета «Сталінським шляхом» у передовій статті «Прискорити темпи підготовки до збирання врожаю» зазначала, що колгоспи Ворошилівської сільради мали всі можливості уже закінчити ремонт жниварок, гарб, бричок, граблів, вил, а також скласти робочі плани на час збирання врожаю. Проте повністю закінчили лише колгоспи імені Кірова та «Перемога». Решта ж колгоспів, такі, як імені Калініна.

імені Молотова, імені Кагановича, ремонт і підготовку збиральних машин провели лише на 40–60 процентів. Причини такого відставання по цьому питанню полягають в тім, що партійні організації цих колгоспів стоять осторонь від цієї багатозначної і найвідповідальнішої роботи.

Взяти, наприклад, колгосп імені Молотова, де з 9 жниварок відремонтовано лише 4, з 8 бричок відремонтовано 2, дрібний же інвентар ще зовсім не ремонтується. В плотницькій майстерні працює три плотники, але ремонт проводить лише тов. Бродський І., а т.т. Карнаух Г. (він же і завмайстернею), Драний Г. роблять: якби день до вечора. Секретар парторганізації тов. Михайлик М. замість того, щоб спонукати і правління колгоспу і окремих працівників прискорити ремонт, від цієї роботи зовсім усунувся.

17 червня на районних партійних зборах критиці було піддано колгосп імені Молотова Ворошилівської сільради за те, що частину посівного зерна було розтринькано, внаслідок чого державний план сівби не виконали. Через недостатню роботу по організації боротьби з сільгоспшкідниками, особливо з ховрахами, в колгоспах Ворошилівської сільради була загибель посівів від ховрахів.

3 серпня 1947 року районна газета вмістила критичну кореспонденцію «В колгоспі імені Кагановича працюють повагом, не поспішаючи», мова йшла про збирання врожаю.

«Не дивлячись на гарячу пору збиральної, — писала газета, — робочий день у цьому колгоспі починається не раніше як о 9 годині. І з 11 до 15 години тут завжди обідня перерва, а там уже й вечір.

Стає ясно, чому цей колгосп — один з відсталіших у Ворошилівській сільраді по збиральних роботах і по виконанню державного плану хлібоздачі. Внаслідок погано організованої роботи тут допустили великий розрив між косовицею, скиртуванням і молотьбою. Більше як 100 гектарів скошеного простими машинами хліба тут досі не заскиртовано, а молотьби жатками ще й не починали. Ось це і є причиною того, що колгосп не виконує денних завдань по здачі хліба державі.

На токах цього колгоспу вже зібралося багато зерна, а відвантаження його на державні зсипні пункти проходить повільно, бо на цій роботі не використовується жодна пара живого тягла. В колгоспі є 52 працездатних корови колгоспників, але на роботи використовується не більше 10–12 корів.

Голова цього колгоспу т. Білієнко не виявляє навіть найменших турбот про те, щоб прискорити збиральні роботи.

Бригадир рільничої бригади т. Опішняк і колгоспний агротехнік т. Куралех замість організації збиральних робіт цілими днями відсиджуються на колгоспній пасіці — ласують медом.

У ситуації, що склалася із збиранням зернових, вина і Ворошилівської партійної організації, вказувала газета, де секретарем є т. Латиш.

А 10 серпня 1947 року свої зобов'язання виконала ланка № 1 Марфи Іванівни Янько з колгоспу імені Калініна, яка давала слово одержати урожай з 8 гектарів озимої пшениці по 20 центнерів, а збрала по 20,6 центнера.

28 вересня 1947 року чабан колгоспу імені Молотова Ворошилівської сільради Д. Соя розповідав: «На мене як на чабана, покладаються великі обов'язки у зв'язку з виданням Указу про розвиток громадського тваринництва. Не дивлячись на те, що я цього року зберіг і виростив 67 ягнят від 65 вівцематок, а також настриг 276 кілограмів вовни з 79 овець, які належали до стрижки, це ще малі успіхи в моїй роботі.

Борючись за виконання Указу, в своїй роботі я приділяю особливу увагу на те, щоб в майбутньому році одержати від 100 вівцематок 125 ягнят. Для цього ми вже провели парування овець. Для того, щоб настригти по 5,3 кілограма вовни з кожної вівці, я буду використовувати найкращі пасовища, що забезпечить цілковите виконання зобов'язань».

— Зберігатиму кожне теля, — тоді ж, 28 вересня, заявила телятниця колгоспу імені Молотова Ворошилівської сільради Г.Бойко. — Третій рік я доглядаю і вирощую телят на нашій фермі. З власного досвіду переконана, що від того, який буде догляд за ними, в повній мірі залежатиме продуктивність їх в майбутньому. Ось чому я особливу увагу приділяю тому, щоб телята щоденно прибавляли у вазі.

Зараз, коли до стійлового періоду залишилося небагато часу, я їх пасу на кращих пасовищах. Всі 25 телят, які закріплені за мною, гарної вгодованості.

До зими ми вже підготувалися. Приміщення у нас відремонтовані повністю, повністю завезені корми, здебільшого яшна солома і сіно.

В боротьбі за виконання Указу Президії Верховної Ради у справі розвитку тваринництва я докладу всіх зусиль, щоб домогтися найкращих показників у вирощуванні телят.

Дільничний зоотехнік І. Батарейний 9 жовтня 1947 року інформував: «Добре підготувалися до зимівлі худоби в колгоспі імені Молотова Ворошилівської сільради. Працівники тваринництва на чолі із завідуючим фермами т. Опішняком Д.С. завезли до ферм 4000 центнерів грубих кормів, у тому числі заготовлено 100 тонн отави. Крім цього закладено 50 тонн силосу для свиней.

Бригада вже закінчила ремонт та обладнання приміщення для худоби.

Закінчують заготівлю кормів і в колгоспах імені Кірова, імені Калініна та імені Кагановича.

Зовсім інакше йдуть справи в колгоспі «Перемога». Тут завезено тільки 720 центнерів грубих кормів проти плану 4503 центнери, заготовлено 500 центнерів соковитих замість 5290 центнерів за планом. Приміщення для худоби не ремонтуються.

Таке становище є наслідком безвідповідального керівництва завфермами т. Скрипника та правління колгоспу.

На 29 жовтня 1947 року колгоспники артiлі імені Кірова (голова П. Панасейко) Ворошилівської сільради посіяли 550 гектарів озимини, що становить 108 процентів до плану. В цьому році артiль мала підняти 415 гектарів зябу. Оранку на зяб колгоспники вже закінчили. Тепер у колгоспі немає жодного гектара ґрунту, незораного на зиму.

Вчасне виконання плану підняття зябу забезпечила самовіддана праця колгоспників. Багато орачів достроково виконали сезонні норми.

Наприклад, орачі т.т. Педаш Харлампій, Мега Семен, які працюють кіньми, своє сезонне завдання в кількості 16 гектарів виконали на два дні раніше строку. Вони щоденно виорювали по 1,5 гектара замість норми 1,25. Такі ж показники в роботі мають орачі т.т. Тютюнник Анатолій, Гах Артем, Бездудній Іван, Варжель Павло та інші.

– Ось такими виробничими перемогами, – казав голова колгоспу П.Панасейко, – наш колгосп зустрічає 30-у річницю Великого Жовтня.

Згідно з рішенням виконкому Гуляйпільської районної Ради депутатів трудящих, бюро РК КП(б)У від 6 листопада 1947 року за досягнення високих виробничих показників у ході переджовтневого соціалістичного змагання заносився на районну Дошку пошани:

– колгосп імені Кірова Ворошилівської сільради (голова колгоспу П.Панасейко).

Про досягнення 13 листопада 1947 року розповідала колгоспниця артiлі імені Кірова Ворошилівської сільради Ніна Дементій:

– Першочергове завдання – здачу хліба державі – колгоспники виконали достроково. Здійснено план здачі овочів та інших сільськогосподарських продуктів. Колгосп виконав свої соціалістичні зобов'язання достроково, повністю розрахувався з державою.

Зараз в артiлі широко розгорнулися роботи по підготовці до весняної сівби.

Передові ланки т.т. Неділько Євгені, Педаш Марії, Катеринич Євдокії та Михайлини Олександри, які в цьому році зібрали гарний урожай проса і одержали додаткову оплату, ведуть перед у підготовці до весняної сівби, щоб у наступному 1948 році отримати ще вищі врожаї.

В 1948 році в колгоспах Ворошилівської сільради виноградники займали 44 гектари. В артiлі імені Молотова бригадиром виноградарем не один рік працював Ф.Тесля.

Тракторна бригада №9 Новозлатопільської МТС (бригадир Конон Галя) обслуговувала колгоспи імені Кірова та імені Калініна. Трактористи Володимир Карнаух, Ягор Фідрик, Марфа Дерев'янка, Олексій Неділько, Павло Лелюк, Меланія Педаш перевиконували свої змінні завдання на сівбі ранніх зернових та озимці на 50–100 відсотків.

У квітні облвиконком прийняв рішення про норми поставок молока з кожного гектара закріпленої землі в літрах:

– у колгоспі «Перемога» – 18,
– у колгоспі імені Молотова та імені Калініна – по 17 літрів.
А м'яса по 5 кілограмів у колгоспах імені Кірова, імені Калініна, імені Молотова, «Перемога».

У 1948 році на районну Дошку пошани заносилися:
рільнича бригада № 1 колгоспу імені Кірова (бригадир І.М. Педаш) – 1 травня;

за виконання державного плану хлібоздачі і натуроплати за роботи МТС – колгосп імені Кірова (голова П.П. Панасейко) – у серпні;

за дострокове виконання планового завдання по підняттю зябу під усі ярі посіви – колгосп «Перемога» (голова С. Сінько) – у травні;

польова бригада № 1 колгоспу «Перемога».

Організовано пройшов 1 вересня 1948 року перший день занять у Ворошилівській неповній середній школі. Виняткову увагу вчителі школи приділили учням-першокласникам. Всім 73 дітям роздали книжки, зошити, олівці та подарунки. Увечері для них був організований концерт.

7 листопада 1948 року про свої досягнення говорила свинарка колгоспу імені Кірова Ворошилівської сільради Марія Михайлик. Вона, зокрема, сказала:

– Свинаркою я працюю вже десять років. За цей період я набула великий досвід по догляду і вирощуванню свиней. Навіть при недостатці концентрованих кормів я домагалася високих показників по розвитку свиноголів'я.

Наприклад, у минулому році через недорід наша свиноферма залишилася майже без кормів. Довелося годувати свиней лободою і просяною половою, але й за таких умов від 12 закріплених за мною свиноматок я одержала по 12 ділових поросят і виростила всіх.

На початку цього року при обговоренні листа до товариша Сталіна я разом з усіма працівниками ферм нашого колгоспу дала

слово одержати по 20 ділових поросят від кожної свиноматки. Свого слова я дотримала – вже одержала по 20 ділових поросят від кожної з 7 закріплених свиноматок і ще чекаю опоросів від 5 свиноматок.

Відповідаючи на лист партії і уряду від 1 жовтня цього року, я зобов'язалася добитися в наступному 1949 році по 26 ділових поросят від закріплених за мною свиноматок. Щоб виконати своє зобов'язання, я вже зараз прикладаю всіх зусиль.

На 1 січня 1949 року в селі Ворошилівці було 465 господарств, у яких проживало 1603 особи.

У відповідності з Указом Президії Верховної Ради СРСР від 24 червня 1949 року присвоєно звання Героя Соціалістичної Праці з врученням ордена Леніна і Золотої медалі «Серп і Молот» Михайлик Марії Павлівні – свинарці колгоспу імені Кірова Гуляйпільського району Запорізької області, яка виростила на протязі року до відлучення від 7 свиноматок по 25 поросят в середньому на свиноматку, при середній живій вазі поросяти в 2-місячному віці 15,9 кілограма.

А 30 червня 1949 року Гуляйпільська районна газета «Сталінським шляхом» надрукувала зарисовку Д. Базарова (псевдонім Д.А. Литвиненка – Авт.) «Шлях її слави». Прочитаємо:

– Марія Павлівна Михайлик. Ім'я цієї жінки-колгоспниці артілі імені Кірова Ворошилівської сільради, як імена багатьох в нашій країні, за самовідданий труд увінчане славою. Її життєвий шлях дуже схожий на шлях багатьох, які змолоду не зазнали розкошів, навчилися переборювати злигодні життя, але вийшли на широкий, ясний і вірний шлях, що веде до всезагального щастя, полюбили труд і в ньому відчують насолоду. Труд, як багато чудового містить в собі це слово! В ньому думи і прагнення, в ньому любов, коріння перемоги, в ньому честь, слава, доблесть і героїство.

Ще задовго до війни своїм самовідданим трудом на колгоспній свинофермі Марія Павлівна заслужила пошану від колгоспників. У всьому вона була і є прикладом для інших.

Тимчасова окупація німцями села перервала творчу працю Марії Павлівни. В 1941 році вона кинула найдорожче, те, що було для неї втіхою, що сповнювало радістю її серце, те, що уже тоді здавалося для неї нероздільним з життям – вона залишила ферму, бо труд тоді міг бути лише важким тягарем.

Минув час. Радянська Армія вигнала німців і, як сонце після темної довгої ночі, розбудила життя. Марія Павлівна знову на фермі. Довелося починати спочатку. Колгоспники пригнали на ферму двох свиней, які чудом уціліли від німців, з цього і почалося відродження ферми. Весь клопіт взяла на себе тов. Михайлик. Захопившись роботою, вона не відчувала втоми, і її наполеглива праця приносила блискучі плоди.

В 1946 році на фермі вже було 40 свиней. Доглядала їх вже не одна Марія Павлівна, в неї вчилися і вчаться інші свинарки.

Щороку колгосп вчасно виконує свої зобов'язання по здачі державі свинини, а зараз поголів'я ферми становить 136 голів.

Непогані показники у роботі мають інші свинарки цього колгоспу, та показники Марії Павлівни, як і завжди, – найкращі. В 1947 році від кожної з 7 свиноматок своєї групи вона отримала по 18 ділових поросят, а торік – по 25.

Радянський уряд достойно і високо оцінив труд Марії Павлівни – їй присвоєно звання Героя Соціалістичної Праці.

Звістка про присвоєння Марії Павлівни звання Героя Соціалістичної Праці блискавкою облетіло село. Радіють, гордяться своїм Героєм колгоспники, а Марія Павлівна, дякуючи партії і уряду за високо оцінений труд, взяла на себе підвищене зобов'язання і разом з іншими колгоспниками з новою силою взялася за роботу. Всі разом творять нові трудові подвиги.

Обідня пора. Неймовірно палить сонце. Безлюдним здається подвір'я свиноферми. На порозі ферми нас зустріла ставна з засмаглим від сонця обличчям жінка. В одній руці вона тримала відро з гашеним вапном, в другій – щітку. Привітавшись, вона запитливо, але привітно подивилася на нас і на запитання, де можна бачити Марію Павлівну, з усмішкою відповіла: «Я і є Марія Павлівна».

Її світлі очі іскрилися молодістю. Дивлячись на її моложаве обличчя, не можна повірити, що вона уже мати семи дітей, але

про це свідчив орден «Материнська слава», що прикрашав її груди.

Познайомились. Марія Павлівна виявилась скромною і на наші запитання про себе відповідала скупю.

– Хотілося б бачити ваших свиней, – звернулися ми до неї.

– Будь ласка, вони якраз відпочивають, – сміючись відповіла Марія Павлівна і запросила нас до приміщення, в якому пахло свіжим вапном. – Ось ця за три дні буде з малими, – сказала тихим голосом Марія Павлівна, коли ми підійшли до кошари, в якій спокійно лежала величезна свиноматка. У мене вона щоразу по 12 водить, пошепки додала вона, наче боячись потривожити свиноматку.

Ми розмовляли тихо, бо, як сказала Марія Павлівна, від голосної розмови або стукоту свині будуть непокоїтися. Показуючи нам свиней, Марія Павлівна охоче розповідала про особливості кожної з семи закріплених за нею свиноматок, а говорячи про поросят, яких у неї зараз 73, вона зупинялася на подробицях їх поведок, і це свідчило за те, що вона знає окремо кожне порося і за кожним з них завжди уважно слідкує.

В бесіді ми дізналися, що протягом уже декількох років у групі свиней, закріплених за Марією Павлівною, не було жодного випадку загибелі, що рік у рік вона підвищує діловий вихід молодняка, що цього року на кожну з свиноматок своєї групи вона вже має по 10 з лишком поросят і що під час обговорення недавно прийнятого трирічного плану розвитку громадського продуктивного тваринництва вона зобов'язалася одержати в цьому році по 26 ділових поросят від кожної свиноматки, а зараз, у відповідь на високу оцінку її праці, зобов'язалася одержати по 27 поросят і що вона певна у виконанні цього зобов'язання.

– Ви питаєте про мій секрет щодо збереження молодняка, – всміхаючись, сказала Марія Павлівна, коли ми виходили з свинарника. – Секрет дуже простий, і я його завжди стараюся передати всім нашим свинаркам. За збереження поросят я дбаю не лише тоді, коли вони народяться, а значно раніше. Я знаю, що поросята, які народжуються міцними і добре розвиненими, майже ніколи не хворіють, швидко ростуть і всі виживають. А тому я приділяю виняткового значення доглядові за свиноматками. Підготовляю їх до парування, уважно доглядаю під час поросності, готую їх до опоросу, а коли добре прийму опорос – тоді вже можна вважати, що основне забезпечено, всіх малих успішно вирощу. Ось і весь

мій секрет. І скажу вам, що вся справа залежить від свинарки. Коли свинарка любитиме свою роботу, коли за неї буде думати вдень і вночі, коли вона по-справжньому виявлятиме турботу про доручену їй худобу – успіх буде забезпечено.

Ми довго слухали просту, ширу і переконливу розповідь Марії Павлівни, і чим далі – перед нами більше розкривалася глибина ясної свідомості цієї жінки, сила її досвіду і все те благородне, що народив у ній самовідданий труд.

На 1 липня 1949 року по Ворошилівській сільраді у 523 дворах колгоспників було 442 голови великої рогатої худоби.

Бюджет сільради склав 29,4 тисячі карбованців.

За даними на 7 серпня організовано проходив місячник заготівлі кормів у Ворошилівських колгоспах імені Кірова та імені Молотова.

28 серпня 1949 року голова колгоспу імені Кагановича Ф.Тесля повідомляв, що механізатори тракторної бригади №7 Новозлатопільської МТС зобов'язалися сівбу озимих на площі 230 гектарів в обслуговуваному колгоспі імені Кагановича Ворошилівської сільради закінчити за 6 робочих днів.

Включившись у сівбу 26 і 27 серпня двома тракторами ХТЗ – НАТІ і ХТЗ, хлібороби посіяли 125 гектарів озимини. Перед у змаганні вели трактористи Хайло Андрій, Водоп'ян Олексій, Тернова Віра, Соля Іван. Кожен з них щоденне завдання виконував на 130-160 процентів.

Ініціатори соціалістичного змагання в районі на честь 10-річчя возз'єднання українського народу, трактористи тракторної бригади № 8 Новозлатопільської МТС, одні з перших у районі, 30 серпня 1949 року закінчили сівбу озимини на паровому клину в обох обслуговуваних колгоспах «Перемога» та імені Молотова. За період сівби в нічний час вони зробили до 250 гектарів ябу, що складало 25 процентів завдання.

– Організовано почалося навчання у Ворошилівській семирічній школі, – повідомила 8 вересня вчитель Т.Хорешко. – Вже о сьомій годині ранку 1 вересня подвір'я школи заповнилося дзвінками дитячими голосами. Діти радо зустрічають учителів, наперебій намагаючись розповісти про свої враження за час літніх канікул.

Продзвенів перший дзвінок. Гамір поволі вщухає. І діти з серйозністю дорослих прямують до приміщення школи. Як тут все змінилося! Ось піонерський клуб – як тут гарно! А класні кімнати – просторі, світлі. Захоплено оглядають діти свою наново перетворену школу, схвилювано вдихаючи легкий запах свіжої фарби і вапна. Малята заздрісними поглядами проводжають учнів старших класів, які повагом піднімаються на другий поверх.

Другий дзвінок. Новий навчальний рік почався.

Згідно з постановою виконкому райради депутатів трудящих і бюро РК КП(б)У за виробничі успіхи, досягнуті у ході соціалістичного змагання на честь 10-річчя возз'єднання українського народу в єдиній Українській Радянській державі та 32-ї річниці Великого Жовтня, на районну Дошку пошани були занесені:

– колгосп імені Кірова Ворошилівської сільської ради (голова колгоспу тов. Панасейко П.П.);

– Михайлик Марія Павлівна – Герой Соціалістичної Праці, свинарка колгоспу імені Кірова Ворошилівської сільради (вона разом із сім'єю отримала на трудодні 3 тонни хліба – Авт.).

17 листопада 1949 року Гуляйпільська районна газета «Сталінським шляхом» надрукувала Звернення працівників тваринництва колгоспу імені Кірова Ворошилівської сільради до всіх працівників тваринництва колгоспів і радгоспів району.

В ньому, зокрема, йшлося про те, що історична постанова про трирічний план розвитку громадського колгоспного-радгоспного продуктивного тваринництва поставила перед працівниками тваринництва великі завдання.

Тепер, після успішного розв'язання зернової проблеми, всебічний розвиток громадського тваринництва є центральним завдан-

ням партії і держави в розвитку сільського господарства. Питання про створення достатку продуктів тваринництва стоїть в центрі уваги партійних і радянських органів, всіх працівників сільського господарства.

«Колгоспники нашої артілі вже домоглися немалих успіхів у вирішенні цього завдання. За десять місяців року ми виконали річний план розвитку громадського тваринництва. Зокрема, по великій рогатій худобі план розвитку поголів'я тварин виконано на 109 процентів, у тому числі корів – на 100. За цей же час план розвитку тваринництва по свинях здійснено на 110, по вівцях – на 100, по птиці – на 120 і по конях – на 100 процентів. Удій молока на одну фуражну корову становить уже 1670 літрів, тобто 100 відсотків до плану.

Ми гордимся тим, що в наших рядах виріс Герой Соціалістичної Праці – свинарка Марія Павлівна Михайлик, яка в 1948 році виростила по 25,6 ділових поросят на кожну свиноматку. Тов. Михайлик зобов'язалася в цьому році виростити по 26 ділових поросят від кожної закріпленої за нею свиноматки і за 9 місяців уже одержала по 17 ділових поросят.

Ми вивчаємо досвід роботи нашої знатної свинарки і намагаємося працювати так, як працює тов. Михайлик.

Зібравшись на нараду, ми детально обговорили завдання і, врахувавши всі наші можливості, вирішили трирічний план розвитку громадського тваринництва по колгоспу виконати за два роки.

Ми закликаємо працівників тваринництва колгоспів і радгоспів району наслідувати наш приклад – розгорнути соціалістичне змагання за дострокове виконання трирічного плану розвитку громадського продуктивного тваринництва!»

Звернення було обговорене і прийняте на нараді працівників тваринництва колгоспу імені Кірова Ворошилівської сільради та на нараді колгоспного активу села.

Ініціативу колгоспників артілі імені Кірова по організації соціалістичного змагання в районі за дострокове виконання трирічного плану розвитку громадського колгоспного і радгоспного продуктивного тваринництва було схвалено виконкомом районної Ради депутатів трудящих і бюро райкому КП(б)У від 15 листопада 1949 року.

23 березня 1950 року голова виконкому Ворошилівської сільради А. Куралех ділився з читачами районної газети «Як ми плануємо роботу сільради і як організуємо виконання плану»:

– Виконавчий комітет Ворошилівської сільської Ради депутатів трудящих планує роботу поквартально. Складання плану проводиться за 10-12 днів до початку кожного кварталу. В плані передбачаються найбільш важливі, актуальні питання – про благоустрій села, про роботу ланок високого урожаю і виконання агрозаходів, про стан підготовки колгоспів до весняної сівби, керівництво соціалістичним змаганням, контроль за виконанням власних рішень та рішень і вказівок вищестоящих керівних органів та ряд інших питань, направлених на господарське зміцнення колгоспів і підвищення продуктивності праці в колгоспах.

– В план роботи I кварталу 1950 року, – інформував А.Куралех, – ми включили 6 засідань виконкому, 3 сесії сільської ради і збори громадян. План роботи затвердили 26 грудня 1949 року, а вже 10 січня на засіданні виконкому сільської Ради обговорили питання: 1) Про хід підготовки до весняної посівної кампанії в колгоспах імені Калініна та імені Кагановича і 2) Про підсумки виконання плану мобілізації коштів за IV квартал 1949 року і заходи по виконанню плану мобілізації коштів за I квартал 1950 року.

По першому питанню доповідали голови колгоспів імені Калініна та імені Кагановича т.т. Косаренко і Тесля, матеріал готували члени постійної сільськогосподарської комісії т.т. Педаш і Кумер.

На виконкомі було виявлено, що в колгоспах імені Калініна та імені Кагановича насіння не доведене до посівних кондицій, а в колгоспі імені Кагановича та «Перемога» – не відремонтований інвентар, не проведено сортообміну. Рішенням виконкому зобов'язано керівників цих колгоспів забезпечити до 1 лютого закінчення ремонту інвентарю та очистку посівматеріалу, а до 1 березня – обмін насіння та закупку насіння трав. Членам сільськогосподарської комісії було доручено контролювати виконання цих заходів.

Здійснюючи повсякденний контроль за виконанням своїх постанов, виконком сільської Ради домігся того, що колгоспи Ворошилівської сільради весну зустріли в бойовій готовності, а на сьогодні всі колгоспи сівбу ранніх ярих уже закінчують.

На виконкомі були також накреслені заходи по виконанню плану мобілізації коштів. У результаті цього план мобілізації коштів I кварталу вже виконано на 80 процентів.

Згідно з наміченим планом в цьому році вже відбулося три сесії сільської Ради, а також збори громадян, на яких розглянуто питання про благоустрій села. Підбиті підсумки соціалістичного змагання між нашою і Новозлатопільською сільрадами та укладено договір на соціалістичне змагання на 1950 рік.

– Колгоспники всіх артiлей Ворошилівської сільської Ради, – повідомляв 27 квітня 1950 року голова виконкому А. Куралех, – організували зразковий догляд за посівами сільгоспкультур.

Колгоспники артiлі імені Калініна ще 21 квітня закінчили перше сапання і проривання соняшника. Зараз в колгоспі проводиться сапання інших культур. На 25 квітня просапано також 14 гектарів буряків і 10 гектарів чумизи.

Широко розгорнуто сапання також у колгоспі імені Молотова. Тут теж уже просапано соняшник на площі 80 гектарів і 17 гектарів буряків.

До першотравневих свят колгоспи Ворошилівської сільради повністю закінчать сапати ранні просапні культури.

Першого травня 1950 року за виробничі успіхи, досягнуті у ході соціалістичного змагання на честь міжнародного свята трудящих, на районну Дошку пошани заносилися:

– колгосп імені Кірова Ворошилівської сільради (голова колгоспу тов. Панасейко П.П., секретар парторганізації тов. Білаш І.І.)

– Михайлик Марія Павлівна – Герой Соціалістичної Праці – свинарка колгоспу імені Кірова Ворошилівської сільради.

3 вересня 1950 року Герой Соціалістичної Праці свинарка колгоспу імені Калініна М.П. Михайлик ділилася «Як я доглядаю свиней»:

– Свинаркою я працюю 15 років, за цей час доводилося багато працювати над вивченням зоотехнічних правил з вирощування свиней. З кожним роком я набувала все більше практики в роботі.

В 1948 році від 7 закріплених свиноматок я одержала по 25 ділових поросят, за що уряд нагородив мене високою нагородою, присвоїв звання Героя Соціалістичної Праці. В 1949 році я отримала від цих свиноматок по 22 ділових поросят, а за 8 місяців цього року вже маю від 8 свиноматок по 16 ділових поросят.

Як же я доглядаю та вирощую свиней?

Для того, щоб одержати великий приплід поросят, я, перш за все, слідкую за вчасним паруванням свиноматок. Це потрібно робити через 2 тижні після опоросу, не відлучаючи поросят. Для цього я пускаю хряка між станками, це дає змогу виявити охоту свиноматок. Якщо свиноматка в охоті, то її злучаю негайно 2 рази на добу, ранком з одним хряком, а ввечері – з іншим. Практика показала, що парування з двома хряками дає більший приплід. Для того, щоб свиноматка швидше пішла в охоту, годую її кислим молоком, макухою та засолодженими кормами, а хрякові даю корми, в яких багато білків.

Для збереження свиноматок і кращого розвитку поросят найкраще відлучити їх від матері в місячному віці і не пізніше 1 місяця 10 днів. Відлучати поросят необхідно поступово. Спершу треба привчити їх до їжі, уже на 5 день їм можна давати молоко, смажене зерно, краще всього жито. На 10-12 день, крім цих кормів, можна вже давати і засоложені корми (дерть), а разом з ними і мінеральні корми – руду глину, крейду, сіль. Коли поросята привчаться до їжі, їх можна відлучати.

Перший тиждень після відлучення треба особливо слідкувати за кормами, щоб вони були якісні, не зіпсовані. Поросятам не можна давати одночасно кислого і свіжого молока, а тільки з проміжками через 2 години, щоб уникнути проносу.

Особливу увагу я звертаю на санітарний стан свинарника. В свинарнику завжди чисто, свіжо. Корита я мию після кожної годівлі свиней. Систематично виганяю свиней на прогулянку.

Ось так я доглядаю свиней, так добиваюся великого приплоду.

7 листопада 1950 року на районну Дошку пошани були занесені:

– колгосп імені Калініна (голова колгоспу Панасейко П.П., секретар парторганізації Білаш І.І.);

– Михайлик М.П. – Герой Соціалістичної Праці.

23 грудня 1950 року в колгоспах с. Ворошилівки підбито підсумки соціалістичного змагання за 1950 рік. В цій справі взяли участь майже всі колгоспники. Підсумки змагання проведено в

усіх ланках, бригадах і серед працівників тваринництва, зроблено обмін досвідом у роботі та обговорено і взято конкретні зобов'язання по завоюванню високого врожаю і розвитку громадського тваринництва на 1951 рік.

Герой Соціалістичної Праці свинарка Марія Павлівна Михайлик зобов'язалася отримати по 27 ділових поросят від кожної свиноматки.

У квітні 1951 року учні Ворошилівської СШ знищували ховрахи. Так, на 8 квітня учні 7-А класу вилили 1027 звірків, 8-А – 649. Дмитро Ільховський вилив 140 ховрахів, а Василь Драний, Іван Радуль та Микола Куралех – по 80-100.

В 1951 році на районну Дошку пошани 1 травня заносилася рільнична бригада № 1 колгоспу імені Калініна та ім'я Героя Соціалістичної Праці свинарки цього ж колгоспу Марії Павлівни Михайлик, 7 листопада – ім'я М.П.Михайлик та свинарки колгоспу імені Молотова Федори Лаврентіївни Бугрим.

6 січня 1952 року районна газета повідомляла: «Весело і цікаво проводять канікули піонери й учні Ворошилівської середньої школи».

Недавно піонери ланки провели збір у піонерки Віри Михайлик вдома. Збір пройшов цікаво. Крім вирішення ділових питань, писала Віра Мута, ми послушали патефон, співали пісні.

Піонери залишилися дуже задоволені цим збором.

На 17 лютого 1952 року в колгоспі імені Калініна уже вивезли близько 1200 тонн гною, зібрали 55 центнерів пташиного посліду та 40 центнерів попелу. Найбільше гною (біля 300 тонн) вивезла ланка Федори Дядюн, така кількість і у ланки Єфросинії Опішняк.

Першого травня бути занесеними на районну Дошку пошани удостоїлися: причіплювач колгоспу імені Калініна В.П.Карнаух, свинарка названого господарства М.П.Михайлик та свинарка колгоспу імені Молотова Ф.Л. Бугрим.

6 липня 1952 року районна газета «Сталінським шляхом» писала: «В колгоспі імені Калініна двір дитясел прибраний, висипаний піском. В приміщенні зразкова чистота. На 30 дітей є ліжка, гарна постіль, білі простирадла, наволочки. На вікнах занавіски, квіти.

Діти чисті, поправилися, загоріли. Життя іде за розпорядком. Годують дітей 4 рази на день. Страва завжди смачна і з декількох блюд. Більших дітей кладуть відпочити 1 раз на день, а меншеньких – два рази. Решту часу діти зайняті іграми.

Це завдяки правлінню і голові колгоспу Панасейку П.П. та персоналу ясел: завідуючій Сінько Єфросинії Самійлівні, вихователькам Драної Варвари Сергіївни, Тютюнник Катерини Іванівни та кухарки Галі Мотрони Архипівни».

В 1953 році кандидатами в депутати районної ради висувалися свинарка колгоспу імені Молотова Бугрим Федора Лаврентіївна, 1914 р.н. і голова колгоспу імені Калініна Петро Павлович Панасейко, 1899 р.н.

Того ж року по двічі на районну Дошку пошани заносилися прізвища свинарок Михайлик Марії Павлівни з колгоспу імені Калініна та Бугрим Федори Лаврентіївни з артїлі імені Молотова.

12 квітня 1953 року П.Костенко на сторінках районної газети «Сталінським шляхом» розповідав про передовиків польових робіт:

– Самовіддано борються колгоспники артїлі імені Калініна і механізатори тракторної бригади № 9 Новозлатопільської МТС, – писав він, – яка обслуговує цей колгосп, за високий урожай всіх сільськогосподарських культур у цьому році. Особливо високих показників на сівбі ранніх колоскових культур добився тракторний агрегат тов. Карнауха Володимира, який обслуговує ланка тов. Дерев'янка Віри. Товариш Карнаух засівав за свою зміну трактором ДТ-54 по 50-55 гектарів замість встановленої норми 44 гектари.

Дякуючи самовідданій праці механізаторів і колгоспників, сівбу ранніх колоскових, соняшника і буряка на площі 355 гектарів колгосп закінчив 9 квітня. З них 60 посіяно перехресним способом.

Зараз колгоспники і механізатори борються за те, щоб якнайкраще і якнайшвидше підготуватися до посіву пізніх культур і сівбу цих культур провести у кращі агротехнічні строки і високоякісно.

На 20 серпня 1953 року колгоспники артiлі iменi Молотова успішно завершили збирання колоскових, очистили поля від со-
ломи й полови, підготували ґрунт під посiв озимини та посiвний
матерiал.

Хлiбороби артiлі розгорнули соціалістичне змагання за вчас-
не i високоякісне збирання пізніх культур та проведення iнших
сiльгоспробiт.

Колгоспники швидкими темпами завозили корми до ферм,
збирали рицину. Перед у цiй роботi вела друга польова бригада,
де бригадиром Д.С.Педаш.

Свинарка колгоспу iменi Молотова Ф. Бугрим 18 лютого 1954
року ділилася досвідом своєї роботи:

– Свинаркою я працюю з перших днiв колективiзацiї. Не було
жодного року, щоб я не добивалася високих виробничих показни-
кiв. Особливо хороших успіхів я домоглась в останнi роки, коли
почала на практицi застосовувати передову зоотехнiчну науку,
досвiд передовикiв i особливо методи роботи нашої односельчанки
– Герою Соціалістичної Працi свинарки колгоспу iменi Калiнiна
Марiї Павлiвни Михайлик.

Так, наприклад, в 1952 році від 10 свиноматок я одержала по
25 ділових поросят. В 1953 році від закріплених за мною свинома-
ток таку ж кiлькiсть поросят я маю за 10 місяцiв, а до кiнця року
вже мала по 26,9 поросяти на кожну свиноматку. Всiх одержаних
поросят я успішно виростила.

А як же я домоглась таких успіхів? Перш за все скажу, що
це не випадковiсть, а наслiдок вкладеної мною працi, результат
систематичного підвищення зоотехнiчних знань.

Для того, щоб отримати здоровий i мiцний молодняк, насам-
перед я придiляю велику увагу годiвлi i утриманню свиноматок та
хрякiв. Свиням даю повноцiнний корм, що має бiлковi речовини i
вiтамiни. Рацiон для свиней складаю з рiзних кормiв. Додаю мiне-
ральнi корми (крейду, дерев'яне вугiлля, сiль), якi мають великий
вплив на розвиток плоду. Але цього замало. Злучку свиноматок
проводжу з двома хряками в одну охоту. Такий метод забезпечує
одержання великих опоросiв, всi поросята народжуються мiцнi,
здоровi.

Зразу ж після народження розподіляю поросяткам соски ма-
тері. Менших i слабших підпускаю до переднiх соскiв, а бiльших
i мiцнiших до заднiх. Підпускаю їх до матерi зразу ж після народ-
ження. Якщо ж поросят бiльше, нiж соскiв у свиноматки, тоді
підпускаю частину їх до iншої свиноматки, що опоросилася в той
же день i має менше поросят, нiж соскiв. Коли такої свиноматки
немає, залишаю всiх поросят бiля їх матерi i годую по черзi. Або
частину з них, яким не вистачає соскiв, годую коров'ячим парним
молоком iз соски. Новонароджених доглядаю першi двi-три доби
особливо, щоб свиноматка бува не придушила якесь поросля.

На п'ятий день привчаю поросят до цiльного молока. З цього
часу починаю давати їм чисту воду, підсмажене зерно ячменю, вiвса
i мiнеральнi корми (крейду, сiль). На десятий – дванадцятий день
даю вже круп'яну молочну кашу. На 20-й день збiльшую дачу кормiв.

Регулярно випускаю матку до опоросу i з поросятами на про-
гулянку.

В цьому році за мною закріплено 14 свиноматок, від яких
я зобов'язуюсь одержати по 26 ділових поросят i певна, що
зобов'язання виконаю.

Хочу додати ще й те, що успіхи в якiй завгодно роботi самi
по собі не приходять, їх треба здобути старанною працею. Для
досягнення успіхів треба використовувати всi можливостi.

Дирекція, партійна та профспiлкова органiзацiї Новозла-
топiльської МТС підбили підсумки соціалістичного змагання між
тваринниками колгоспiв зони дiяльностi МТС за перше пiврiччя
господарського року в тваринництвi. На Дошку пошани МТС за-
несено прiзвище Марiї Михайлик – Герою Соціалістичної Працi
– свинарки колгоспу iменi Калiнiна, яка на 1 квітня отримала по
9,5 поросяти на свиноматку. Ім'я Марiї Павлiвни було занесено i
на районну Дошку пошани 1 травня 1954 року.

3 серпня в Москву на Всесоюзну сiльськогосподарську вистав-
ку з групою учасникiв та екскурсантiв виїхала i М.П.Михайлик,
яка в 1953 році від 10 свиноматок одержала по 22 ділових поросят.

24 серпня у колгоспi iменi Молотова відбулися звітно-виборнi
партійнi збори. Парторганiзацiя мала у своєму складi 7 комуністiв.
Iз звітною доповіддю виступив секретар Iвко.

На зборах відзначалося, що в господарстві є немало передовиків виробництва, таких, як товариші Бугрим, Радуль, Гах, Соя, Решетник, Сухачова, Салкін, Тесля, Бродський, Дерев'янка та інші.

Секретарем парторганізації обрано Олександрю Педаш.

1 жовтня 1954 року М.П.Михайлик розповідала:

– За останні шість років я добивалася непоганих показників – одержувала по 24-25 ділових поросят від кожної свиноматки своєї групи. Середня вага кожного поросяти до двомісячного віку всі ці роки становила в середньому не менше 15 кілограмів.

Але ті показники, ті величезні досягнення передових тваринників нашої країни, що я побачила на Всесоюзній сільськогосподарській виставці, є далеко кращими, ніж у мене. Тому, повернувшись додому з Москви, я вирішила ввести у свою роботу все те нове, чого навчилася у передових свинарок.

На виставці я побачила, яке величезне значення має механізація трудомістких процесів на фермах і висновок зробила собі один – лише при механізації основних робіт у тваринництві ми доб'ємося полегшення праці тваринників, поліпшимо догляд за худобою і на основі цього значно підвищимо її продуктивність.

Зараз у нас у зв'язку з відбудовою водокачки вже є можливість механізувати водоподачу на фермі і цим самим значно полегшити працю свинарок. Тому ми поставили вимогу перед правлінням колгоспу негайно, будь-що, забезпечити механізовану подачу води на нашу свиноферму.

Врахувавши всі свої можливості і резерви, а також той багатий досвід, що набула на виставці, я буду боротися за те, щоб одержувати щорічно не менше як по 27 поросят від кожної з 10 закріплених за мною свиноматок.

Прізвище М.П.Михайлик і свинарки колгоспу імені Молотова Ф.Л.Бугрим 7 листопада було занесено на районну Дошку пошани.

– Закладаємо міцну основу високого врожаю, – заявив 21 грудня 1954 року агроном Новозлатопільської МТС у колгоспі імені Калініна П.Д.Костенко.

– Перед у змаганні за вчасне нагромадження вологи в ґрунті вели колгоспники першої рільничої бригади, якою керував брига-

дир І.Т.Панасейко. Серед колгоспників цієї бригади першість тривав 70-річний дідусь Йосип Йосипович Новак. Він сам виготовив понад 700 щитів для снігозатримання.

На 21 грудня колгоспники артїлі вже виготовили 3100 щитів для снігозатримання і розставили їх на площі 60 гектарів озими. Крім цього, на 100 гектарах посівів розставлені кулики з хмизу, який уже не можна було використати для в'язання щитів.

У виготовленні щитів дійову допомогу колгоспникам подають механізатори тракторної бригади № 9 Новозлатопільської МТС, які обслуговують колгосп.

Проводились також роботи по виконанню інших зимових агрозаходів. На поля вивезли 560 тонн гною-сипцю, підживлено 165 гектарів озимої пшениці. Члени ланки Марії Борисенко зібрали 15 центнерів пташиного послїду.

Старанно працювала і бригада виноградарів П.Т.Теслі, яка на 25-гектарній площі зробила снігозатримання, проводить підживлення рослин місцевими добривами з розрахунку 20 тонн гною-сипцю на 1 гектар.

На 1955 рік бригада взяла зобов'язання: з площі 19 гектарів зібрати по 40 центнерів винограду з гектара, а з останньої площі – не менше, як по 70 центнерів.

Учні Любимівської школи. 1955 р.

30 січня 1955 року кандидатами в депутати Гуляйпільської районної Ради депутатів трудящих були зареєстровані свинарка колгоспу імені Молотова Федора Лаврентіївна Бургим, 1914 р.н., безпартійна і свинарка колгоспу імені Калініна Марія Павлівна Михайлик, 1908 р.н., безпартійна.

Працюючи у тісній співдружності з механізаторами Новозлатопільської МТС, колгоспники артiлі імені Калініна 31 липня успішно завершили збирання колосових культур на всій площі посіву 882 гектари. З кожного гектара намолочено по 18,8 центнера зерна.

На 3 серпня 1955 року на державний зсипний пункт було вивезено близько 7500 центнерів зерна в рахунок обов'язкових поставок і натуроплати за роботи МТС.

14 серпня 1955 року споживкооперація продала автомашини ГАЗ-51 колгоспам імені Калініна та імені Молотова за здане молоко й інші продукти тваринництва.

15 серпня після обіду в колгоспі імені Молотова розпочали збирання кукурудзи на силос. В роботу включено кукурудзозбиральний комбайн КУ-2 (комбайнер Василь Соловйов). За 10 робочих днів колгоспу необхідно засилосувати 2000 тонн кукурудзяного силосу, в тому числі 250 тонн з початків молочно-воскової стиглості.

У неділю, 4 вересня у с. Ворошилівці відкрито новий, добре обладнаний сільмаг.

9 вересня бригада виноградарів колгоспу імені Молотова, яку очолював Ф.Тесля почала збирати врожай, який виростила на всій площі в 14 гектарів. За кілька днів колгосп здав державі 1500 кілограмів високоякісного винограду.

На полях колгоспу імені Калініна вже достигла кукурудза і колгоспники 15 вересня включилися у масове збирання качанів. На збиранні запроваджена індивідуальна відрядність – кожен член ланки збирає з цієї ж ділянки, яку обробляв протягом літа.

На ламанні початків кукурудзи працює більше 100 колгоспників з бригад. Їм допомагають також учні старших класів Ворошилівської середньої школи разом зі своїми вчителями. Першість у змаганні на збиранні качанів тримала перша рільнича бригада І.М.Педаша.

Качани вивозилися з поля підводами прямо на токи, де їх просушували.

В цьому році колгосп імені Молотова посіяв на зерно 530 гектарів кукурудзи. Вона вже достигла і колгоспники 20 вересня включилися у збирання початків.

Збирати кукурудзу колгоспникам артiлі допомагають також працівники культосвітніх установ села, поштового відділення, сільського споживчого товариства, медпрацівники та інші.

Вже в перший день в колгоспі зібрано більше 25 гектарів кукурудзи на зерно.

8 жовтня на Дошку пошани районної газети заносилася: Алейкіна Наталія Олександрівна, ланкова молодіжної ланки з колгоспу імені Калініна, яка щоденно наламувала по 8-10 центнерів качанів при нормі 6. Не менш як по 8 центнерів качанів у день наламував кожен член її ланки.

7 листопада на районну Дошку пошани заносилося прізвище Героя Соціалістичної Праці, свинарки колгоспу імені Калініна М.П.Михайлик.

– В цьому році колгоспники артiлі імені Калініна виростили високий урожай всіх сільськогосподарських культур, – повідомляв 18 листопада 1955 року агроном П.Д.Костенко. – Особливо

добре вродила кукурудза. Позавчора колгоспники завершили збирання цієї цінної зернофуражної культури.

Перемогу в соціалістичному змаганні здобули ланки Наталії Алейкіної, Євдокії Катеринич та Ганни Карнаух, які першими закінчили ламання качанів на своїх ділянках і одержали найвищий урожай.

Найбільш високопродуктивно працювали на збиранні кукурудзи колгоспниці Іра Соє, Віра Мута, Марія Борисенко, Олександра Михайлина, Поліна Ігнатович та інші, які щоденно виходили на роботу і виламували по 0,23 гектара замість завдання 0,15. Систематично перевиконували норми на транспортуванні качанів їдкові Семен Мега і Афанасій Карнаух.

Велику допомогу надавали колгоспникам службовці села Ворошилівки Тетяна Домашенко – завідувача сільською бібліотекою, Ніна Карнаух – секретар сільради, Марія Трощенко – медпрацівник та інші. Активну участь у ламанні, а також сортуванні качанів брали учні Ворошилівської середньої школи.

Бадилля вже скошено на площі 220 гектарів, а з 60 гектарів звезено і цю площу зорано.

20 січня 1956 року секретар парторганізації колгоспу імені Калініна О.Самсоненко розповідав: «Колгоспники артiлі наполегливо борються за вирощення високого врожаю в 1956 році. Вони успішно виконують план зимових агрозаходів. Колгоспники вже вивезли на поля більше 553 тонни гною. Активну участь у вивезенні добрив беруть такі комсомольці артiлі, як Віктор Бугрим, Анатолій Катеринич, Іван Бугрим і Володимир Лелюк. Вони вже вивезли живим тяглом на поля майже 200 тонн гною. Крім цього, вони зібрали 60 центнерів пташиного посліду і 30 центнерів попелу».

Серед стінних газет колгоспів, радгоспів, МТС і промислових підприємств району право експонуватися в січні 1956 року на районній постійно діючій виставці стінних газет при редакції газети «Сталінським шляхом» здобула стіннівка колгоспу імені Калініна «Перемога».

Чим же газета «Перемога» здобула право експонуватися на виставці?

Перш за все кожен з номерів цієї газети зовсім не схожий на інший. В коротеньких замітках відображено і завдання, які стоять

у відповідний період перед колгоспом, і хід боротьби за виконання цих завдань. Тут показано і кращих людей колгоспу і методи їх роботи. Гостро критикуються порушники трудової дисципліни, вказується на причини недоліків, що мають місце в артiлі, і висловлюється думка про те, як виправити ці недоліки.

Баяністи Ворошилівського сільського клубу В.І.Чередник та Я.В.Чередник за участь у районному та обласному оглядах художньої самодіяльності нагороджені грамотами районного відділу культури та Почесними грамотами обласного відділу культури.

В середині лютого 1956 року талановиті виконавці музики Василь та Яків Чередники повернулись з Києва, де вони разом з кращими колективами і виконавцями художньої самодіяльності областей республіки взяли участь у першому республіканському огляді сільської художньої самодіяльності. На огляді вони виконували попури з українських народних пісень і одержали хорошу оцінку.

У другій декаді квітня у селі Ворошилівці широко розгорнулись роботи по деревонасадженню і благоустрою. В неділю 22 квітня тільки службовців, вчителів і робітників взяло участь 200 чоловік. Вони викопали більше 500 ямок і привели в порядок всю територію. Другого дня закінчено посадку парку на площі 2 гектари.

Для посадки садів і взагалі озеленення села колгоспи завезли 3100 фруктових і 1500 декоративних дерев. Вже посаджено велику кількість дерев на території обох колгоспів – на колгоспних садибах, біля ферм, понад дворами колгоспників.

До кінця декадника в колгоспі імені Калініна було посаджено 7 гектарів саду. у колгоспі імені Молотова – 8 гектарів. А також окремі колгоспники – понад 3 гектари дерев і біля школи до гектара саду. (Повідомляв читачам районної газети 25 квітня 1956 року голова виконкому Ворошилівської сільради І.Алейкін).

1 травня на районну Дошку пошани було занесено ім'я свинарки колгоспу імені Калініна Дядюн Федори Трохимівни.

За першість у передтравневому змаганні колектив механізаторів восьмої тракторної бригади Новозлатопільської МТС, яку очолював Я.Л.Лелюк, занесено на районну Дошку пошани і нагороджено Почесною грамотою райвиконкому і райкому партії.

На сівбі кукурудзи найкращих результатів у роботі добивався колектив агрегату, де машиністом Федір Педаш і трактористами Іван Кобиль та Олександр Михайленко. Ритмічну роботу агрегату на сівбі забезпечували також фіксаторник Микола Івко та леб'ядчик Іван Педаш.

Високих виробничих показників добивалися колективи сівальних агрегатів Федора Михайлова та Івана В'язовського, де трактористами Дмитро Юрко і Степан Тютіков. Вони виконували щоденно завдання на 150-190 відсотків.

Ворошилівська середня школа організувала екскурсію учнів сьомих класів на промислові підприємства району. Діти ознайомилися з поточним методом пошиву взуття на Гуляйпільській взуттєвій фабриці, з роботою друкарні, побачили, як працюють на заводі сільськогосподарського обладнання механічний та ковальський цехи.

За досягнення кращих показників у соціалістичному змаганні 1955 року на обласну Дошку пошани заносився колгосп імені Калініна.

8 липня 1956 року за високі виробничі показники по догляду за посівами на районну Дошку пошани заносилося прізвище ланкової колгоспу імені Калініна Наталії Олексіївни Алейкіної.

15 липня 1956 року районна газета надрукувала вірш «Ко-

совиця» колгоспника артілі імені Молотова з села Ворошилівки О.Прихідька:

Наступила пора косовиці,
Вийджають всі на поля,
Скрізь жовтіє колосся пшениці,
Скрізь радіє колгоспна земля.

Виходять і люди й машини,
Щоб врожай убирати новий,
«А кого ж узять для почину,
Щоб був він на руку легкий?»

Ось підходить комбайн самохідний,
Комбайнер усміхнувся й сказав:
«Я на руку легкий» – і короткий
Дав з своєї машини сигнал.

Комбайн рушив, і стигла пшениця
Похилилась на гострі ножі.
Вже не буде вона колоситься,
А зерном побіжить у ковші.

Під час жнив 1956 року в колгоспі імені Молотова виникла така пісенька про невдах-комбайнерів:

Вітер віє, повіває,
А тим часом під візком
Комбайнер весь день молотить
По деталях молотком.
«Не готовив я комбайна
І тому за тиждень жнив, –
Кажуть, хліба я у полі
Більше з'їв, чим змолотив».

27 серпня колгоспники артілі імені Калініна разом з механізаторами Новозлатопільської МТС повністю завершили силосування кормів.

– Ми заклали 2440 тонн високоякісного силосу, – говорив голова колгоспу імені Калініна П.Панасейко, – замість завдання

2400 тонн, з них половину маси закладено в обцементовані споруди. Тепер громадська худоба повністю забезпечена цінним поживним кормом. Силосу закладено в розрахунок 12 тонн на кожну корову, по 4 тонни на свиноматку і 1,5 тонни на вівцю.

Старанно працювали на відвезенні подрібненої маси кукурудзи від комбайнів шофери Степан Бондаренко, Федір Шестіра, Андрій Омельченко та Іван Панасейко.

На силосуванні кукурудзи кожного дня було зайнято 26 колгоспників. Особливо слід відзначити сумлінну працю колгоспної молоді Віри Мути, Ліди Тимошенко, Івана Величка, Алли Омельченко та інших.

З 1 жовтня 1955 року по 1 жовтня 1956 року в колгоспі імені Молотова надійшло на фуражну корову 2542 літри молока, в колгоспі імені Калініна – 2501 літру. Отримано молока на 100 гектарів земельних угідь у колгоспі імені Молотова 162,3 центнера, у колгоспі імені Калініна – 144,4. Вироблено свинини на 100 гектарів ріллі у колгоспі імені Молотова – 10 центнерів, у колгоспі імені Калініна – 14,3. Одержано яєць на 100 гектарів зернових у колгоспі імені Молотова – 2490 штук, у колгоспі імені Калініна – 4257.

7 листопада 1956 року на районну Дошку пошани заносилися: ланки колгоспу імені Калініна (ланкові Алейкіна Н.О. і Глушко М.С.)

В 1956 році колгоспи Ворошилівської сільради зібрали озимої пшениці – більше 22 центнерів з гектара, або на 5 з лишком центнерів більше проти планового. Це дало змогу створити всі необхідні фонди в колгоспах, підняти вартість колгоспного трудовдя.

За жовтень і листопад 1956 року на ферму № 2 колгоспу імені Молотова прийшли працювати п'ять комсомольців.

19 грудня 1956 року завідуючий Ворошилівським клубом І.Бугрим розповідав:

– За останній час пожвавилась робота Ворошилівського сільського клубу. Регулярно працює тут драматичний гурток, в якому бере участь 40 чоловік, а також хорівий гурток, який налічує 30 осіб.

Дуже подобається колгоспникам хор, яким керує викладач музики і танців Ворошилівської СШ тов. Чередник В.І., акомпанує на баяні десятикласник Яків Чередник, який у 1955 році був учасником республіканського огляду художньої самодіяльності. Хорошо виконує хор пісні «Цвети наша Родина», «Едут новоселы» та інші.

З успіхом пройшла п'єса «Будка 27». Особливо добре виконали свої ролі брати Яків Михайленко – помічник бригадира тракторної бригади і тракторист Олександр Михайленко, а також літня колгоспниця Ганна Григорівна Килимова і бухгалтер сільського споживчого товариства Клавдія Рижак.

Слід відзначити драматичний гурток колективу вчителів Ворошилівської СШ, яким керує вчителька Євгенія Мойсейвна Стасик. Дуже сподобалась усім п'єса «Дай серцю волю, заведе в неволю», в якій взяли участь директор школи І.М.Стасик, вчитель Г.Ф.Харченко та інші.

Цікавий вечір у клубі відбувся цими днями. Була поставлена п'єса «Номенклатурна одиниця». Колгоспник Дмитро Явтухович Ігнатович і десятикласник Віктор Петренко виступили з інтермедією, в якій піддали критиці недоліки в колгоспах імені Молотова та імені Калініна, розташованих на території нашої сільської Ради.

Клавдія Рижак та Іван Бугрим дуєтом виконали пісні «Колгоспний вальс» і «Білі каштани», а тріо у складі Клавдії Рижак, Івана Бугрима і Василя Чередника – пісню «Ішов козак потайком».

Кожного вечора не тільки молодь, але й літні колгоспники охоче відвідують клуб, де вони весело, цікаво проводять після робочого дня своє дозвілля.

У 1956 році срібними медалями ВДНГ СРСР нагороджені – трактористи: О.І.Педаш, Д.В.Варжель, Н.Г.Ільховський, комбайнер Іван Тимофійович Ільховський, свинарки: Федора Лаврентіївна Бугрим, Марія Павлівна Михайлик, М.В.Дядюн.

21 січня 1957 року понад 250 колгоспників артiлі імені Молотова зібрались на свої звітно-виборні збори, щоб підбити підсумки роботи за 1956 рік і намітити конкретні заходи для збільшення виробництва сільськогосподарської продукції у 1957 році.

Голова колгоспу тов. Михайлина, який виступив із звітною доповіддю на зборах, розповів про те, що колгоспники артiлі добились деяких успіхів у 1956 році по збільшенню виробництва сільськогосподарської продукції.

Колгосп минулого року отримав на кожному гектарі на 5,5 центнера вищий урожай озимої пшениці, ніж було заплановано, майже на 840 літрів зріс в артiлі надій молока на фуражну корову проти попереднього року, набагато підвищилась продуктивність праці.

Однак колгосп не виконав завдання по валовому збору зерна, а такої цінної зернофуражної культури, як кукурудза, зібрано торік в колгоспі всього по 9,3 центнера з гектара. Великі недоліки мав колгосп у розвитку свинарства, в результаті на кожному 100 гектарів ріллі одержано тільки по 10 центнерів свинини. Прибутків від цієї галузі господарства артiль отримала удвічі менше, ніж було заплановано.

О. І. Педаш

Після обговорення доповіді і визнання роботи правління задовільною головою колгоспу знову обрали М.Т.Михайлину.

Євдокію Григорівну Катеринич – ланкову колгоспу імені Калініна 23 січня 1957 року було висунуто кандидатом у депутати районної Ради депутатів трудящих.

А комсомолец Василь Дядюн з колгоспу імені Молотова виявив бажання доглядати корів. Правління колгоспу задовольнило його прохання. Він доглядав 10 корів і дав слово – надіти в 1957 році від кожної корови не менше як по 3100 літрів молока.

Окружні виборчі комісії по виборах до Гуляйпільської районної Ради депутатів трудящих зареєстрували кандидатами в депутати районної Ради депутатів трудящих: Бугрим Федору Лаврентіївну, 1914 р.н. – свинарку колгоспу імені Молотова та Глушак Марію Степанівну, 1925 р.н. – ланкову колгоспу імені Калініна.

На початку березня правління Ворошилівського сільського споживчого товариства звітувало перед пайовиками за свою роботу в 1956 році.

Пайовики залишились задоволеними роботою правління ССТ (голова товариства Нагайник Петро Данилович).

План товарообороту за 1956 рік сільське споживче товариство виконало на 110,7 відсотка. Порівняно з 1955 роком в 1956 році товарів продано на 507 тисяч карбованців більше.

Чимало потрудились завідувач шкільним буфетом Лелюк Марія, яка річний план виконала на 200 відсотків. І завідувача сільським магазином Опішняк Надія, яка здійснила річний план на 111,8 процента, та інші.

За високі показники в соціалістичному змаганні ССТ присуджений перехідний Червоний прапор райспоживспілки та райкому профспілки працівників споживчої кооперації.

За допомогою дирекції Ворошилівської середньої школи, викладача праці І.М.Івка, завгоспа школи В.Н.Косаренка і шефів – Новозлатопільської МТС учнівський колектив за місяць зробив і обладнав один баскетбольний і три волейбольних майданчики, сектори для метання диска і штовхання ядра, виготовив стійки для стрибків із замками, гімнастичну стінку, бруси, турник, 7 естафетних паличок, 20 гранат і т.д., – повідомляв 5 квітня 1957 року фізрук М.Долгих.

Головним Комітетом Всесоюзної сільськогосподарської виставки за досягнення в 1955 році високих показників Бугрим Федора Лаврентіївна – свинарка колгоспу імені Молотова була нагороджена Малою срібною медаллю і годинником за отримання від кожної із 10 закріплених за нею свиноматок по 22,3 ділових поросят; Дядюн Марія Василівна – свинарка колгоспу імені Калініна

– Малою срібною медаллю – за одержання від кожної із 10 закріплених за нею свиноматок по 18,6 ділових поросят.

Учні Ворошилівської середньої школи дружними зусиллями зібрали 3,5 тонни непотрібного металу. За кращі показники у I кварталі Запорізька облспоживспілка нагородила Ворошилівську СШ другою премією в 700 карбованців.

В 1957 році колгосп імені Калініна мав виробити на кожні 100 гектарів сільгоспугідь по 39 центнерів м'яса, по 213 центнерів молока, по 27 центнерів свинини. Тоді ж господарство повинне було розмістити на зиму 520 голів великої рогатої худоби, в тому числі 213 корів, а також 350 свиней і 800 овець.

Добре трудилися на роботах по підготовці тваринницьких приміщень до зими мулярі Іван Давидович Кононенко, Іван Олексійович Галя та тесляр Борис Пантелеймонович Ігнатович. Колгоспна будівельна бригада у складі 11 чоловік під керівництвом бригадира Івана Вікторовича Драного змагалася за те, щоб до 1 жовтня повністю підготувати до зими всі тваринницькі приміщення. А міжколгоспне будівельне об'єднання споруджувало в колгоспі корівник на 120 голів.

29 вересня 1957 року трудящі села Ворошилівки звернулися до всіх трудящих Гуляйпільського району, щоб зробити жовтень місяцем ударної роботи по благоустрою міста і сіл району.

У своєму Зверненні ворошилівці писали: «Ми докладаємо всіх сил, щоб до 40-річчя Великого Жовтня закінчити всі польові роботи, добре підготуватись до зимівлі худоби. Чимало в нас зроблено і по благоустрою села. В нас збудовано дитячі ясла, колгоспну контору, сільмаг, два гаражі для автомашин, 8 будинків для колгоспників, відремонтовано 30 будинків колгоспникам і 3 вчителям. Перекриті і відремонтовані середня школа та сільський клуб. Встановлено стаціонарну кіноустановку. Село Ворошилівка радіофіковане і телефонізоване. Збудовано 4 ставки та зарибнено їх. По центральній дорозі села збудовано міст і греблю. Посаджено в центрі села три гектари фруктових садів, а в колгоспах імені Щорса (колишній імені Молотова – Авт.) та імені

Калініна – 50 гектарів. Багато посаджено і декоративних дерев.

Ворошилівці зобов'язувались до свята 40-ї річниці Жовтня ще краще благоустроїти своє село, а саме:

1) посадити новий парк на площі 2 гектари та обсадити деревами всі чотири ставки,

2) обгородити парканом середню школу,

3) побудувати новий проймаг, закінчити будівництво нового пологового будинку та розпочати в селі будівництво лазні. Побудувати в центрі села водонапірну башту і встановити водорозбірні колонки по селу. По дорозі на станцію Магедово побудувати новий міст,

4) капітально відремонтувати 20 будинків колгоспників та побудувати один будинок для вчителів,

5) електрифікувати центр села,

6) поставити пам'ятник на могилі воїнів, що загинули під час Великої Вітчизняної війни. Будинки і дерева побілити. Святково прикрасити клуб, школу та всі інші громадські будинки.

У жовтні 1957 року у Ворошилівській середній школі проведено змагання з легкої атлетики, в якому взяли участь 57 чоловік.

Найкращих успіхів з бігу і стрибків у висоту і довжину, метання гранати і диску домоглися учні Дремлюк Г., Свидан М., Горбик М., Кохан Л., Макеева В., Задко І., Черкун А., Тесля В., Горьковець М.

В проведених змаганнях 9 учасників виконали норму юнацького розряду і 2 учасники – третього розряду.

Ворошилівська ошадна каса, де контролером тов. Нагайник Олександра Степанівна і касиром тов. Чорнова Марія Трохимівна, виконала річне завдання по вкладах на 113 процентів.

В 1957 році на районну Дошку пошани заносилися: у лютому – колгосп імені Калініна (голова Панасейко П.П., секретар парторганізації Самсоненко) по виробництву м'яса. Одержано з 1 жовтня 1956 року по 1 березня 1957 року на 100 га угідь 13,6 центнера, в т.ч. свинини – 8 центнерів; у березні цей показник був відповідно 13,5 і 7,3 центнера; свинарка колгоспу імені Калініна Надія Гаврилівна Глушак, яка отримала по 8,1 поросяти на свиноматку; за липень – колгосп імені Щорса (голова Сивоненко М.І., секретар парторганізації Педаш О.М.), який виробив з початку року по 21,5 центнера м'яса на 100 гектарів сільгоспугідь; доярка колгоспу імені Щорса Василина Кузьмівна Карнаух (надоїла у липні по 380 літрів молока від корови); за серпень – колгосп імені Щорса, який виробив з початку року по 26,1 центнера м'яса на 100 гектарів сільгоспугідь; доярка колгоспу імені Щорса Олександра Данилівна Драна, яка надоїла в серпні по 328 літрів, а за 8 місяців – 1998 літрів молока від корови; доярка названого колгоспу Марина Микитівна Гах, яка мала відповідно 327 і 2183 літрів молока від корови.

В 1957 році колгосп імені Щорса отримав на 100 гектарів угідь 39,4 центнера м'яса, в тому числі 14,9 центнера свинини, молока – 185 центнерів. За рік від корови надоєно 2331 літр молока, зібрано на курку-несучку по 104,7 штуки яєць.

За колгоспом було закріплено 5674 гектарів землі, з них орної – 5058. У 1958 році валовий збір зерна становив 57428 центнерів, на одну фуражну корову надоїли 2305 кілограмів молока, на 100 гектарів угідь отримали 261,3 центнерів молока, 44,3 центнери м'яса.

З 1958 року до початку 70-х років минулого століття головним бухгалтером колгоспу працювала Оксана Тимофіївна Фідрик, головою господарства з 1958 року по 1971 рік – Михайло Іванович Сивоненко.

Колгосп імені Калініна

До 1958 року село, яке отримало назву Любимівка, перетворилося в крупний населений пункт з економічно міцним господарством – артілью імені Калініна, в яку об'єдналися колгоспи імені Щорса та імені Калініна.

16 листопада 1962 року агроном колгоспу імені Калініна П.Д.Костенко розповідав: «Небагате на дощі було літо нинішнього року. Але це не злякало трудівників нашої артілі. Уміло використовуючи найбільш ефективні агрозаходи, механізатори разом з колгоспниками рілничих бригад забезпечили порівняно непоганий урожай кукурудзи. На площі 597 гектарів одержано в середньому по 25 центнерів зерна з кожного гектара.

Далеко кращі показники мають окремі ланки. По 36 центнерів зерна качанистої на кожному з 70 гектарів збрала ланка І.І.Панасейко. Ланка О.П.Теслі виростила по 34,5 центнера зерна з гектара на площі 45 гектарів. Чудові успіхи виробничої бригади Любимівської середньої школи. Тут урожай качанистої становить на кожному з 35 гектарів по 56,7 центнера зерна. Його виростили учні разом з механізаторами артілі.

Учнівська виробнича бригада

Отже, висновок напрашується сам по собі: щоб мати успіх, треба до всього руки прикласти. Тоді й погодні умови будуть не такі страшні.

Вже не перший рік існує учнівська виробнича бригада в Любимівській середній школі. Тісний зв'язок школи з життям, уміле виховання учнів у праці сприяє різкому підвищенню успішності школярів.

В 1961 році шкільна виробнича бригада вперше вирощувала кукурудзу на великій площі. Успіхи учні мали неабиякі: по 56 центнерів качанів зібрали з кожного гектара.

Перші великі для них досягнення окрили членів бригади. Було вирішено 1962 року виростити не менше, як по 60 центнерів качанів на кожному з 35 гектарів.

Старанно готувалася школа до битви за високий урожай качанистої. Восени колгоспні механізатори на майбутній кукурудзяній плантації провели глибоку зяблеву оранку. Ріллю закультивували на зиму. А навесні під час передпосівної культивуації на кожен гектар бригада вивезла по 10-12 тонн перегною.

— З метою кращої організації виробничого навчання, — розповідав директор школи Петро Степанович Шевченко, — всю учнівську бригаду в складі 70 школярів 8-10 класів (бригадир Василь Фідрик, помічник — Петро Супрун) ми розділили на ланки. Очолили їх кращі учні Діма Карнаух, Микола Михайлик, Іван Чорнов, Людмила Добровольська та Валентина Карнаух. Всі члени бригади брали безпосередню участь у підготовці до сівби качанистої.

А зробили учні немало. Вони самі опромінювали насіння кукурудзи, обробляли його мікроелементами, протруювали. В кращі строки, за три дні, плантація була засіяна. Добірне зерно лягло в добре розпушений, старанно удобрений ґрунт (крім перегною одночасно з сівбою вносили мінеральні добрива). Учні з нетерпінням чекали сходів.

— Хвилювались немало, — розповідав 19 жовтня 1962 року завуч школи Василь Якович Красницький, — і члени бригади, і ми, вчителі.

За порадою агронома колгоспу Петра Дмитровича Костенка було визначено строки першого обробітку. Через декілька днів

після сівби ділянку заборонували. Як тільки з'явилися сходи, знову використали борони.

Колгоспні механізатори Іван Іванович Панасейко та Петро Платонович Присишний сівбу провели за всіма правилами. Сходи показали чіткі квадрати в кожному гнізді — одна-дві рослини. Проривки майже не було. Посіви лише перевірили на густоту стояння рослин. А їх було на гектарі в середньому до 30000.

Під час основного догляду за посівами кожна ланка, а в ланці кожен школяр, мала свої постійні ділянки, позначені етикетками. Працювали на ділянках з класними керівниками, а весь процес очолював учитель по трудовому вихованню Федір Федорович Панасейко. Всі консультації по вивченню і впровадженню передового досвіду на вирощуванні качанистої проводила шкільний біолог Антоніна Павлівна Макеєва.

З допомогою колгоспних механізаторів було проведено два міжрядних обробітки у двох напрямках. Для знищення бур'янів застосовували також гербіциди. Ланки двічі пропололи гнізда вручну. Під час культивуації кукурудзу підживили мінеральними добривами. Не забули і про пасинкування та додаткове штучне запилення.

Кукурудза видалась на славу. І хоч дощів майже не було, стояла вона густа, немов той ліс, широколиста, аж водяна. Старанний труд школярів не пропав даремно. Качаниста обіцяла дорідний урожай.

Передові виробничники колгоспу імені Калініна

Незабаром настали і строки других жнив. Юні трудівники пожинали багаті труди своєї праці. Вони з честю рапортували: взяте зобов'язання не тільки виконане, а й перевиконане. З кожного гектара зібрано і відправлено на заготівельний пункт по 75 центнерів золотавих качанів. А на ділянках, які доглядали ланки Людмили Добровольської та Валентини Карнаух, качаниста дала по 80-82 центнери з гектара.

Цінне те, що члени виробничої бригади не тільки просто вирощували кукурудзу. Вони провели велику роботу на дослідних ділянках. Учні на практиці перевірили вплив на врожайність застосування добрив, мікроелементів, гербіцидів, пасинкування і штучного запилення та інших агрозаходів.

Наприклад, встановлено, що застосування мідного купоросу забезпечило прибавку врожаю на кожному гектарі по 3-4 центнери.

За учнівською бригадою була закріплена не тільки кукурудзяна плантація. Школярі в порядку виробничої практики вирощували горох і цукрові буряки. І тут увесь урожай виростили на славу.

Протягом всього періоду роботи в полі в бригаді було організовано дійове соціалістичне змагання між ланками і школярами. Підсумки його підбивали щодня і висвітлювались на Дошці показників. Переможцям вручались перехідні червоні прапорці. Про результати своєї роботи школярі довідувались з бригадної стіннівки «За врожай». Виходив також «Перець».

Після роботи школярі мали можливість відпочити в клубі вихідного дня, подивитись передачі по телевізору, який колгосп подарував школі за високі успіхи виробничої бригади.

— Що я можу сказати про виробничу бригаду, — говорив голова колгоспу імені Калініна Михайло Іванович Сивоненко. — Успіхи школярів говорять самі за себе. Але додаю, що це — найкращий зразок ставлення до праці всіх членів бригади, всього колективу вчителів школи і наші колгоспники щиро вдячні згуртованому колективу вчителів, що вони уміло виховують підрастаюче покоління, прищеплюючи школярам справжню любов до навчання, до праці.

У серпні 1963 року відбулися звітно-виборні збори партійної організації колгоспу імені Калініна. На зборах відзначалося, що за

останні 5 років поголів'я великої рогатої худоби зросло на 61 відсоток, в тому числі корів більш як вдвоє; зараз на кожні 100 гектарів угідь їх припадає 16,8. За сім минулих місяців нинішнього року на 100 гектарів вироблено 197 центнерів молока проти 127 центнерів за цей час торік. Від кожної корови надоєно 1174 кілограми молока — на 44 кілограми більше, ніж у минулому році.

На кожні 100 гектарів одної землі вироблено (в забійній вазі) 20,3 центнера м'яса. План трьох кварталів по продажу м'яса державі виконано на 110 відсотків.

Середній урожай золотоволосої польової царівни — озимої пшениці за останні 5 років становить 26 центнерів з гектара. Цього року погода «підставила підніжку» хліборобам, і хоч пшеницю й не довелося пересівати, проте зібрали її на круг по 14,3 центнера.

Це так би мовити в цілому і взагалі. Коли ж, як це зробили учасники зборів, проаналізувати стан господарювання по окремих виробничих дільницях, то виявиться, що за середніми показниками криється велика строкатість. Так, друга тракторна бригада зібрала по 15,2 центнера хліба з гектара, а перша — тільки по 13,4. І це в однакових умовах, на однакових землях. На 4-й фермі за 8 місяців цього року наділи від кожної корови по 1983 кілограми молока (торік — 1238), а на 1-й фермі — 1028 — на 211 кілограмів менше, ніж на цей час у минулому році.

Через відставання окремих бригад і ферм артіль в цілому не виконувала складеного графіка виробництва продукції. Так, за планом молока мали одержати на 15 відсотків більше торішнього, фактично в першому півріччі його вироблено більше проти 6 місяців минулого року лише на 7 відсотків. Далеко не все гаразд і з собівартістю продукції.

Про невикористані резерви і можливості підвищення продуктивності праці і зниження собівартості продукції, про поліпшення роботи з людьми і йшлося на головних річних зборах комуністів, які обрали секретарем партбюро тов. Алейкіна.

В 1963 році в Любимівці була середня школа, клуб, електростанція, добротні тваринницькі ферми, олійниця, млин. На поля прийшла могутня сільськогосподарська техніка, яка дозволяла вести всі галузі колгоспного виробництва на високому рівні і на-

уковій основі. Господарство мало на 5 вересня 1963 року одних тракторів 54 (в п'ятнадцятисильному обчисленні).

І за цими, далеко неповними цифрами показників – великі досягнення колгоспної Любимівки. Хіба не про них свідчили численні телевізійні антени, нові добротні будинки. Тільки в 1963 році за допомогою колгоспу їх споруджено 17, з яких 5 – повністю за рахунок артілі. Майже в кожній сім'ї є велосипед або мотоцикл, радіоприймач або радіола.

Та найбільша окраса і гордість Любимівки – це люди. Якщо до 1917 року в селі тільки й грамотних було, що дяк – учитель, то тепер дітей колгоспників навчали і виховували більше 20 педагогів, а всього в селі працювало різних спеціалістів і колгоспників, які мали вищу і середню освіту, близько 50-ти.

У селі добра слава йшла про доярку Надію Гах, свинарку Олександрю Педаш, механізатора Володимира Чорнова та багато інших.

– Що забезпечує успіх у сільському господарстві? На це запитання 8 лютого 1964 року відповідав голова колгоспу імені Калініна М.І. Сивоненко: – Насамперед, проведення всіх робіт своєчасно і на високому агротехнічному рівні. А цього можна добитися тільки при хорошій технічній оснащеності господарства. В цьому ми переконалися на власному досвіді. Адже не так давно було, коли й сівбу затягували, і обробити просапні достатню кількість разів не встигали, й кукурудзу до білих мух збирали.

– Які ж можливості ми маємо зараз? В господарстві є 32 трактори різних марок, або 70 тракторів у переводі на 15-сильні. Маємо 16 культиваторів, 12 зернових і 8 квадратно-гніздових сівалок. Це дає можливість посіяти ранні зернові (630 гектарів) за 2, а 1080

М. І. Сивоненко

гектарів кукурудзи – за 6 робочих днів. А це має велике значення. Адже не дарма народна мудрість говорить: посієш вчасно – уродить рясно.

Вже кілька років в період вегетації рослин механізатори встигають зробити триразовий (у двох напрямках) обробіток просапних. Тепер ми тим більше можемо це зробити. Адже площа посіву кукурудзи зменшується.

Давно вже ліквідована ручна праця на збиранні колоскових. А в цьому році плануємо всі роботи на жнивях проводити в комплексі. Нині в нас є 4 комбайни самохідних (з яких 2-СК-4) і 6 причіпних. Сподіваюсь, що до початку жнив купимо ще 2 комбайни СК-4.

Не буде в цьому році ручної праці і на збиранні й силосуванні кукурудзи.

Майже на такому ж рівні, як у рільництві, знаходиться й механізація трудомістких процесів тваринництва. На фермах установлено 8 доїльних апаратів на 800 корів, на 4 фермах гній прибирається транспортерами, в усіх приміщеннях є підвісні дороги для транспортування кормів, водопоїлки. На кожній фермі діють також машини для подрібнення грубих кормів, силосу, корене-бульбоплодів.

З кожним роком все більше входить механізація і в побут колгоспників. В господарстві є вальцовий млин, олійниця, по селу покладено водопровід.

8-й клас Любимівської СШ. 1963 р.

Вся ця згадана техніка була б мертвою без умільців – механізаторів. Саме в їх руках вона творить чудеса, зміцнює колгоспну економіку. Взяти, наприклад, Івана Галю та Данила Величка, Миколу Солов'я, Анатолія Сою, Павла Родзіна, Дмитра Варжеля, Олександра Полуляха, Івана та Павла Ільховських, Степана Лукича Лелюка та багато інших. Це вони своєю самовідданою працею щороку знижують собівартість продуктів рослинництва, підвищують продуктивність праці.

В минулому році, наприклад, витрати на гектар умовної оранки були 3,09 карбованця, в позаминулому – 3,33 карбованця. А тракторна бригада №1, яку очолює Яків Михайленко, довела їх до 2,97 карбованця. В цілому собівартість продукції знижена порівняно з 1962 роком на 10 процентів.

Певний час негаразд було в мережі комсомольської політосвіти в колгоспі імені Калініна, – 1 жовтня 1963 року повідомляв сількор В. Красницький. – Партійна організація доручила налагодити цю роботу директору Любимівської середньої школи П.С. Шевченку.

З чого почати? І він знаходить вихід.

Одного дня у всіх бригадах артілі заговорили, що відбудеться вечір відпочинку молоді. В клубі зібралися тваринники, хлібороби, механізатори. Вечір сподобався. А згодом було організовано змагання з шахів, колективні читання цікавих книжок. На сцені почали виступати свої актори, солісти, танцюристи. Почав регулярно працювати гурток комсомольської політосвіти.

Ось так терпляче, поступово г. Шевченко знаходить ключ до кожної людини. Він сам вимогливий до себе, ініціативний і цього добивається від інших.

Зараз П.С. Шевченко очолює агітколектив четвертої комплексної бригади. Члени цієї бригади дали слово завоювати високе звання бригади комуністичної праці. І тут сільський вчитель стає на допомогу трудівникам.

З того часу склад бригади не змінився, ті ж самі люди, ті ж керівники, але її тепер не впізнати. Колектив став дружніший, всюди відчувається взаємовиручка. Тут зразкова трудова дисципліна, піднята на високий рівень культура. Маяком у колгоспі називають четверту бригаду. Вона займає перше місце у соціалі-

стичному змаганні за збільшення виробництва продуктів сільськогосподарства.

22 лютого 1964 року в Любимівці вшанували передовиків виробництва. Це підбілених сивиною Олександрю Олексіївну Бугрим, Якіма Олексійовича Тютюнника, Іллю Максимовича Бродського, ще зовсім юних Надію Гах, Лідію Панасейко. Професії у них різні: доярки, свинарки, скотарі, телятниці, пташниці, чабани, конюхи. Одне тільки спільне у цих людей: любов до праці, до рідної Батьківщини.

Разом з ними до президії запрошувалися ветерани колгоспного виробництва, колишні свинарки: Герой Соціалістичної Праці Марія Павлівна Михайлик та орденоноска Федора Лаврентіївна Бугрим.

– Честь і слава маякам нашим! – вітав їх голова артілі М.І. Сивоненко.

– Важко, незрівнянно важко було працювати раніше, – говорила Марія Павлівна Михайлик. – Ми не знали, що таке машина на фермі. Все робили ось цими руками. Ми не шкодували сил заради спільної справи, заради того, щоб швидше мати машини на фермі, а в результаті – краще життя. Тепер значно більше умов, щоб стати Героєм.

Незвичайним був того дня концерт. Його учасники присвячували свої виступи одному з героїв того пам'ятного дня. А сім'я Шевченків – учасники обласного огляду – конкурсу художньої самодіяльності – всі три свої номери присвятили Марії Павлівні Михайлик.

17 березня 1964 року Марія Павлівна Михайлик була пенсіонеркою. Але вона не забула дороги в рідний колгосп, на ферму. Там її завжди з радістю зустрічали молоді тваринники, ділилися думками, задавали багато запитань. Було про що розповісти Марії Павлівні молодим.

...Тяжкі були післявоєнні роки. Тваринницькі приміщення зруйновані. Поголів'я худоби все геть знищене.

– Ось що, Маріє Павлівно, – сказав тоді голова колгоспу Петро Павлович Панасейко, який нещодавно повернувся з фронту. – Думаємо тебе призначити свинаркою.

– Я згодна, але ж немає ні приміщення, ні свиней.

– З цього і почнемо.

Згодом підібрали приміщення, відремонтували його і придбали декілька свиноматок. Зранку і до вечора не залишала Марія Павлівна свиноферму.

– Ти хоч про дітей не забувай, – жартуючи, говорив Марії Павлівні її чоловік Максим Петрович.

А згодом слава про працелюбну свинарку переступила межі району. Про її трудові успіхи заговорили в області, на Україні. 26 поросят на кожну свиноматку отримала вона. Неодноразово була учасником Всесоюзної сільськогосподарської виставки.

Високо оцінив Радянський уряд труд Марії Павлівни Михайлик. Їй було присвоєно звання Герой Соціалістичної Праці і нагороджено орденом Леніна.

Похилі роки. Недуга. Але герої у відставку не йдуть.

– Маріє Павлівно, – звертаються молоді свинарки, – розкажіть, як треба годувати новонароджених поросят.

Здається, питання звичайне, буденне. А в Марії Павлівни кожне слово відповіді сповнене запалом, натхненням.

25 серпня 1964 року розповідав завуч Любимівської СШ В.Я.Красницький: «Виховати людину-творця, людину-будівника – таке першочергове завдання школи. І педколектив Любимівської середньої школи будує свою роботу так, щоб справитися з ним.

Рада виробничої бригади Любимівської СШ. 1964 р.

Особливу увагу звертаємо на виробниче навчання. При школі створена рада учнівської виробничої бригади, до складу якої, крім бригадира, його заступника і ланкових, входять директор школи П.С. Шевченко, вчитель виробничого навчання Ф.Ф. Панасейко, голова і агроном місцевої артілі імені Калініна М.І. Сивоненко та П.Д. Костенко. Рада планує роботу бригади і керує нею. Вона намічає агротехнічні заходи і контролює їх виконання, залучає для проведення теоретичних, практичних занять, спеціалістів колгоспу.

Такий тісний творчий зв'язок школи з виробництвом дає добрі наслідки. В усіх ланках, особливо по вирощуванню кукурудзи і цукрових буряків, учні під керівництвом вчителів і при допомозі старших товаришів з колгоспу імені Калініна успішно справляються з усіма основними заходами по вирощуванню і догляду за такими цінними сільськогосподарськими культурами, як кукурудза і цукрові буряки.

Члени ланки добре ознайомлені із сільськогосподарською технікою. Вони самі провели сівбу, робили міжрядний обробіток, підживлення рослин, їх пасинкування. На цих роботах були зайняті старшокласники Іван Полулях, Федір Коломієць, Іван Кілімов, Віктор Бугрим, Петро Супрун та Іван Заїчко.

І праця не минула марно. За попередніми підрахунками, з кожного із 35 гектарів качанистої маємо одержати щонайменше по 85 центнерів зерна із кожного, з трьох гектарів цукрових буряків – по 400 центнерів коренеплодів.

Виробниче навчання не зводилося до виконання того чи іншого трудового процесу, а тісно пов'язувалося з теоретичними знаннями, з дослідницькою роботою на ділянках.

Так, наприклад, учні провели досліди про вплив попередника на урожай кукурудзи, а також про залежність урожайності від способу посіву. До речі, в цьому році кукурудза була посіяна пунктирним способом.

Виробнича практика не припинялася і під час літніх канікул. Така постановка трудового виховання дає добрі наслідки.

Школа має високу успішність і міцну дисципліну».

5 грудня 1964 року Пологівська районна газета надрукувала зарисовку «Депутатка». Прочитаємо її:

– Олександрю Максимівну до глибини душі схвилювала розповідь доярки. Як же це так, передова ферма в колгоспі, а тут тобі маєш – перебої з кормами. Хіба ж вона як член депутатського поста може залишитись байдужою?

Ні! А тут і своя робота. Більше двохсот свиней на одних її руках. Треба ж і нагодувати, і прибрати в приміщенні, і підготувати корми.

Ще ніколи Олександра Максимівна так не поспішала, як цього разу. Але все зробила, як вимагали розпорядок роботи і правила догляду за тваринами. До концентратів додала точну порцію мінеральних кормів, водою зволожила дерть. Підбілила вапном станки.

І тільки тоді, коли все було зроблено, полегшено зітхнула. Подивилась в невеличке люстерко, нашвидку поправила каштанове волосся, що вибилось з-під хустини, і подалась до корівника.

– Михайле Трохимовичу, – побачивши завідуючого фермою т. Михайлина, сказала вона. – Треба всіх заходів вжити, а худоба не повинна залишитись голодною.

А через годину доярки, весело розмовляючи між собою, розкладали корм в ясла.

На четвертій фермі колгоспу імені Калініна так уже повелося, якщо щось не ладиться з роботою і самі тваринники не можуть справитись, вони звертаються до свого депутата Олександри Максимівни Педаш.

– Вона наша депутатка, – говорять доярки, – вона нашої скарги ніколи не залишить поза увагою.

Так, добра і привітна Олександра Максимівна до своїх виборців. П'ятнадцятий рік носить почесне звання депутата. Але вона і вимоглива. Якось помітила, що одна з доярок то на обіднє, то на вечірнє доїння корів запізнюється.

– Давай на хвилину присядемо, – запропонувала Олександра Максимівна доярці.

Тієї розмови ніхто не чув з працівників ферми. Зате всі помітили, що їхня подруга почала рівнятись з передовиками по надоях молока. Та ще одного разу почули, як вона сказала:

– Спасибі вам, Олександрю Максимівно, за добре слово.

І до всього має справу Олександра Максимівна. Немає електроосвітлення на фермі – йде до електрика. Запізнюється колгосп з ремонтом ферми – розмовляє з бригадиром будівельної бригади.

– Велику допомогу подає вона і нам, – говорить секретар Любимівської сільської Ради Н.Карнаух. – Бригада, де працює Олександра Максимівна, першою закінчила сплату сільськогосподарського податку. За її прикладом вчасно розрахувались з державою й інші бригади. Тепер по нашій сільській Раді повністю сплачено сільгосподаток.

У 1964 році Д.Литко опублікував нарис «Господар поля»:

– Петро Дмитрович ходив по ділянці, де щойно появились, але зріджені, сходи кукурудзи. Ось він присів, обережно розгорнув долонею землю і, діставши там зернину, уважно і довго оглядав її росток. Потім це саме повторив у другому, третьому місці. Тепер на його долоні з поключеними зернятками лежали й такі, що вже явно втратили схожість. Раптом агроном почав рахувати навколо себе падалішні соняшники, які щойно пробілилися з землі. Підвівшись, він робив у своєму блокноті записи, одному йому відомі розрахунки. Ось агроном уже в польовому стані тракторної бригади, веде розмову, радиться з механізаторами.

– Воно то, звичайно, так, – несміливо, боючись зробити твердий висновок, говорив агрономові бригадир Яків Степанович Михайленко. – Зробити культивуацію і посіяти кукурудзу заново не штука, а що як...

– Боятися немає чого, – перебив його Петро Дмитрович, – я все врахував і передбачив. Вологи досить, погода тепла, насіння енергійне та й строки не такі уже пізні. За тиждень вся буде зверху.

Механізатори уважно слухали агронома, бо знали, що з ділянкою треба щось робити, але кожен побоювався висловити думку про пересів.

– Це один бік справи, – помовчавши хвилинку, продовжував Петро Дмитрович. – Тепер обміркуємо другий. Прополоти ділянку в 117 гектарів – це 234 людино-норми, плюс робота механізаторів. Виходить, треба затратити 351 трудовень. А який толк? Найстрашніше, що кукурудза буде зрідженою. Поправляти справу можна і треба тільки зараз. Робота по посіву обійдеться в 15–20 трудовнів. Ми одноразово вирішимо ряд питань: гарантуємо потрібну густоту рослин, разом з цим знищимо падалішні соняшники, не допустимо зайвих витрат трудовнів і вивільнимо руки для прополювання основних масивів.

Доводи агронома виявилися настільки переконливими, що заперечувати ніхто не посмів.

– Отже, наряд на прополку цієї ділянки скасовую, – продовжував агроном. – Зразу ж пустити сюди культиватори, котки, сівалку, борони.

Про цей епізод в колгоспі імені Калініна Гуляйпільського району, який там недавно мав місце, розповіли нам механізатори, коли ми любувалися рівними, чіткими зеленими квадратами кукурудзи на ділянці, яку було пересіяно.

Про свого агронома – Петра Дмитровича Костенка багато хорошого розповіли нам не тільки механізатори. Добрим словом, як про хорошого, дбайливого господаря, великого знавця своєї справи відгукнулися і рядові працівники рільництва, тваринники.

Безжалісно палить сонце. На небі ані хмаринки. Так і вабить знайти десь прохолодний затінений притулок. Але видно, що посіви цього колгоспу не відчувають спеки. Добре почувають себе колоскові. Наперекір примхам природи впевнено викидає буйний колос озима пшениця, шелестять широким вороним листям ячмені, чудесно, як і подобає, тримає себе кукурудза. А соняшники, слідкуючи за рухом сонця, ростуть собі не по днях, а по годинах.

Ми розгортали чисту від бур'янів, добре розпушену землю. Всюди досить вологи. Рослини мають все необхідне для свого буйного розвитку. І хоч, бесідуючи з нами, Петро Дмитрович старався віднести все це на рахунок самовідданої праці механізаторів і рядових колгоспників, було видно, що вирішальне значення в усьому тут має висока культура землеробства, яку запровадив і вміло, розумно веде агроном.

Це з ініціативи Петра Дмитровича вже п'ять років ведеться в цьому господарстві добре продумана, чітко спланована система угноєння полів. Спеціальні гноє- і жижезбірники побудовані за його проектом. Гній, як правило, вивозиться тут в поле і вноситься в ґрунт тільки під час осінньої оранки. На поля, що зараз під кукурудзою, восени було внесено і вчасно приорано по 25 тонн гною на кожен гектар.

– В роботі нашій, – говорить Петро Дмитрович, – не завжди і не все йде гладенько. Є й промахи, трапляються й прикrostі. Йду оце якось недавно кукурудзяним полем, милуюся. Все чисте, прополене. В гніздах одна-дві рослини. Аж гульк, декілька рядочків не так, як слід, оброблені. В одному гнізді «букетики»,

а трохи далі знову таке. Оце вже, думаю, не по-господарському. А головне, винуватого знайти важко. Виправили становище тим, що того ж дня таблички з надписом поставили. Тепер видно, хто ділянку обробляє. Прикrostі більше не повторюються.

Нам хотілося подовше поговорити з цим агрономом, справжнім господарем і хорошим знавцем поля, добрим організатором, але ми не наважилися відривати його від роботи. Петро Дмитрович поспішав у поле іншої бригади.

– При плановій урожайності 22,9 центнера господарство на 6 жовтня 1964 року вже збило по 25,3 центнера зернових, а разом з кукурудзою буде по 26,5 центнера, – запевняли головний бухгалтер О. Фідрик і плановик – економіст колгоспу імені Калініна Л. Ярмоленко. – Артіль перевиконає плани заготівель хліба, соняшнику, рицини, овочів і тваринницької продукції (крім вовни).

Що ж сприяло господарству у виконанні поставлених рубежів? Передумов багато. Але ми не помилимося, коли скажемо, що розпочиналося все це із впровадження внутрігосподарського розрахунку.

Госпрозрахунок не допускає знеосібки. За комплексними й тракторними бригадами, за тваринницькими фермами й автопарком закріплені основні засоби виробництва й необхідний інвентар. Розширено права керівників трудових ланок. Їм надано можливість у межах лімітів, затверджених загальними зборами членів артілі, маневрувати робочою силою, розподіляти та витратити кормові ресурси та інші матеріальні цінності.

Госпрозрахунок немислимий без контролю й аналізу. Система оплати праці будується залежно від кількості виробленої продукції та затрат на її виробництво.

У коридорі, біля входу в червоний куток ферми, почулося шарудіння віника. Крізь трохи відхилені двері було видно постать чоловіка, що старанно підмітав підлогу.

– Хто це? – запитую обліковця ферми Віру Петрівну Мороз.

– Це наш дояр, Василь Дядюн, – чомусь майже пошепки відповіла вона. – Хіба не чули про нього? – глянула з докором. – Він сьогодні черговий. Золотої душі людина, майстер своєї справи.

Справді, соромно стало, що раніше не зміг догадатися.

Віра Петрівна почала було розповідати про нього, але передумала:

— Поговоріть з ним. Василь краще розповість. І гукнула:

— Васю, зайти-но сюди.

На порозі з'явилась постать з віником у руках.

— З тобою поговорити хочуть, — показала на мене і вийшла.

І ось ми — віч-на-віч з дояром Василем Дядюном. Переді мною сидить середнього зросту людина років 35, з симпатичним обличчям, з невеликими карими очима, що глибоко запали. Далася взнаки хвороба. Його уста раз у раз посміхалися. Василь поклав на стіл дужі, загорілі руки і, ніяковіючи, почав перебирати пальцями. Ліва — без вказівного. Важко повірити, що руки цього чоловіка так добре справляються з роботою, яку в основному виконують жінки.

Нелегким видалось життя Василя. Батька він зовсім не пам'ятає: помер, залишивши на матір Надію Євламπίївну і 1 дітей. Усіх хотілося вивести в люди, дати освіту. Але що могла зробити одна жінка? А тут ще війна. Лише один, Федір, закінчив 10 класів. Середня, Фросина, зовсім не ходила до школи, а Василь учився чотири роки.

Підросли діти. Пішли працювати, пороз'їжджались. Фросина та Василь залишились при матері. Василь у колгоспі працював причіплювачем. Потім — 4 роки в Радянській Армії. А після — знову додому, до колгоспу повернувся.

Їхня хатина стоїть недалеко від ферми. Вийде, бувало, на вулицю ввечері, а звідти пахне свіжим молоком. Чув Василь, що на фермі з людьми сутужно, худобу доглянути нікому, і замислився: що як піти скотарем? Ця думка не давала йому спокою. А вже через кілька днів Василь оволодівав новою професією скотаря.

Тут же працює дояркою і сестра. Часто було стане збоку і дивиться, як наповнюються молоком відра. Потім попрохав подоїти одну. І так щодня.

Одного разу приїхав тодішній голова колгоспу Михайло Трохимович Михайлина, побачив Василя під коровою і запитав:

— Що, допомагаєш? Ну, вчись, вчись, хлопче.

А через деякий час викликав у контору і сказав:

— Можливо, приймеш групу, солдате? Бачу, добрий дояр з тебе буде.

Василь завагався. Пообіцяв подумати, хоч у душі був згоден. Але сказати відразу не наважився. А ввечері похвалився матері про розмову з головою. Думав, буде заперечувати. Надія Євламπίївна вислухала уважно і сказала:

— Дивись, синку, маєш охоту, то йди. А тільки худобу любити треба.

Тієї ночі довго Василь не міг заснути, все думав, як це він, хлопець, буде самостійно доїти корів. Чи не засміють дівчата?

Ранком-таки вирішив іти до голови.

Михайло Трохимович привітно зустрів його і, вгадавши намір хлопця, першим мовив:

— Добре, Василю, завтра ж приймай групу.

Так Василь Порфірович Дядюн став дояром. Це було в 1955 році. Дівчата, жінки трохи покепкували. Деякі відгукувались схвально, інші засуджували: мовляв, не чоловіча це справа. Та Василь не звертав уваги. «Звикнуть», — підбадьорював себе.

20 корів закріпили за ним. Нелегко було на перших порах. Пухли руки, а доярки, замість того, щоб допомогти, продовжували підсміюватись. Але добилися протилежного.

Наполегливо оволодівав Василь майстерністю. Тому згодом навіть передових почав випереджати. Тепер уже з нього ніхто не сміявся. Придивлялись стали, як біля корів ходить, радились з ним: соромно стало декому, що хлопець краще жінки справляється з роботою.

Незабаром про нього заговорили не тільки на фермі, де він працював, а й на селі. Раділи його успіхам голова колгоспу, спеціалісти, сестра Фросина, котра навчила доїти корів. А найбільше мати, Надія Євламπίївна. Сльози радості й гордості за сина заблищали на очах старої, коли довідалась про його успіх. Василь добре знав, що добитися високих надоїв молока можна лише тоді, як правильно доглядатимеш худобу, добре годуватимеш, дотримуватимешся розпорядку дня. Тому першим приходив він на ферму, останнім залишає її. О 5-й годині ранку вже пореається біля худоби. Напоїть пійлом, накладе корму в годівниці, почистить.

— Душею полюбив роботу, хвилююсь, коли що не так, — розповідає Василь. — Не було такого випадку, щоб я коли вдарив яку корову, або крикнув на неї. А це вже гарантія, що вона віддасть усе молоко.

Чи не найбільше уваги трудівник приділяє годівлі худоби. За 11 років досконало вивчив характер усіх корів. До кожної має

особливий підхід. Одна, наприклад, з'їдає макуху в сухому вигляді, іншій – пійло подавай.

– Кропітка це робота. Є тварини сильніші і слабші, – говорить Василь, – Тому, давши корму, стою біля них, поки кожна не з'їсть своєї норми.

Белике значення має і те, щоб корови знали своє постійне місце. Вони звикають одна до одної, і тоді спокійно їдять. Це багато значить для підвищення продуктивності худоби. Так Василь Дядюн став передовим дояром у колгоспі. Цього року він зобов'язався одержати від кожної корови по 2100 кілограмів молока. Та річне зобов'язання виконав уже за 8 місяців. А з початку року від своєї групи надоїв близько 500 центнерів молока. Це – досі небачений показник у колгоспі.

За свою сумлінність і працьовитість Василь неодноразово одержував нагороди від правління колгоспу. І коли району за високі досягнення у виробництві продуктів тваринництва вручали перехідний Червоний прапор Ради Міністрів УРСР та ЦК КПУ, був серед нагороджених.

Наближалась пора обіднього доїння. Василь Порфірович почав готувати корм для корів. А незабаром прийшли і вони. Він прив'язав їх, і ось вже спритно запрацювали дбайливі руки трудівника. Потекло в дійниці молоко, наситивши повітря приємним ароматом.

– ХАЗЯЇН МОЛОЧНИХ РІК, – сказав якимось про Василя Дядюна голова колгоспу Михайло Іванович Сивоненко. І це таки так – справжній хазяїн.

25 листопада 1965 року В.Я.Красницький, вчитель Любимівської середньої школи назвав головного агронома колгоспу імені Калініна Петра Дмитровича Костенка «Господарем землі колгоспної»:

– Його я знаю ще з шкільних років. Уже в той час він палко любив природознавство, настирливо вивчав рослинний світ, робив різні досліді над рослинами. І все записував, записував. Годинами, було, спостерігав, милувався молодими пагінцями пшениці, жита та інших культур. Складав плани на майбутнє, і здавалося йому, що він уже вирощує небачені ніким врожаї, виводить нові сорти.

І ось Петро Дмитрович Костенко – дільничний агроном Новозлатопільської машинно-тракторної станції. Глибока туга звучить ще й сьогодні в його голосі, коли він розповідає про той час. МТС хіба що умовно можна було назвати машинно-тракторною станцією: тракторів у ній – раз-два і все, комбайнів не більше, та й ті настільки зношені, що працювали, здавалося, завдяки ентузіазму людей. Вшент розореними війною були й колгоспи. Та все ж люди трудилися. І перемагали.

Багато роботи було в дільниці для агронома. Та йому хотілося конкретнішої справи, його манили широкі поля. Ось це бажання й привело Петра Дмитровича у колгосп імені Калініна, в одно з найвідсталіших в той час господарств району. Це сталося в 1955 році, коли партія закликала спеціалістів сільського господарства йти безпосередньо на виробництво.

З енергією взявся за роботу молодий агроном. Він настирливо боровся за підвищення культури землеробства, впорядкував сівозміни. Відчувши руку господаря, земля ніби переродилася: неродючі до цього поля з кожним роком давали все вищі й вищі врожаї. Тому й не дивно, що в 1958 році колгоспники артілі одностайно затверджують Петра Дмитровича головним агрономом уже укрупненого господарства.

Аналізуючи свою роботу, він більше говорить про невдачі, промахи, і зовсім скупко розповідає про успіхи. А їх у невтомного агронома було не менше, ніж невдач. Про це свідчить хоча б такий факт. Петро Дмитрович двічі був учасником Виставки досягнень народного господарства СРСР, нагороджений кількома грамотами, цінними подарунками і бронзовою медаллю Виставки. Та найкращим свідченням його заслуг є те, що минулого року у колгоспі вирощено найкращий за всі попередні роки урожай. Пшениці, наприклад, з кожного гектара зібрали по 28,8 центнера, кукурудза дала по 44,4 центнера зерна на гектарі.

Нині в колгоспного агронома далекосяжні плани.

Тут я ось дещо прикинув уже, – говорив. – Добре виходить. Адже ми маємо всі можливості із значно менших площ одержувати стільки зерна, що його вистачить і для виконання державного замовлення, і для оплати праці, і для задоволення потреб колгоспу. А що це значить? Решту землі можна використати під інші культури, особливо кормові, бо саме корми найчастіше не дозволяють рухати вперед тваринництво.

Великі плани. Але одному тільки агроному здійснити їх не під силу. Тому Петро Дмитрович постійно піклується про навчання кадрів.

Минулого року в колгоспі було створено бригаду для вирощування просапних без затрат ручної праці. Очолив її Яків Степанович Михайленко. Цілу зиму всі 35 членів бригади навчалися у агронома – опановували агробіологію, агротехніку, вивчали технологію вирощування просапних. Не залишав їх агроном і влітку. І ось результат. З кожного гектара посівів механізатори збрали по 31,5 центнера зерна кукурудзи, по 200 центнерів зеленої маси, по 20,3 центнера соняшника та 226,6 центнера цукрових буряків.

– Де тільки береться в нього стільки енергії, сили, – з вагою говорять про нього колгоспники. – Скрізь встигає, всім допоможе.

І це дійсно так. Багато роботи в Петра Дмитровича у колгоспі, а він ніколи не забуває відвідати учнівську виробничу бригаду середньої школи, яку називає «сільським університетом» (досліди, проведені тут, дають добрі наслідки, і їх результати стали широко впроваджувати на колгоспних полях), з великим бажанням виконує партійні доручення: він очолює групу сприяння партійно-державному контролю.

В 1965 році директором Любимівської середньої школи працював Петро Степанович Шевченко (згодом заслужений учитель Української РСР, кавалер ордена Трудового Червоного Прапора, «Відмінник народної освіти»). Тоді школа була одинадцятирічною і навчалось в ній 306 учнів. Основи наук їм доносило 19 педагогів. Серед них – Красницькі Василь Якович та Євдокія Никифорівна, Меланія Кононівна Тополя, Ірина Сергіївна Самсоненко, Марія Антонівна Алейкіна, Марія Миколаївна Глазунова.

З 1969 року директором школи призначили Степана Івановича Іванова, з 1972 року – Олексія Миколайовича Бірюкова, з 1976-го – Анну Микитівну Федотову.

11 грудня 1965 року В.Красницький розповідав, що за успіхи у вирощуванні високих урожаїв та зразково поставлену

навчально-виховну роботу членів учнівської виробничої бригади Любимівської СШ премійовано духовим оркестром, вартістю 1200 карбованців та грамотою ЦК ЛКСМУ.

Днями з екскурсії до Москви повернулася група учнів середньої школи. Юним любимівцям пощастило бути свідками параду на Красній Площі на свято Жовтня. Вони відвідали Мавзолей В.І. Леніна, а також познайомилися з визначними місцями столиці.

Любимівка поповнилася ще двома сім'ями. На все життя запам'ятають цей день водій автомобіля Федір Задорожній і ватажок колгоспної комсомолії, обліковець Валентина Драна, демобілізований солдат Микола Радуть і маяк місцевих тваринників, ударник комуністичної праці – Надія Гах. Все село справляло їхні весілля.

У святково прикрашеній кімнаті, де мав відбутися церемоніал реєстрації шлюбу, їх зустріли: депутат районної Ради, голова артiлі імені Калініна М.І. Сивоненко, голова сільської Ради І.А. Бугрим, секретар партійної організації О.П. Карнаух. Вони сердечно привітали молодих з визначною подією в їх житті. Потім секретар сільради Н.М. Карнаух запросила молодих скріпити свої шлюби підписами.

Представники артiлі і друзі вручили молодим подарунки.

Колгосп імені Калініна природа не наділила особливими землями. Вони такі, як і в інших господарствах нашого району. Та трудівники артiлі з року в рік досягають непоганих успіхів у виробництві продуктів рослинництва і тваринництва.

Взяти хоча б 1965 рік. Для хліборобів району він був несприятливим, а колгоспники Любимівки виростили порівняно непоганий урожай. З кожного гектара посівів отримано по 20,6 центнера, а середня врожайність по колгоспу за останні п'ять років становить 19,2 центнера зерна.

Які ж плани калінінців на нове п'ятиріччя? – За цей час передбачено збільшити виробництво зерна на 31 відсоток в порівнянні з 1965 роком. А валовий збір його зросте з 5614 тонн до 6645. Пшениці тут збиратимуть 4452 тонни проти 2645 за попередні п'ять років.

Ці завдання будуть виконані за рахунок покращення культури землеробства, підвищення якості посівного матеріалу, широкого впровадження механізації, ефективного використання мінеральних та органічних добрив.

Великі сподівання також є в підвищенні виробництва продуктів тваринництва. За п'ятирічним планом передбачалося в 1970 році виробити на 100 гектарів сільгоспугідь по 400-420 центнерів молока, а від кожної корови надоїти його по 2600 кілограмів проти 1999 в порівнянні з минулими п'ятьма роками.

Набагато збільшиться виробництво м'яса, яєць, вовни. За цей час колгосп отримуватиме 400 тонн м'яса і продаватиме державі 320 тонн щороку. Яєць артіль збиратиме близько 5-5,2 мільйона штук. В 2,5 раза збільшиться виробництво вовни.

Запланованого намічено добиватися за рахунок поліпшення стада корів, покращення племінної справи, інтенсивної відгодівлі тварин та збагачення кормів. Лише за останні три роки колгосп витратив на поліпшення поріддя худоби 29698 карбованців.

З року в рік економічно міцніє колгосп імені Калініна. Фінансовий прибуток його у 1965 році склав 1496,7 тисячі карбованців. А в 1970 – він сягатиме понад 2 мільйони. Значить, ще більш розвиватиметься тваринництво, більше вкладатиметься коштів у будівництво приміщень. За п'ять років, що минули, тут

Виступає вчительський оркестр народних інструментів

збудовано 6 корівників, 2 свинарники, вівчарник, широкогабаритний пташник, типове зерносховище та інше.

Із збільшенням фінансових прибутків заможніше житимуть колгоспники, благовлаштовуватиметься село. Тут збудовано млин, прокладено 3,4 кілометра тротуарів, проведено 14 кілометрів водопроводу та 28 кілометрів електромережі. За артільні кошти зведено 20 житлових будинків. На все витрачено 889,4 тисячі карбованців.

Ще кращим стане село в новій п'ятирічці. На благоустрій, будівництво громадських, культурно-побутових та тваринницьких приміщень буде нараховано 1300 тисяч карбованців. Передбачено також за ці роки прокласти 11 кілометрів доріг з твердим покриттям, збудувати плодпереробний цех, їдальню, будинок культури на 400 місць, лазню, сушарню на 150 тонн зерна, корівник, кормоцех потужністю до 40 тонн на добу, критий тік та багато іншого.

Живе у Любимівці дівчина. Як і її ровесники, вона навчалася в школі. Як і багато одноліток, мріяла звершити щось велике, значиме, залишити після себе хоч якийсь слід у житті. А, закінчивши школу, пішла працювати в рідний колгосп: дочку землероба владно покликала професія дідів та батьків, – нелегка селянська праця. Стала дояркою. До цього дівчина нічим особливим не проявляла себе, а тут...

Вперше ім'я Віри Гниди було назване на одній з нарад доярок ферми. Ні, вона тоді ще не вийшла у передовики, але так старанно виконувала свої обов'язки, що завідуючий фермою змушений був поставити її роботу у приклад для інших.

Відтоді й почалося. Спочатку молода доярка виборолла перше місце на фермі, потім – в колгоспі. А нині вона – одна з найкращих доярок району: від кожної корови отримала майже по 3700 кілограмів молока.

Сім'я трудової слави

Якось оце зустрівся я з ветераном місцевого колгоспу Іваном Тарасовичем Панасейком, розговорилися. Його розповідь – немов кадри життєвої кінохроніки чесного трударя, нараз ожили перед моїми очима.

Іван Тарасович в колгоспі з часу його організації. Працював на різних роботах. Довгий час очолював рільничу бригаду. В останні роки сам попрохав звільнити його з цієї посади, бо все відчутніше давали знати про себе рани, які він дістав на фронті.

– Війна... Багатьом завдала вона шкоди, – замислившись, каже Іван Тарасович.

З першою мобілізацією пішов на фронт, захищав Дніпропетровськ, Харків. Там його було тяжко поранено. Сім місяців пролежав у госпіталях, а потім його комісували як інваліда. Але Іван Панасейко не з таких, щоб в грізні для рідної радянської землі роки стояти осторонь. Прямо з госпіталю звернувся до Красноярського військкомату і добився таки свого. Його направили на війну.

Вже радянські війська звільнили рідну серцю Україну, де жила сім'я Івана Тарасовича – дружина і трійко дітей. Хто б засудив його, батька, коли б він тоді повернувся до дітей. Але совість не дозволяла зробити цього: війна ще продовжувалась, для фронту потрібна ще зброя.

Коли Батьківщина святкувала перемогу над фашизмом, Іван Тарасович повернувся до рідної Любимівки. Не шкодуючи сил і здоров'я, всього себе віддавав відбудові рідного колгоспу. Потім довірили керувати бригадою. З раннього ранку до пізнього вечора разом з односельчанами трудився в полі. Радість і незгоди ділили разом.

Зусилля трударів не загинули марно. Члени передової бригади, вигравши битву за високий урожай, удостоїлися честі бути учасниками Всесоюзної сільськогосподарської виставки в Москві. Поїздка в столицю Батьківщини була пам'ятною подією в житті Івана Тарасовича.

Кукурудза на учнівській виробничій ділянці.

Директор школи П. С. Шевченко

– Бронзова медаль, якою мене нагородили, – каже він, – це відзнака праці всієї нашої бригади.

Одержати по 40 центнерів качанистої на 80-гектарній площі, коли техніки було обмаль, а про мінеральні добрива тільки мріяли – справа нелегка. Адже це були перші повоєнні роки.

Не відставала в праці від свого чоловіка і його дружина Марина Федорівна, яка, очоливши ланку виноградарів, збирала високі врожаї – по 180 центнерів винограду з гектара:

Бачив я в Панасейків Грамоту Виставкову, якою нагороджено ланкову.

– Це найцінніша моя нагорода, – з гордістю сказала Марина Федорівна.

Гідними своїх батьків вирости і їхні діти. Вони йдуть стежкою трудової слави батьків. Старший син Іван – колгоспний механізатор широкого профілю. Служив дійсню на Курильських островах, після служби було подався до міста, та любов до землі взяла верх – повернувся до рідного колгоспу імені Калініна. Вже має сім'ю, готується справити новосілля. Його дружина теж знатна в колгоспі трудівниця – ланкова в садовій бригаді. В минулому році, наприклад, подружжя молодих Панасейків виробило 1600 трудоднів.

Після закінчення середньої школи прийшла на ферму дочка Галина. Ще з шкільних уроків виробничого навчання дівчина готувала себе до професії доярки. На заробіток не скаржиться. Минулого року вона заробила 14 центнерів хліба: 1800 карбованців, не рахуючи додаткової оплати.

Син Володимир нині вартує кордони Батьківщини, а до служби в армії, закінчивши школу механізаторів, трудився в колгоспі.

Федя і Ніна – поки що учні. Хлопець в цьому році закінчує середню школу. Мріє одержати вищу освіту і повернутися працювати в Любимівку. А ось Ніна ще не вирішила твердо – бути їй вчителькою чи дояркою, як старша сестра.

Шостий десяток розміняв Іван Тарасович, хоч здоров'я слабке, але трудиться він натхненно і збирається з честю попрацювати ще в новій п'ятирічці.

12.03.1966 р.

В.Красницький

6 листопада 1966 року розповідав тракторист артілі імені Калініна Я.Михайленко:

– Я мав нагоду відвідати братську могилу у Волгограді, де похований мій батько, покласти до її підніжжя букет квітів і сказати синівське спасибі. Не тільки за те, що дав мені життя, а й за те, що своїм життям і ратним подвигом учив мене боротьбі і праці.

– Готувати себе до служби в армії потрібно задовго до призову, писали у своїх листах колишні випускники Любимівської середньої школи: Сергій Макеєв, Іван Кілімов, Анатолій Динник.

В цих словах велика доля правди. Ідейна загартованість, фізична витримка за один день не даються. Це результат продуманої, цілеспрямованої роботи школи, правління колгоспу, партійної та комсомольської організацій, виконкому сільської Ради, всієї громадськості.

Нам здається, що для виховання на бойових традиціях співвітчизників найперший засіб – живе слово. З цією метою школа влаштовувала зустрічі вчителів і учнів з учасниками Великої Вітчизняної війни – старшиною запасу Ф.Т. Теслею, рядовим запасу Д.В. Варжелем, С.С. Бондаренком, капітаном запасу Ф.А.

С. С. Бондаренко

Кивою, лейтенантом запасу М.Т. Михайлиним, старшиною 2 статті О.І. Самсоненком, сержантами запасу І.Л. Бугримом та В.М. Тютюнником. Колишній вихованець школи Микола Білієнко, зустрівшись з учнями, поділився враженнями від відвідин могили Героя Радянського Союзу Федора Полетаєва у Генуї.

Доброю згадкою в пам'яті любимівців залишилися вечори «Молодого допризовника», «Бойової слави», диспути, бесіди, лекції, культпоходи в кіно, читацькі конференції.

Червоні слідопити школи ведуть жваве листування з колишніми вихованцями школи: капітаном запасу Петром

Андрійовичем Педашем і Яковом Денисовичем Бугримом. Школярі листуються також з рідними, які загинули при звільненні Любимівки. Вони регулярно отримують листи від сімей Шевченка, Зотова і Пальчик. Любовно доглядають могилу загиблих воїнів семикласники.

Чільне місце у комплексі військово-патріотичного виховання належить спортивно-масовій роботі. Участь у спортивних змаганнях, систематичне тренування загартовує юнаків і дівчат. До складу суддівської комісії входять офіцери запасу П.С. Шевченко, Ф.Т. Тесля і О.П. Карнаух. Стрілецькі змагання проводяться в тирі, який побудував колгосп. Все це дає позитивні результати. Підготовлено чимало спортсменів-розрядників; випускники школи, котрі нині служать в армії, – відмінні воїни. Від командування військових частин, де проходять службу Ю. Ємець, І. Неділько, С. Макеєв, В. Куралех, І. Полулях та багато інших, школа і сільська Рада одержали подяки за зразкове виховання.

Кабінет бойової слави відкрито при Любимівській середній школі. За короткий строк в ньому побувало чимало відвідувачів. Кабінет став місцем зустрічей з учасниками революції, ветеранами громадянської і Великої Вітчизняної воєн, ветеранами праці. Раз на тиждень тут проводять заняття з військово-патріотичного виховання молоді.

Масовою роботою кабінету керує громадська рада у складі: офіцерів запасу П.С. Шевченка, М.Т. Михайлина, М.І. Сивоненка, Ф.Т. Теслі і вчителя фізичного виховання М.Г. Долгих.

Увагу відвідувачів приваблюють стенди героїв громадянської та Великої Вітчизняної воєн, фотомонтажі, присвячені воїнам-односельчанам, а також землякам, які охороняють мирну працю. Є тут альбоми, папки, де

І. Л. Бугрим

зберігаються листи і фотографії односельчан, що служать нині в рядах Радянської Армії, а також рідних, члени сімей яких загинули при визволенні Любимівки.

Проведено тут й інші заходи, спрямовані на поліпшення військово-патріотичного виховання молоді: зустрічі з шефами, диспути, бесіди, колективні перегляди телепередач, спортивні змагання.

Піонери та комсомольці школи зібрали понад чотири тонни металобрухту. Крім того, школярі відправили на заготівельний пункт 400 кілограмів макулатури, 325 – ганчір'я і 35 кілограмів пір'я. Виручені кошти будуть перераховані на спорудження пам'ятника героям-молодогвардійцям.

В Любимівці почав видаватися сатиричний журнал «Крокодил простує селом» – орган партійної організації артілі імені Калініна. Художнє оформлення сатиричного журналу робить О.М. Опішняк.

Славно потрудилися в 1967 році рільники артілі. Незважаючи на труднощі, що склалися через несприятливі погодні умови, було вирощено порівняно непоганий урожай. На круг зібрано по 22,4 центнера зернових з гектара. А це дозволило в строк розрахуватися з державою. На заготівельний пункт надійшло з колгоспу 32698 центнерів зерна. Це на 528 центнерів більше, ніж передбачалося завданням. Фруктів продано більше 870 тонн – 242 відсотка. З урожаю 1967 року створено необхідні запаси кормів для громадської худоби.

Є чим похвалитися і колгоспним тваринникам. На кожні 100 гектарів сільгоспугідь вироблено за 9 місяців по 54,7 центнера м'яса при річному завданні 54 центнера, по 348 центнерів молока, перевиконавши план на 28 центнерів. На кожну курку-несучку одержано по 136 яєць – на 16 штук більше, ніж було заплановано.

Успішне виконання зобов'язання по виробництву продукції забезпечило також дострокове виконання плану продажу її державі. Річне завдання по продажу м'яса виконано на 168 процентів. Його відправлено 2607 тонн. Молока калінінці продали 1540 тонн. Це – 114,9 процента річного плану. На 106,6 відсотка

виконано план продажу яєць. 261380 штук було відправлено з господарства.

– Наші цьогорічні виробничі успіхи незаперечні, – говорив секретар парторганізації Іван Іванович Мофа. – А заслуга в цьому кожного трудівника артілі.

– В нас чимало маяків виробництва, – додав голова профкому Петро Тимофійович Попруга. – Гідні похвали трактористи Іван Олексійович Шаровський, Віктор Іванович Голіздра, Микола Петрович Голіздра, Микола Петрович Соловійов, шофери Іван Данилович Шевченко, Степан Степанович Бондаренко, Григорій Іванович Ільховський, працівники ферм Василь Порфірович Дядюн, Ніна Сергіївна Варжель, Валентина Федорівна Чередник, Олександра Андріївна Журавель та інші. Не обминули вони добрим словом і тих, хто пішов на заслужений відпочинок, але в міру своїх сил допомагають трудівникам артілі. З теплотою говорилося про Марію Єлисеївну Лелюк, Єфросинію Григорівну Педаш, Олену Андріївну Оберемок.

Але не тільки гарними виробничими успіхами зустрічали ювілейне свято любимівці. На ювілейних будовах – спортивному залі, будинках польового тракторного стану і медичного пункту – будуть встановлені меморіальні дошки. Цими днями завершується оформлення пам'ятника воїнам-односельчанам, які загинули в роки Великої Вітчизняної війни.

Прикрашається, благоулаштовується село. Завершується спорудження 11 житлових будинків для колгоспників. Прокладено 6 кілометрів водопроводу замість 5 за зобов'язаннями і встановлюється 15 водорозбірних колонок. В селі додався ще один кілометр тротуарів з твердим покриттям. Через деякий час центр села прикрасить Будинок культури на 400

Біля меморіалу Слави

мість, стіни якого вже височіють. Цього року прокладено півтора кілометра доріг з твердим покриттям.

Не стоять осторонь і учні Любимівської школи.

13 лютого 1968 року обласна газета «Запорізька правда» вмістила замальовку «Комуністка»:

– В котрий раз уже Шура ловила себе на думці, що посада завідувачки клубу аж ніяк не для неї. Вона з дитинства звикла до роботи в полі, де поруч жінки й дівчата – веселі, життєрадісні, де серцем відчуваєш насолоду від праці. Увечері, коли в контору поз'їжджалися з полів керівники, пішла до секретаря партійної організації О. П. Карнауха. Розповіла йому про свої думки і наприкінці попросила:

– Олексію Петровичу, пошліть мене на ферму. На будь-яку, туди, де важче...

– Що ж, коли сама так вирішила, не заперечую, – Олексій Петрович на хвилину задумався. – Відстаюча в колгоспі перша свиноферма: лише по п'ять поросят одержано від свиноматки, багато гине. Але чи справишся ти, не маючи досвіду?..

– Ось побачите, не підведу.

Нову свинарку жінки зустріли стримано. Варка Бугрим, мовби за всіх кинула:

– Спробуй-но, попорайся, визнаєш, який наш хліб.

– А ми будемо гуртом працювати і вчитися, – спокійно мовила Шура, оглядаючи своє крикливе господарство. Допомогатимемо одна одній, дружитимемо. – Згодні, дівчата?

– Та згодні, якщо ти не втечеш звідси, – лукаво розсміялася Варка.

А Шура й не збиралася тікати. Вона домоглася, щоб закріпили по 20 свиноматок за кожною свинаркою. Гуртом навели чистоту на фермі, в кімнаті відпочинку. Не було жодного дня, щоб Шура не прочитала подругам статтю з журналу чи з газети.

Якось зранку заїхав голова колгоспу М. І. Сивоненко. Побачивши, що свинарки згодують сирі буряки, здивувався: «Чому не варите?»

– Бо гірше їдять варені, – роз'яснила Шура, – та й користі більше з сирих коренів. Тільки треба подрібнювати їх на коренерізці. А її немає. Та й кормокухня вкрай потрібна, і механізація поїння...

– Ой, ой, – наговорила, – засміявся Сивоненко. – А про механізацію правильно кажеш. Говоритиму сьогодні з механіком.

Незабаром на фермі обладнали кухню, коренерізку поставили, воду підвели.

В перший же рік Олександра Педаш довела, що все залежить від людей. По 20 поросят від свиноматки одержали всі чотири свинарки. Раділа Шура і за себе, і за дівчат. Вони тепер прислухаються до порад Шури, щиро діляться з нею найпотаємнішим.

А Варка Бугрим відверто зізналася:

– Не думала я, що ти, Шуру, утримаєшся на фермі. Тим більше після клубної роботи. Молодець! Он як діло поставила.

Слова в Олександри Педаш ніколи не розходяться з ділом. Худорлява, рухлива, вона, здається, вся випромінює добро, енергію і запалює нею інших. Де б не працювала Шура – всюди була попереду, ніколи не скаржилась на труднощі, не шукала для себе легких доріг, а йшла, як комуніст і як член правління артілі, туди, де важче, де потрібніше.

Шість років минуло, як Олександра вперше почала працювати свинаркою. Важко було: і механізації не вистачало, і до домівки далеко – понад три кілометри, в негоду і днювала тут, і ночувала. Треба було перейти на відгодівельне поголів'я, Шура й не вагалась. З року в рік вона з подругами Вірою Родзиною і Тетяною Даниловою відгодовують по 1000–1500 голів свиней. В

В скорботі голови схиляємо!

минулому році щодобовий приріст живої ваги в їхній групі склав 600 грамів на голову. Це найкращі показники не лише в колгоспі, а й в усьому районі.

...Взимку розвидняється пізно. Шура йде на ферму, коли ще село спить, і думає про хороших людей. З ким працює, хто допомагає їй в усьому, про сина Федора, який в цьому році закінчує школу і хоче водити в степу трактора, і про районну партійну конференцію, де її, рядову колгоспницю, обрали членом райкому.

За думками Шура й не помітила, як дійшла до ферми. Починався новий, схожий і несхожий на інші, день.

Шана, здобута працею

Ніна Сергіївна Варжель. Хто не знає цієї скромної жінки в колгоспі імені Калініна? Запитай у дошкільника – покаже, де вона мешкає. Старші за віком можуть розповісти навіть її трудову біографію.

Яке то щастя для людини, коли про неї говорять тільки хороше. Коли пишаються нею, шанують, поважають.

Не нахваляться в колгоспі цією жінкою: працююча, енергійна. Життя у неї склалося так, як і в багатьох її ровесниць. В 1940 році закінчила вісім класів. Не вдалося далі вчитися. Сім'я була велика, і Ніні, як старшій, довелося допомагати по господарству. А незабаром вибухнула війна. Коли фашистські орди почали хазяйнувати в селі, не залишили у спокої і дівчини. Їм потрібні були робочі руки там, у Німеччині. Тричі забирали її на каторжні роботи, і всі три рази Ніна тікала, поверталася до рідної Любимівки.

Господарювали фашисти недовго. Але за цей час встигли накоїти багато лиха. Восени 1943 року Радянська Армія вигнала недолюдків. І зразу ж односельчани почали піднімати з руїн колгосп.

Багато праці вклала і Ніна Варжель. Вона активно включилася у відбудову господарства. Працювала у садівничій бригаді, вирощувала хліб, періодично доїла корів. Не боялась труднощів, ішла туди, де були найбільш потрібні робочі руки.

А тепер – ось уже 8 років, Ніна Сергіївна постійно тримає в руках дійницю, доглядає корів.

...Якось зустрів Ніну Сергіївну завідуючий другою фермою і попросив її подоїти кілька днів корів. Захворіла котрась із доярок. Не відмовилась. Допомогла. Та так і залишилась на фермі.

Важко було без звички. Бувало, всі доярки вже давно подоїли, розійшлися по домівках, а вона ніяк не впорається з роботою. Минав час, потроху втягувалася. Придивлялася, як працюють інші і майстерність жінки підвищувалась день у день.

Поступово піднімалась на вищу сходинку. Спочатку про Ніну Варжель заговорили на фермі, а потім добра слава поширилась на весь колгосп, бо сумлінно ставилася до роботи, вийшла в передові.

Головне в характері цієї жінки – дисциплінованість, витримка, турбота про загальну справу. Вона ніколи не запізнювалась на ферму, виконувала розпорядок дня за всіма зоотехнічними правилами. Її групу можна пізнати одразу, тільки-но зайдеш у приміщення. Корови почищені, справні, аж виліскують.

Ніна Варжель стала однією з передових доярок у артілі. В ювілейному, 1967 році, наприклад, вона одержала від кожної корови по 3348 кілограмів молока при зобов'язанні 2200. Минулого року трудівниця давала слово надоїти по 2500 кілограмів молока. Мала ж його за рік по 2967 кілограмів.

Ніна Сергіївна неодноразово одержувала грошові премії. А в 1966 році за високі показники у соціалістичному змаганні та сумлінну працю по путівці колгоспу побувала в туристичній подорожі по Кавказу.

Зустріч із воїнами-визволителями. 1968 р.

Багато турбується передова доярка і про те, щоб у її групі були тільки всі 15 корів. Щороку одержує від них 16–17 телят. Найкраще у неї і збереженням молодняка. Ніна Сергіївна завжди має за це додаткову оплату.

Ніна Варжель не тільки добре працює, а й бере активну участь в громадському житті рідного колгоспу. Минулого року її обрали членом правління, доручили відповідати за ферму, на якій трудиться. Коли доярка помітить якийсь непорядок, зразу ж допоможе виправити становище, а якщо сама не в змозі, доповідає про це правлінню для прийняття заходів.

Ніні Сергіївні завжди до всього є діло. Вона не шукає кращого для власної вигоди, турбується про громадське. За це й здобула повагу від людей, цим і завоювала шану серед малих і дорослих односельчан своїх.

14.01.1969 р.

В. Закарлюка

7 січня 1969 року розповідав бригадир другої тракторної бригади колгоспу імені Калініна Ф. Педаш:

– Механізатори нашої бригади вже давно прагнуть до того, щоб вести рослинництво на високому агротехнічному рівні. А в березні минулого року ми офіційно включились у змагання за право називатись бригадою високої культури землеробства.

Борючись за високу культуру землеробства, механізатори нашої бригади досягли деяких успіхів. Всього у нас 2450 гектарів орної землі. Озимий клин займає в середньому 860-960 гектарів. Решта ґрунту відводиться під ярі культури. Земля обробляється і засівається за всіма правилами передової агротехніки.

Торік механізатори бригади виростили низький урожай. Зернових зібрали по 13,1 центнера, а пшениці ще менше – по 12,7 центнера з гектара. Лише кукурудзи ми одержали по 30 центнерів з гектара. Непогано вродили і буряки. На кожному з 60 гектарів накопили по 470 центнерів коренів.

Одним з найголовніших у боротьбі за високу культуру землеробства є запровадження та дотримання сівообміну. Бо порушення їх знижує врожайність усіх культур і особливо пшениці. Зараз бригада після кількарічної перерви повністю освоїла сівообмін. Тепер у нас не посіяно жодного гектара озимих по стернових. Їх розмістили по найкращих попередниках.

Знову з'явилися чорні пари, яких в останні роки у нас не було зовсім. Нині засіяли 150 гектарів пару. Але на цьому не зупинимось. Заплановано розширити його площу до 250 гектарів.

Пари – великий резерв одержання зерна. Тому їм надаємо особливої уваги, починаючи з підготовки ґрунту і кінчаючи передпосівною культивуацією. Ґрунт оремо на глибину 28-30 сантиметрів, одночасно вносячи органічні добрива з розрахунку 15-20 тонн на гектар.

Після оранки ріллю, якщо вона піддається обробітку, обов'язково культивуємо. Весною ж, як тільки можна з'їхати на неї, її боронуємо, бо вологу треба зберегти на тривалий час. З цим не затримуємося ні на один день.

Протягом літа пар обробляємо в різних напрямках тричі. А після кожного дощу боронуємо. Це дає можливість нагромадити певну кількість вологи та знищити однорічні бур'яни. Щоб не пересушити ґрунту, минулого року пари обробляли гербіцидами. Тому, коли настав час сівби, продуктивна волога залягала на глибині до 10 сантиметрів. Застосовуватимемо хімікати, якщо буде потрібно, і надалі.

Великого значення надаємо також удобренню полів туками. Частина їх вносимо перед сівбою і одночасно з насінням, решту – восени та весною, коли найбільш потрібні поживні речовини для розвитку рослин.

Цього року сподіваємося одержати високий урожай озимої пшениці – по 28 центнерів на гектарі. Всі посіви її у доброму стані.

Високу культуру землеробства запроваджуємо не тільки на пшеничному полі. Бо чимало сіємо і ярих культур, урожаї яких маємо збирати не нижчі.

Ґрунт під ярі культури починаємо готувати зразу ж після звільнення площ від поживних решток. Щоб не затримуватися з оранкою на зяб, колоскові збираємо потоковим методом. Стерню обов'язково лушимо, щоб не вивірювалась волога. Як тільки простуть бур'яни, поля оремо плугами в агрегаті з котками. Після дощів боронуємо. Потім боротьбу з бур'янами ведемо пружинними культиваторами. Культивуємо ріллю впоперек борознин, щоб одночасно вирівняти їх поверхню.

Наші механізатори прагнуть орати на зяб якомога краще, не допустити глибоких розвальних борознин і т. д. Це дає неабияке

значення для майбутнього врожаю, полегшує його збирання. У бригаді вже стало правилом проводити осінній обробіток зябу на всій площі шляхом культивуації.

Особливо багато турбот починається у механізаторів з приходом весни. В цю пору треба вчасно закрити вологу, закультивувати зяб не менше двох разів, посіяти в оптимальні строки.

Після сівби ярих культур трудівники старанно доглядають посіви. Вони аж до збирання врожаю знаходяться в чистому, а ґрунт – у розпушеному стані. Просапні культури вирощуємо переважно з мінімальними затратами ручної праці, бо широко застосовуємо в боротьбі з бур'янами гербіциди. Для цього використовуємо ГАН-15 і ГАН-8.

Щоб вести землеробство на високому рівні, потрібно багато машин, знаряддя, мати висококваліфіковані кадри. Всім цим наша бригада забезпечена. На озброєнні у нас є 22 трактори, понад 20 культиваторів різних марок, 11 сівалок та багато іншої техніки.

Дружний і працьовитий колектив механізаторів. Назавжди зріднилися з землею Дмитро Васильович Варжель, Іван Олексійович Шаровський, Григорій Іванович Гаврилишин, Іван Дмитрович Бугрим, Анатолій Іванович Соє та багато інших.

Активну роботу проводили депутати Любимівської сільської Ради на чолі з головою виконкому Іваном Олександровичем Алейкіним у 1969 році, а допомагали йому голова постійної соціально-культурної комісії, директор будинку культури Юрій Марков, голова постійної сільськогосподарської комісії, тракторист Д. Варжель, голова постійної комісії соціалістичної законності Л.Ф. Домінов, голова постійної фінансово-бюджетної комісії бригадир другої комплексної бригади Ю.К. Панасейко; депутати: доярки М.М. Заїчко, Л.Л. Козак, Н.С. Варжель; трактористи: І.П. Янковський, Г.С. Івко, тесляр М.О. Дерев'яно, дояр В.П. Дядюн, комірник О.І. Супрун, водій автомобіля І.Д. Левченко та інші.

Що ж забезпечує успіх у підвищенні активності депутатів, у пробудженні їх ініціативи? На це голова виконкому І.О. Алейкін відповів:

– Ми систематично, – один чи два рази на місяць, збираємо депутатів і активістів. На таких нарадах інформуємо їх про хід виконання колгоспом взятих соціалістичних зобов'язань, радимось

з ними по різноманітному колу питань з життя села, ставимо їм конкретні завдання, обговорюємо і затверджуємо наші робочі плани, окремо проводимо заняття з молодими депутатами. І все це, безумовно, дає бажані результати.

Анатолій Жовнір замислено йшов широкою вулицею Любимівки. Ось зараз зустрінеться він із товаришами-односельчанами. Багатох давненько не бачив, бо працюють вони на тваринницьких фермах, у рільничих і садівничій бригадах, на городніх плантаціях, а він – інженер з техніки безпеки – від ранку до вечора в майстерні, тракторних бригадах – у турботі про збільшення виробництва зерна, про правильне використання сільськогосподарської техніки. Трохи хвилюється Анатолій – адже сьогодні він звітуватиме перед комсомольцями, які довірили йому бути своїм ватажком, секретарем комсомольської організації.

«А чого, власне, хвилюватися? – заспокоює сам себе Анатолій. – Розкажу про виробничі результати, яких досягло господарство. Взяти хоча б тваринництво. У цій галузі трудиться чимало молоді. За вісім місяців одержано по 270 центнерів молока на сто гектарів угідь. Це на десять центнерів більше, ніж за такий же період торік. Удій від кожної корови за цей час також набагато зріс. Восьмимісячний план здачі державі м'яса виконано, яєць – також. Правда, не виконано ще план по продажу державі молока. Та все одно колгосп закінчить сільськогосподарський рік із прибутками. Це буде цікаво послухати всім. А те, що комсомольські збори і засідання комітету відбувалися нерегулярно, що він не допоміг інструктору по спорту Михайлу Іткіну налагодити роботу спортивних секцій, а пропагандисту гуртка «Кругозір» Леоніду Домінову не зумів допомогти в забезпеченні стопроцентної явки комсомольців на заняття, які, до речі, саме через неявки слухачів часто-густо зривались, – комсомольці йому, напевне, пробачать. Адже головне – господарські справи комсомольців і молоді...»

Із таким настроєм Анатолій Жовнір і прийшов на збори. Але, коли після закінчення звітної доповіді посипалися запитання, коли почались виступи, він зрозумів: справа не в тому, чи пробачать йому комсомольці, чи ні, а зовсім в іншому.

Чому доповідач цьогорічні наслідки порівнював із торішніми, а не з наявними можливостями? Чому механізатори першої брига-

ди зібрали майже на вісім центнерів зернових менше, ніж другої? Чому в другій бригаді за вісім місяців надійли від кожної корови тільки по 1581 кілограму молока, а в першій бригаді по 1803? Чому комсомольсько-молодіжна ланка по вирощуванню зернової кукурудзи, яку очолили Олександр Педаш і Анатолій Клименко, розпалася? Може, друга бригада знаходиться в якихось особливих умовах, може, тут і земля краща, а в першій – корови кращі? Ні, справа в ставленні молоді до дорученої їм ділянки роботи. Якби доповідач саме так, критично, оцінив господарські наслідки, то одразу ж виявилось б, що вони могли б бути значно кращими.

Ще більший рахунок висунули комсомольці Анатолію Жовніру і всьому комітетові за неувагу до виховної роботи з комсомольцями і позаспівковою молоддю села. Не випадково у звітній доповіді і слова не було сказано про комсомольське навчання, організацію соціалістичного змагання серед молодих механізаторів і тваринників, друковану і наочну пропаганду та агітацію. Протягом року комітет жодного разу не розглядав ці питання і не виносив їх на обговорення комсомольськими зборами.

– Із двадцяти чотирьох комсомольців нашого колгоспу, – сказала у виступі агроном по захисту рослин Ліза Кириченко, – дев'ять працюють механізаторами і шоферами, п'ять – у рільництві, чотири – у тваринництві. Переважна більшість з них працює добре. Але для комсомольця цього замало. Кожен із нас відповідає за сусіда по роботі, по навчанню, за ланку, бригаду, за весь колгосп.

Саме з таких позицій, з усвідомленням свого громадського обов'язку комсомольці й оцінювали діяльність комітету, всієї комсомольської організації. Вони не шукали причин, які б допомогли виправдати недоліки, а глибоко і об'єктивно аналізували стан справ, виявляли можливості для подолання труднощів.

Електрики Василь Глушак і Павло Бугрим, кіномеханік Петро Чорний, інструктор по спорту Михайло Іткін, зоотехнік Леонід Домінов та інші з великим занепокоєнням говорили про значні упущення у виховній роботі комсомольської організації. У селі багато молоді, яка працює в колгоспі під час польових робіт. Вона теж потребує уваги, з нею теж треба постійно вести виховну роботу.

На одній із стін залу клубу, де відбувалися комсомольські збори, у рамочках висять дипломи і грамоти, якими нагороджені

колективи художньої самодіяльності села. Але всі ці відзнаки – за колишню роботу, так би мовити, старі реліквії. Нині ж, ось уже більше року, не чути пісень любимівської молоді. У клубі демонструються лише кінокартини, а коли були вечори, якісь свята – пригадати важко...

Отож, збори дали наказ новообраному комітетові: організувати комсомольців, усіх самодіяльних митців колгоспу і відновити колишню славу самодіяльності артілі.

Приймаючи рішення звітно-виборних зборів, комсомольці особливу увагу приділили завданням по ідейному загартуванню членів спілки, по достроковому виконанню планів п'ятирічки, що буде загальним подарунком молоді колгоспу імені Калініна 100-річчю з дня народження Ілліча – їхнім Ленінським заліком.

Збори обрали новий комсомольський комітет та штаб «Комсомольського прожектора».

...У небі мигтять зірки, усміхається повновидий місяць. Навкруги така тиша, що здається, ніби чуєш, як дихає земля. Повертаючись з комсомольських зборів, широкою вулицею Любимівки йдуть колгоспні комсомольці. Шофер Віктор Карнаух і завідувач сільською бібліотекою Ліда Карнаух, тракторист Олександр Дерев'янка і агроном по захисту рослин Ліза Кириченко, шофер, член комсомольсько-молодіжного колективу водіїв Федір Задорожній і інженер з техніки безпеки Анатолій Жовнір... Їх – двадцять чотири. Сьогодні вони стали на голову вище, зросли і змужніли. Вони згуртовані єдиною метою, єдиним прагненням – зробити свою комсомольську організацію дійовою, активною, боєздатною.

ВАЛОВИЙ ЗБІР ЗЕРНА В СЕРЕДНЬОМУ ЗА РІК в центнерах:

Зернові:	Соняшник:
1962-1964 рр. – 47060	1962-1964 рр. – 11700
1965-1967 рр. – 50970	1965-1967 рр. – 11680
Кукурудза:	Картопля:
1962-1964 рр. – 12960	1962-1964 рр. – 395
1965-1967 рр. – 10450	1965-1967 рр. – 389
Озима пшениця:	Овочі:
1962-1964 рр. – 23480	1962-1964 рр. – 2401
1965-1967 рр. – 28280	1965-1967 рр. – 1857

Коренеплоди:
1962-1964 рр. – 25581
1965-1967 рр. – 32923

Кукурудза на силос:
1962-1964 рр. – 11548
1965-1967 рр. – 9302

СЕРЕДНЯ ВАГА ОДНІЄЇ ТВАРИНИ, ЯКА ПРОДАВАЛАСЬ ДЕРЖАВІ
в кілограмах:

ВРХ: Свині:
1965-1967 рр. – 292 1965-1967 рр. – 97
1968 р. – 291 1968 р. – 83

В 1970 році в колгоспі імені Калініна було 2005 голів великої рогатої худоби, 910 корів, 2935 свиней, 1713 овець. На 100 гектарів угідь припадало 16,1 корови, 58,9 свині, 30,3 вівці. На 100 маток отримали 64 телят, поросят – 1641, ягнят – 82.

УРОЖАЙНІСТЬ В ЦЕНТНЕРАХ З ГЕКТАРА:

Рік	Зернові		Кукурудза	Ячмінь	Овес	Горох	Соняшник	Кукурудза на силос	Рицина	Картопля	Кісточкові	Насіннячкові	Жито	Просо	Коренеплоди	Овочі
	всього	в т.ч. оз. пш.														
1962	в															
1963	сер.															
1964	19,5	20,9	21,9					133,7		49,3					202,5	116,2
1965	20,6	17,3	40,0					150,5		60,0					248,7	110,0
1966	21,5	24,4	29,3				22,3	163,7		45,7					202,1	89,7
1967	20,1	21,3	20,1	15,1	24,3	14,7	20,9	91,9	5,3	24,8	9,6	37,0		20,1	215,7	60,0
1968	14,3	11,0	27,0	14,5	14,6	4,8	21,3	118,7	4,3	60,4	8,0	39,1		10,4	286,5	63,0
1969	21,4	10,2	26,6	15,9	19,5	5,7	24,0	232,4	1,9		8,8	36,71	23,0	23,3	250,0	
1970	23,8	36,5	19,2	27,6	26,1	16,2	16,4	70,9	3,3	34,0			25,6	14,2		114,0
1971	20,1	25,0	16,7	21,3	16,4	12,8	18,9	121,3	2,9	78,2	1,2	5,3	24,6	11,3	339,5	95,0
1988	32,6	35,2	59,4	21,0			21,2									105,3

У 1979 році в Любимівці відкрили кравецьку майстерню, спочатку на дому у Тетяни Іванівни Єфремової. Там працювало 2 швачки і один закрійник. Це Світлана Олександрівна Пархоменко, Т.І. Єфремова і Валентина Мелашенко. Потім збудували нове

приміщення побутокмбінату, де розмістили перукарню, швейну майстерню, філію телеательє, виїзні майстерні по ремонту годинників і взуття. Зараз в цьому приміщенні розмістили пекарню СВК «Любимівський».

У селі діяв заготпункт, де у 60-х роках працювала Панасейко, у 70-х – Семен Вікторович Мега та Іван Панасович Малій, у 90-х – Віктор Володимирович Москівець. Потім все закрили.

70–80-ті роки двадцятого століття

У зв'язку із затяжною весною в 1972 році комсомольці артілі імені Калініна вирішили організувати двозмінну роботу сівальних агрегатів. Для цього створили дві комсомольсько-молодіжні ланки, які працювали тільки вночі. До сівалок ставали секретар комсомольської організації Катерина Бродська, вантажник Володимир Михайлов. Член ВЛКСМ Василь Глушак вдень навчався на курсах шоферів, а ввечері разом з Анатолієм Алейкіним – інструктором по спорту – теж виходив у поле.

Комсомольці зобов'язались засіяти ранніми зерновими 350 гектарів при наявних 236, насіння яких уже у ґрунті (це було на 4 квітня. – Авт). Кожного дня комсомольські агрегати, які вели трактористи Петро Радуй і Олександр Сьомочкін, перевиконували норми на 15–20 відсотків.

14 липня 1973 року вчителька географії Любимівської середньої школи Катерина Давидівна Бірюкова розповідала:

– Вісім днів тривала цікава подорож по рідному краю. 20 юних туристів-краєзнавців Любимівської середньої школи пройшли з учителями географії та історії по маршруту: Любимівка – Чубарівка – Гусарка – Куйбишево – Розівка – Заповідник «Кам'яні могили». Мета походу – вивчити природу рідного краю, відвідати визначні місця, пов'язані з революційною боротьбою на Україні, познайомитися з минулим і сучасним Запорізького краю.

З походу учні принесли багатий матеріал, який після оформлення значно поповнив навчальну наочність школи. А найголовніше те, що юні краєзнавці краще пізнали свій рідний край, збагатили знання з історії, географії, природознавства.

Три повних тижні майже цілодобово не припинявся гуркіт моторів над полями колгоспу імені Калініна. Були періоди, коли комбайнові мотори навіть не встигали як слід охолонути після роботи, а комбайнери знову запускали їх. Та це й зрозуміло: хлібороби збирали врожай, а в такий час люди забувають про відпочинок. У кожного на думці було одне – якомога швидше обмолотити хліб, не допустити втрат зерна.

І ось жнивна пора для колгоспу позаду: опівдні 1 серпня 1973 року комбайнери скосили останні гектари пшениці, на тік надійшла остання машина із зерном колосових.

– Нічогенький коровай виростили цього року наші хлібороби, – посміхається головний агроном господарства П.Д. Костенко. – Аж 8865 тонн затягнув.

А тим часом на тік починають з'їжджатися герої дня – комбайнери та їхні помічники, трактористи і шофери. Вони прямо з роботи, навіть степового пороху не встигли змити. Тут же й працівники току.

За кілька хвилин починається мітинг. Секретар парторганізації колгоспу І.І. Мофа, котрий відкрив його, повідомляє, що господарство п'ятим у районі завершило збирання ранніх зернових, відзначає високу трудову активність всіх учасників жнив, від імені бюро партійної організації гаряче дякує колгоспникам за працю. А трудилися хлібороби справді самовіддано. Взяти, наприклад, членів агрегату, де комбайнером був Федір Васильович Куралех, а помічником – його дружина Ганна Іванівна. В середньому по 9,9 гектара зернових обмолочували вони щодня, за час жнив намолотили 8498 центнерів хліба. Або другий екіпаж, який очолювали Іван Федорович Бугрим та його син Сергій. 8613 центнерів хліба надійшло на тік від цього комбайна...

О. А. Іскра

Слово надається голові правління колгоспу О.А. Іскрі. Розповівши про підсумки жнив, він називає тих, хто найбільше відзначився на збиранні врожаю, повідомляє про результати змагання між бригадами й агрегатами. Першість у змаганні бригад вибороли трудівники першої бригади. Рішенням бюро парторганізації та правління колгоспу, колектив був відзначений перехідним Червоним прапором та грошовою премією. А вінок з колосків та червону стрічку переможця одержав Ф. В. Куралех.

На мітингу виступили також головний агроном колгоспу П.Д. Костенко, бригадири тракторних бригад А.Г. Жовнір та Я.С. Михайленко...

На протязі всіх жнив поряд з хліборобами були учасники агіткульбригади, зігріваючи трударів задушевними піснями й дотепним словом. То ж хіба могло обійтися без них свято? Коли закінчилася урочиста частина, члени агіткульбригади подарували хліборобам своє мистецтво.

16 серпня 1973 року заступник директора Любимівської СШ з навчальної частини В.Я. Красницький повідомляв: «Кращі учні нашої школи – члени виробничої бригади – нещодавно зробили туристичну поїздку до Волгограда.

Учні багато читали про мужність захисників цього легендарного міста, які стояли насмерть у двобої з гітлерівцями.

Доїжджаючи до Волгограда, ми здалека побачили високий пам'ятник. Це головний монумент ансамблю «Батьківщина-Мати».

Ми відвідали краєзнавчий музей та музей оборони Сталінграда, зробили прогулянку на теплоході по Волзі, шлюзовались у Волго-Донський канал, побували також на тракторному заводі, в планетарії, цирку, театрі юного глядача тощо. Але найбільше враження на учнів справили відвідини меморіалу героям Сталінградської битви на Мамаєвому кургані.

За дорученням колективу учні А. Драний і А. Хайло взяли у шкатулку пригорщу землі з легендарного кургана. Вона буде експонуватися в сільському музеї.

На зворотному шляху додому любимівці відвідали музей молодогвардійців у Краснодарі. А в Ровеньках побували у камері, в якій фашисти катували Олега Кошового та інших підпільників».

Для трудівників села третій, вирішальний рік дев'ятої п'ятирічки до краю виповнений натхненною працею на всіх ділянках будівництва, не винятком був і для колгоспу імені Калініна. В 1973 році тут на круг отримали 37,3 центнера зерна колосових. Валовий збір хліба становив близько 8900 тонн, з них майже 5000 тонн відправили на замовлення Батьківщини.

– Нелегкими були жнива, – говорив 1 вересня 1973 року комбайнер колгоспу Г. Губарев. – Та завдяки організаторській роботі, трудівники полів зуміли мобілізувати внутрішні резерви. Завдяки цьому врожай колосових було зібрано в стислі строки і без втрат. Особливо відзначилися на обмолоті хлібів механізатори.

В першу чергу слід віддати належне комбайнерам і їхнім помічникам. На славу потрудилися екіпажі степових кораблів. А коли вони впоралися з косовицею колосових у своєму колгоспі, то виїхали на допомогу хліборобам сусідніх районів нашої і Донецької областей. Нині комбайнер колгоспу – комсомолец Олександр Педаш збирає хліб цілини.

Легких жнив взагалі не буває. Чи варто переконувати подружжя комбайнерів Федора Васильовича та його дружину Ганну Іванівну Куралехів, що це не так. Яким би не видався урожай, обов'язок хлібороба – зібрати його до колоска, до зернини. Саме таке кредо у механізаторів Куралехів. Їхній агрегат підібрав найбільшу площу колосових. А по намолоту перше місце за комбайнером І.Ф.Бугримом.

Мені хочеться відзначити самовіддану працю механізаторів Ю.С.Симоненка, В.О.Шматька, І.Т.Ільховського, шофера І.Д.Левченка та багатьох інших.

Кожен комбайнер колгоспу перед виходом у поле отримав по три талони якості. Відрадно, що всі вони залишились у нас. Ніхто не схибив, не допустив брак у полі. З найкращого боку зарекомендували себе й ті, хто цього літа вперше сів за штурвал комбайна. Серед них

І. Т. Ільховський

слід відзначити Анатолія Тютюнника, Олександра Чорного – вони успішно виконали сезонні норми.

– Другу тракторну бригаду, кращу в нашому колгоспі, очолює Яків Степанович Михайленко, – розповідав 5 грудня 1973 року читачам районної газети головний агроном колгоспу імені Калініна П.Д.Костенко. – Сказати, що він видатна особа, буде перебільшенням: серед керівників середньої ланки у колгоспах, навіть нашого району, таких, як він, багато. І все ж мені хочеться розповісти саме про нього: його життєвий шлях може служити яскравим підтвердженням того, як багато дано людині в нашій країні.

Трудовий шлях сьогodнішнього бригадира почався після того, як він п'ятнадцятилітнім юнаком, закінчивши семирічну школу, пішов у колгосп – було нестримне бажання навчатися далі, та інколи життя розпоряджається по-своєму. Якоїсь певної мети тоді він перед собою не ставив, а тому, коли запропонували навчатися на тракториста, погодився охоче. Вже на курсах відчув, що механізаторство – його покликання, тому навчався старанно, прагнув нагромадити якомога більше знань.

Загалом лише три роки водив полями Яків Степанович сталевого коня. Та цього вистачило, аби керівники господарства пере-свідчилися, що йому під силу більше. Тому, коли постало питання кого направити на курси бригадирів тракторних бригад, вибір впав на нього. І 24-літній колгоспник знову сідає за парту. А коли в 1954 році повертається з навчання, його призначають помічником бригадира тракторної бригади.

Буває, що людина досягне якогось рубежу і вже вважає, що далі рухатися нікуди й нічого. Яків Степанович – не з таких.

Працюючи помічником бригадира тракторної, він став помічати, що йому бракує знань основ наук. І чим далі, тим це відчуття ставало гострішим. Найлегший вихід – попроситися на попередню роботу, тим більше, що трактористом заробляв не гірше, а турбот було набагато менше. Та Яків Степанович обрав складніший шлях – вступив до заочної середньої школи.

Закінчення школи майже співпало з призначенням його бригадиром тракторної бригади. І знову довелося братися механізаторів за підручники – тепер вже технікумівські, бо життя довело:

знань в обсязі середньої школи зовсім не досить для успішного керівництва бригадою.

Ось так і крокує по життю Яків Степанович Михайленко. Досягне одного, а час владно підказує: мало, йди далі, бо відстанеш. І він іде, не зупиняється. А у відповідь – і шана в колективі, і повага односельців, і нові успіхи у праці та висока оцінка його зусиль Батьківщиною. Досить сказати, що зараз Я.С. Михайленко – депутат Любимівської сільської Ради, кавалер ордена Трудового Червоного Прапора...

На протязі багатьох років колгосп імені Калініна одержує високі врожаї. У минулому році, наприклад, хлібороби зібрали по 36,5 центнера зернових з гектара (пшениці – по 37,8 центнера, кукурудзи – по 31,4). Соняшнику зняли по 22,4 центнера. У цьому велика заслуга головного агронома. «Наш досвідчений технолог поля» – так називають його колгоспники. Батьківщина високо оцінила невтомну працю Петра Дмитровича Костенка, нагородила його орденом Леніна, ювілейною медаллю на ознаменування 100-річчя з дня народження В.І. Леніна. Його груди прикрашають також

дві медалі ВДНГ, почесний знак «Переможець соцзмагання 1973».

Багато справ у головного агронома, та комуніст Костенко знаходить час для громадської роботи. Декілька років він обирався кандидатом у члени обкому КПУ, депутатом обласної, районної та сільської Рад. Петро Дмитрович – лектор, пропагандист. Але це неповний перелік його громадських доручень.

В 1974 році в колгоспі імені Калініна колектив другої тракторної бригади виростив на кожному гектарі по 34,6 центнера зернових, в тому числі –

П. Д. Костенко

46,8 центнера кукурудзи, що значно більше, ніж в середньому по господарству. А взагалі хлібороби з Любимівки в стислі строки і високоякісно провели збирання зернових. Вони першими в районі рапортували про завершення жнив. Ужинок калінінців склав 88639 центнерів валового зерна при зобов'язанні 75000 центнерів. Замість 45000 центнерів, як намічалось, на елеватор хлібопродуктів колгоспники відправили його 49212 центнерів.

Велику допомогу хліборобам надавали культармійці М.М. Дев'янюк, Н.І. Білаш і Л.І. Карнаух.

В 1974 році непогано попрацювали колгоспні тваринники. Найкращих показників у роботі добилася молочнотоварна ферма № 3 (завфермою Л.О. Полулях), де надоїли за рік від корови 3015 кілограмів молока. Перша ферма мала 2503 кілограми (завфермою Г.Т. Хайло), друга – 1870 (завфермою Ф.Я. Кузьменко).

В Любимівській середній школі відбувся ранок, присвячений 70-річчю російської революції 1905-1907 років. У спортивному залі, де проходив ранок, перед присутніми з вступним словом виступив учитель історії Олексій Миколайович Бірюков. А

Проводи на жнива. Огляд техніки. 1974 р.

потім учні Наталія Бугрим, Антоніна Алейкіна, Марія Сушко, Лідія Величко, Валентина Жуковська, Ганна Карнаух, Олександр Гладкий, Анатолій Драний, Віра Зінкова розповіли про революційні події в Росії в 1905-1907 роках.

Односельчани, проводжаючи до лав Радянської Армії призовників Олександра Попругу, Миколу Галкіна, Олексія Глушака, Петра Педаша і Олександра Сінчука, давали їм наказ служити чесно, бути відмінниками військової і політичної підготовки, а після служби повернутися до рідного колгоспу.

Юнаки з честю виконали наказ земляків. Вони після служби повернулися в рідну Любимівку. Одні працюють в колгоспі механізаторами, інші – шоферами, а Олександр Попруга – інструктором по спорту.

ПІДСУМКИ ВИКОНАННЯ ПЛАНІВ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ ЗА 4 РОКИ ДЕВ'ЯТОЇ П'ЯТИРІЧКИ ПО КОЛГОСПУ ІМЕНІ КАЛІНІНА

Назва, кількість	1971			1972			1973			1974			Всього за 4 роки			План п'яти років % вик. планів п'ятиріччя	
	План	Вик.	% вик.	План	Вик.	% вик.	План	Вик.	% вик.	План	Вик.	% вик.	План	Вик.	% вик.		
Зерно, т	5765	4845	84	5840	3982	68	6140	9835	160	6550	8864	135	24295	27526	113	30695	89
Соняшник, т	1128	1038	92	1128	983	87	1110	1233	111	1100	1398	127	4466	4652	104	5676	81
Рицина, т	112	41	37	112	31	28	112	30	27	112	40	35	448	142	31	563	25
Картопля, т	35	39	112	35	22	63	35	17	49	35	58,3	165	140	136	97	175	77
Овочі, т	370	234	63	370	277	78	417	460	113	430	435	101	1587	1406	88	2095	67
Кавуни, т	320	215	67	350	427	122	350	33	9,4	260	116	44	1280	791	61	1448	54
Насін., т	210	41	20	210	261	124	341	177	52	331	647	195	1092	1126	103	1512	74
Кісточкові, т	21	2	10	41	9	22	65	12	19	46	21	45	173	44	25	225	19
М'ясо, т	250	278	111	400	336	84	324	319	98	360	345	95	1334	1278	95	1714	74
Молоко, т	2424	1634	67	1800	1402	78	1600	1674	105	1846	1697	92	7670	6407	83	9570	66
Яйця, тис. шт.	350	379	108	310	531	171	304	487	160	400	400	100	1364	1797	131	1866	96
Вовна, ц	61	46	75	62	48	77	65	56	87	69	62,3	90	257	212	82	338	62

Як видно з таблиці, любимівці отримали найвищий вал зерна у 1973 році. Він склав 9835 тонн (160% до плану), а соняшнику в 1974 році – 1398 тонн (127%).

20 березня 1975 року комбайнер колгоспу імені Калініна І. Ільховський заявляв, що ефективність машин у наших руках:

– На власному досвіді я переконався, – що коли надійно відремонтований комбайн, коли упевнений, що під час збирання він не підведе навіть при найбільшому навантаженні, тоді й працюється добре, і щодня відчуваєш задоволення своєю працею.

Комбайнерську справу я знаю більше 20 років, тому представників своєї професії уявляю схожими на сталеву пружину, яка протягом довгого часу набирає потенціальну енергію, щоб потім, на жнивах, у короткий час віддати її сповна.

Техніка технікою, але чи не найголовніше залежить від того, в яких руках вона знаходиться. Тому, на мою думку, готувати до жнив потрібно не тільки її, а й самого себе, щоб у цей напружений час зробити якомога більше і краще.

Щоб підняти врожайність на 1-2 центнери, хліборобам доводиться добре потрудитись, додатково внести певну кількість органічних і мінеральних добрив, тобто, зробити чимало матеріаль-

Проводи на жнива

них затрат. Комбайнер, який недбало ставиться до своєї праці, протягом кількох днів може звести все це нанівець. Досить не ущільнити, як слід, комбайн або не подбати про якість збирання, і ці 1-2 центнери вже готового зерна будуть втрачені. То ж боротьба з втратами врожаю повинна бути на першому плані при підготовці до жнив.

Комбайнер – не просто рядовий механізатор, він – командир збирального агрегату на жнивах. Тому він має турбуватися не тільки про те, щоб техніка діяла бездоганно, а й щоб організація праці цього невеликого колективу була на належному рівні. В цьому криється також чималий резерв успіху на збиранні.

Торік комбайном СК-4 я зібрав 322 гектари зернових колосових і намолотив 11120 центнерів зерна (у своєму колгоспі впорав 267 гектарів і одержав 8510 центнерів зерна, решту – в колгоспі «Авангард»). Цього року у своєму господарстві належить зібрати 210 гектарів колосових. А можливості є зробити і більше.

Свій комбайн, всі закріплені за мною знаряддя вже виставив на лінійку готовності. В їхній безвідмовній роботі впевнений. Своє минулорічне досягнення готовий не тільки повторити, а й

Агітвагончик на жнивному полі

примножити. Адже живемо в такий час, коли вчорашній рекорд повинен ставати нормою нашої повсякденної праці.

У селі рано починається трудовий день, а особливо у жнива. О п'ятій годині ранку секретаря партійної організації колгоспу імені Калініна Івана Івановича Мофи вже не було вдома. До 8-ї години він встиг об'їздити півгосподарства. Побував на току, у тракторних бригадах, у польових таборах, біля агрегатів.

Так, жнива-75 підбили підсумок нелегкої річної праці хлібороба. А для парторганізації і її секретаря вони є перевіркою того, чи зуміли ідеологічно забезпечити їх, морально підготувати людей до битви за хліб.

В 1974 році систематична, творча робота колгоспної парторганізації в цьому напрямку допомогла трудівникам колгоспу в стислі строки і високоякісно провести збирання зернових. Вони першими в районі рапортували про завершення жнив. Ужинок калінінців склав 88639 центнерів валового зерна при зобов'язанні 75000 центнерів. Замість 45000 центнерів, як намічалось, на елеватор хлібопродуктів колгоспники відправили його 49212 центнерів. Такі успіхи надихають людей.

Нинішні жнива особливі: вони вінчають п'ятирічку і будуть трудовим рапортом колгоспного селянства на XXV з'їзді КПРС.

В колгоспі продумано розставлені на час збирання партійні сили. Тут діє штаб керівництва соціалістичним змаганням, який очолює секретар парторганізації. В обох тракторних бригадах створено партгрупи. Постійну партгрупу другої бригади очолює досвідчений у такій роботі комуніст Д.В. Варжель – майстер-наладчик, в першій бригаді – П.І. Цивірко – помічник комбайнера. Він вперше отримав таке відповідальне доручення і добросовісно ставиться до нього.

Крім того, у тракторних бригадах і на току діють агітгрупи. За кожним комбайновим агрегатом закріплені політорганізатори, котрі забезпечують безперебійну роботу його, дбають про створення побутових умов для жнивварів.

Чітко продумана організація гласності змагання. Нікого не мине в полі пересувний екран «Жнива-75», який курсує на причепі разом з кухнею. Тут встановлені добре оформлені стенди, де є зобов'язання колгоспу – зібрати на круг по 30,4 центнера зер-

на, умови соцзмагання господарства, положення про змагання на приз імені земляка, Героя Соціалістичної Праці І.П. Мартиненка. На календарі жнив видно завдання і хід виконання їх за різними культурами, а також стан продажу зерна державі.

Екран інформує про хід змагання по колгоспу в цілому між колективами комбайнових агрегатів, що здійснюється окремими комбайнерами, повідомляє, хто сьогодні попереду, хто відстає. Тут же і районні бюлетені знайомлять, як у районі йде збиральна кампанія.

Такі ж екрани гласності встановлені в червоних кутках тракторних бригад, на току, в колгоспній конторі і Будинку культури.

Висвітлюється щоденно праця не тільки кожного комбайнера, а й тракториста, шофера на транспортуванні хліба і січки. В червоному кутку можна побачити портрет жнивдаря – героя дня.

В польовому стані і на току є флагштоки, за допомогою яких щодня піднімають прапор на честь героїв жнив. Першим, хто в колгоспі удостоївся такої честі, був комбайнер Д.В. Величко, котрий підібрав валки на площі 20 гектарів і намолотив 388 центнерів зерна.

Щодня секретар парторганізації або голова колгоспу вручають перехідні вимпели ударникам жнив. А сім'ям славних трударів надсилаються листи-подяки.

Тік колгоспу імені Калініна, 1974 р.

Урочисто провели калінінці першу машину з хлібом нового врожаю на елеватор. Право таке було надано одному з кращих водіїв В.О. Дівізору. Тепер уже безперервним потоком ідуть із золотим вантажем машини з Любимівки на елеватор.

Всім хліборобам району стали відомі імена комбайнерів колгоспу імені Калініна: О.М. Опішняка і комсомольця Олександра Педаша.

Першому в районі комбайнеру О.М. Опішняку секретар райкому партії Л.І. Явон вручила перехідний вимпел і Пам'ятне свідоцтво. Його ім'я занесено до районної Книги пошани. А О. Педаш став героєм жнив-75 наступного дня, цей вимпел вручили і йому.

Трудовому піднесенню сприяли і добре продумані засоби матеріального заохочення – грошові премії, премії водіям за нічні рейси, нагородження туристичною путівкою.

Разом з членами правління колгоспу взяли на себе турботу по забезпеченню побутових умов і відпочинку хліборобів парторганізація і культармійці. Зручною для степовиків виявилася похідна кухня, душові поставлені просто в полі. Приємно під час короткого відпочинку подивитися виступ аматорів сцени.

Велику допомогу парторганізації подають сільські культармійці М.М. Дерев'янку, Л.І. Карнаух в ідеологічному забезпеченні жнив. Вони цілком перенесли зараз свою роботу в поле.

30 червня калінінці закінчили косити на звал пшеницю і ячмінь. І є всі умови, щоб за 10-12 робочих днів впоратися із жнивами-75.

Під час жнив на весь район прославився комсомольсько-молодіжний екіпаж з колгоспу імені Калініна, де комбайнером став Олександр Дерев'янку. На честь хліборобів на центральному майдані Гуляйполя було піднято Прапор трудової слави. Двічі екіпаж ставав володарем перехідного призу райкому комсомолу «Кращому молодому комбайнеру».

...Батьківської ласки Сашко не знав, виріс без нього. Після восьми класів поїхав у Чубарівку. В рідний колгосп повернувся механізатором.

Швидко спливла служба в армії. Уже дві весни Сашко Дерев'янку очолював комсомольсько-молодіжну ланку кукурудзоводів. В косовицю просився на комбайн і обов'язково до Івана Тимофійовича Ільховського: досвідчений хлібороб не шкодував часу, щоб поділитися вмінням з допитливим хлопцем.

Літо 1975 року стало для Олександра початком самостійності – вперше юнакові довірили вийти в поле за штурвалом «Колоса», котрого отримали напередодні жнив. А незадовго до косовиці односельці виявили до Олександра велику довіру, обравши депутатом сільської Ради.

На 27 листопада 1975 року, незважаючи на несприятливі погодні умови, колгосп заготовив таку кількість кормів, яка дасть змогу успішно провести зимівлю худоби.

Господарство здійснило річний план продажу державі м'яса, наближається до завершення завдання по заготівлі яєць. Розрахунки показують, що любимівці справляться також з планом продажу молока. Кращих показників добилися колективи ферм № 2 та № 3. Серед працівників молочнотоварних ферм змагання очолював дояр Василь Порфірович Дядюн, який з початку року надоїв від кожної корови по 3972 кілограми молока. Виконали свої зобов'язання доярки Віра Федорівна Гнида та Ганна Іванівна Куковська.

На фермах добре знають агітаторів Віру Сергіївну Спицю та комсомолку Лідію Карнаух, політінформатора комсомолку Лідію Алейкіну, лекторів Олексія Миколайовича Бірюкова, Олександрю Семенівну Букреєву, Василя Яковича Красницького.

Голова виконкому Любимівської сільради А. Жовнір 7 листопада 1976 року розповідав:

– Коли під'їжджаєш до села, то бачиться воно чепурним. Серед дерев усміхаються гарні будинки. Той під шифером, чи бляхою, інший під черепицею. А який красень Палац культури посеред села! Сучасний, двоповерховий. Концертний зал на 400 місць, фойє, бібліотека, кімната для гуртків художньої самодіяльності. Асфальтованою дорогою проносяться автомашини в напрямку Донеччини. І нараз мимоволі стишують швидкість, а нерідко й зупиняються – люди прямують до вітряка і тракторного вагончика наших механізаторів. Дивно їх бачити в нинішньому селі. Не один фотограф повіз із Любимівки кадри, на яких лишився сивий вітряк.

Наша громада вирішила залишити цей вітряк. – Реставруємо і хай стоїть. Щоб кожен бачив, як за якихось 59 літ, революція від

простого вітряка перейшла до найдосконалішої техніки на тракторних станах...

...Більше двох століть на березі річки Буркуноватої стоїть Любимівка. Розповідь про минуле села вкладається в декілька аркушів суму й горя. Сиві століття лишили любимівцям лихо у спадщину. Жили перші поселенці – Карнаухи, Бугрими, Куралехи, Головки, Скрипники та їхні нащадки й не відали, що таке людяність, що таке усмішка.

І мріяли любимівці про кращу долю. Революційні події 1905 – 1907 років докотилися й до нашого села. Селяни виступили проти гнобителів за кращу долю. З села Бурлацького (теперішня Чубарівка) сюди приїздив загін козаків, щоб розправитися з сміливцями... Долітала й ленінська «Іскра». Так засвідчує історія.

Посвітлішали душі темних і забитих селян тільки після Великого Жовтня, після перших кроків колгоспів. А як дужо розправили плечі земляки!

Молодіє, оновлюється наша Любимівка. В минулій п'ятиріччі колгосп на власні кошти збудував Палац культури, про який я згадував, лазню, автогараж, тракторні стани, тваринницький комплекс, реконструював середню школу. Незабаром прийме перших покупців простора крамниця. Асфальтовані дороги пролягли до всіх виробничих дільниць.

Хто в селі до Великого Жовтня міг хоча б мріяти про оводіння культурою? – Селянин від зорі до зорі гнув спину на пана. Нині ж змінюється характер праці хлібороба, все більше часу залишається в нього для духовного зростання. У колгоспі 42 трактори, 20 комбайнів, 27 автомашин, понад 500 електродвигунів. Праця сільських трудівників переходить на індустріальну основу. Усе це зумовлює зростання культури.

Земля, врожай, людина і наука. Ці слова у багатьох трудівників злиті воедино. Заочно вчать у вузі бригадир комплексної бригади Анатолій Алейкін, у технікумах – начальники мехзагонів Іван Губарєв, Яків Михайленко, диспетчер автогаража Валентина Задорожня та інші. На різних дільницях колгоспного виробництва трудяться 20 спеціалістів з вищою і середньою спеціальною освітою.

Ми пишаємося тим, що наша чоловіча вокальна група стала лауреатом обласного фестивалю художньої самодіяльності. У її складі: механік Юрій Льховський, секретар сільської Ради Юрій Марков, кавалер ордена Трудової Слави III ступеня, тракторист

Юрій Симоненко... До речі, захоплюється поезією, сам пише вірші, декламує їх зі сцени. Такий він, наш сучасник.

Ми пишаємося нашими працелюбними хліборобами. В селі живе колишня свинарка Герой Соціалістичної Праці М. П. Михайлик. На грудях 39 любимівців сяють високі урядові нагороди. Серед відзначених – п'ять кавалерів ордена Леніна. Здобула визнання натхненна праця комбайнерів І.Т. Ільховського, Я.С. Михайленка, шофера І.Д. Левченка, колгоспниці Т.П. Скрипак. А подружжя, механізатор Іван Іванович і доярка Ніна Іванівна Панасейки, – кавалери ордена «Знак Пошани».

Соціалістичні зміни сталися у всіх сферах нашого життя – виробництві, побуті, культурі. Один штрих. До революції в селі було 64 читачі. Зараз сільську бібліотеку відвідує 1052 чоловіка. Достаток прийшов у дім кожного колгоспника. У багатьох є газові плити, холодильники, пральні машини, автомашини «Жигулі» і «Москвичі», мотоцикли. Кімнати обставлені сучасними меблями. За останні роки близько 50 колгоспних сімей справили новосілля – з'явилися дві нові вулиці.

Так, з кожним роком живемо заможніше. Середньомісячний заробіток тваринників становить 142 карбованці, механізаторів – 163. Чим заможніше живуть хлібороби, тим більший потяг у них до колективних форм відпочинку.

Вічна мудрість простої людини – робити хліб. І ми пишаємося тим, що належимо до хліборобського роду, до роду, який увесь світ годує.

Будинок механізаторів у тракторній бригаді

В 1977 році в колгоспі імені Калініна зібрали по 61,7 центнера озимої пшениці з гектара. Як цього досягли, розповів 20 серпня головний агроном господарства П.Д. Костенко:

– Наші хлібороби в цьому році одержали по 31 центнеру зерна з гектара, повністю виконали плани виробництва і продажу хліба державі. Один із резервів підвищення виробництва зерна ми вбачаємо у впровадженні нових високоврожайних сортів озимої пшениці. Цьогорік, наприклад, вирощували в умовах богарного рільництва озиму пшеницю «Дніпровська-775» і одержали по 61,7 центнера з гектара на гурт.

Почали займатися цим сортом з позаминулого року. Спочатку посіяли 7 гектарів елітним насінням на парових площах: в 1976 році зібрали з гектара по 50,3 центнера зерна.

Під урожай 1977 року площу під «Дніпровську-775» розширили до 80 гектарів. Взяли для цього поле, яке звільнилося з-під зеленого корму. Готували його відразу після збирання дисковими луцильниками ЛД-10 на глибину 10 сантиметрів. Потім вивезли і розкидали на кожний гектар по 80-90 тонн органічних добрив і зорали на глибину 22-24 сантиметри з одночасним коткуванням.

Крім того, під оранку внесли також і мінеральні добрива – 1 центнер фосфорних і 2 центнери азотних на гектар. Після оранки ще раз додатково ущільнили ґрунт котками і згодом заборонували. До посіву ділянку обробляли як пар. Передпосівну культивуацію провели на глибину загортання насіння. Весь посівматеріал довели до кондицій першого класу, а перед висівом протруїли гранозаном, напівсухим способом.

Сіяли сошниками анкерного типу з 10 по 12 вересня з нормою висіву по 250 кілограмів на гектар з розрахунку на те, щоб було 4,5-5 мільйонів зерен. Глибина заробки – 6-8 сантиметрів з одночасним боронуванням.

Пшениця добре розкущилася і ввійшла у зиму міцною. А вже у лютому підживили її аміачною селітрою по 1,5 центнера на гектар. По весні заборонували важкими боронами.

Незважаючи, що внесли велику дозу добрив, «Дніпровська-775» не вилягла. Зібрали її прямим комбайнуванням «Нивою» і «Колосом». Урожайність з гектара – по 61,7 центнера. Натура зерна склала 770 грамів, а клейковина – 23 відсотки.

Отже, ми переконалися, що 60 центнерів в умовах богарного рослинництва (за 6 місяців 1977 року випало 225 міліметрів опадів) – реальна можливість. Але цьому має передувати велика і клопітка робота.

Проаналізувавши урожайність сортів пшениці, посіяних на парових попередниках, віддаємо перевагу «Дніпровській-775», «Одеська-51» за однакових умов дала з гектара по 46,4 центнера, «Безоста-1» – по 42 центнери.

– Якби це можливо було, – 15 жовтня 1977 року роздумувала вголос Марія Іванівна Шестіра, – щоб у одному залі зібралися представники всіх професій, котрі є в нашій країні, то я б і тоді заявила, що професія моя найкраща. Адже яке це щастя спілкуватися з людьми, задовольняти їхні запити, бачити, як радіють мої односельці, коли отримують добрі вісті від дочки, сина чи від давніх друзів. Добровісник – саме так можна назвати листоношу.

Прийшла свіжа пошта, і Марія Іванівна, дає лад газетам та журналам, що громадається на письмовому столі. Через годину – другу любимивці знайомитимуться з подіями, що відбуваються у світі. А доставить їм кореспонденцію скромна трудівниця місцевого відділення зв'язку, ударниця комуністичної праці М.І. Шестіра.

– Скажу відверто, – зізнається жінка, – про професію листоноші раніше я навіть не думала. Бачила, що в нашому селі їх аж чотири працює, але ніколи й гадки не мала, щоб спробувати самій. Аж лячно було за них – це ж треба пам'ятати, хто що передплачує, не запізнитися із доставкою газет і журналів... Зрозуміла я все, коли сама взяла до рук сумку листоноші. До речі, про сумку. Всі її бачили, а чи всі знають, якою важкою стає вона, доки рознесеш пошту 95 сім'ям. Доки спорожніє сумка, нахожув від двору до двору кілометрів п'ять. Ноги гудуть, а душа спокійна – від усвідомлення чесно виконаного обов'язку.

– Дійсно, Марії Іванівні доводиться багатенько ходити, – зауважила завідувача відділенням зв'язку М.Т. Чернова. – Деякі молоді працівники не витримують такої напруги, як у нас. А цій жінці робота приносить насолоду.

– Я навіть не можу уявити, – розмірковує листоноша, – як це можна займатися роботою, яка тобі не до серця, яка не приносить задоволення.

Звичайно, любов до професії листоноші прийшла не зразу. Може, і не прийшла б у відділення зв'язку, якби не змушена була після хвороби за порадою лікарів залишити колгоспних телят напарниці. А тут якраз начальник відділення запропонувала йти листоношею у третю комплексну бригаду. Там звільнилося місце: попередник пішов на пенсію. Після деякого вагання взялася за нову справу.

– Марія Іванівна працює у нас більше 20 років, – говорила начальник відділення зв'язку. – До обов'язків ставиться сумлінно. Поважають її і колеги, і люди, яких обслуговує.

У цьому я переконався, зустрівшись із М.І. Малій, яка уже шістнадцять років знає М.І. Шестіру по роботі.

– Головне для нас, – говорила М.І. Малій – щоб люди були задоволені. От якраз це і характерне для М.І. Шестіри. Хоч має двох неповнолітніх дітей, вона не піде додому, поки сумка її не стане порожньою. У Марії Іванівни і я вчилася професійних секретів, від неї переймала досвід. Вона однією з перших у нас почала працювати за передовим крижопільським методом обслуговування населення. Це дозволяє їй систематично виконувати місячні плани.

Часто доводиться чути вислів: людина на своєму місці. Познайомившись із М.І. Шестірою, реально відчуваєш його правдивість. Зверніться, скажімо, до корінних жителів села А.Ф. Омельченка і Я. С. Ігнатовича з проханням поділитися думками про роботу сільської листоноші. Я впевнений, що вони скажуть:

– Спасибі їй від усього серця за чуйність, лагідність, за те, що вона завжди для нас, пенсіонерів, знайде тепле, щире слово.

Мабуть, тому, що інтереси людей у неї на першому плані, Марія Іванівна уже провела передплату у своєму мікрорайоні.

– З кожним роком повнішає моя сумка, – каже листоноша. – І це правильно: інакше й бути

М. І. Малій

не може. Бо з кожним днем зростають запити моїх односельчан. У кожную любимівську сім'ю йдуть газети і журнали, а бригадир тракторної бригади №1 Григорій Губарев і механізатор тракторної бригади №2 Анатолій Соє передплатили по 8–10 примірників періодичних видань.

Любимівський Будинок культури з липня 1978 року очолювала Наталія Петрівна Бугрим. Біля добротної двоповерхової будівлі, що є окрасою села, прибрано, чисто. Охайність і порядок панували і в самому приміщенні, де у фойє стояв стіл для гри в шахи, шашки, доміно.

Наталія Петрівна прийшла у Будинок культури працювати, маючи тверду впевненість, що її робота потрібна людям. Ентузіазмом, творчим неспокоєм відзначався молодий культармієць.

Ефективними, мобілізуючими заходами були тематичні вечори, вшанування передовиків колгоспу, урочисті проводи на жнива-78, усні журнали, які запам'яталися в селі, а також творчий доробок колективу драматичного гуртка, очолюваного директором Будинку культури. Драмколектив здійснив постанову п'єси «Сватання на Гончарівці» Г.Ф. Квітки-Основ'яненка. Із захопленням спостерігали любимівці 6 листопада за грою самодіяльних акторів-колгоспників: Віктора Тимофійовича Куниці, Бориса Івановича Урозгільдяєва, Олексія Олексійовича Куковського, Миколи Хомича Коломоєця, вчителя середньої школи Леоніда Петровича Столярова, помічника кіномеханіка Федора Петровича Дядюна, касира сільської кіноустановки Галини Григорівни Литвиненко, бібліотекаря Лідії Іванівни Карнаух, директора Будинку культури.

При закладі культури створені також хор, жіноча та чоловіча вокальні групи, агітбригада, котрими керує художній керівник Василь Іванович Чередник.

8 серпня 1978 року в колгоспі імені Калініна відбулося свято вшанування переможців обласного і районного змагання жнивварів за 2-6 серпня колективу збирально-транспортної ланки, очолюваної О.В. Дерев'янком. Привітати героїв жнив приїхали перший секретар райкому партії М.С. Беляєв, голова обкому профспілки працівників сільського господарства В.Н. Андрієнко,

Герой Соціалістичної Праці І.П. Мартиненко, керівники колгоспу, колгоспники, дошкільнята.

З видатним успіхом на цьогорічних жнивах колектив збирально-тракторної ланки колгоспу імені Калініна щиро привітав комбайнер-наставник з колгоспу імені Горького, кавалер ордена Леніна, член делегації запорізьких хліборобів, котрі торік вибороли право бути гостями радянських космонавтів, – М.І. Єременко.

В телеграмі на ім'я О.В. Дерев'янка він писав: «Сердечно вітаю з перемогою на жнивах-78. Щиро бажаю, щоб приз імені Героя Соціалістичної Праці І.П. Мартиненка одержав постійну прописку в колгоспі імені Калініна. Зичу міцного здоров'я, особистого щастя і успіхів у праці на благо нашої любимої Батьківщини».

В 1978 році колгосп імені Калініна зібрав по 36 центнерів зерна з гектара. Державі продано 4435 тонн хліба. По 3730 кілограмів молока від корови надоїла доярка Р.С. Голіздра – це найкращий результат по господарству; її результат в 1979 році перекрила Є.А. Салкіна – 3833 кілограми молока отримала вона від корови, а Н.І. Неділько – 3748.

Пригадую розмову, яка відбулася під час жнив. Відкався бригадир однієї з тракторних бригад:

І.П. Мартиненко вручає приз свого імені екіпажу О.В. Дерев'янка

– Не вистачає людей. Стоїть новий трактор, а працювати на ньому нікому. Як воно буде, коли ще два тракториста підуть на пенсію? Хоч із заводу робітників запрошуй.

– Та хіба у селі молоді немає?

– На вихідні як з'їдуться з міста, так у клубі місця не вистачає.

– Можливо, в місті вони більше заробляють?

– Сумніваюсь, у нас середній заробіток перевищує 150–170 карбованців. Не розумію я нинішньої молоді...

Оця остання фраза, мабуть, найкраще і відповідала критичній обстановці, що виникла в бригаді. Справді, далеко не кожен керівник тракторної охоче береться за виховання молодих механізаторів: хто ж може гарантувати, що ці юнаки прийдуть після армії сюди працювати? – «Пропадуть марно всі турботи», – виправдовуються подібні керівники.

А от бригадир другої тракторної бригади колгоспу імені Калініна Я.С. Михайленко іншої думки.

– То як же можна працювати без молоді? І на скільки років вистачить такого колективу?

На подвір'ї цієї бригади завжди людно. Тут можна бачити школярів, а з ними майстра-наладчика чи слюсарів. Івану Теслі, Володимиру Недільку, Василю Алеїкіну та Володимиру Михайленку ще вчиться у середній школі, але хлопці вже на «ти» з технікою. З минулого року вони вивчали її в школі, скоро одержать посвідчення трактористів, а влітку працювали у бригаді слюсарями.

– Яку ж кращу практику їм можна придумати? – розповідає майстер-наладчик Д.В. Варжель.

Комбайнери В.О. Шматько, О.В. Дерев'янка і механізатор Ю.С.Симоненко не шкодують особистого часу, щоб прищепити юнакам любов до нелегкої професії – механізатора. Ті, хто закінчив середню школу, минулого літа працювали на тракторах. Їх поставили напарниками до найкращих трактористів. Сергій Назаренко з батьком вносили аміачну воду в ґрунт. Сергій Тютюнник і Леонід Салкін – орали на зяб, Олександр Алеїкін возив аміачну воду, Микола Галя транспортував зерно від комбайна.

– Багато додаткової роботи завдають нам хлопці, – розповідає бригадир. – От, скажімо, приїхав Микола Галя і каже: «Обірвав кріпильні вуха на причепі, що його робити?». Гукнув я трактористів, які допомогли Миколі полагодити, і разом з тим порадили, як уникнути надалі такої поломки. А коли б сказав: «Як ламав, так і ремонтуй», то хлопець би цілий день возився б і, мабуть би, не довів причеп до ладу, втративши віру в своє уміння.

Багато клопоту і в Д.В. Варжеля. Ставить юнак трактор на техогляд, – майстер кілька разів на день підходить до нього – де словом підкаже, а де й сам допоможе.

Члени партгрупи багато уваги приділяють своїм підшефним. О.В. Дерев'янка все літо жнивував у одному полі з Іваном Салкіним. А ще ж зовсім недавно сам Олександр Васильович вчився у старших. І тільки завдяки дружній допомозі товаришів він нині визнаний одним з кращих комбайнерів району, завойовував обласний перехідний приз імені Героя Соціалістичної Праці І.П. Мартиненка і вимпел космонавтів СРСР.

Треба згадати ще про одну групу механізаторів. Це ті, хто торік з рядів Радянської Армії прийшов працювати в тракторну бригаду; Івану Салкіну відразу дали «Колос», Петру Варжелю – трактор. Обоє добре знають, бо юнаки і під час навчання, і після закінчення школи тут працювали. І вже коли колектив доручає молодому механізатору потужний комбайн, значить, впевнений, що юнак не підведе.

Всі, хто вчиться в школі, хто вже одержав атестат зрілості, і хто прийшов з армії, – покоління, яке прийме хліборобську естафету батьків. А вчиться юнакам є в кого. У цій бригаді працює О.М. Опішняк, який вирощує 50-центнерні врожаї зерна кукурудзи. Комбайнери-комуністи О.В. Дерев'янка і В.О. Шматько минулого літа довели денний намоток відповідно до 173 і 151 тонни. Нікому в районі не вдалось перекрыти ці показники. Бригадиріві

Ветерани війни. 1972 р.

– механізатору з тридцятирічним стажем теж є що передати молодим.

Члени партгрупи на своїх зборах систематично обговорюють питання роботи з молоддю. Якось один з механізаторів висловив побоювання: «Чи не занадто вони заохочують хлопців до тракторів? Можливо, чиєсь покликання бути вчителем чи лікарем, а ми його – в поле». Побоювання не марне: головне, щоб хлопець сам обрав свій шлях. От Олександр Панасейко минулого року склав екзамени і був зарахований до технікуму. Але поїхав і забрав документи.

– Роздумав, буду механізатором, – пояснив вчинок.

А коли Сергій Глушак вирішив вступати до професійно-технічного училища, ніхто й не пробував його відмовити. Подобається, відчуваєш покликання – вчись.

Колектив другої тракторної бригади цього колгоспу вміє не тільки вирощувати високі врожаї (зернових колоскових торік одержали по 37,7 центнера – на 8 центнерів більше заплановано), вміють тут і дбати про кадри – про тих, кому згодом доведеться зайняти місце старших товаришів. Тому тут є кому передати штурвали чи важелі потужних машин.

– Торік колектив третьої молочної ферми колгоспу імені Калініна, – говорила 10 лютого 1979 року завідувача фермою О. Сушко, – добився значних успіхів у праці. Одержано в середньому по 2844 кілограми молока на корову – на 244 кілограми більше зобов'язання. А передові доярки Надія Йосипівна Неділько та Валентина Йосипівна Омельченко надоїли відповідно по 3748 та 3482 кілограми на корову, значно перекривши свої зобов'язання. Багато уваги приділяли ми й поліпшенню якості молока. Майже все воно зараховане на сирзаводі першим сортом, вміст жиру в ньому за рік становив 3,53 відсотка.

Зваживши свої можливості, працівники нашого колективу зобов'язалися цього рік надоїти від корови по 2600 кілограмів молока. З перших днів вони по-справжньому взялися за роботу.

На фермі створено добрі умови для короткочасного відпочинку тваринників – затишний червоний куток. У ньому завжди прибрано. У вільні хвилини доярки і скотарі мають змогу подивитися тут телепередачу, почитати газети та журнали, випити гуртом

гарячого чаю. Все це робить працю тваринників привабливою, позитивно впливає на її результати.

– Починати боротьбу за щедрі ужинки необхідно з виховання людей. Як рослину потрібно доглядати з самого ніжного молодого сходу, так і любов до поля і хліборобської праці треба виховувати у людях з дитинства, – говорив якимось мені Петро Дмитрович Костенко.

І він вірний своєму переконанню. Багато років у місцевій середній школі діє учнівська виробнича бригада. Головний агроном, незважаючи на зайнятість, завжди знаходить час, щоб зустрітися з юними хліборобами у класі або на дослідному полі, розповісти їм про важливість і привабливість хліборобської праці, передові прийоми вирощування тих чи інших культур. Разом з учнями він радіє першим тендітним весняним сходом, а потім щедрим врожаєм на учнівських ділянках.

– Петро Дмитрович – перший наставник і порадник юних хліборобів, – розповідає заступник директора школи з навчально-виховної роботи В.Я. Красницький.

Тож і не випадково, що колишні вихованці учнівської виробничої бригади: О. Михайлина, О. Панасейко, Г. Михайленко, С. Педаш, М. Глушко, А. Педаш, О. Дерев'янка, А. Алейкін, О. Синчук та інші, закінчивши школу, пішли працювати механізаторами у місцевий колгосп.

Щозими в колгоспі працює школа підвищення кваліфікації механізаторів, яку очолює П.Д. Костенко. До цієї справи він ставиться з усією серйозністю, дбає, щоб слухачі мали міцні теоретичні знання і практичні навички. Особливу увагу приділяє індивідуальній роботі з молодими механізаторами. Олександр Педаш, наприклад, нещодавно сів за кермо трактора. Не все спочатку ладилося в нього, Петро Дмитрович багато розповів юнакові про передові прийоми виконання тієї чи іншої роботи, показував, як краще виконувати її безпосередньо на ниві, заспокоював молодого механізатора, коли щось у нього не виходило. Нинішньої весни О. Педашу доручили самостійно вирощувати зернову кукурудзу.

Але не тільки добре трудитися, а й жити красивим, наповненим життям навчає Петро Дмитрович. Нещодавно мені довелося перевіряти журнали обліку масово-політичної роботи на всіх виробничих підрозділах цього колгоспу. В кожному з них я по кілька разів

зустрічав прізвище головного агронома. І на фермах, і в тракторних бригадах, в автогаражі він прочитав по кілька лекцій не тільки на виробничу, а й на суспільно-політичну, міжнародну тематику. Я поцікавився у доярок: «Чиї лекції вам найбільше подобаються?». Одним з перших вони назвали прізвище Петра Дмитровича.

Багатогранне наше життя. Різні стосунки і проблеми складаються у людей і на роботі, і поза нею. Остання сторона життя односельчан не залишається поза увагою Петра Дмитровича. Він, наприклад, часто відвідує сільський Будинок культури, допомагає створювати гуртки художньої самодіяльності, а колись і сам брав у них участь. Він не тільки палкий уболівальник на колгоспному стадіоні, а й натхненник спортсменів.

Багато років П.Д. Костенко виконує доручення члена бюро парторганізації і виконкому сільської Ради. До нього йдуть люди, щоб допоміг у різних, іноді дуже складних життєвих питаннях. І завжди одержують хорошу пораду, допомогу.

– Може б і не раділи ми сьогодні разом з дружиною появи на світ нашого сина – через дрібницю замало не розійшлися. Та Петро Дмитрович відвів цю біду. Вдячні будемо йому за це все життя, – розповідав один молодий колгоспник, який щойно одержав звістку про народження сина.

Не все у нашому житті йде гладко. Трапляються й промахи, недоробки та інші недоліки. Багато їх було у тваринництві минулого, стійлового періоду. За усунення їх взялася група народного контролю господарства, яку очолює П.Д. Костенко. Зараз справи у тваринництві стали помітно кращими, зросли надої, поліпшилася якість продукції. І в цьому чимала заслуга народних дозорців.

Ростить врожаї агроном і разом з тим ростить людей – сумлінних, самовідданих творців нашого сучасного і майбутнього.

22.05.1970 р.

Ф. Ільченко

– Багато хороших справ на рахунок молоді, – 21 листопада 1980 року розповідав секретар комітету комсомолу колгоспу імені Калініна О. Дерев'яно. – На всіх ділянках виробництва юнаки та дівчата показують приклад сумлінної праці.

Варто згадати, що під час весняних польових робіт у нас діяло дві комсомольсько-молодіжні ланки, які очолювали А. Бойко та А. Педаш. Вони достроково завершили сівбу ярових.

У ході змагання на приз обкому комсомолу «Золотий колос» добрих показників досяг комсомольсько-молодіжний екіпаж Олексія Михайлини, який зайняв перше місце серед молоді Гуляйпільля. Особливо хочеться відзначити Юрія Салкіна та Миколу Глушака – вони їздили збирати врожай у Казахстан.

Гідний внесок у хліб-81 зробили хлопці із комсомольсько-молодіжної групи автогаража, де комсоргом Олександр Малій. Не відстають від лідерів змагання й інші молоді колгоспники – 110–120 відсотків: таких показників щозміни досягли на осінньо-польових роботах Володимир Хохотва та Іван Журавель, Анатолій Назаренко та Анатолій Куралех.

Серед кращих молодих трударів можна назвати випускників школи трактористів Володимира Хохлачова, Івана Журавля, Анатолія Назаренка, слюсаря Анатолія Куралеха.

На одному з вечорів трудової слави, що проходив у Любимівському Будинку культури, надали слово механізаторові місцевого колгоспу імені Калініна, кавалеру ордена «Знак Пошани» – Івану Івановичу Панасейку. Від хвилювання і збентеження він тільки й спромігся сказати присутнім односельцям: «Любіть землю, справу, якій ви віддаєте знання і вміння, і заслужите людську повагу».

Коротко сказав чоловік, але глибоко і точно. Ці ж слова цілком можна віднести і на адресу самого механізатора, знатного хлібороба, який бездоганною багаторічною працею завоював авторитет і повагу не тільки в колективі другої тракторної бригади, а й у всьому господарстві.

– З Іваном Івановичем Панасейком, – говорить механізатор кавалер ордена Леніна Іван Тимофійович Ільховський, – працюю більше двадцяти років. Деякі «секрети» професійної майстерності він переймав від мене, і скажу вам, що тямковитішого учня я не зустрічав. З перших трудових кроків відзначався працелюбністю, незадоволеністю багажем своїх знань сільськогосподарської техніки. Таким же залишився й сьогодні.

А ось що говорить Іван Іванович про своїх колег:

– Приємно мені працювати з Іваном Тимофійовичем Ільховським, Іваном Яковичем Тютюнником, Анатолієм Івановичем Соєю, Анатолієм Олексійовичем Тютюнником, бо це люди, які

трудяться чесно, добросовісно. На кожного з них можна покласти як на самого себе. Мабуть, не випадково наша ланка в 1980 році одержала з кожного гектара по 20 центнерів насіння соняшнику, а вирощували ми його на 260 гектарах.

Механізатор першого класу вміє бережливо, по-господарськи ставитися до дорученої йому техніки. Про це переконливо говорить такий факт. П'ятнадцять років працював І.І. Панасейко на тракторі МТЗ-50, і тільки цього року йому довелося з ним розпрощатися й сісти за кермо нового ЮМЗ-6. В розпорядженні хлібороба є і зерновий комбайн СК-5 («Нива»), і зернова сівалка, культиватор, інший сільськогосподарський реманент, які вже стоять на лінійці готовності.

Роботящою, добросовісною знають у колгоспі і дружину Івана Івановича – Ніну Василівну. Як і чоловік, вона пов'язала своє життя з рідним господарством. Більше п'ятнадцяти років працювала дояркою на фермі. Тут завоювала повагу і авторитет, стала добиватися високих результатів у праці. Та життєві обставини склалися так, що довелося розпрощатися з коровами і стати свинаркою. Але Ніні Василівні сумувати з цього не доводиться.

– В колгоспі всюди потрібні робочі руки, – говорить жінка, – а працювати мені не звикати.

Про Ніну Василівну добре відгукуються подруги по роботі – завідувач свинотоварною фермою Л.І. Ігнатович, зоотехнік по племсправі В.Ф. Галя. Бо у своїй повсякденній роботі вона керується правилом: «Не місце прикрашає людину, а людина місце». Коли не зайдеш у свинарник-маточник, завжди бачиш Ніну Василівну в роботі – то вона свиням їсти дає, то водою напуває – ота постійна непосидючість, завзятість у роботі і приносить їй добру славу, шану односельчан.

Іван Іванович та Ніна Василівна не тільки самі добре трудяться, а цього ж навчили і своїх синів Віктора та Миколу.

Від батька хлопці перейняли потяг до техніки. Після закінчення Любимівської десятирічки та Гуляйпільської школи ДТСААФ вони стали шоферами. Віктор працює в господарстві з 1975 року, а Микола прийшов у автогараж на три роки пізніше.

– За цей порівняно короткий строк, – розповідає завідувачий гаражем І.Г. Дядюн, – молоді Панасейки довели, що трудитися на совість уміють. Їхні автомашини ГАЗ-52 і ГАЗ-51 завжди дбайливо доглянуті, почищені. Не пам'ятаю випадку, щоб котрийсь з них

відмовився виконувати доручену роботу. Комсомольці завоювали повагу і авторитет серед товаришів. Такими синами по праву можуть пишатися батько й мати.

– Сім'я Панасейків – звичайна трудова сім'я, яких у нашому колгоспі десятки, – каже секретар партійної організації господарства І.І. Мофа. – І ми раді, що кількість таких сімей з кожним роком збільшується. Це закономірний процес.

«Ні колоска в стерні, ні зернини в соломі!» – під таким девізом працюватиме на жнивях-81 молодь колгоспу імені Калініна, – заявляв 23 червня 1981 року секретар комітету комсомолу господарства, кавалер ордена «Знак Пошани» Олександр Дерев'яно. – Незабаром жнива – найвідповідальніша пора трудового року хлібороба. Як завжди, найактивнішу участь у збиральній кампанії візьме молодь нашого господарства. У складі загону працюватимуть комсомольсько-молодіжні агрегати, очолювані Олексієм Михайлиною та Олексієм Бойком.

Не буде перебільшенням, коли скажу, що підготовку до жнив-81 хлібороби розпочали ще взимку. Адже підвищення кваліфікації і вивчення передового досвіду (останнє відбувалося у спеціально створеній агрошколі, де проводили заняття провідні фахівці колгоспу) – річ далеко не остання. У гарячі дні битви за урожай першого року одинадцятої п'ятирічки все це проявиться.

Не тільки досвідченому хліборобу, а й новачку відомо, що хороша організація праці – це вже півперемоги. Кожної жнивної пори я сам сідаю за кермо «Колоса», тому знаю, який настрій у механізаторів під час поломок та простоїв. Скільки разів бувало: роботи – тільки встигай, а степовий корабель стоїть. Нервуєш сам, нервує керівництво.

А хліб, він теж чекає, теж, якщо хочете, нервує. Дорогоцінні хвилини під час жнив здаються годинами. Саме тому в нашому господарстві уже створено пересувну ремонтну майстерню, а в разі необхідності за кілька хвилин приїде «швидка допомога» з «Райсільгосптехніки». Крім цього, теж для кращої організації праці, за кожним комбайном закріплені трактори з причепами для транспортування соломи, автомашини для перевезення зерна.

Усі підготовчі роботи ми проводимо згідно із заздалегідь розробленими агро- та інженерною службами планами. Кожному

механізатору добре відомо, що обов'язкова умова для успішного проведення жнив – високопродуктивне використання комбайнів. А щоб вони безвідмовно працювали, ми налагодили правильне їх обслуговування.

Якось у розмові з одним досвідченим хліборобом зайшла мова про вирішальний фактор успішної битви за врожай. І тоді той наголосив – дотримання правильної технології. Що мав на увазі? – Приблизно за місяць до початку косовиці потрібно вже готувати поля до збирання врожаю. Треба виявити усі перешкоди, зробити розмітку і розбивку полів на загінки. Трохи пізніше провести прокоси, прокласти протипожежні борозни, приготувати місце для розвороту комбайнів. Причому важливо обрати найоптимальніший напрям руху степового корабля при скошуванні на звал. Саме під час цієї розмови, яка стала своєрідною передачею досвіду, не тільки я, а й чимало юнаків господарства, дійшли висновку: косити тим чи іншим способом можна лише відповідно до конфігурації полів, їх розміру, погодних умов та стану хлібів. Так, під час минулорічних жнив ми застосовували і загінковий – з правим поворотом з краю ниви, і загінковий – з розширенням прокосів, і круговий, і човниковий способи. Гадаю, що усе це ми врахуємо і цього рік.

Збирання врожаю – напружена пора, бо навантаження у механізаторів подвоюється, а то й потроюється в порівнянні із звичайним. Тому гарний відпочинок набуває особливого значення. Але правління колгоспу, партійний та комсомольський комітети подбали про це. Вже готові до «виходу» безпосередньо до місця роботи агітвагончики. Тут – кімната відпочинку, душева. Сюди ж завозять мінеральну воду, газети, журнали.

Гласність, порівняність, ефект – ось головні складові організації по-справжньому дійового, трудового суперництва. Тому вже сьогодні розроблені умови соціалістичного змагання, призначені відповідальні за випуск «блискавок», листків «Комсомольського прожектора», бюлетенів. На полях, на току, на шляхах діятимуть тимчасові пости, «КП» – аби звести до нуля втрати зерна.

Незабаром жнива. Як і завжди, молодь господарства включиться в соціалістичне змагання за приз обкому комсомолу «Золотий колос», працюватиме під традиційним девізом «Ні колоска в стерні, ні зернини в соломі!».

1 червня 1982 року в колгоспі імені Калініна одержували по 8,1 кілограма молока від корови – на 0,73 кілограма менше, ніж в середньому по району. А торік у цей же час надій від корови тут складав 10 кілограмів. Чому ж так сталося? Про це розповідав завідуючий фермою Олексій Арсентійович Іскра у присутності головного зоотехніка Валентини Іванівни Синєвод. Отже:

– Скільки тварин на фермі?

– 149 дійних корів і 160 нетелей.

– У вас майже щодня з'являється первісток. Багато з ними мороки?

– Авжеж. Ось у Раїси Іванівни Куралех група укомплектована одними первістками. Вона вже півроку працює без підміни, бо не хоче нікому доручати роздоювання. Знає: як роздоїш корову, така й продуктивність її буде в майбутньому.

– Який раціон зараз?

– Кожна тварина одержує по 50 кілограмів зеленої маси жита і по 1,5 кілограма фуражу. Крім того, даємо по 350 грамів комбікорму та по 100 грамів горохової дерті на кілограм молока.

– Отже, відставання тепер не трапляється?

– До цього прагнемо. Погляньте, в травні ми виробили 69 тонн молока – стільки, як за чотири попередні місяці.

– Стабільність роботи залежить від забезпеченості кормами, правильного ведення племінної справи, дотримання режиму. Та ключ до успіхів – у руках самих тваринників. У нас усі трудяться добросовісно. Раїса Семенівна Голіздра, Катерина Микитівна Білієнко, Марія Іванівна Салкіна й інші не шкодують сил, щоб добре підготувати первістків до доїння. Вони створюють основу для високих надоїв. Причому, в колективі немає такого, що це, мовляв, моє, а це твоє. Один одному допомагають, навіть скотар Володимир Васильович Кириченко часто підміняє доярок.

В той час, коли на другій фермі одержують від корови по 10 і більше кілограмів молока (на 1 червня крива надоїв повинна піднятися ще вище), на молочному комплексі надій становить 6,6 кілограма. А тут зосереджено більше тисячі дійних корів.

– Як ви це поясните? – запитую головного зоотехніка.

– Давайте звернемося краще до операторів машинного доїння. Оператори явно незадоволені результатами своєї праці.

– Яке там молоко, – махає рукою О. Панасейко, – групи погано укомплектовані. Серед закріплених за мною 40 корів є з десяток старих, малопродуктивних. Дісталися й такі, яких раніше доїли вручну. Тепер спробуйте видоїти їх апаратом.

– У нас був такий технік штучного запліднення, що йому аби день до вечора, – каже М. Михайлик. – Багато корів у моїй групі залишалися ялівками.

– Значить, – звертаюся до В.І. Синевод, – погана робота техника – основна причина низьких надоїв?

– Так. На цей час минулого року по комплексу розтелилися на 160 корів більше, ніж тепер. Це значить, що у вересні минулого року план запліднення корів по суті було провалено.

– Яких заходів ужито для поліпшення становища?

– Ми замінили техника штучного запліднення. Зараз тут працює Микола Григорович Алейкін, і тваринники добре відгукуються про нього. Крім цього, один корпус на комплексі обслуговує технік штучного запліднення з другої ферми Лідія Миколаївна Полулях.

– І план запліднення виконується?

– Так.

В. І. Мартиненко

– В 1981 році Василь Іванович Мартиненко став головою правління колгоспу імені Калініна.

– Хто ж він, новообраний голова?

– Василь Іванович Мартиненко народився 19 липня 1941 року в місті Гуляйполі Запорізької області в сім'ї колгоспників. Батько Іван Полікарпович був бригадиром тракторної бригади колгоспу «Заповіт Леніна». За вирощування високих врожаїв сільгоспкультур нагороджений двома орденами Леніна, удостоєний високого звання Героя Соціалістичної Праці.

– Син пішов батьківською дорогою, його теж покликав степ. Відслуживши в армії, закінчив Мелітопольський інститут механізації сільського господарства (1968 рік) і пов'язав життя із сільським виробництвом. Спочатку – інженер-інспектор Держтехнагляду. З 1969 р. – інженер з експлуатації, головний інженер колгоспу імені Енгельса. З 1981 року – голова колгоспу імені Калініна. З 2000-го року – голова сільськогосподарського кооперативу «Любимівський».

– Завдяки професійному підходу керівника показники виробничо-фінансової діяльності господарства значно вищі середньорайонних. Незважаючи на труднощі, у кооперативі продовжується будівництво житла, об'єктів виробничого та соціального спрямування. В господарстві працюють млин, олійниця, пекарня.

– У 2003 році за вагомі досягнення у професійній діяльності, багаторічну сумлінну працю Указом Президента України (249/2003, 20 березня) Василю Івановичу Мартиненку присвоєно почесне звання «Заслужений працівник сільського господарства України».

– У зв'язку з 80-річчям утворення району В.І. Мартиненко нагороджений регіональною медаллю «За заслуги перед Гуляйпільським краєм». Він неодноразово обирався депутатом районної ради.

«Працелюби» – так 8 липня 1982 року поважливо назвала В. Полякова вихованців табору праці й відпочинку «Орля» Любимівської СШ.

«Любіть землю, любіть працю на землі!» Ці слова О.П. Довженка стали девізом членів табору праці й відпочинку «Орля», що функціонував на базі Любимівської середньої школи. Двадцять чотири дні, сповненої напруженої праці і цікавого відпочинку, надовго залишаться в пам'яті школярів.

Сурми кожного дня кликали дітей на добрі справи... За час роботи табору його члени пропололи 160 гектарів просапних культур при зобов'язанні 154. Успішній праці сприяло добре налагоджене змагання між ланками.

Штаб трудового об'єднання старшокласників, яким керувала Люда Полякова, щоденно підбивав підсумки роботи і визначав кращих. У «Блискавці» найчастіше з'являлися прізвища Любові

Супрун, Віри Решетняк, Віктора Куралеха, Олени Радуль, Любові Панасейко та інших.

Приклад добросовісного виконання своїх обов'язків показали члени ремонтної ланки у складі Анатолія Хімінця, Олександра Євтушенка і Лідії Радуль. Це вони полагодили і пофарбували 103 парти і 42 столи, побілили 9 класних кімнат.

Члени трудового об'єднання старшокласників виконували й інші роботи. Так, Анатолій Карнаух допомагав стригти колгоспних овець, а Таня Алейкіна працювала в дитсадку.

Цікаво й змістовно проводили учні вільний час. Працювала агітбригада, члени якої виступали з концертами на виробничих об'єктах місцевого колгоспу. Активно пройшла теоретична конференція «Комсомол – вірний син партії!». Таня Михайлова, Таня Полулях, Лідія Радуль, Віра Решетняк і Таня Алейкіна виступили на ній.

В таборі систематично проводились політінформування під керівництвом Наталки Голіздри. Щовечора у нас лунали пісні, музика. Організаторами цікавих вечорів були Лариса Довгаль і Люба Чорнова. Багато цікавого про життя і бойовий шлях ветерана війни і праці С.С. Бондаренка дізнались учні під час зустрічі з ним.

В один із днів відбулася зустріч з членами табору «Колосок» Успенівської середньої школи, з якими ми змагались. Наші гості ознайомились із ходом виконання зобов'язань, умовами праці й відпочинку.

Гарних результатів школярі досягли і завдяки тому, що керівники та спеціалісти місцевого колгоспу – голова правління В. І. Мартиненко, секретар парторганізації І.І. Мофа, головний агроном П. Д. Костенко, бригадир рільничої бригади М. М. Попруга – систематично цікавилися справами табору і подавали йому належну допомогу. Зокрема, вони знайомили дітей з ходом сільськогосподарських робіт у колгоспі.

...Пролунали звуки сурми, які сповістили про закриття табору. Але трудова чверть «Мій труд вливається в труд моєї республіки» продовжується. Фізичне загартування, одержане в таборі, допоможе учням під час роботи в колгоспі. Створено чотири трудові загони, які працюватимуть у липні і серпні. В загоні механізаторів трудяться В. Фідрик, В. Куралех, В. Тимошенко, А. Хімінець, В. Супрун, В. Куковський, у загоні тваринників –

А. Задорожній, А. Карнаух, Н. Голіздра, В. Бродський, в загоні садівників – Н. Михайлова, Л. Шматько, В. Решетняк, Н. Заєць, В. Салкіна, Н. Іскра, Л. Панасейко, Л. Радуль, в загоні рільників – Т. Алейкіна, В. Неділько, В. Грищенко, В. Спиця, О. Дядюн та інші. Очолює загони вчителька біології Л. А. Яценко. Учні сповнені прагнення зробити якнайбільший посильний внесок у загальну справу хліборобів.

Вже наступного дня після повернення з армії, Олександр Глушак завітав до правління колгоспу імені Калініна. Те, що юнак без вагань вирішив залишитися у рідному господарстві, із задоволенням зустрів голова колгоспу Василь Іванович Мартиненко, але і без особливого здивування. Останнім часом все більше молоді залишалося у Любимівці. Ішов 1983 рік. А лише кілька років тому...

Курс, взятий на поліпшення технічної оснащеності колгоспного машинного парку, виправдовував себе лише частково: навіть найсучасніша машина є безпорадною без механізатора. А їх у господарстві не вистачало. На очах старіло село, зменшувалася кількість працездатного населення. А молодих манив сусідній Донбас, його розвинута індустрія. Як затримати хлопців і дівчат на селі, як переконати, що їх руки, їх вміння потрібні тут, на землі батьків? Ці та інші важливі питання вирішили розглянути на об'єднаному засіданні партійного бюро і правління колгоспу. Перед цим ретельно проаналізували стан справ з кадрами, відверто поговорили з юнаками і дівчатами. Саме тоді вирішили роботу з молоддю взяти під особливий контроль, а відповідальним за неї у партбюро став голова колгоспу В.І. Мартиненко. Кому як не йому, сину потомственного хлібороба (призом імені його батька, Героя Соціалістичної Праці І.П. Мартиненка, щороку відзначаються кращі механізатори області) швидше можна знайти шляхи до серця молодих, допомогти повірити у перспективність сільськогосподарських професій.

На той час Василь Іванович головою пропрацював всього кілька місяців, і безліч невідкладних, часто незнайомих справ лягли на його плечі, їх треба було пізнавати, вирішувати, втілювати ... Але щоденні турботи не відсунули на другий план виконання партійного доручення, роботу з молоддю.

З чого почати? Він знав на власному досвіді, що бажання придбати професію і працювати за нею не може виникнути у стороннього спостерігача, безпосередньо воно приходить у праці. А ким, по суті, були у колгоспі ті ж школярі? Хіба могли кілька літніх тижнів у повній мірі пробудити у хлопця потяг до техніки? Та й не дуже довіряли йому механізми, навчання більше обмежувалося словами «принеси» та «подай».

– Ні, – вирішує молодий голова колгоспу, – не байдужих спостерігачів, а зацікавлених, активних спадкоємців треба виховувати!

Незабаром у середній школі утворили спеціальний теоретичний кабінет. Серед практичних навчальних посібників з'явилися трактор, комбайн. Вчити юнаків механізаторським секретам партійна організація направила комуніста Петра Петровича Горягу.

У колгоспі добре розуміли, що це лише перші кроки. Незабаром у господарстві з'явилися перші колгоспні стипендіати. Традиційними стали урочисті проводи хлопців у армію. Разом з моральним не забули і матеріальне заохочення. Тим, хто служив у лавах Радянської Армії, колгосп щомісяця перераховував 25 карбованців на ощадну книжку. Піклування про його майбутнє,

звичайно, не може залишити байдужим солдата. У той же час він добре розуміє, що це своєрідний аванс, за який потім треба віддячити сумлінною працею.

Всім цим починанням майже чотири роки. Що змінилося в колгоспі? Не без гордості В.І. Мартиненко разом з секретарем партбюро І.І. Мофою, чію підтримку і допомогу він постійно відчуває, розповідають про те, що, наприклад, майже всі шофери у господарстві комсомольського віку.

Добре зарекомендувала себе молодь під час нинішніх жнив, які калінінці заверши-

ли одними з перших у районі. Тільки цього року вісім випускників сільської школи сіли за кермо тракторів, а шість з них на збиранні врожаю трудилися помічниками комбайнерів. Відзначився В. Куралех, який допомагав кращому комбайнерові колгоспу О.І.Бойку. Разом з батьком жнивував І.Фідрик і, коли старший захворів, син деякий час підміняв його. Не підкачали й інші.

В літні дні за кермом сільгоспмашин можна побачити багатьох школярів, нинішніх і колишніх. Так піклування про молодь дало можливість певною мірою вирішити кадрову проблему серед механізаторів.

А як справи у тваринництві? Поки тут є свої невирішені питання, але вже те, що влітку на тваринницькому комплексі вперше трудилася ланка доярок-школярок, свідчить про позитивні зрушення. І працювали дівчата успішно.

На посаді голови колгоспу М.І. Сивоненка змінив у 1970 році Олексій Арсентійович Іскра, а з 1980 року на його місце став Микола Іванович Мотроненко. З 1981 року головою правління колгоспу імені Калініна обрано сина Героя Соціалістичної Праці Василя Івановича Мартиненка. З 1976 року на посаді головного економіста господарства трудиться Віра Василівна Пучкова.

7 жовтня 1983 року кореспондент обласної газети «Запорізька правда» І.С. Дерев'янка писав:

– Є на Гуляйпільщині село Любимівка, найвіддаленіше від райцентру. Красиве село і люди тут чудові.

Наші півні співають на дві області – Донецьку і Запорізьку, – жартують любимівці.

До села прокладена асфальтівка, добре налагоджене автобусне сполучення. Любимівка дедалі більше перетворюється в упорядковане селище, де є належні зручності для проживання людей. Народні депутати особливу увагу приділяють тому, щоб село розвивалося комплексно. За останні роки введено в дію багато об'єктів господарчого, соціально-культурного і побутового призначення.

Торік було закінчено будівництво шляхів з твердим покриттям до всіх виробничих об'єктів: ферм, тракторних бригад, току, автогаража. З початку одинадцятої п'ятирічки прокладено півтора

Д. Бутенко, Г. Івко на колгоспному току

кілометра тротуарних доріжок, чотири кілометри нового водогону і відремонтовано 1,5 км діючого. Останнім часом у Любимівці з'явилися нові вулиці: Набережна, Миру, Калініна, Гагаріна, на яких господарським способом збудовано близько 130 житлових будинки.

Розповідь буде неповною, якщо не сказати про завтрашню Любимівку. Продовжуватиметься забудова села за генеральним планом. Нові вулиці з житловими будинками невідомо змінять архітектурне обличчя села, воно далі впорядковуватиметься, стане затишнішим, ошатним, гарним.

— А що намічено зробити найближчим часом? — це наше запитання до голови колгоспу імені Калініна, депутата районної Ради В.І.Мартиненка.

— Найближчим часом, — розповідає Василь Іванович, — стане до ладу двоповерховий адмінкорпус, в якому розміститься правління колгоспу, сільська Рада, відділення зв'язку, ошадна каса. Зараз будується дев'ять житлових будинків. Два нещодавно вже заселили. Тут, зокрема, справила новосілля сім'я випускника Любимівської середньої школи, механізатора Олексія Бойка. Вже в наступному році у центрі села почнеться забудова нового кварталу. Житлові будинки ставитимемо двоповерхові — садибного типу, де жилі та побутові приміщення розташовуватимуться на двох рівнях...

Додамо, що колгосп надаватиме тут житло молодим механізаторам, тваринникам, іншим спеціалістам. Турбота про зміну забезпечуватиме місцевому колгоспу стабільність, постійність кадрів. За десятку п'ятирічку і минулі роки одинадцятій працювати в колгоспі залишилися 53 випускники Любимівської школи.

І це не випадково. Депутати сільської Ради активно, зі знанням справи заглиблюються у роботу колгоспу, займаються питаннями його економіки, підвищенням культури землеробства. Особлива увага приділяється підготовці кадрів, трудовому вихованню молоді, зміцненню дисципліни. За виховання молоді зміни хліборобів відповідальний кожний спеціаліст, колгоспник, ветеран праці. Контролюють цю роботу, координують її у відповідності з планом соціально-економічного розвитку господарства виконком сільської Ради, його депутати, постійні комісії.

Передусім, в Любимівці добре налагоджена професійна орієнтація учнів. При школі є кімнати виробничого навчання, верстати,

кабінет механізації. Колгосп виділив для школи всю необхідну наочність: двигун внутрішнього згорання у розрізі, комбайн «Колос», сівалки, культиватори, інше знаряддя для обробки ґрунту. Перші уроки трудового виховання діти проходять на фермах, в саду, у тракторних та учнівських бригадах. Старшокласники вивчають у школі трактор, доїльні апарати, інші машини. Після школи проходять атестаційну комісію і отримують разом з атестатом зрілості посвідчення тракториста або майстра машинного доїння. Словом, тут прагнуть завантажити учнів такою роботою, щоб вони могли застосувати набуті в класі знання з загальноосвітніх дисциплін, бачити результати своєї праці. Тут немає гри у працю, а є серйозна учбово-виробнича діяльність, в результаті якої накопичується досвід і за яку треба звітувати перед колгоспом, школою, громадськістю.

Цього року зі складу дев'ятикласниць була створена ланка, яка підміняла доярок, котрі пішли у відпустку. Спочатку в господарстві до цієї ідеї дехто ставився з побоюванням, мовляв, можуть знизитися надії. А коли минув час, то побачили, що молоді доярки працюють не гірше досвідчених, а надії не знизились, а навіть підвищились. Та й дисципліна праці в молодіжній ланці була на високому рівні.

— На власному досвіді впевнилися, — каже секретар партійної організації, депутат сільської Ради Іван Іванович Мофа, — що в сільськогосподарське виробництво ідуть ті учні, які були в активі учнівських бригад, яким частіше давали відповідальні завдання, вони ретельно ознайомились з сільським господарством, пережили не тільки приємні моменти, але й зустрічалися з труднощами, котрі вчилися переборювати.

Для випускників середньої школи, які залишились працювати в господарстві, створюються належні умови: вони одержують нову техніку, колгосп допомагає придбати легковики для власного користування, одруженим надає житло.

Ось, приміром, молоде подружжя Панасейки. Галина працює свинаркою, її чоловік Віктор — механізатор широкого профілю. Цього року він одержав новий КамАЗ. Колгосп врахував також побажання цієї молоді сім'ї — побудував їм житловий будинок ближче до місця роботи дружини.

Прикладів уважного ставлення до молоді зміни чимало.

Юнаки та дівчата, які закінчили місцеву школу, набувають сільські професії коштом колгоспу. Депутати тут відіграють не

другорядну роль. Відбір молоді на навчання, як правило, проводить депутатська комісія спільно з бюро партійної організації. Багатьом випускникам депутати Любимівської сільради допомогли знайти своє покликання, вибрати професію, залучити до хліборобської справи. Добре організоване трудове навчання і виховання молоді в школі – запорука забезпечення сільського господарства кваліфікованими кадрами.

У 1984 році пригадував житель села Любимівки, ветеран Великої Вітчизняної війни Микита Самійлович Жила, який у далекому 1943 році в складі 34-ї стрілецької Єнакіївської дивізії брав участь у визволенні від фашистів нашого району. З боями він пройшов усю Україну, гнав ворогів з братніх країн – Румунії, Югославії, Угорщини. За мужність і відвагу в боротьбі з фашизмом нагороджений орденами Слави III ступеня, Червоної Зірки, медаллю «За перемогу над Німеччиною».

– До 34 стрілецької Єнакіївської дивізії, – розповідає Микита Самійлович, – я потрапив восени 1943 року, коли повним ходом йшло визволення Гуляйпілля. Мені довелося гнати фашистів із сіл Верхньої Терси, Воздвижівки.

М. С. Жила

Тікаючи, фашисти намагались знищити все, що траплялося на шляху. Пожежі, розруху залишили вони і на території нашого району. Я бачив, як горіли будівлі, блукали знедолені люди. Важко передати все словами, – настільки жахливо це було. Дивлячись на понівечену рідну землю, така злість закипала в душі до проклятих ворогів, що сили удесятерились...

Тяжкі були битви. Смерть переслідувала щомиті. Врізався в пам'ять бій на березі Дністра поблизу села Глинне на Одещині. Тоді рота наша от-

римала наказ переправитись на другий берег ріки, де укріпились німці, і вибити їх звідти. Напали на них раптово. Частину перебили, але більшість фронтів втекла.

Окопавшись, ми чекали ранку. І вже на світанку фашисти почали наступ. Майже місяць тоді довелося нам тримати оборону. І в яких умовах! – 10 днів без крихти хліба в роті, весь час у сирих окопах (було це навесні, ріка розливалася).

Але всі стояли насмерть. 18 атак ворога довелося відбити. З роти залишилось десь чоловік п'ятнадцять. А в групі, де був я, зосталось лише троє. На нашу групу припав основний удар. Здавалось, не буде кінця тим атакам. Добре, що у нас вистачало гранат. Підпустивши фашистів ближче, ми утрюх (а потім довелося мені одному) закидали їх гранатами. Багато перебили їх. Під час цього бою до мене пробрався лейтенант (прізвища вже не пам'ятаю) із штабу дивізії, оголосив за сміливі дії подяку і вручив нагороду – орден Слави III ступеня...

Довго можна розповідати про фронтове життя, – про ті горе і страждання, які принесла народу війна. Бо і сьогодні ми не маємо права про це забувати. Потрібно пам'ятати і невпинно боротись за те, щоб ніколи не повторився той жах.

14 жовтня 1984 року своїми спостереженнями ділився директор Любимівської середньої школи О.І.Драний: «Олександр Омельченко та Юрій Величко кілька років тому закінчили нашу школу, відслужили в армії і вернулися працювати до колгоспу імені Калініна. Хлопці зарекомендували себе здібними шоферами, активістами громадського життя.

Серед сумлінних трудівників господарства вже чимало наших колишніх учнів. Тільки за два останні роки вісімнадцять випускників залишилися працювати в рідному колгоспі. Це результат того, що між школою і колгоспом склалися й постійно підтримуються добрі ділові стосунки. Частими гостями учнів є головний агроном П.Д. Костенко та головний інженер А.І. Алейкін, постійно цікавляться нашими справами голова правління В.І.Мартиненко, секретар парторганізації колгоспу І.І. Мофа. Радо зустрічає на виробництві і завжди знаходить час для розмови з учнями начальник першого механізованого загону Г.І.Губарев.

Школа систематично одержує від господарства і матеріальну допомогу. Зокрема, минулого літа за рахунок колгоспу проведено значний ремонт класних кімнат, постійно виділяються кошти на придбання спортивного інвентаря, обладнання.

Колектив школи теж не залишається осторонь колгоспних турбот. Учні активно допомагають збирати овочі, фрукти, а під час канікул працюють на фермах і в механізованих загонах. Найактивніші серед учнів – це Олена Назаренко, Марія Брова, Анатолій Задорожній, Олександр Фідрик та багато інших.

Виконуючи вимоги, поставлені реформою школи, педагогічний колектив докладатиме усіх зусиль, щоб виховувати в дітей гордість за хліборобські професії батьків і бажання продовжувати їх справу».

Переможцем у соціалістичному змаганні на честь 40-річчя Перемоги у Великій Вітчизняній війні 1941-1945 рр. було визнано Любимівську сільську Раду народних депутатів (голова виконкому М.М.Попруга, секретар виконкому Ю.А.Марков).

9 травня 1985 року районна газета писала: «334 жителі села Любимівки захищали Вітчизну в роки Великої Вітчизняної війни. 201 з них не повернулися з фронту. В боях за визволення села від фашистських загарбників смертю хоробрих загинуло 88 бійців, сержантів і офіцерів Червоної Армії.

В пам'ять про полеглих на центральній площі села споруджено меморіал. Його відкриття відбулося 6 травня.

Сотні селян прийшли того дня сюди. Почесними гостями любимівців були: перший секретар райкому партії М.С.Беляєв, райвійськомком О.Г.Прихидько, представники колгоспу «Авангард».

Мітинг з нагоди відкриття меморіалу урочисто розпочав голова виконкому сільської Ради народних депутатів М.М.Попруга. На мітингу виступили секретар парторганізації місцевого колгоспу імені Калініна І.І.Мофа, учасник Великої Вітчизняної війни П.І.Лелюк, передова доярка господарства К.М.Білієнко. Ветерани війни та всіх присутніх тепло вітали діти.

Після закінчення церемонії М.С.Беляєв вручив ордени й ювілейні медалі активним учасникам війни та трудового фронту.

Директор СВК «Любимівський» Василь Іванович Мартиненко

В.І.Мартиненко з працівниками бухгалтерії

Колектив тракторної бригади № 2

Колектив тракторної бригади № 1

В.І.Мартиненко (у центрі) з головними спеціалістами господарства

Педколектив дитсадка

Колектив автогаража

Механізований тік

Новітня сільгосптехніка

У механічній майстерні

Меморіал Слави

Літній табір свиноферми

Механічна майстерня

Вихованці дитсадка

Магазин «Любимівський»

Потім він тепло привітав нагороджених від імені бюро райкому партії і виконкому районної Ради народних депутатів, поздоровив усіх присутніх із 40-річчям Перемоги.

До підніжжя скульптури було покладено гірлянди слави. Сюди ж, а також до стели, на плити з прізвищами полеглих учасники торжества поклали численні букети живих квітів.

Для Дмитра Васильовича Варжеля поле – вірний товариш. Із ним він побратався ще в дитинстві і не розлучається все своє життя. По дорозі в бригаду воно зустрічає його то срібним жайворонком у небі, то чорними хвилями ріллі, то золотом дозрілої пшениці. Вечорами, буває, поле пробирається балкою, городами аж до хати хлібороба і шумить колосковим шумом, і торкає найсокровенніші струни душі.

І справді, все у світі минає. Навіть спрага, навіть смак із віком притупляється, – недарма старі говорять: колись і дерева були більші, і кавуни солодші, і зірки ясніші... Все минає. А от любов до землі у хлібороба тривка і незрадлива. Вона допомагає переборювати всі незгоди і хвороби, наповнює життя особливим змістом.

Д. В. Варжель

Любов до хліборобської справи кавалер ордена Леніна Дмитро Васильович Варжель передає молодим, дбає про те, щоб досвід, розуміння землі не розвіялися, а зійшли і заколо-силися у душах дітей. Вони це відчувають відразу, тягнуться до нього. Недарма ж і на вручення паспортів, і на День Перемоги, і на інші визначні події школярі Любимівської СШ запрошували саме Дмитра Васильовича. Адже в нього є що розповісти людям. І робить це він завжди щедро, від усієї душі.

Від майстра-наладчика у хліборобській справі залежить

багато. Адже як будуть полагождені і відрегульовані сівалки, культиватори, так будуть виконані й польові роботи. І комуніст не підводить своїх товаришів. Більше того, він постійно бере шефство над молодими. Федір Лелюк, якому незабаром іти до лав Радянської Армії, і Анатолій Максименко довго пам'ятатимуть побатьківському доброзичливі поради.

Під час літніх канікул Дмитро Васильович дбає про те, щоб школярі не байдикували, а одержували трудовий гарт на рідних полях. Звичайно, це відбирає багато часу, але й користь велика.

Не нарадується хлібороб і на свого сина Олександра, який повернувся у рідний колгосп і тепер працює на тракторі. Не переvedеться хліборобська династія.

За все болить серце комуніста: щоб якісно виконувалися польові роботи, не було п'янок, крадіжок. Довгий час він був головою товариського суду. Але за мету ставив не осуджувати, а попереджувати безгосподарність і правопорушення. Тому й люди поважають його, прислухаються до чуйного і доброзичливого слова старшого товариша. Нині Дмитра Васильовича обрано народним засідателем.

За плечима хлібороба нелегке життя. Десантником пройшов він по дорогах війни. Сім років загалом служив у Радянській Армії. Його груди прикрашають бойові нагороди – ордени Слави III ступеня, Вітчизняної війни, багато медалей.

І кожна ця нагорода має свою історію, свою незагойну пам'ять. Кажуть, що ветеранам нагороди прикривають шрами війни...

Разом із дружиною Ольгою Борисівною виховали трьох дітей. Всім дали освіту, вивели в люди. А відомо, що земля, по якій ходять твої діти, стає ще дорожчою для людини. Може тому так прискіпливо перевіряє сівальні агрегати майстер-налащик, дбає, щоб усі поля були засіяні якнайкраще.

Досвідчений майстер має неабиякий хист раціоналізатора, уміє швидко переобладнювати техніку для інших робіт. Коли стало питання: «Як швидко і з найменшими затратами ручної праці побілити ферми?» – звернулись до Дмитра Васильовича. І він допоміг.

Така неспокійна, непосидюча вдача у хлібороба. Інший би, може, пішов на пенсію. А Дмитро Васильович сповнений планів і поривань.

4 лютого 1987 року секретар Гуляйпільського райкому партії М.С. Беляєв у газеті «Запорізька правда» писав: «Життя показує, що успіх колективної праці великою мірою залежить від керівника, його вміння об'єднати людей, сконцентрувати зусилля на вирішенні актуальних проблем. Скільки разів за роки партійної роботи доводилось переконуватися: варто відстаюче господарство очолити грамотному, енергійному керівникові – і становище швидко змінюється у краший бік. Ось приклад.

П'ять років тому головою колгоспу імені Калініна обрано В.І. Мартиненка. І за ці роки відбулися в селі помітні зміни на краще. Побудовано близько трьох десятків будинків, капітально відремонтовані магазини, шляхи, обладнано корпус для шостиліток у школі, споруджено меморіал пам'яті загиблих воїнів при звільненні села.

Поліпшилися умови праці колгоспників, створені відповідні виробничі і побутові умови. Господарство підіймав новий голова, як кажуть, на загальних підставах, використовуючи лише внутрішні резерви. Таких комуністів райком партії і прагне рекомендувати на керівні посади».

У складі делегації від Запорізької області, яка брала участь у роботі XIV з'їзду профспілок України, що відбувся у Києві, була і свинарка колгоспу імені Калініна Валентина Миколаївна Галкіна. 3 березня 1987 року вона ділилася враженнями:

– Я вперше брала участь у такому великому республіканському форумі. І він став для мене доброю школою. Слухаючи делегатів з'їзду, порівнювала свою роботу до їхньої. Що стосується нашої свинотоварної ферми, то в нинішньому році маємо непогані побутові умови, – є у нас сауна, кімната з необхідною наочністю, телевізор, роздягальня. Маємо можливість і почаявати. А ось механізації по підготовці і роздачі кормів поки що немає. Будується кормоцех, але дуже повільно.

Я працюю чотири роки свинаркою, мої колеги – набагато більше. І всі операції виконуємо вручну, а це не дуже просто. Зрозуміло, що від якісно виготовлених кормів стають кращими і виробничі показники.

Нічого в нас не робиться і для дозвілля працівників. Молоді у нашому селі мало, але і їй немає чим зайнятися у вільний від роботи час. Одне кіно і все. Та й то не завжди демонструють нові кінофільми.

Хотілося б звернути увагу й на кадрову проблему, про що багато йшлося на з'їзді. Бо вона цілком стосується і нашого господарства. Члени профкому – нечасті гості в середній школі.

– Комсомольська організація нашого колгоспу, – 24 травня 1987 року говорив секретар партійної організації колгоспу імені Калініна І.І.Мофа, – кількісно з року в рік зростає. Це передусім тому, що ми систематично направляємо на навчання у вузи і технікуми випускників місцевої середньої школи, які повертаються в господарство кваліфікованими спеціалістами. Юнаки з посвідченням механізаторів одержують нову техніку, що теж не менш важливо.

Так, на нових тракторах працюють Володимир Фідрик, Олександр Євтушенко, Володимир Панасейко, на комбайнах – Василь Супрун та Сергій Куралех, на автомашинах – Володимир Тесля та Іван Галя.

Для створення нормальних умов праці і побуту в господарстві побудовано майстерню, ангар для ремонту техніки, у майстерні є духова, тепла вода. Введено в дію і будинок тваринника на свинотоварній фермі, під'їзні шляхи до всіх виробничих ділянок заасфальтовано.

Проявляючи турботу до молодих виробників, партійна організація разом з правлінням колгоспу дбають і про забезпечення молодих сімей житлом.

В селі Любимівка народжується нова вулиця: Молодіжна. Мешканцями її і власниками ошатних будинків стали сім'ї шоферів Івана Салкіна та Олександра Омельченка, різноробочої Зої Попруги, механізаторів Олександра Педаша і Анатолія Сої, головного ветлікаря Віктора Торукала. В господарстві стає правилом щороку половину збудованої житлової площі віддавати молодим сім'ям.

Багато у нас молоді серед депутатів сільської Ради – четверту частину складають комсомольці. У складі тимчасової партійно-комсомольської групи, що створена на період зимівлі худоби, 9

членів ВЛКСМ. Є комсомольці і у профгрупі, групі народного контролю, радах бригад і ферм.

Зроблено, звичайно ж, ще далеко не все, що треба. Не задовольняє, зокрема, організація праці. Щоб у молоді було більше вільного часу для спорту, розваг, навчання, треба переходити на дво-зміну працю. Думаємо зараз над тим, як цю проблему вирішувати.

– При Любимівській сільській Раді працює п'ять постійних комісій, – розповідав 6 жовтня 1987 року голова виконкому М.М.Попруга, – виконком організує навчання їх членів. Проводимо також дні депутатів, семінари. На них вчимо народних обранців, обговорюємо актуальні питання сільськогосподарського виробництва, торгового, побутового і комунального обслуговування населення, рішення їх обов'язково містять конкретні рекомендації і реалізація їх контролюється. В період роботи Ради минулого скликання активно працювали члени соціально-культурної комісії, яку очолювала депутат Л.І. Карнаух.

Члени постійних комісій надають нам необхідну допомогу і при підготовці до засідань виконкому сільської Ради. І хочу відзначити активних депутатів, які є і передовими виробниками. Серед них – комбайнери: молодий комуніст О.Д. Варжель та комсомолец В. Супрун. З честю обидва виконали соціалістичні зобов'язання, взяті на період збирання зернових. Перший зібрав урожай пшениці з 208 гектарів і намолотив 6066 центнерів зерна при зобов'язанні 5500, другий – з 174 гектарів намолотив 5596 центнерів, перекривши зобов'язання на 696 центнерів. Серед доярок застрільником соціалістичного змагання по гідній зустрічі 70-річчя Великого Жовтня є Р.І. Куралех, яка вже виконала річний план по надою молока на корову. Серед передовиків і доярки-депутати Г.І. Куковська та К.М. Ілієнко.

Особливо задоволені виборці роботою молодого депутата В. Супруна.

Завдяки його турботам по вулиці братів Івків проведено воду. Не випускає він з поля зору й інші питання, які хвилюють його виборців.

Наше село – це, образно кажучи, наш будинок, в якому ми живемо. І ставимося до нього так, щоб з кожним роком ставало все краще.

А тому вболівають депутати про упорядкування села і добробут жителів його. Зокрема, на сьогоднішній день на цій території функціонують: середня школа на 300 місць, фельдшерсько-акушерський пункт, дитячий садок, Будинок культури на 400 місць, бібліотека, комплексний приймальний пункт, швейна і взуттєва майстерні, 5 торговельних точок, лазня, профілакторій на молочнотоварній фермі тощо.

За останні два роки пожвавилася будівництво житлових будинків. Так, планом соціально-економічного розвитку на дванадцять п'ятирічку передбачено щорічно вводити в експлуатацію 5–6 жилих будинків. За ці два роки ми вже збудували і здали в експлуатацію 10 будинків для молодих сімей. Ведеться й індивідуальне будівництво. В цьому році на стадії завершення знаходяться три будинки.

Чимало позитивних зрушень відбулося в колгоспі імені Калініна завдяки активному втручання постійних комісій сільської Ради. Стали до ладу за останні два роки механічна майстерня, ангар для зберігання техніки, склад для мінеральних добрив.

«Наявний потенціал закладів культури села далеко не в повній мірі використовується для вирішення завдань перебудови і прискорення, мобілізації трудових колективів на виконання планів і соціалістичних зобов'язань, утвердження здорового способу життя». (З рішення Любимівської сільської Ради від 21 травня 1987 року).

Що ж змінилося на краще в роботі культпрацівників, закладів культури і спорту після того виконкому, на якому вказувалося, що при Будинку культури слабо працюють гуртки художньої самодіяльності, погано – клуби за інтересами. Ця робота носить епізодичний характер, основні види розваг у добротному Будинку культури – танці і кінофільми. Недостатньо працює сільська Рада над впровадженням радянської обрядності. Немає масовості і в проведенні спортивних змагань, хоч база для занять художньою самодіяльністю і спортом цілком достатня.

– Правління колгоспу імені Калініна, – розповідає електрик Ф. П. Дядюн (інструктор по спорту за сумісництвом), – не шкодує коштів на зміцнення матеріально-технічної бази. Тільки в 1987 році було виділено більше 2600 карбованців на придбання

спортінвентаря. Заковика тільки в тому, що за перерахуванням нічого не візьмеш у магазинах.

У селі є футбольна, волейбольні жіноча і чоловіча команди, група здоров'я. У жінок капітан – зоотехнік В. Г. Москівець, волейболом захоплюється і її чоловік, головний зоотехнік господарства Віктор Володимирович.

Групу здоров'я відвідують: голова правління В. І. Мартиненко, головний інженер А. І. Алейкін з дружиною, обліковець мехзагону № 1 І. І. Оберемко – всього 28 чоловік. Вони охоче проводять заняття в шкільному спортзалі, де є змога прийняти після тренувань гарячий чи холодний душ.

Спортивний зал – велике, світле приміщення. Його вчасно відремонтували.

– Зараз уроки фізкультури, – говорить вчитель місцевої середньої школи О. А. Попруга, – в основному проводимо на стадіоні та спортмайданчику, що розташувалися біля школи. Спортивний майданчик з нестандартним обладнанням придбав нам колгосп. Але знову ж проблема, – хоч базовик і виділяє кошти на придбання спортінвентарю, але його не придбаєш за безготівковий розрахунок.

Молодим спортсменам Олегу Алейкіну (10 клас), Ользі Ільховській (8), Олексієві Опішняку (7), Андрієві Петренку (6) є з кого брати приклад. У селі добре знають про захоплення спортом механізатора, члена КППС О.Д.Варжеля, комсомольців Василя Супруна та шофера Анатолія Лелюка. Василь зарекомендував себе здібним тренером з футболу, а шофер М.І.Панасейко є таким тренером з волейболу. Часто за шахівницею зустрічаються завідуючий майстернею Я.С.Михайленко, механізатор О.М. Опішняк, шофер О.П.Тесля.

Чимало проблем у селі і з розвитком культури, утвердженням здорового способу життя. На перший погляд за розвиток культури, здоровий спосіб життя борються всі: правління колгоспу, сільська Рада, партійна і громадські організації. Торік на засіданнях виконкому слухали питання про поліпшення роботи з молоддю, про стан роботи по зміцненню правопорядку і трудової дисципліни, подолання пияцтва, алкоголізму і самогонування на території сільської Ради, в поточному році – 21 травня на виконком виносилося питання «Про покращання використання закладів культури у відповідності з рішеннями XXVII з'їзду КППС і XXVII

з'їзду Компартії України, виконкому районної Ради народних депутатів від 14 квітня ц. р.».

Про розвиток спорту у Любимівці мова йшла на засіданні партійного бюро, відкритих партійних зборах, комсомольських зборах. А за культуру чи забули, чи не вистачило духу розібратися і допомогти працівникам у вирішенні назрілих проблем, а вони є і досить гострі.

Ось одна з них.

– Приміщення Будинку культури, – розповідає секретар парторганізації І. І. Мофа, – колгоспне, а обслуговуючий персонал – сільської Ради. Вугілля, яке повинне було б використовуватись для опалення Будинку цієї зими, використали минулої.

В селі невирішеною до кінця залишається і проблема з доплатою за роботу культпрацівникам. Одним колгосп частково доплачує за гуртки, іншим – ні. Через це і виникає нездорова обстановка, конфліктні ситуації, які ведуть до нестабільності кадрів.

А кадри культпрацівників сьогодні – одне з болючих місць. При Будинку культури немає художнього керівника.

– Люди б прийшли поспівати у хорі чи у вокальній групі, – говорить директор Будинку культури Н.П. Варжель, – так немає кому акомпанувати.

В селі дійсно є ентузіасти художньої самодіяльності. Це – і бухгалтер О.Ф. Білієнко, зоотехнік В.Г. Москівець, листоноша А.Ф. Назаренко та інші.

Будинку культури могла б допомогти школа або навпаки, але і в школі немає вчителя співів. При Будинку культури працює учнівський вокально-інструментальний ансамбль, але керує ним на добровільних засадах механізатор Віктор Грищенко.

Очі, в яких світиться цікавість, спрямовані на ветерана, що розповідає про своє життя, працю, товаришів. І в уяві десятикласників звичайні люди, з якими вони живуть поруч, постають легендарними.

– Ми не думали про себе, – каже член КПРС, ветеран колгоспу імені Калініна кавалер ордена Леніна Д. В. Варжель. – Працювали, щоб підняти з руїн господарство. І ви бачите, яким воно стало. Але без ваших молодих рук йому далі не обійтися.

В класі поруч з батьком сидить, ніяковіючи від уваги, син Олександр. Йому теж є що розказати завтрашнім випускникам школи: він, хоч і молодий механізатор, але гідно продовжує справу батька-хлібороба. В нинішньому, ювілейному році виборів друге місце в соціалістичному змаганні жнивварів колгоспу. За добросовісну працю шанують і поважають його в колективі.

Зустрічі з школярами є однією з форм виховної роботи. Ветеранам – таким, як кавалери ордена Леніна головний агроном П.Д. Костенко, механізатор – комбайнер І.Т. Ільховський, колишня свинарка М.В. Дядюн, тваринниця М.П. Михайлина; Герой Соціалістичної Праці, колишня свинарка М.П. Михайлик – є про що поговорити з дітьми. Бо ветерани – це сама історія колгоспу, села, яке упевнено дивиться в майбутнє, з року в рік економічно міцніше, змінює своє соціальне обличчя.

А починалась Любимівка у далекому 1789 році переселенцями з Полтавської губернії. Назвали село Святодухівка. В 1930 році село одержало назву Ворошилівка. Нове життя, яке приніс Великий Жовтень, впевнено пускало коріння в селі. Вдячні любимівці пам'ятають, що першим головою ревкому був Я.М. Чалий, членами ревкому – С. П. Величко, Н. Н. Голуб, Т. П. Горджій, які чимало зробили для утвердження Радянської влади.

О.О. Соколов – ветеран війни і праці

Експонати музею розповідають, що в 1922 році була створена сільська рада, головою якої став Г. Мута, заступником – М. Панасейко. А навесні 1924 року почав діяти комсомольський осередок. Очолив його Я.І. Олексієнко, першими комсомольцями були П. Глушак, В. Сторчак, І. Литвиненко, С. Чередниченко, Л. Барановський, І. Чалий.

В 1929–1930 роках у Любимівці пройшла колективізація. Першим головою колгоспу був Д.А. Педаш.

Історія... Про неї можна багато писати. Вона славна і героїчна.

Але не менш прекрасне сьогодні Любимівки і любимівців. Тут чимало робиться для соціально-культурного розвитку села. Тільки останнім часом значно поліпшено умови праці і побуту в обох мехзагонах, на молочнотоварному комплексі. Благоустроєні території мехзагонів. В першому мехзагоні збудовано ангар для зберігання техніки, ремонтну майстерень, опалюються гаражі, на комплексі функціонують: профілакторій, магазин на свинотоварній фермі, Будинок тваринника, де є кімнати відпочинку і душові.

В селі є магазини, комплексний приймальний пункт, Будинок культури на 400 місць, середня школа, бібліотека, дитсадок, лазня з сауною, стадіон. 1986 року реконструйовано меморіальний комплекс, споруджений на честь воїнів-визволителів і воїнів-земляків, які загинули на фронтах Великої Вітчизняної війни.

Партійна організація, правління турбуються і про будівництво житла для колгоспників. Зараз зводиться 10 будинків. До 70-річчя Великого Жовтня новоселами стали: механізатор комсомолець Федір Алейкін, шофери О.І.Глушак, В.А.Тимошенко, електрик М.М.Михайлина, механізатор В.О. Ігнатович, який виконував інтернаціональний обов'язок в Афганістані. Партійна організація з кожним роком зростає кількісно і якісно. Якщо у ній двадцять років тому нараховувалось 22 члени КПРС, то зараз – удвічі більше. Діють і чотири партгрупи (в обох мехзагонах, на молочнотоварному комплексі і в автогаражі).

Прикладом в роботі, виконанні громадських обов'язків, мобілізації колгоспників на здійснення планів і соціалістичних зобов'язань були і є комуністи.

Так, колектив мехзагону № 2 очолює член КПРС С.П. Яценко, помічником працює у нього теж комуніст, ветеран Великої Вітчизняної війни Д.В. Варжель (після повернення з фронту працював трактористом, а останні 15 років – майстер-наладчик) – активіст громадського життя, народний засідателю.

В поточному році мехзагін № 2 вчасно провів усі сільськогосподарські роботи, одержав загальну урожайність зернових культур по 35,6 центнера. В переджовтневому районному соціалістичному змаганні він став переможцем. Його занесено на районну Дошку пошани. Успіх не прийшов сам по собі, в нього вкладено значну працю механізаторів.

Колгосп вчасно впорався з усіма сільськогосподарськими роботами, виконав річні плани продажу м'яса, вовни. Серед доярок

приклад показує член КПРС Н.Ф. Радуль, яка до ювілею виконала плани двох років п'ятирічки, надоївши на корову 5868 кілограмів молока.

Партійна організація має 12 комуністів зі стажем до 3 років. Всі вони добре працюють. Молодий член КПРС С.Ф.Глушак очолює комсомольську організацію. Після армії повернувся у рідний колгосп, парторганізація і правління направили на навчання. Закінчивши його, працював ветлікарем комплексу, тепер – головним ветлікарем. За добросовісність, принциповість поважають його у селі. Це ж можна сказати й про кандидатів у члени КПРС механізатора Ф.Ф.Алейкіна, завідуючу свинотоварною фермою Л.К.Педаш, члена КПРС Г.Д.Панасейко.

Правління колгоспу постійно турбується про підростаюче покоління, підтримуючи тісний зв'язок із середньою школою, яка переобладнала навчальні класи у механічній майстерні і на комплексі. Колишні випускники десятирічки працюють у рідному селі. Це директор школи О.І. Драний, головні спеціалісти колгоспу С.С.Бугрим, В.В. Пучкова, А.І. Алейкін, голова виконкому сільської Ради М.М. Попруга та інші.

8 березня 1988 року районна газета надрукувала нарис «Подвиг Марії Михайлик»:

Відшуміли літа ... Зоглянеться інколи назад, і аж самій лячно стає. А подумати, мов не було. Вісімдесят один рік ось-ось зупиниться на порозі старенької – ще снується і повниться буднями нива її життя. Притомилися, мабуть, її роки. Притомилися, як і сама героїня нашої розповіді Марія Павлівна Михайлик.

«Золоті руки. Щедре серце...» Це про неї ми почули не тільки від її односельчан з Любимівки.

Що ми знаємо про цю жінку? Її ровесники майже всі вже відійшли

М.П.Михайлик

у вічність. Молодші, за плином часу, за клопотами земними, все рідше згадують про її злет і славу, про звершені нею подвиги.

Материнський і трудовий подвиг Марії Павлівни Михайлик ... Її материнський подвиг увінчаний орденом «Материнська слава» III ступеня. Трудовий – ушанований званням Героя Соціалістичної Праці.

Семеро дітей у Марії Павлівни, котрих вона спільно з чоловіком Максимом Петровичем виховала і благословила у самостійне життя. Це велика і дружна родина. У Марії Павлівни 16 онуків і 25 правнуків. Вона вже прабабуся. Приїздили, одвідували, кликали, брали до себе – та де вже, не погоджувалася. Від рідної землі, каже, не хочу відриватися, де прошуміла молодість гірка й щаслива, де її пам'ять – могила дорогого серцю Максима Петровича.

Діти ... Найстарша – Катерина – живе в місті Запоріжжі, вже на пенсії (це до неї недавно поїхала Марія Павлівна, щоб підлікуватись у місті). Галина – пенсіонерка, все життя в Любимівці, в колгоспі (це під її наглядом перебувала мама), виховала п'ятеро дітей. Іван – все життя віддав шахтарській справі, вже на пенсії; Віра, Лідія і Діна живуть і трудяться в Запоріжжі. Всі одержали освіту, професію.

Із спогадів, наче із смальтових квадратиків, складався портрет Марії Павлівни, образ працелюбної жінки тих років: у міру філософа і без міри – трудівниці. Колективна пам'ять, колективне сприймання береже найсуттєвіше, морально високе з життя людини.

Монолог матері. Ось так вона часто розповідала про своє життя дітям, людям, онукам:

– Мені було 13 років, коли помер батько. Жили ми з матір'ю вдвох, часом не маючи навіть куска хліба в хаті. Відтоді я й розпочала трудову діяльність у наймах.. Віддаючи мене, мама напучувала: «Гляди ж, доню, годи чужим людям і покоряйся»....

І я годила, бо нікуди було податись. Не було своєї домівки – мати теж пішла в найми. Гіркий чужий хліб, хоч і зароблений. Робиш, бувало, не сідаючи, а сядеш за стіл, боїшся, щоб зайвим шматком не дорікали. Всі дівочі літа я провела в наймах, у тяжкій праці. І заміж вийшла від чужих людей.

Чоловік мій, Максим Михайлик, був круглим сиротою. Теж наймитував. Побралися ми, а рук зачепити ні за що було, навіть кутка свого не мали, і знову пішли на заробітки – наймалися пастити громадську череду.

Потроху зібрали грошенят, дістали дерева та самотужки зліпили собі курінь. Мати дала теля, та так і стяглися на своє «господарство». Бідували дуже, а як пішли діти, то не встигали відробляти за позичений хліб. Чоловік, бувало, вдень робить у чужих людей, а вночі чоботарює. Та як не билися, а із злиднів не вилазили.

Коли у двадцять дев'ятому році у Ворошилівці (тодішня назва Любимівки) почали організовувати колгосп, ми першими вступили, бо знали, що працюватимемо на себе, що тільки в колгоспі позбудемось злиднів...

(Марія Павлівна пішла телятницею. Доглядала 5 телят, а коли вони виростили і потелилися, стала працювати дояркою).

В 1935 році призначили свинаркою. Скоро полюбила нову справу всім серцем, усією душею.

У війну багаторічна праця колгоспників пішла прахом. Коли героїчна Радянська Армія вигнала фашистських розбійників, люди з подвоєною енергією взялися за відродження колгоспу. – Свиноферма почала існування з однієї свині, – згадувала Марія Павлівна, – випадково вцілілої від фашистського багнету. Я знову почала працювати свинаркою.

Найвидатнішою, найрадіснішою подією в моєму житті було присвоєння почесного і високого звання Героя Соціалістичної Праці.

У Указі Президії Верховної Ради СРСР говорилося: «Присвоїти звання Героя Соціалістичної Праці з врученням ордена Леніна і золотої медалі «Серп і Молот» Михайлик Марії Павлівні – свинарці колгоспу імені Кірова Гуляйпільського району Запорізької області, яка виростила на протязі року до відлучення від 7 свиноматок по 25 поросят в середньому на свиноматку, при середній вазі поросяти в 2-місячному віці 15,9 кілограма».

– Добивалася мама і вищих результатів, – розказує дочка, – Галина Максимівна Левченко.

Разом з М.П.Михайлик на фермі працювали Марія Дядюн і Галина Карнаух. Робота у них була – не з легких. Воду відрами носили ген від колодязя. Полову запарювали. На носилках виносили гній. А коли очікувався опорос, свинарки днювали й ночували на фермі. Вражає ентузіазм, горіння і натхнення наших фундаторів.

– Свиноферма була близько, в кінці нашого городу, – розказує Галина Максимівна. – Ми, діти, підростали і багато допомагали мамі. Було, під час опоросу мама по три доби чергує на фермі.

Тато вдома разом з нами їсти наварить, а потім поспішає до мами: «Іди, Марійко, – хоч трохи спочинь. А я початую. Перевтомилася, вже вибилася з сил». Марія покладалася на Максима, адже він ветеринаром робив.

Воістину на своїх плечах витягли жінки колгосп, свої руки під нього підкладали. Ой, як же тяжко давалися Марії Павлівні ті показники!

– В ті роки я працював інструктором райкому партії, – згадує Герой Соціалістичної Праці. Г.К. Коровка. – Часто бував у Любимівці. Шефствував над Марією Павлівною, допомагав їй опанувати політграмоту. Горіла бажанням якомога більше знати, а потім уже агітаційну роботу вела серед своїх подруг. Чи думав я, що через двадцять два роки теж стану Героєм. – Ось як в житті буває.

– Як зараз бачу Марію Павлівну тих років, – розказував колишній секретар райкому партії М.О. Кузьменко. – Ставна, з засмаглим на сонці обличчям жінка. Її світлі очі іскрилися молодістю. Дивлячись на її моложаве обличчя, важко було повірити, що вона вже мати семи дітей.

– Від мами, було, ніколи не почуєш, щоб вона скаржилась на когось. Що б там ні трапилось, зовні не показувала, – пригадує дочка. – Одне було чуєш від неї: «Та ради бога, – все перемелеться, буде все добре...» І тата нашого дуже поважали в селі. І досі згадують. Енергійним був, жвавим.

До самого виходу на пенсію Марія Павлівна працювала на свинофермі. А коли йшла на спочинок, свою групу передала в надійні руки Тетяни Тимошенко. І не помилилася у виборі.

...Не віриться, що Марії Павлівні уже стільки років. Що це їй на віку випало стільки пережити. Злигодні та страждання іншу натуру уже б до землі пригнули, а вона не здається.

– Робота не давала мені старіти, – казала жінка. – Я її люблю, вона – мене. Отак у парі й на світі тримаємося.

Трудівники колгоспу імені Калініна на одних із загальних зборів прийняли рішення розгорнути роботу, щоб уже в 1988 році значно збільшити поголів'я корів у особистому користуванні, а з часом добитися, щоб корова була на кожному подвір'ї.

Про зроблене 23 червня розповідав голова Любимівської сільської Ради М.М. Попруга.

– Підсобними індивідуальними господарствами ми займалися і в попередні роки, – почав Микола Миколайович. – Тому, хто бажав продавати за собівартістю велику рогату худобу й свиней, надавали допомогу кормами й будматеріалами. Торік у колгоспників нараховувалося 64 корови. Від них за рік здали на приймальний пункт 35 тонн молока.

– Особливо відзначився пенсіонер Петро Данилович Хайло, який за рік продав колгоспу 2396 кілограмів молока. На рахунку ветеранів війни і праці Василя Явтуховича Ігнатовича та Івана Андрійовича Педаша – відповідно 1740 і 1547 кілограмів продукції.

В нинішньому році кількість корів збільшилася до 74 голів. П'ять власників утримують худобу згідно з договорами, укладеними з правлінням колгоспу, якими передбачено здати за перші два роки 1500 кілограмів молока базисної жирності. Після чого корови стають їх власністю.

Для корів власного користування відведено відповідні пасовища, де для утримання під час негоди або доїння тварин побудовано спеціальні загони. Туди підведена вода. Але тварини там не залишаються на ніч, як це було передбачено раніше. Так вирішили самі їх власники.

М. Х. Драний

Крім природних пасовищ, весною 7 гектарів засіяли суданською травою, де зараз випасаються тварини. А коли зберемо врожай озимої пшениці із 40 гектарів, які тут розташовані, віддамо цю площу під багаторічні трави.

Звичайно, без концентрованих кормів продукції не отримати. Тож за кожен зданий літр молока колгосп видає 300 грамів комбікормів. У червні щодоби на приймальний пункт надходить понад 300 кілограмів продукції. В її здачі беруть участь майже всі колгоспники. По 20 кілограмів кожного дня здає Петро Данилович Хайло, по 16 –

Петро Павлович Машко, по 10 – Іван Андрійович Педаш, Василь Явтухович Ігнатович, Надія Кузьмівна Гнида, Яків Дмитрович Куковський та Ілля Павлович Хохлачов.

Але ми дбаємо не тільки про збільшення власників дійних корів, а й про утримання в їх подвір'ях великої рогатої худоби та свиней для поновлення м'ясної продукції.

Наприклад, за п'ять місяців поточного року індивідуальні господарства продали державі понад 14,4 тонн яловичини, біля 6 тонн свинини.

3 когорти комісарів

Високого, чорнявого чоловіка, на скронях якого де-не-де зачепився тополиний пух сивини, знаю давно. І завжди мені імпонують його зібраність та внутрішня енергія, що передаються оточуючим. – Міцні, широкі, з горіхами мозолів долоні переконують, що ця людина знає ціну важкої фізичної праці. Так воно і є.

Свій трудовий шлях Іван Іванович Мофа розпочинав у далекому 1953 році рядовим колгоспником у тодішньому колгоспі імені Шевченка (нині – колгосп «Батьківщина»).

– Довелося і на волах їздити, і сіно та солому возити, – згадує.

Все, чим займався в колгоспі імені Шевченка, перелічувати немає потреби. Тільки зазначу, що в трудовому колективі він пройшов науку спілкування з людьми, прислухатися до їхніх запитів. За активність, ініціативність обрали його комсомольці своїм ватажком, а жителі села Малинівки – головою виконкому сільради.

А потім сталося так, що у січні 1967 року комуністи колгоспу імені Калініна довірили йому очолити і партійну організацію. Спочатку, думалося, недовго доведеться жити в Любимівці. Та вийшло по-іншому.

Кажуть, від довгого перебування на одній посаді людина утомлюється як фізично, так і морально. Але це аж ніяк не стосується ватажка любимівських комуністів.

Звичайно, працювати з людьми стає все важче і важче. Але секретареві, партійному бюро є над чим думати, щоб позбутися заорганізованості і шаблону в роботі.

Підмогою і опорою секретареві, бюро, завжди є люди, яким не байдужий стан справ у господарстві. Активністю відзначаються ветерани партії, війни і праці О.І. Самсоненко, Д.В. Варжель, І.А. Драний. Добре, що секретар у потрібний момент може розрахо-

увати і на підтримку та активність Г.І. Губарева, А.Г. Жовніра, Є.С. Симоненка, В.І. Мартиненка. Від старших не відстають і молоді комуністи: механізатор О.Д. Варжель, головний ветлікар С.Ф. Глушак та інші.

В партійній організації з 47 членів партії, що стоять на обліку, 16 молодих комуністів. Днями сім'ю комуністів поповнив механізатор Федір Алейкін.

Турбота про поповнення партійних рядів – постійна турбота партійного бюро і секретаря. Не випадково торік райком партії вивчав досвід роботи партбюро з молодими комуністами і молоддю села і схвалив його.

Ще кілька років тому комсомольська організація нараховувала 32 члени ВЛКСМ. А зараз – 58. Молодіє село, і радіє секретар партбюро: «Молодим усе під силу. З ними нелегко, але цікаво. Не дають старіти душею».

Одним з важливих питань, яким постійно займається партбюро, є підготовка кадрів. Сьогодні в колгоспі головні і середні спеціалісти – вихідці із села. Тут пройшли їхнє дитинство і юність, сюди повернулися вони після навчання у вузах і технікумах.

З кожним роком красивішає і село Любимівка, яке стало рідним, дорогим.

– Днями фотографували сільські вулиці, виробничі об'єкти колгоспу, – розповідає Іван Іванович. – Зробили це для музею. Років через 20 не впізнають прийдешні покоління свого села. Якщо 20 років тому у Любимівці переважали хати, вкриті соломою, то сьогодні таких уже немає.

Можна зрозуміти людину, яка своєю працею намагається принести іншим радість. Та будні секретаря партбюро, заступника голови колгоспу з організаційно-масової роботи, депутата сільської Ради – то не тільки радощі. Вистачає і конфліктних ситуацій, і вчасно невіршених питань. А вони є найрізноманітнішими. Робота з людьми: жива, конкретна. Вона забирає чимало фізичних і духовних сил. Чи не найхарактернішою прикметою ставлення людей до секретаря є відвідування його кабінету. У приймальні та й неприймальні дні йдуть люди до комісара з надією, що вислухає і допоможе.

Днями завітала до І.І. Мофи пенсіонерка З.Д. Ігнатович. Біда в жінки: чоловік інвалід, а хата стара, ремонту потребує. У пенсіонерки В.І. Салкіної свої клопоти: багатодітна сім'я і треба додатково

вугілля для опалення будинку. А Ф.Т. Дядюн турбує інше: благоустроюється їхня вулиця, а біля двору немає кому порядок навести.

Іван Іванович уміє не тільки слухати людей. Коли виникає необхідність, не соромиться стати поруч з колгоспниками і попрацювати фізично – так, як і всі.

Пригадую торішній осінній день. Журналістські турботи привели у це господарство. Потрібна була зустріч із секретарем партбюро.

– Де він? – запитав у конторі.

– А де ж йому бути? – здивувалися. – Там, де й усі: на буряковому полі.

І справді, Івана Івановича знайшов серед членів збірної бригади, яка вантажила в машини буряки.

– Синоптики обіцяють морози, то не пропадати ж корму, – сказав, витираючи хусткою долоні.

– Інколи я дивуюся, – ділився голова сільвиконкому М.М. Попруга, – як Іван Іванович встигає бути в курсі всіх подій, триматися на видноті. В селі – як на рентгені: видно кожного. І мені подобається, що комісар наш ніколи не ховається за чужі спини й коли треба, бере відповідальність на себе.

Майже два роки точилися розмови про те, що на вулиці братів Івків треба збудувати автобусну зупинку. Розмови точилися, а справа не рухалася до тих пір, поки за неї не взявся секретар партбюро. Тепер зупинка є.

– Івана Івановича знаю з 1967 року, – каже член КПРС, головний агроном П.Д. Костенко. – І тільки з хорошої сторони, йому ніколи не зраджує почуття відповідальності.

Цікаво, а яка думка про ватажка сільських комуністів у безпартійних жителів села? – Говорить ветеран війни і праці, обліковець мехзагону № 2 П.Т. Попруга: «Іван Іванович – чи не один у господарстві з керівників, який не грубить людям, уміє тактовно їх вислухати; користується заслуженим авторитетом. Мое побажання йому: активніше добиватися єдності слова і діла. А то інколи пообіцяє щось зробити і доводиться йому нагадувати про обіцяне».

Колгоспний комісар уміло поєднує громадські й особисті справи. Як чоловіка і батька, його турбує стан здоров'я дружини Меланії Олександрівни, успіхи й невдачі сина чи дочки. І хоч діти вже дорослі, обрали свою стежину в житті, та від того хвилювання батька не зменшується, бо все людське, земне йому не байдуже.

28.06.1988 р.

І. Кушніренко

Кавалери урядових нагород

За чесну, самовіддану працю любимівці були удостоєні урядових нагород: Указом Президії Верховної Ради СРСР від 24 червня 1949 року присвоєно почесне звання Героя Соціалістичної Праці свинарці Марії Павлівні Михайлик з врученням Золотої медалі «Серп і Молот» і ордена Леніна.

Також орденом Леніна нагороджені:

- 02.1958 р. – свинарка Дядюн Марія Василівна
- 05.1966 р. – головний агроном Костенко Петро Дмитрович
- бригадир Михайлина Михайло Трохимович
- 06.1966 р. – тракторист Варжель Дмитро Васильович
- 12.1973 р. – комбайнер Ільховський Іван Тимофійович

Орденом Трудового Червоного Прапора:

- 03.1966 р. – доярка Заїчко Марія Максимівна
- свинарка Педаш Олександра Максимівна
- 06.1966 р. – бригадир Михайленко Яків Степанович
- 05.1971 р. – комбайнер Куралех Федір Васильович
- бригадир Михайленко Яків Степанович
- тракторист Юрко Дмитро Юхимович
- 02.1975 р. – комбайнер Величко Данило Васильович
- комбайнер Губарев Григорій Ілліч
- 04.1976 р. – комбайнер Гаврилишин Григорій Іванович
- 12.1977 р. – тракторист Опішняк Олексій Максимович
- комбайнер Шматько Віктор Олексійович

Орденом «Знак Пошани»:

- 02.1958 р. – ланкова Карнаух Ганна Олексіївна
- 03.1966 р. – голова колгоспу Сивоненко Михайло Іванович

Ветерани війни і праці. 1985 р.

- 05.1971 р. – водій автомашини Шевченко Іван Данилович
 – заступник голови колгоспу Мофа Іван Іванович
- 09.1973 р. – водій автомашини Ільховський Єгор Гнатович
 – тракторист Панасейко Іван Іванович
 – тракторист Шматько Віктор Олексійович
- 01.1977 р. – тракторист Дерев'янку Олександр Васильович
 12.1977 р. – комбайнер Ільховський Іван Тимофійович
 – тракторист Панасейко Сергій Васильович
Орденем Трудової Слави II ступеня:
- 09.1979 р. – тракторист Симоненко Єгор Семенович
Орденем Трудової Слави III ступеня:
- 02.1975 р. – тваринник Дядюн Василь Порфирівич
 – тракторист Симоненко Юрій Семенович
 – тракторист Чернов Володимир Іванович
- 01.1977 р. – тракторист Тютюнник Іван Якимович
 12.1977 р. – водій автомашини Задорожній Федір Іванович
 08.1986 р. – оператор машинного доїння Білієнко Катерина Микитівна
- 06.1990 р. – механізатор Варжель Олександр Дмитрович
Медаллю «За трудову доблесть»:
- 05.1971 р. – доярка Гах Марія Сергіївна
 12.1973 р. – бригадир Жовнір Анатолій Григорович
 – тракторист Назаренко Микола Федорович
- 01.1977 р. – водій автомашини Петренко Михайло Григорович
 03.1982 р. – тракторист Бойко Олексій Іванович
 08.1986 р. – оператор машинного доїння Педаш Валентина Василівна
Медаллю «За трудову відзнаку»:
- 05.1966 р. – механік Лелюк Павло Іванович
 05.1971 р. – бригадир Скрипник Таїсія Петрівна
 12.1973 р. – колгоспниця Кобель Віра Тимофіївна
 – заступник голови колгоспу Мофа Іван Іванович
- 02.1975 р. – бригадир учнівської виробничої бригади Любимівської СШ Вільбург Ганна Зіновіївна

У вересні 1988 року виповнилося 45 років, як над зеленоокою Любимівкою знову замайорів червоний стяг: тоді вона була визволена з-під тимчасової фашистської окупації.

Разючі сталися в ній зміни. Іван Андрійович Драний знав і любив її у всяку пору року. Напередодні свята ми попросили його і секретаря партійної організації колгоспу імені Калініна Івана Івановича Мофу розповісти про село та його людей.

Розповідає І.А. Драний:

– Ось за цим столом у колгоспній бухгалтерії я пропрацював 43 роки і мені не байдужа доля свого села. В нього я повернувся з війни в кінці грудня 1944 року через поранення. Одужавши, приступив до роботи. Жилося суцужно, бо фашисти забрали з села геть все, що можна. Попалили хати, млини, ферми, склади для зерна, в селі залишилося лише три корови. Дивлячись на розтерзане господарство, дуже шкодував, що мало мені вдалося їм відплатити. До речі, Іван Андрійович брав участь у визволенні Севастополя, Латвії. Довелося воювати у 2-й гвардійській армії разом із земляком Павлом Захаровичем Солодуном. Як ветеран воював, красномовно свідчать орден Слави III ступеня, медалі.

В 50-х роках на території села було 4 колгоспи – імені Молотова, імені Калініна, імені Кірова та «Перемога». Вийшли вони з війни слабосилими, тому в 1958 році об'єдналися в два. Незважаючи на труднощі, мої земляки під керівництвом партійної організації відроджували господарства, повертали їх до життя. В

І. А. Драний

перші повоєнні роки самовіддано трудилися мої земляки: голова колгоспу імені Молотова Данило Степанович Педаш, бригадир рільничої бригади Федот Федорович Бродський, ланкова Федора Петрівна Полулях, свинарка колгоспу імені Кірова Марія Павлівна Михайлик, яка в 1949 році стала Героєм Соціалістичної Праці. Тоді працювали всі самовіддано, не рахуючись ні з часом, ні з собою.

Авторитетом і повагою у селі користувалися комуністи – ветлікар Йосип Іванович Білаш та вчитель, який до війни був секретарем партійної організації колгоспу імені Молотова, Іван Миколайович Івко.

Сьогоднішнє життя в сто, в тисячу разів краще, ніж тоді. Ні з чим не зрівняти забезпечення колгоспу технікою, розв'язання соціальних питань.

Добре слово хочеться сказати і про ветеранів: завідуючого майстернею Якова Степановича Михайленка, комуністів механізатора Єгора Семеновича Симоненка, вагаря Олександра Івановича Самсоненка, помічника – начальника мехзагону Дмитра Васильовича Варжеля, безпартійного обліковця мехзагону Петра Тимофійовича Попругу. Вони давно мають право на заслужений відпочинок, але продовжують працювати. У дні святкування 45-річчя визволення району і села від німецько-фашистських загарбників хочеться побажати всім моїм землякам успіхів.

Розповідає І.І. Мофа:

– Я дещо доповню розповідь Івана Андрійовича. Хочу звернути увагу, що любимівці свято шанують тих, хто віддав життя за наше мирне сьогодення. Про це свідчить і меморіал у центрі села. 201 земляк загинув смертю хоробрих на фронтах і 88 червоноармійців полягли за визволення Любимівки у вересневі дні 1943 року. Сьогодні наш колгосп – це високорозвинене господарство, яке займається вирощуванням зернових культур, має м'ясо-молочне тваринництво. Більше 60 односельчан за самовіддану працю нагороджені орденами і медалями. У поточному році колгоспники під керівництвом партійної організації борються за виконання планів і соціалістичних зобов'язань. Цьогорік вони зібрали по 34 центнери зерна пшениці, заготовляють корми для громадського тваринництва, з виробничою програмою на 8 місяців уперед справилися тваринники.

Попереду у соціалістичному змаганні йдуть доярки – Валентина Максимівна Килимова (надоїла 2992 кілограми молока від корови), Валентина Миколаївна Петренко (2631), Катерина Миколаївна Білієнко (2609).

Зараз хлібороби поряд з косовицею літніх культур закладають фундамент майбутнього врожаю – ведуть сівбу озимих культур. Активно беруть участь у посівній кампанії слюсар Василь Васильович Тимошенко, комсомолец Олена Білієнко, молоді спеціалісти: Наталія Петрівна Варжель, Віктор Іванович Єременко, секретар комсомольської організації Сергій Глушак.

Правління колгоспу турбується про соціальний розвиток села. Зараз ми ведемо роботи з благоустрою нової вулиці 50-річчя Жовтня, будуємо житлові будинки для своїх людей.

1 жовтня 1988 року заступник директора Любимівської середньої школи з навчально-виховної роботи В.Полякова розповідала у районній газеті:

– Колектив Любимівської середньої школи разом з базовиком – колгоспом імені Калініна – виховує в підростаючого покоління риси патріотизму й інтернаціоналізму, здатність до творчості й суспільно корисної праці. Це – не просте завдання. І педагогічний колектив намагається працювати у тісному контакті з базовиком.

Сьогодні ось на що хотілося б звернути увагу. Керівництво місцевого колгоспу, зокрема, – голова правління В.І. Мартиненко, секретар парторганізації І.І. Мофа та голова виконкому сільської Ради М.М. Попруга з відповідальністю ставляться до потреб школи, усвідомлюючи, що турбота про неї окупиться сторицею. Вони подбали, щоб у школі була належна матеріально-технічна база для вивчення тракторної справи. У колгоспній механічній майстерні та на молочнотоварному комплексі обладнані навчальні кабінети. Там учні мають змогу не тільки оволодівати теоретичними знаннями, а й набувати практичних навичок. Сільгосптехніка, інвентар, а також громадська худоба – тут же, поряд.

Не буду хвалитися, але наші учні, особливо влітку, та й восени, подають значну допомогу колгоспу у проведенні польових сільськогосподарських робіт, охоче пораються на фермі.

– З вдячністю ми завжди відгукуємось, – стверджує І.І. Мофа, – про шкільний клас «Доярочка», члени якого влітку приходять працювати на комплекс, що дозволяє колгоспникам піти у відпустку. Так, влітку добре трудилися біля корів Люба Брайцара, Валя Біць, пас вівці Олександр Боровус. А Сергій Радуль і Сергій Сьомочкін були помічниками комбайнерів.

До цих слів можна додати, що більше 30 учнів улітку працювали в колгоспі на різних роботах. Першого вересня вони отримали пам'ятні подарунки від правління колгоспу. Старанністю відзначалися й члени табору праці та відпочинку, які за підсумками соціалістичного змагання зайняли III місце в районі й були удостоєні грошової премії в сумі 100 карбованців. Діти з вдячністю згадують дні, проведені в таборі, бо колгосп потурбувався про них і забезпечив усім необхідним (маю на увазі простирадла, ковдри, ліжка, продукти харчування).

У загальну трудову скарбничку вагомий внесок зробили і члени учнівської виробничої бригади, роботою яких керує вчителька О.С. Іскра. Діти вирощують кукурудзу (20 гектарів), соняшник (15) і буряки (3 гектари). Є надія, що вони отримають непоганий урожай: адже зусиль і старань для цього не шкодували.

Наші учні в осінні дні допомагають господарству збирати помідори, баштан. Для молодих завзятих рук завжди робота знайдеться. Ми допомагаємо базовику, а він допомагає нам. Тільки за такої умови справа навчання і виховання стає спільною справою.

Цього року педагоги відчули на собі особливу турботу. Завдяки базовику на приміщенні школи відремонтовано дах, пофарбовано вікна, двері, побілено стіни в середині і зовні. Все це обійшлося колгоспу у 3 тисячі карбованців.

Знаючи, які у школі меблі, колгосп придбав нам нових на 7 тисяч карбованців; а ще ж майже 2600 карбованців витрачено на виготовлення стендів у класи-кабінети. Потурбувався колгосп і про те, щоб наші діти побували на екскурсії у Прибалтиці та Києві.

Базове господарство, намагаючись дотримуватись обов'язків, визначених у «Положенні про базове підприємство», проявляє піклування і про вчителів. Так, у поточному році буде поліпшено житлові умови вчителів П.М. Сухова та О.П. Попруги. Не пам'ятаю випадку, щоб колгосп не виписав нашим педагогічним працівникам потрібних продуктів харчування.

Кращих з кращих називає народ своїми обранцями до Рад. В складі Любимівської сільської Ради 35 депутатів, 14 із них – комуністи. Вони працюють на різних ділянках господарства, подають приклад в роботі, ведуть за собою інших.

Активно діють депутатські пости в першій та другій тракторних бригадах. Очолюють їх депутати-комуністи П. І. Цивірко і Ю. С. Симоненко. Депутат сільради, кандидат у члени КПРС, член обкому комсомолу О. В. Дерев'янка цього літа комбайном «Колос» зібрав 367 гектарів і намолотив 1405 тонн зерна, виборовши у змаганні серед комбайнерів району друге місце.

Село Любимівка – найвіддаленіше, на межі з Донецькою областю. Тут головна садиба колгоспу імені Калініна. До села прокладена асфальтівка, добре налагоджене автобусне сполучення.

Любимівка дедалі більше перетворюється в упорядковане селище, де є належні зручності для проживання людей. Народні депутати особливу увагу приділяють тому, щоб село розвивалося комплексно. За останні роки введено до дії багато об'єктів господарського, соціально-культурного і побутового призначення.

Йде газифікація, прокладено 35 кілометрів водогону, влаштовані під'їзні шляхи до виробничих приміщень. Стали до ладу Будинок культури, сільський побутокмбінат, велика крамниця промислових і продовольчих товарів, селом проклали тротуари. Багато сільських трудівників переселилися в нові будинки на нові вулиці. Споруджено вже 30 сучасних житлових будинків, які надаються в кредит на десять років.

Змінюється характер сільської праці, вона набуває індустріальних рис.

Коло питань, які доводиться вирішувати сьогодні сільській Раді, стало ширшим, складнішим. Активніше, зі знанням справи народні обранці заглиблюються в роботу колгоспу, займаються питаннями розвитку його економіки, підвищення культури землеробства і тваринництва. Особлива увага приділяється підготовці кадрів, трудовому вихованню молоді, зміцненню дисципліни.

Підсумки жнив

За виховання молодії зміни хліборобів відповідальний кожний спеціаліст, колгоспник, ветеран праці. Контролюють цю роботу, координуючи її у відповідності з планом соціально-економічного розвитку господарства виконком сільради, його депутати, постійна комісія по народній освіті, яку очолює директор середньої школи Ганна Микитівна Федотова.

Тут добре налагоджена професійна орієнтація школярів. При школі є кімнати виробничого навчання, верстати, кабінет механізації. Перші уроки трудового виховання діти проходять на фермах, в саду, в тракторних та учнівських бригадах. Старшокласники вивчають у школі трактор, доїльні апарати, інші машини. Після школи проходять атестаційну комісію і отримують разом з атестатом зрілості посвідчення тракториста третього класу або майстра машинного доїння.

Так за останні три роки підготовлено 93 механізатори.

...Сергій Тютюнник, Сашко Алейкін та Сашко Глушак ще в школі захоплювалися механізаторською справою. Всі бачили, що лежить у хлопців душа до техніки. Поговорили з ними депутати, порадили після закінчення школи стати механізаторами. Хлопці зізналися про своє захоплення. За клопотанням депутатів правління колгоспу направило їх у тракторну бригаду. І хлопці вже добре себе виявили.

—Молодці! Надійні помічники, — хвалив молодих трактористів депутат районної Ради О.А. Іскра: — всі польові роботи виконують.

Під час цьогорічних жнив на допомогу механізаторам прийшли і дев'ятикласники. Хлопці працювали трактористами по чотири години у дві зміни. А дев'ятикласниця Валя Голіздра разом з мамою працювала на фермі дояркою.

Юнаки і дівчата, які закінчили школу, набувають сільські професії коштом колгоспу. Тільки цього року колгоспними стипендіатами стали четверо випускників, а всього у вузах коштом господарства навчається зараз 9 чоловік. Депутати відіграли тут не другорядну роль. Відбір молоді на навчання, як правило, проводить депутатська комісія спільно з бюро партійної організації, яке очолює депутат сільської Ради, член постійної комісії по культурі і побуту Іван Іванович Мофа.

Багатьом випускникам школи депутати допомогли знайти своє покликання, вибрати професію, залучили до хліборобської справи. Господарство рентабельне, одержує прибутки. Цього року

трудівники колгоспу зібрали по 36,1 центнера зернових з кожного гектара і продали державі 4438 тонн. Успішно виконують план продажу державі молока, м'яса, вовни. Це результат спільних зусиль, цілеспрямованої роботи правління колгоспу, партійної організації, сільради. Діяльність депутатів дуже багатогранна, охоплює всі сторони сільського життя. При розв'язанні питань депутати Любимівської сільської Ради, як і записано в Конституції СРСР, керуються загальнодержавними інтересами, враховуючи запити населення.

Коли у виконкомі Любимівської сільської Ради заходить мова про соціально-культурний розвиток села, то всі вважають, що підрахунок успіхам треба починати з 1981 року. Саме тоді місцевий колгосп очолив В.І. Мартиненко і відтоді починають планомерно рости новобудови.

— За вісім років, — повідомляє голова виконкому М.М. Попруга, — зведено 34 будинки, в тому числі торік — 10. Вже повністю вималювалися дві нові вулиці (Гагаріна та 50-річчя Жовтня) і ще одна забудовується (Шевченка).

На очах селян гарнішає село, бо щороку вони висаджують більше тисячі дерев. І цьогорік господарство придбало таку ж кількість насаджень.

У твердому покритті підвір'я тракторних станів, тваринницьких ферм, ремонтної майстерні, автогаража. Асфальтовані вулиці села простягнулися майже на 13 кілометрів, водопровід — на 25 кілометрів. До річі, 1,3 кілометра зроблено за запитом депутата В.О. Супруна.

Мабуть, мешканці села помітили, що на вулицях більше дітей. За останні два роки відповідно в 16 та 20 родинях відзначали поповнення сім'ї. А це — втричі більше, ніж було на початку 80-х років.

Треба додати, що керівники райспоживспілки, помітивши прагнення господарства і трудівників окультурити село, теж зробили свій внесок. Оновлено всі магазини, приведено в порядок торговий центр села, збудовано новий магазин. І асортиментом продуктових і продовольчих товарів прилавки радують жителів села, його гостей.

У процес благоустрою села включилися й пенсіонери. Зокрема, голова ради ветеранів війни і праці В.Я. Красницький організував

пенсіонерів і вони в центрі села звели більше 300 метрів парників. А сам Василь Якович щороку набирає групу і проводить навчання автомотолюбителів.

Серед своїх активних помічників голова виконкому називає Дмитра Івановича Білаша – голову вуличного комітету, який і сам дбає про порядок, і депутатів часто з цього приводу тривожить.

У повсякденній роботі виконком спирається на актив. Це – член виконкому молодий комуніст вчителька Валентина Петрівна Полякова. Вона очолює комісію по боротьбі з пияцтвом та алкоголізмом і багато зробила для викоринення цього зла у Любимівці.

Сумлінність у громадській роботі виявляють більшість керівників постійно діючих комітетів, члени виконкому.

Сільський добробут 400 сімей, а саме стільки мешкає на території сільської Ради, – 25 автомашин і понад 100 мотоциклів, газові плитки в кожному будинку.

В 1989 році в колгоспі імені Калініна в збиранні врожаю братимуть участь п'ять комсомольсько-молодіжних комбайнових екіпажів. А один екіпаж сформований із колишніх воїнів-інтернаціоналістів. Очолити їх комітет комсомолу доручив членам ВЛКСМ Валентині Жованику, Василеві Супруну, Сергію Куралеху, Сергію Величку та воїну-«афганцю» Василеві Ігнатовичу.

Загалом по колгоспу до складу комбайнових екіпажів входить двадцять молодих трудівників, в основному всі вони – комсомольці.

На засіданні комітету розглянули питання про участь комсомольців і молоді колгоспу в жнивях-89. Там же було розроблено й умови соціалістичного змагання комсомольсько-молодіжних колективів, визначено засоби заохочення переможців. Зокрема, встановили пам'ятний вимпел комітету комсомолу «Кращому комсомольсько-молодіжному екіпажеві на збиранні врожаю-89», вітальні листівки, грамоти. За погодженням з правлінням колгоспу, партійною та профспілковою організаціями встановлено також три комсомольські премії за перемогу в жнивних п'ятиденках (відповідно 30, 20 та 10 карбованців). По закінченні жнив екіпаж, який доб'ється найкращих успіхів і вийде переможцем, буде нагороджений туристичною путівкою по Радянському Союзу.

Всі учасники збиральної кампанії ознайомлені з умовами соціалістичного змагання та засобами морального і матеріального заохочення. За комсомольсько-молодіжними екіпажами закріплено членів комітету комсомолу та комуністів, їм доручено не тільки здійснювати контроль за роботою агрегатів, надавати їм допомогу, а й вести масово-політичну роботу, інформувати про хід змагання, доставляти екіпажам оперативну інформацію сектора гласності соціалістичного змагання, створеного комітетом комсомолу при колгоспному штабі. Комітет комсомолу організовує агіткультбригаду для виїздів у поле.

Члени комсомольсько-молодіжних екіпажів прагнуть якнайшвидше почати жнива і добитися найкращих результатів. Це, а також добре підготовлена техніка, розуміння членами екіпажів відповідальності, покладеної на них, безумовно, допоможе молодим хліборобам досягти поставленої мети – зібрати урожай з 635 гектарів і намолотити не менше 19510 центнерів зерна. А комітет комсомолу сприятиме їм у цьому.

23 вересня 1989 року голова виконкому М. Попруга розповідав: «До Любимівської сільської Ради народних депутатів у червні 1987 року обрано 35 депутатів основного складу і 7 резервних. Багато хороших справ зроблено депутатами за час їх повноважень.

Так, на запит депутата В.О. Супруна на вулиці братів Івко побудовано автопавільйон. Він же на сесії сільської Ради підняв питання про необхідність покращення забезпечення виборців питною водою. І до кінця того ж 1988 року жителі цієї вулиці отримали її.

За критичними зауваженнями депутатів покращено постачання питною водою жителів вулиці Набережної, збудовано ритуальну площадку та будинок для виконавців обряду «похорони» на сільському кладовищі, у центрі села споруджено торговий ряд.

За останні роки село неодноразово виборювало звання «Населений пункт високої дисципліни праці та зразкового громадського порядку».

Активними депутатами зарекомендували себе завуч середньої школи В.П. Полякова та О.Д. Варжель, який після закінчення школи працював механізатором. Після служби на флоті кілька років ходив у закордонні плавання, та душу степовика постійно манило хлібне поле. І юнак повернувся до рідного села, продовжу-

ючи хліборобську справу батька Д.В. Варжеля, котрий за високі досягнення у збільшенні виробництва продукції свого часу був нагороджений орденом Леніна.

Давно знають жителі села В.Я.Красницького – ветерана війни та праці. За активну життєву позицію виборці обрали його депутатом сільради. Він – голова територіальної ради ветеранів війни та праці, постійно дбає про покращення житлових та побутових умов ветеранів, а ще – член товариського суду.

Депутати Ради добиваються реалізації наказів виборців. Так, депутат сільської та районної Рад народних депутатів О.О. Сьомочкін добився благоустрою вулиць Набережної, 50 років Жовтня. Вирішено питання будівництва дороги із твердим покриттям від Любимівки до с. Ремівки. Завершено благоустрій вулиць Гагаріна і Калініна, закінчується благоустрій вулиці Набережної.

Багато хороших справ на рахунку депутата сільської та районної Рад народних депутатів В.І. Мартиненка, котрий добився благоустрою територій тракторних бригад колгоспу, будівництва майстерні та ангару для зберігання техніки. У 1987 році закінчено будівництво складу для зберігання мінеральних добрив.

Лише за останні два роки чисельність жителів не змінюється – 904 особи. Але в 1947 році у Любимівці мешкало 2000, у 1966 році – 1600 чоловік. Дякуючи постійній увазі правління колгоспу, вдалося не тільки зупинити відтік сільського населення, а й добитися його збільшення.

Тільки в 1989 році в селі справили весілля 7 пар, зареєстровано 14 народжень. За останні роки вирости цілі вулиці, – Гагаріна, 50 років Жовтня, Шевченка. Нові житлові будинки в основному виділяються молодим сім'ям, спеціалістам, механізаторам, тваринникам, багатодітним.

Постійно підвищується добробут сільського жителя. Сьогодні в особистому користуванні громадян 25 легкових автомобілів, більше 100 одиниць мотоциклів, із 397 дворів у селі 332 мають газобалонні установки. По селу прокладено 12,7 кілометра доріг з твердим покриттям, 43 житлові будинки обладнані водяним опаленням, на вкладах селян більше 1700 тисяч карбованців.

741 центнер. Таку врожайність кормових буряків отримали в 1989 році в колгоспі імені Калініна. Для забезпечення успіху трудівники господарства готувалися ще з минулого року.

– Попередник – озима пшениця, яка буде посіяна по добре заправленому органічними добривами гарному пару, – 12 жовтня 1989 року ділився досвідом головний агроном М.Г. Гринь. – При основній підготовці ґрунту на кожен гектар внесли 90 кілограмів азоту, 60 – фосфору і 45 кілограмів калію в діючій речовині, одночасно із сівбою на гектар дали по 50 кілограмів амофосу.

Належне треба віддати молодим механізаторам Сергію Куралеху і Валентину Жованику. Забезпечивши якісну сівбу, вони впродовж всього вегетаційного періоду підтримували посіви в чистому стані. Сорт «Переможець» посіяли з міжряддями на 70 сантиметрів, «Центаур» – на 60.

Багато односельчан не шкодували сил і енергії, щоб вчасно прополоти ділянки, забезпечити необхідну кількість рослин. Особливо хотілося б відзначити сім'ю Ганни Іванівни Куралех. Вона із синами Сергієм, Віктором та дочкою Оленою доглядала кормову культуру на площі 1,2 гектара. І ось кінцевий результат – 1450 центнерів коренів. Більше тисячі центнерів коренів з гектара зібрали на своїх ділянках механізатори Володимир Васильович Карнаух, Олексій Григорович Чорний.

Добре попрацювали на транспортуванні буряків по маршруту поле – молочнотоварний комплекс трактористи Олексій Максимович Опішняк і Федір Леонтійович Михайлов. На відстані більше трьох кілометрів вони щодня доставляли до місця призначення близько 40 тонн коренів. Високопродуктивно на їх перевезенні працювали також Анатолій Іванович Назаренко та Анатолій Іванович Лелюк.

На бортуванні коренів сумлінно потрудилися Олексій Григорович Чорний та Іван Іванович Панасейко.

14 жовтня 1989 року виконком Любимівської сільської ради, правління, бюро парторганізації, комітети профспілки й комсомолу колгоспу імені Калініна, вітаючи односельчан з ювілеєм, писали: «Наше село відзначає 200-річчя. Назважаючи на цей досить поважний вік, його вигляд з кожним роком стає все молодшим, привабливішим: виростають нові й нові житлові будинки, виробничі приміщення, гарнішають вулиці. В цьому заслуга всіх поколінь любимівців – патріотів, трудівників.

З святом вас, дорогі земляки! Бажаємо кожному міцного здоров'я, великого особистого щастя, благополуччя, довголіття,

здійснення всіх прагнень, успіхів у праці, навчанні, в усіх ваших хороших починаннях».

Гарними трудовими здобутками зустрічали любимівці ювілей свого села. Про його історію радо розповідала завідувача (на громадських засадах) сільського музею бібліотекар С.О. Дядюн.

В ті жовтневі дні 1989 року ділився спогадами про пережите і столітній колгоспник Демид Петрович Соя, який до 80-ти років працював у колгоспі конюхом, чабаном, сторожем.

А про пережите до 1917 року так розповідав Антон Голуб:

«Дуже відсталою була культура. Орали сохами, косили косами й серпами, молотили ціпами й кіньми, загнаними в окремі загородки. Мололи зерно на борошно жорнами. Пізніше поставили млини – вітряки. До 1930 року їх у селі було 9 ...»

Про свій внесок у трудові досягнення колгоспу пригадувала і Герой Соціалістичної Праці, пенсіонерка Марія Павлівна Михайлик.

Любимівці гордилися і гордяться своїми земляками, які примножували славу старших поколінь. Це полковники у відставці П.А. Панасейко, П.Д. Дядюн, капітан першого рангу у відставці І.О. Юрко, кандидат педагогічних наук О.К.Полулях, артист, член Національної спілки письменників України Степан Гриценко та ін.

І. О. Юрко

Що не рік, то ще на одну сходинку піднімається господарство. Любимівка – село достатку, село високої культури. Скрізь в оселях – газові плити, є водогін, телевізори. У власному користуванні колгоспників – мотоцикли, автомашини.

За останні роки в селі збудовано і перебудовано чимало осель. Вулиця Молодіжна – то новий мікрорайон села. Там мешкали сім'ї любимівців Ф. Алейкіна, В. Тимошенка, О. Глушака.

Будується Любимівка. В достатку живуть люди.

Тоді ж, зустрічаючи ювілей села, колгосп імені Калініна виконав план по виробництву молока за три квартали на 100 відсотків, по виробництву м'яса – на 101 відсоток. Передова доярка господарства М.М. Ільховська наділа від кожної закріпленої корови з початку року по 3242 кілограми молока, В.М. Килимова – по 2964, В.Ф. Чередник – по 2939 кілограмів.

Як же Любимівка відзначала своє двохсотріччя?

Село Любимівка – у святковому вбранні. Всюди червоні прапори, лозунги і цифра «200».

Двісті літ виповнилося з того часу, як на цих, тоді ще диких степових просторах, поселилися пращури любимівців, котрі проклали тут борозну. Борозну життя. Мали вони волів та коней і нехитрий сільськогосподарський реманент, – а ще роботящі руки і жагу до кращого життя...

На святі, як і годиться, – багато гостей. І – зустрічі, зустрічі. В розмовах згадуються юність, життя круте... Гомонить, сміється, тішиться людське море... Торгують кооператори, запрошують придбати смачні страви працівники комбінату громадського харчування. Багато прихильників зібрали городки...

Не пустує гостроверхий будиночок, у затишній кімнаті якого наче в казці. Тут представлена народна творчість щедрих на хист любимівців.

– Хто ж ще має такі золоті руки, як у нашої Галини Іванівни, – чулося з гурту. Дізнався, що мовиться про майстриню вишивки Куралех. І сам замилувався роботами обдарованої колгоспниці. – А килим ото який вибила...

– Вдома у неї є ще кращий – очей не відведеш. Таке буйне розмаїття фарб, – доповнюють інші.

– А он роботи славної рукодільниці свинарки Ніни Іванівни Сьомочкіної, – запрошують оглянути експозицію гаптованих рушників.

– Та гляньте на оті подушки, так гарно гаптовані руками колишньої свинарки Ніни Іванівни Панасейко.

– Тільки б ліг, так і заснув... – кинув слово-жарт чоловічий голос.

Приваблюють і праці директора Будинку культури Валентини Іванівни Пантюшкової: тут і різьба по дереву, і чеканка по металу, і художнє випалювання. Милує художньою витонченістю виконання портретів В.І. Леніна. Їх автор – пенсіонерка Марія

Іванівна Лелюк. Приємно було познайомитися з талановитою вишивальницею, яка завітала на оглядини.

– У мене цих вишиванок знаєте скільки... Займаюся ще з юності. За цією роботою відпочиваю... – розказує Марія Іванівна.

А ось на окремому столику – вінець хліборобської праці: запашний хліб.

– Хто ж майстер таких короваїв?

– Це наші пекарі Векла Іванівна Полулях і Галина Якимівна Драна. І дівчата, і батьки юрмляться біля столів, де учні місцевої школи організували ярмарок по розпродажу домашньої випічки та робіт юних умільців...

Та ось ведуча Ольга Величко і асистентки Надія Тимошенко та Олена Чугуєва в українському національному одязі люб'язно запрошують односельчан і гостей взяти участь в офіційних урочистостях.

Відзначаючи такий поважний ювілей села, любимівці з гордістю оглядають пройдений шлях.

Історія колгоспу імені Калініна – то частка життя кожного з них. Хіба забудеться ось П.І. Лелюку той день і час, коли він, ще юнак, повів у гони трактор «Інтер».

П. І. Лелюк

– Повірте, яке то щастя – ми стали творцями нового життя, – слухаю спомини хлібороба і механіка Петра Івановича. – Ми ж і перший колгосп так назвали «Нове життя». Наші батьки розказували про батрацьке життя. Селяни свої клаптики обробляли сохою. Більшість з них не мала коней. Можна собі уявити, які збирали врожаї. Їх ледве вистачало, щоб сплатити податки. За десятину землі сплачували стільки, скільки вистачало б на те, щоб придбати корову. Життя святодухівців здавалося безпросвітно сумним і темним.

Згадав ветеран-механізатор і першого комбайнера П.Т. Теслю, котрий жнивував «Комунаром», а

пізніше пересів на «Сталінця». А стільком механізаторам він передав науку комбайнування! В селі тоді працювали районні курси підготовки комбайнерів, а інструктором – Тесля.

– А жінки трактористки! Перші наші трактористки, – продовжував ветеран, – Галя Мета, Галя Панасейко, сестри Настя і Явдоха Вакули, Марія Мута, а пізніше влилася і Віра Мороз. А як дерзали оці вісімнадцятирічні? – Розказуєш молодим про те – не вірять!..

Починали з однієї-єдиної машини. А сьогодні в колгоспі 44 автомашини, 47 тракторів, 15 зернових комбайнів... Найвність енергетичних потужностей складає 17665 кінських сил!

– Справді, важко повірити в те, з чого ми починали, – говорив, показуючи виставку сільгосптехніки, що експонувалася на стадіоні, ветеран – механізатор кавалер ордена Леніна Д. В. Варжель. А там сусідствували мініатюрні кінні букер й сівалка з сучасною технікою – комбайном «Дон-1500», трактором Т-150 з навісним плугом...

Працелюбних і тямущих в одвічній хліборобській справі росли любимівці. Ветерани хвалилися, що до війни в навколишніх

Голова колгоспу В.І. Мартиненко бесідує з льотчиком-космонавтом ЦРСР В.Г. Лазарєвим

колгоспах бригадами тракторних бригад працювало 10 любимівців. Це – брати Петро, Борис та Іван Свидани, Федір Фідрик, Василь Педаш, Яків Лелюк, Єгор Гах, Кость Карнаух...

– Таких кадрів ще треба пошукати, – переконували господарі.

Пам'ятливі сільчани згадували добрим словом те, що полишили в буднях історії їхні земляки. Такими тільки гордяться. Ось Лазар Тимошенко. З громадянської повернувся з орденом Червоного Прапора. Мав орден й голова ревкому Яків Чалий.

А як сільчани рятували зерно, коли гітлерівці, відступаючи, палили амбари. Не побоялися ворога П.Т. Тесля, Ф.А. Педаш, В.П. Дерев'янка, К.М. Михайлик, М.О. Гах. Бо вже думали про завтрашній день...

Кинулись рятувати вітряка, збиваючи вогонь, Т.П. Руденко з своїми дітьми... Згадали й Г. Карнаух, яка надоумила вигнати людських корів у лісосмугу, приховати там, щоб німцям не дістались... Зайшла мова і про найдорожчий експонат – портрет Ілліча, котрий до війни висів у сільській Раді. А врятувала і переховувала його під час окупації односельчанка П. М. Ігнатович. Після визволення села повернула дорогу реліквію в сільську Раду.

– На багатьох фронтах діяли сини і дочки Любимівки, – розказував ветеран війни і праці комуніст І. А. Драний.

Льотчик-космонавт СРСР В.Г. Лазарев у гостях у любимівців

– За ратні подвиги удостоєні бойових орденів і медалей колишній північноморець комуніст О.І. Самсоненко, захисник Сталінграда П.Т. Попруга, розвідник Д.В. Варжель, визволителі України, Білорусії і Молдавії М.С. Жила, Ф.Є. Супрун та І.А.Педаш... Різні військові долі у них. І не виміряти тих шляхів, що довелося пройти колишнім бійцям.

У повоєнний час зростає трудова слава колгоспу. Про це свідчать високі трудові нагороди: орденом Леніна нагороджено свинарку М. В. Дядюн, агронома П. Д. Костенка, бригадира М. Т. Михайлину, комбайнера І. Т. Ільховського; кавалерами орденів Трудового Червоного Прапора, Трудової Слави, «Знак Пошани» стали Г.І. Губарев, Г.І. Гаврилишин, О.М. Педаш, Д.Ю. Юрко, В.П. Дядюн, О.М. Опішняк, С.В. Панасейко та інші. Всіх їх гаряче вітала святкова Любимівка.

Примножують трудову славу села калінінці. Чистого прибутку, скажімо, торік вони мали 1,2 мільйона карбованців. Рівень рентабельності досяг 52 відсотка. На фуражну корову одержано 2790 кілограмів молока. Продано державі молока 2400 тонн, м'яса – 380 тонн. Урожайність зернових з 50-х років зросла в три рази.

Про ці здобутки і про прагнення мати ще кращі успіхи в сільськогосподарському виробництві і соціально-економічному розвитку села говорили на урочистостях голова колгоспу В.І. Мартиненко, голова виконкому сільської Ради М.М. Попруга, ветерани: колишній механік П.І. Лелюк, учителька І.С. Самсоненко, секретар парторганізації І.І. Мофа. Вітав сільчан колишній директор школи, заслужений учитель УРСР П.С. Шевченко.

– Ми любимо своє село за будь-якої пори року і в будь-яких темпах новобудов, – мовила, звертаючись до присутніх комсорг школи Люда Дементій. – І ми віримо в нього, як у свою мрію. Нам приємно, що випускники нашої школи: В. Супрун, А. Лелюк, А. Назаренко, С. Глушак, Н. Чередник, О. Глушак та інші показують приклад у праці, щоб заможнішим стало наше село. Ми віримо і знаємо, що майбутнє покоління піде вашими шляхами, дорогі односельчани... Свято завершилось великою художньою частиною. У ній взяли участь місцеві аматори, а також народний хор районного Будинку культури та артисти обласної філармонії.

Гідно несучи трудову варту на честь 72-ї річниці Великого Жовтня, трудівники першого механізованого загону колгоспу імені Калініна успішно завершили збирання просапних культур. Особливо дорідною виявилася кукурудза, якої було 260 гектарів. З кожного гектара отримано по 50 центнерів зерна, що значно більше, ніж передбачалося. Зразки добросовісної праці на косовиці цієї культури показали досвідчені комбайнери Олександр Дмитрович Варжель та Петро Якович Салкін.

У листопаді 1989 року на районну Дошку пошани заносилися імена механізатора колгоспу Олександра Дмитровича Варжеля та завідуючої фельдшерсько-акушерським пунктом села Любимівки Поліни Андріївни Драної.

Свій внесок у зміцнення колгоспу вносив і Петро Трохимович Михайлик – пенсіонер, інвалід. Він вдень розшукував лозу, різав її, а потім – вдома в'язав зручні і легкі сапетки і здавав їх у колгосп на тваринницькі ферми.

За підсумками соціалістичного змагання за 1989 рік серед переможців були механізатор Іван Іванович Панасейко і доярка Валентина Федорівна Чередник.

Неспокійні 90-і

16 червня 1990 року директор Любимівської СШ, голова первинної організації «Знання» О.І. Драний розповідав, що традиційними стали лекції членів товариства «Знання» на виробничих об'єктах колгоспу імені Калініна на теми внутрішнього життя і становища країни, нових економічних відносин у сільському господарстві, педагогіки і психології й таке інше. Тут він відзначив лекторів І.І. Мофу, В.С. Спицю, В.В. Пучкову, В.І. Мартиненка, А.Г. Жовніра, Ю.А. Маркова, а також бібліотекарів Л.І. Карнаух та С.О. Дядюн.

8 вересня 1990 року ділився наболілим директор школи О.І. Драний:

– Школа сьогодні доконче потребує матеріальної допомоги. Сільська ж – особливо. Специфіку її настанов час враховувати. Взяти, скажімо, таке. Нині в багатьох селах школи малокомплектні, початкові класи в них комбіновані і веде їх один педагог. Це важко учителю, не легше й учневі. Тому в нас комбінований клас розділили, утримання класовода взяло на себе господарство. Колгосп асигнує кошти і на оплату праці викладача з домогосподарства. Тепер і дівчата здобуватимуть спеціальність. А хлопці, як і раніше, опановуватимуть тракторну справу. Господарство не шкодує коштів на обладнання профкабінетів і придбання техніки (нешодавно воно передало майбутнім механізаторам новенький трактор). Новітній клас механізації обладнано на базі першого мехзагону. Так, тут турбуються про професії на завтра.

Заздрісну історію має учнівська виробнича бригада. І відома вона далеко за межами нашого району й області. В арсеналі почесних трофеїв школярів – грамоти Ради Міністрів і Міністерства освіти Української РСР, ЦК ЛКСМУ, обкому і райкому комсомолу. Її нагороджували грошовою премією, а місцевий колгосп подарував підшефним піаніно. Бригаді двічі пощастило стати учасницею ВДНГ.

А історія учнівської виробничої така. – В 1959 році колектив учнів та вчителів Любимівської СШ, підхопивши почин ставропольців, створив у себе виробничу бригаду.

Робота юних виробничників була спрямована на поліпшення якості знань учнів та уміння застосувати їх при проведенні дослідницької роботи. За мету ставилося також прищепити школярам любов до праці, до рідної землі, до наукового використання її. Першими дослідями були спостереження, як добрива та застосування гербіцидів впливають на врожай. Юні дослідники працюють над темами, запропонованими науковцями Розівської дослідної станції. В останні роки юні хлібороби мають добрі результати на вирощуванні буряків – бригада в районі посіла друге місце.

– Тепер уже всі побачили, що в школу прийшов добрий вихователь – праця. Робота виробників проходить під девізом: знання і труд у життя ведуть, – підсумовує директор школи.

Сьогодні добрими помічниками і порадиниками нинішніх юних виробників є головні спеціалісти і фахівці колгоспу А.І. Алейкін, В.В. Пучкова, З.М. Шмакова, Л.А. Ільховська і Л.Ф. Алейкіна. Серед них є колишні активні члени бригади.

Молодіє село. Любимівці на власному досвіді переконалися, що в сільськогосподарське виробництво ідуть ті учні, які були в активі учнівських бригад, яким частіше давали відповідальні завдання.

Для випускників середньої школи, які залишилися працювати в господарстві, створюються належні умови: вони одержують нову техніку, колгосп допомагає придбати легковики для власного користування, одруженим надає житло. Юнаки та дівчата отримують сільські професії коштом господарства. Та головне, що ніхто не зверне з чесного, трудового шляху.

Ось, наприклад, Н. Симоненко закінчила Дніпропетровський сільськогосподарський інститут і тепер працює в колгоспі бухгалтером; в цьому ж інституті вищу інженерну освіту здобувають – В. Яценко, зоотехнічну – В. Марченко. Добре трудяться в колгоспі колишні випускники школи: завгаром В. Полулях, шоферами і механізаторами В. Бровус, І. Галя, С. Куралех, брати О. і В. Супруни, П. Куралех та багато інших.

Беру на себе відповідальність сказати: Любимівська середня школа багато корисного робить. Бо оточена загальною турботою. А в ній трудиться згуртований колектив однодумців, очолюваний душевно щедрим директором.

На протязі вже шести років в школі склався стабільний колектив. Хороші результати мають вчителі О.П. Попруга, В.П. Полякова, В.С. Спиця, Л.І. Кодрян. Троє з учителів, маючи вищу освіту, здобувають ще одну паралельну в університеті і педтехнікумі. Це – С.М. Негода, О.І. Драний і Т.О. Сухова.

Любимівські педагоги і вихователі хвалилися, що вони не обділені увагою правління колгоспу: їм відпускають продукти харчування, надають житло (за останні 3 роки сім'ї П.М. Сухова і А.П. Сої справили новосілля).

У школі вирішується доля завтрашнього дня села. І треба сказати, що зумів таки побачити перспективу голова колгоспу В.І. Мартиненко. Добре організоване трудове навчання і виховання молоді в школі і селі – запорука забезпечення сільського господарства кваліфікованими кадрами.

Раїса Іванівна Куралех народилася в селі Любимівці. Тут сформувався її світогляд, тут розпочала своє трудове життя.

Дуже нелегко жилося в ті післявоєнні часи. Бо в сім років залишилася без батька – загинув на війні. Всі клопоти про дітей, а їх, крім Раї, було ще двоє, лягли на матір – Ганну Данилівну, яка в той час працювала ланковою рільничою бригади. Ось чому всі труднощі доводилося долати разом.

Закінчивши сім класів, Рая теж пішла в бригаду – носила питну воду тим, що працювали в полі, виконувала інші роботи. Керівництво господарства зразу ж помітило її старанність. І одного разу завідуючий фермою Максим Петрович Михайлик підійшов і сказав:

– Раю, не могла б ти взяти групу корів і стати дояркою? – Гадаю, справилася б з цими обов'язками не гірше, ніж інші дівчата. Від такої розмови їй стало аж дивно. Звісно, вдома тримали корову, і Рая часто не тільки доглядала її, а й доїла. Але ж то одна, а там їх більше десятка. Як же їх можна розпізнати в загальному гурті? Проте погодилася.

– І прийняла групу корів. Звичайно, робота була не з легких, – пригадує Раїса Іванівна, – не все зараз вдавалося. Скрізь переважала ручна праця. Не тільки корми роздавали та гній вичищали, а й з колодязів вручну воду тягали.

Та в ті роки ніхто не скаржився на труднощі. Кожного дня, як могла, старалася, аби не відстати від подруг, хоч не завжди це вдавалося. Бракувало досвіду. Тож приглядалася до інших, – передових на той час трудівниць, не соромилась звернутися до них за допомогою. Я дуже вдячна колишнім дояркам, які вже пішли на заслужений відпочинок – Марії Максимівні Заїчко та Дарині Мусіївні Тютюнник. Вони мені розкрили багато секретів, допомогли в короткий строк освоїти всі тонкощі, якими повинна володіти доярка, щоб стати майстром своєї справи. Зобов'язання по надоях молока на фуражну корову, які в той час брали трудівниці, не перевищували 1800–2000 кілограмів. Проте це були високі надії. І ми з ними справлялися.

В селі Любимівці Рая знайшла і свою долю, одружившись з Федором, який працював у господарстві охоронцем. З ним вона й зараз ділиться труднощами і радіщами. Федір Тимофійович Куралех нині теж працює у тваринництві.

Раїса Іванівна завжди підбирає корів ретельно і зацікавлено, дбає про їх правильне роздоювання. Знає характер і звички кожної тварини, творчо виконує рекомендації зооветспеціалістів.

– На власному досвіді переконалася, – каже Раїса Іванівна, – що у роботі немає дрібниць. Навіть черговість доїння чи грубе ставлення до тварин негативно впливають на їх продуктивність.

Р.І. Куралех повсякденно піклується про кожен грам молока, бо добре розуміє, що втрачену продукцію сьогодні, завтра не повернеш. До того ж та склянка молока, яку доярка сьогодні не видоїла, завдасть шкоди: адже це вплине на продуктивність у майбутньому. А то можна й зовсім занедбати тварин.

Здавалося б, всього вже досягла Раїса Іванівна Куралех: і слава є, і пошана, і заслужена повага односельців, і достаток у хаті. Уже й літа даються взнаки. Але першим, коли село ще спить, спалахує світло у її віконці – господарка збирається на роботу. Удосвіта поспішає на ферму, щоб до доїння прибрати приміщення й почистити корів, задати їм корму, обізватися до кожної лагідним словом.

Квапиться й у передобідню пору, аби навколо були порядок і чистота. Ніколи ця жінка не знає спокою. І так щодня, ось уже майже 33 роки – відтоді, як прийшла у тваринництво.

Ці риси характеру й досвід, якого набула Раїса Іванівна, допомагають їй щорічно добиватися високих виробничих показників – одержувати більш ніж тритонні надой молока від корови, йти в авангарді трудового суперництва. Раїса Іванівна неодноразово виходила переможцем районного соціалістичного змагання, була членом правління колгоспу, депутатом сільської Ради народних депутатів, її фотографію заносили на районну й колгоспну Дошки пошани. Р.І. Куралех – член ради молочнотоварного комплексу, хороший наставник молоді, завжди приходиться на допомогу товаришам.

А секретар партійної організації господарства І.І. Мофа про Раїсу Іванівну висловився так: «Це добросовісна людина, вона ніколи не піде додому, не переконавшись, що всі тварини добре доглянуті і нагодовані».

Хорошої думки про Раїсу Іванівну й завідувача комплексом Н.М. Бойко:

– Вона завжди працює з душею, добиваючись не тільки високих надой, а й щорічно забезпечує стопроцентне збереження новонароджених телят. Було б побільше таких трудівниць.

Зараз Раїса Іванівна набрала групу нетелей. Вони почали телитися. Тож є впевненість, що Раїса Іванівна і в поточному році займе одне із призових місць серед членів колективу.

На 15 вересня 1990 року в Любимівці проживало 35 учасників бойових дій, у тому числі 5 – інваліди війни і 22 – солдатські вдови.

Вдовам місцевий колгосп імені Калініна щомісяця виплачував по 15 карбованців. А ветеранам із серпня 1990 року по – 25. Яка не є, а все ж прибавка до сімейного бюджету. Вони заслужили цього, бо віддали господарству найкращі роки. Щоб росло, міцніло, багатішало. Це завдяки праці таких людей розквітла Любимівка, розрослася новими будівлями, цілими вулицями – впорядкованими й доглянутими.

Правління колгоспу надавало значну увагу питанням поліпшення побутових умов і праці трудівників, впорядкуванню села. Кожного року заселяли 45 житлових споруд. Причому новосели виплачували за будинок половину вартості впродовж двох десятків років. Господарство всебічно допомагало індивідуальним забудовникам будматеріалами, транспортом, місткостями для води. На матеріали було встановлено 50 відсотків знижки.

За 1989-1990 роки в селі було завершено благоустрій вулиць 50 років Жовтня, Гагаріна, Калініна, Набережної. Побудовано автопавільйон на вулиці братів Івко. Завершено благоустрій територій обох мехзагонів, автогаражу. Побудовано реммехмайстерню, два ангари для зберігання техніки та диспетчерську. На молочному комплексі функціонував профілакторій, організовано гаряче харчування. За кошти колгоспу (двічі на тиждень) людей приймає зубний лікар в обладнаному кабінеті.

Замовлено проектно-кошторисну документацію на будівництво сучасного дитячого комбінату з плавальним басейном.

На території сільської Ради функціонують 6 торгових точок і критий торговий ряд. Є лазня, сільський будинок культури, середня школа.

В особистому користуванні громадян 42 легкових автомобілі й більше 100 мотоциклів.

На 15 вересня 1990 року 33 любимівці мали вищу й 52 – середню спеціальну освіту. Ще двоє колгоспних стипендіатів навчалися у Дніпропетровському сільгоспінституті.

А все починалося восени далекого тепер 1943 року, відразу ж після визволення Любимівки (тоді – Ворошилівка) червоноарміями. Тоді, здавалося, мертва земля уже не зможе плодоносити.

– Та все минуло, – говорить Марія Степанівна Тютюнник, змахуючи сльозу спогадів, вертаючись пам'яттю у 13 вересня 1943 року.

... Того дня, точніше, перед світанком, з боку Старомлинівки підійшли наші війська, вибили німців і погнали їх на захід. І почали жінки хазяйнувати. Зібралися на сходку, обрали голову, бригадира. До речі, на той час у селі було 4 колгоспи – «Перемога», імені Молотова, імені Кірова та імені Калініна. М. С. Тютюнник трудилася в першому.

Тоді все ще стояло в степу. Жінки брали відра, ножі і йшли різати соняшники, зсипали у брочку і звозили на тік. Зібрали, як могли, і кукурудзу. А вже весною брали сани, зрубували кукурудзище, вигрібали бадилля. По весні придбали трохи овець. Затим – до сотні корівок. Усі роботи виконувалися практично вручну.

Однією з тих, хто відроджував господарство, була й Оксана Тимофіївна Фідрик. Уже через місяць після визволення села вона пройшла бухгалтерські курси в Ремівці, взялася вести справи з тодішнім головою Микитою Григоровичем Бугримом.

Озиму сіяли дядьківськими коровами. Тому пішли на крайність – виміняли у військових волів, а пізніше й пару коней. Наступної весни насіння в ґрунт закладали вручну кукурудзосаджалками. Посівний матеріал возиками доставляли з Гуляйпільського елеватора. Усім тим

в основному займалися солдатські вдови. Зокрема, Надія Максимівна Жила, Любов Михайлівна Радул, Варвара Артемівна Білієнко, Марія Артемівна Соя.

Пізніше багатьох жінок посилали на курси трактористів. Закінчивши їх, за кермо сіли Галина Яківна Панасейко, Олександра Максимівна Педаш, Віра Петрівна Мороз, Олександра Данилівна Тютюнник, Марфа Андріївна Дерев'яно, Килина Дмитрівна Куниця і це лише з одного колгоспу. Жінки робили все, аби швидше відкрити господарство.

М. Т. Михайлина

41 рік трудилася головним бухгалтером, просто бухгалтером в одному колгоспі О.Т. Фідрик. Всі труднощі і незгоди селян пройшли перед її очима. 10 голів колгоспів пережила... і всі називала без затримки поіменно: адже з ними розвивався колгосп, квітло село. Це – М.Г. Бугрим, С.С. Сінько, Н.Н. Білієнко, П.П. Панасейко, П.А. Бугрим, М.Т. Михайлина, М.І. Сивоненко, О.А. Іскра, М.І. Мотроненко і нарешті В.І. Мартиненко.

Про роботу Любимівської сільської бібліотеки 7 листопада 1990 року розповідала районна газета:

– Завідуюча бібліотекою села Любимівки Лідія Іванівна Карнаух і бібліотекар Світлана Олексіївна Дядюн ще раз переглянули записничок. Чи все ж узяти? Чи всі прохання врахували? Уважно звірили записи з книгами, які брали із собою, і вийшли на вулицю.

– Мабуть, знову на ферму зібралися, Лідіє Іванівно? – зустрів біля входу секретар парторганізації місцевого колгоспу імені Калініна І.І. Мофа.

– Так. Побуваємо у тваринників – на свинофермі і комплексі. А звіди навідаємося й до механізованого загону. Механізатори також замовляли книги.

... Цей сільський бібліотечний заклад відвідують 800 любимівців. Фонд його складає близько 20 тисяч книг. Часто сюди на вогник навідуються читачі: вибрати цікаву книгу, почитати газету чи журнал (на свої кошти колгосп передплатив для читального залу до ста газет та журналів).

А читати у Любимівці люблять. Прошу Лідію Іванівну назвати найактивніших читачів.

– Часто бувають у нас вчителі, – мовить завідувача. – Це – директор середньої школи О.І. Драний, завуч В.П. Полякова, вчителька російської мови і літератури О.В. Негода. Низка записів гарних книжок художньої і спеціальної літератури у формулярах шофера О.Є. Глушака, свинарки Н.І. Король, механізатора Ф.Ф. Алейкіна, колгоспниці Г.А. Скрипник. Дуже часто просять допомогти підібрати потрібну літературу з якогось питання головний інженер А. І. Алейкін, інші колгоспні спеціалісти. Я вже не кажу про пенсіонерів: вони у нас пристрасні читачі. Це і Д.І. Білаш, і Т.І. Руденко, і П.А. Драна... Я б вам не один десяток прізвищ назвала.

У читальному залі є куточок «Дивіться і читайте» з телевізором. Там програми телепередач, в них бібліотекарі відмічають ті з них, котрі, на їхню думку, варто переглянути. І вони дійсно зацікавлюють певну категорію відвідувачів.

Завжди тут людно. Для всіх знаходять щире слово й потрібну літературу Лідія Іванівна і Світлана Олексіївна. Молодшим порадять, на якій полиці чи стенді треба шукати ту чи іншу книгу – адже доступ до літератури в бібліотеці вільний. А літнім читачам вони все підберуть.

На видних місцях – тематичні стенди, книжково-ілюстровані виставки. Серед них – «Про уроки і правду історії», інформаційна «Про що ми думаємо, чим живемо», викладка літератури. «Захистимо пам'ять В.І. Леніна», «Козацькому роду – нема переводу» та інші.

Восени і взимку, каже Лідія Іванівна, більше ніж улітку замовляють трудівники спеціальну літературу. Незабаром розпочнуться заняття у школі передового досвіду – в зоо- й агрошколі. Додається і нам роботи: ретельніше стежимо за новинами в газетах і журналах, занотовуємо до записників, а потім пропонуємо читачам.

З останніх заходів, що запам'яталися любимівцям, це – тематичний вечір «Бути на колгоспній землі господарем», прем'єра книги Анатолія Приставкіна «Ночевала тучка золотая», «День періодичних видань», огляди новинок біля стенду «Оренда на хлібній ниві», що відбувся в першому мехзагоні.

Двадцять три роки завідує бібліотекою Л.І. Карнаух, десять років працює С.О. Дядюн (вона ж завідує сільським краєзнавчим музеєм). Вважають, робота – до душі. На перший погляд – бібліотекарі начебто й не мають відношення до виробництва сільськогосподарської продукції, говорили у Любимівці. Але вплив їх на колгоспні справи відчутний.

– Любимівська сільська бібліотека нині – одна з кращих у районі, – каже директор централізованої бібліотечної системи К.І. Середа. – Завідуюча любить свою роботу, тож і до ладу в неї все виходить.

Про те, як у Любимівці піклувалися про ветеранів війни та солдатських вдів, 18 червня 1991 року розповідав секретар виконкому сільської Ради Ю. Марков:

– У чому винні старі люди, ветерани Великої Вітчизняної, солдатські вдови? Гірше цього питання бути не може. Хіба що в тому, що з роками втратили здатність самостійно справлятися з усіма справами, тому часто доводиться їм стукати в глухі двері: допоможіть! Замість відповіді, нерідко мовчання, або і того гірше – невиконані обіцянки.

Старики від цього не вмирають. Вони адаптувалися, змирилися зі своєю незавидною долею, злилися з розумінням своєї непотрібності. І це – реальність, на яку досить тривалий час більшість закривала очі.

Але зовсім по-іншому вирішується питання допомоги ветеранам, вдовам, учасникам партизанського руху, воїнам-афганцям у Любимівській сільській Раді народних депутатів та колгоспі імені Калініна. Так, правління колгоспу вирішило безплатно забезпечити паливом цю категорію людей, вдовам щомісяця доплачувати до пенсії по 15 карбованців. Автотранспортні послуги надають з 50-процентною знижкою, видали по 2 центнери зерна і кубометру дров. Без черги виконують і деякі види сільськогосподарських робіт. Зокрема, орють городи, культивують, сіють. Повністю правління колгоспу задовольняє заявки на живність, корми. Виконком сільської Ради, в свою чергу, забезпечує будівельними матеріалами, по можливості, товарами підвищеного попиту.

Голова сільської Ради М.М. Попруга разом з радою ветеранів постійно клопочуться про те, щоб у кожен двір, де живуть ветерани, вдови, учасники партизанського руху, надходили письмові привітання до свят. Деякі ветерани приходять і дякують за це зі сльозами на очах: кажуть, що рідні діти забули привітати, а виконком та рада ветеранів пам'ятають.

Окремо слід сказати про голову ради ветеранів Василя Яковича Красницького. Його турботою оточені не лише ветерани. Адже він проводить і велику роботу по патріотичному вихованню молодого покоління, активний народний контролер. Частий гість В. Я. Красницький і на сесіях сільської Ради, його виступи завжди носять конкретний і конструктивний характер. Ставлячи проблему, він обов'язково вказує на шляхи її вирішення. Василь Якович організував і веде гурток «Автомобілюбитель», у якому щороку випускає 2–3 групи по 30 чоловік автоприхильників. Під його керівництвом ветерани брали активну участь у благоустрої

села. Вони в центрі його спорудили 300 метрів паркану і збудували торговий ряд.

До цих пір у нас є ветерани Великої Вітчизняної війни, котрі не можуть залишити без допомоги рідний колгосп і продовжують працювати. Серед них – механізатор Олексій Максимович Опішняк, слюсар Дмитро Васильович Варжель, тракторист Іван Тимофійович Ільховський, бухгалтер Іван Андрійович Драний. Влітку допомагають Педаші – Олексій Іванович та Іван Андрійович.

Значну допомогу ветеранам надають і тимурівці середньої школи. Щороку до свят вони розносять ветеранам вітання у вигляді фронтних листів, запрошуючи на свято. Крім того допомагають і по господарству. Не так давно тимурівці поралися на городах В. П. Ігнатовича та І. Л. Бугрима.

Така традиційна робота сільради і правління колгоспу. І робиться вона не заради користі і слави: адже милосердя і користь несумісні.

18 грудня 1992 року вчитель, голова профспілки Любимівської середньої школи Віктор Спиця говорив: «Розкажу вам про глибинку – село Любимівку, що знаходиться далеченько від райцентру – міста Гуляйполя. Мені здається, що люди тут зрозуміли головне – всі наші проблеми вирішуються не мітингуваннями, а роботою. А ще – турботою про власних дітей, адже не дарма кажуть, що суспільство, яке не турбується про дітей, свідомо чи несвідомо прирікає себе на загибель».

Не буду хвалитися, коли скажу, що діти у нас живуть не гірше, ніж у будь-якому великому місті. Все це завдяки місцевому колгоспу, а особливо ентузіазму його голови В. І. Мартиненка. – Ось недавно в селі збудували дитячий садок. Тут створено все, аби діти були нагодовані, мали змогу для фізичного і духовного розвитку.

А побувайте у місцевій середній школі – ігрова і спальна кімнати обладнані для учнів 1-4 класів, з килимами і кольоровим телевізором. Меблі сюди придбані за рахунок колгоспу, відкрито новий комп'ютерний клас. У школі чисто і затишно, завжди тепло. На кошти господарства збудований також чудовий спортзал, є сучасний спортивний майданчик, футбольне поле.

Завдяки турботам господарства учні отримують висококалорійні обіди безкоштовно. Не забуває колгосп і про педагогів. Всі ми

забезпечені квартирами, маємо змогу за досить символічну ціну пообідати в їдальні, купити собі продукти і зерно в господарстві.

Разом з тим і вчителі не залишаються осторонь колгоспних проблем. Під час канікул ми працюємо на полях і на токах.

По-батьківському піклуються у нас про молодь. Тому ж не диво, що більше половини випускників школи залишаються в рідному селі».

Довгий час у дитсадку колгоспу імені Калініна працювала завідуючою Ірина Антонівна Костенко, а разом з нею вихователями Тамара Олександрівна Сухобок, Ніна Іванівна Педаш, нянею Марія Іванівна Цивірко, кухаркою Марія Яківна Дементій.

З 1981 року на чолі колективу дошкільного закладу стоїть досвідчений, ініціативний педагог Вікторія Василівна Мартиненко. За короткий строк вона створила дружню творчу атмосферу серед колег та батьків. Дошкільний заклад села Любимівки є одним з кращих у районі. Довгий час в ньому працюють вихователі Лідія Іванівна Долгова, Віра Іванівна Куралех, няні Ірина В'ячеславівна Мега, Ірина Вікторівна Тимочкіна, музикальний керівник Ольга Вікторівна Кучер, медсестрою Наталія Петрівна Клодова, кухарка Олена Сергіївна Білієнко, двірник Юрій Анатолійович Лященко.

Педагогічний колектив дитсадка. Стоїть В. В. Мартиненко

Всі вони працюють чесно і сумлінно під керівництвом майстра педагогічної ниви Вікторії Василівни Мартиненко, яка за сумлінну працю не раз нагороджувалася грамотами обласного управління та районного відділу освіти.

Які було створено умови для відпочинку трудящих і молоді села Любимівки в 1994 році?

Перш за все функціонував сільський Будинок культури, де директором працювала Валентина Іванівна Пантюшкова, діяли клуби за інтересами, а саме: «Веселка» – гурток в'язання, «Чарівні візерунки» – вишивання, «Колосок» – ляльковий театр, «Вербиченька» – танцювальний гурток.

Поруч з директором трудилися художній керівник Віктор Леонідович Грищенко та музичний керівник Олексій Васильович Чередник, які вечорами проводили репетиції з групою учасників художньої самодіяльності – жінками-пенсіонерками, котрі виступали з концертами перед трудівниками колгоспу імені Калініна.

В 1997 році на районну Дошку Пошани заносився колектив тракторної бригади № 2 колгоспу імені Калініна (бригадир Варжель О.Д.). А за період з 15 по 19 липня друге місце в районному змаганні жнивників виборов збиральний екіпаж Миколи Дмитровича Шмакова. Очолюваний ним колектив комбайном «Дон-1500» за п'ять днів підібрав ранніх колосових на 131 гектарі і намолотив 5160 центнерів зерна.

Нелегко давався у 1997 році хліб любимівським трударям. Але вони не впадали у відчай. Труднощам вони протиставляли свою організованість, майстерність.

Чітка, злагоджена робота панувала в обох мехзагонах. А лідерство на жнивках утримував досвідчений комбайнер з другого мехзагону Олександр Дмитрович Варжель. Своім «Доном» (в господарстві всі комбайнери працювали на «Донах – 1500») він підібрав валки на 347 гектарах і відправив на тік 1332 тонни зерна.

У екіпажі О.Д.Варжеля сумлінно працювали: помічник Андрій

Михайлович Петренко, тракторист, його старший брат Петро Михайлович Петренко, шофер Іван Вікторович Голіздра.

Успішно жниували в Любимівці також Анатолій Вікторович Радуль, Василь Олександрович Супрун, Микола Дмитрович Шмаков.

– Роботи вели в комплексі, – розповідала головний економіст З.М.Гринь. – До пізнього вечора на полях не стихав гуркіт тракторів – механізатори готували ґрунт під озимі. А на піднятті зябу добре старалися трактористи Р.В.Тютюнник і О.П.Шапошник.

За підсумками районного змагання жнивників колектив збирального екіпажу колгоспу імені Калініна на чолі з Олександром Дмитровичем Варжелем виборов третє місце. А також відзначено добру роботу колективів збиральних агрегатів, які очолювали комбайнери В.О.Супрун, А.В.Радуль, С.Ф.Куралех.

В 1997 році колгосп імені Калініна зібрав урожай зернових (без кукурудзи) по 36,3 центнера з гектара.

Про те, як у господарстві досягали високих врожаїв, 16 серпня розповідав головний агроном М.Г.Гринь:

– Понад 8 тисяч тонн зерна одержали цього року любимівці. Успіху досягнуто, насамперед, завдяки комплексу агротехнічних прийомів, які просто, по-господарськи, добросовісно і ретельно виконують механізатори.

Юні обличчя Любимівки

Не раз доводилося чути, що, мовляв, пощастило любимівцям, – добрий хліб у них вродив. А я сам собі думаю: до чого тут везіння? Повнозернистий колос у недбайливого господаря ніколи не виросте. Тільки самовіддано працюючи і дотримуючись певних правил агротехніки, можна сподіватися на віддачу зернової ниви.

Ми у своєму господарстві пересвідчилися, що добрий урожай можна отримати, якщо мати добрий попередник. Озиму пшеницю, як правило, сіємо по кращих з них.

Розповім для прикладу про осінню сівбу минулого року. Загалом пшениця зайняла у нас 1931 гектар. З них на 698 гектарах попередником була кукурудза на силос та зелений корм. 378 гектарів засіяли по зайнятих парах, 474 – по чорних, добру частину посіяли після гороху, трав.

На практиці переконалися, що у нашій степовій зоні без парів не обійтись. Правильно колись сказав О.В.Гіталов: «Чорний пар – білий хліб». Рік земля відпочиває, набирається сил, а наступного – віддачу врожаєм. Не слід забувати і про післядію парів – вона відчувається протягом двох-трьох років. Особливо виручають пари тоді, коли панує засушливий сезон. Саме так було минулого літа.

Спека тоді, образно кажучи, «спалила» врожай. А якщо і вистояли де посіви, то хіба що на парових ділянках.

Отже, щоб мати певну гарантію, треба мати як мінімум 10 відсотків парів від загального клину орної землі. Приблизно стільки маємо ми їх у нашому колгоспі.

Досить важливим фактором отримання сталих врожаїв вважаємо також сівбу перспективними врожайними сортами. Наприклад, ми задоволені сортами одеської селекції, зокрема, «Одеською-162». Її посіви займали 727-гектарну площу. Зерно одержали добірне і врожай

Звідси видно далеко

добрий. Хороше зарекомендували себе Федорівка та «Юна». Так, як відомо, «доброму межі немає». На сортовипробувальних ділянках у господарстві цьогорік вирощували сорти пшениці, які у перспективі будемо сіяти на наших полях. Це «Альбатрос одеський», «Українка» та інші.

Звичайно, лише добрим сортом справу не вирішити. У нас стало непорушним правилом висівати насіння переважно першого класу та високої репродукції. Слідкуємо і за густотою висіву. Коли з'являться сходи, доглядаємо за ними. Цьогорічної весни, наприклад, третину площі під озимкою підживили мінеральними добривами, здійснили комплекс заходів по боротьбі з клопом-черепашкою.

Значну увагу приділяємо також якості виконаної роботи. Намагаємося працювати так, як того вимагає агротехнічна наука. Звичайно, це далось не відразу. Людей виховували, вчили. Результати тепер бачимо у всьому – сьогодні кожен трудівник сповнений бажанням працювати ще краще, ще продуктивніше.

Зрозуміло, що одного бажання, хоча це, думається, один з найважливіших чинників, мало. Тверде прагнення бути справжнім хазяїном основного засобу виробництва – землі, безперечно, має базуватися на міцних знаннях сучасних досягнень науки і техніки, зокрема – це повна інформація щодо можливостей інтенсивних технологій, особливостей сортів, методів обробки ґрунтів. Це діагностика, прогнозування, програмування родючості земель і рівня врожайності культур. Це боротьба з втратами продукції, ерозією земель, досконале оволодіння способами захисту рослин від шкідників і хвороб.

Усі ці складові врожаю, про які йшла мова вище, виконують люди, і від того, як вони ставляться до справи, як підготовлені, які вони господарі – залежить кінцевий результат. Ми по праву можемо пишатися справжніми майстрами своєї справи. Це, зокрема, комбайнери О.Д.Варжель, А.В.Радуль, В.О.Супрун, які за цьогорічних важких жнив намолотили відповідно 1362, 1258 та 1122 тонни зерна.

Зразки самовідданої праці на піднятті зябу показують І.Ф. Лелюк, О.А.Алейкін, Є.А. Ігнатович, О.П. Шапошник. Вони не залишають загінок, не виконавши змінного завдання.

Ось те, що хотілося б сказати про вирощування озимої пшениці у нашому господарстві, про складові програмування врожаю.

За підсумками роботи за 1997 рік перше місце в районі по надю молока від закріпленої корови виборола оператор машинного доїння М.Й.Ільховська з колгоспу імені Калініна з результатом 3156 кілограмів. В.В.Бродиліна і Т.М.Радуль з цього ж господарства отримали відповідно 2374 і 2262 кілограмів молока від корови.

У 1997 році директором Любимівського Будинку культури працювала Елла Володимирівна Пшенична. А допомагав їй на добровільних засадах батько Володимир Федорович Бредихін. Художній керівник Мирослава Миколаївна Величко вела фольклорні колективи: дитячий – «Калинка» та для бабусь – «Вечорниці». Працювали гуртки: «Умілі руки», художнього читання, драматичний, танцювальний, дискотека. Їх вела І.О.Кісь. Жоден виступ не обходився без В.В.Білієнка, В.С.Самсоненка.

Активними учасниками художньої самодіяльності були Олена Глушак, Євген Пархоменко, Андрій Килимов, Аня Неділько, Лілія Попруга, Наталія Салкіна, Юля Король, Тетяна Васильконова.

24 грудня 1997 року районна газета «Голос Гуляйпільля» надрукувала замальовку «Фанат своєї справи». Прочитаємо її:

– В шестидесятих роках бібліотека на селі була одним із найпрестижніших закладів, а бібліотекар – чи не найшанованішою людиною. Принаймні, так вважали любителі художньої літератури. То й не дивно, що багато хто з випускників шкіл бачив себе у майбутньому бібліотекарем. У декого ця мрія й справді здійснилася. Як ось, наприклад, у Лідії Іванівни Карнаух із села Любимівки. 18 грудня цього року вже виповнилося тридцять літ, як вона вперше переступила поріг сільської бібліотеки як господиня.

Скільки літератури пройшло за цей час через її руки, а скільки відвідувачів було... І усіх їх Лідія Іванівна знає, вивчила й запити кожного, адже всі вони – її односельчани. На її очах ростуть школярі, ідуть у самостійне життя, а вона лишається незмінним їх помічником, бо кожному з них допомогла підібрати як не художню книгу, так щось за шкільною програмою.

– До мене майже щодня прибігають школярі, – каже Лідія Іванівна.

– Багато беруть програмної літератури по біології, хімії, географії, астрономії, творів вітчизняних і зарубіжних авторів. Раніше ми передплачували «Бібліотеку всесвітньої літератури». Вона виходила в 200 томах. От тепер для школярів це, як знахідка.

Але обслуговує Л.І. Карнаух не тільки учнів. Зараз найчастішими її гостями є пенсіонери. Правда, був у роботі й спад показників, – це тоді, коли в магазинах з'явилося багато не дуже дорогої, на думку читачів, літератури. Тепер знову потихеньку люди тягнуться до бібліотеки, де є непоганий фонд і гарне обслуговування.

– Я працюю за будь-якої пори року, – каже Лідія Іванівна. – Так було всі тридцять років.

Це треба бути справді фанатом, щоб виходити обслуговувати абонентів, коли в приміщенні мінусова температура (воно не опалюється). Хіба що зігріває масова робота зі школярами. А розповідала про це Лідія Іванівна довго і гарно. У листопаді, наприклад, у формі конкурсу між 5, 6 і 7 класами за її допомогою, класних керівників і шкільного бібліотекаря було проведено свято «Рідний край, де ми живемо, Україною зовемо». Класи з цього приводу готували українські пісні, сценки, демонстрували обряди, поробки народних умільців. А разом з четвертокласниками підготували зустріч з народними умільцями.

Не залишаються поза увагою й наймолодші школярі. Так, між учнями класів пройшов конкурс на кращого декламатора, а з першокласниками – ранок, який мав назву «Як стати нехворійком». А коли в селі святкували День працівника сільського господарства, Лідія Іванівна організувала його й для учнів. 5-7 класи зійшлися того разу на черговий захід, який провели під девізом: «О, земле сонячна моя, вінчайся колосом і цвітом».

А якби спробувати проаналізувати роботу Л. І. Карнаух зі школярами протягом року, то в переліку на першому місці, були б зустрічі з ветеранами війни і праці, народними умільцями, уроки пам'яті, вечори, розваги... Лідія Іванівна гортала свій товстий зошит і перераховувала заходи, коротко зупиняючись на основних пунктах кожного. І про них можна було б ще багато чого почути та тут саме зайшли відвідувачі й наша розмова пішла в інше русло. Вони хвалили свого бібліотекаря, дякували за роботу, за уважне ставлення, називали її фанатом своєї справи і просили їх слова обов'язково надрукувати в газеті.

- І скільки ж ви за день обслуговуєте абонентів?
- В середньому 20 чоловік. Для села це показник непоганий.

У 1999 році на районну Дошку пошани заносилося ім'я головного агронома колгоспу імені Калініна Миколи Григоровича Гриня.

Того року урожайність зернових культур по району склала 26,5 центнера, а в любимівців – 34,5 центнера. За чітку організацію праці, отримання найвищого врожаю зернових в районі подяку та грамоту голови райдержадміністрації отримав голова колгоспу Василь Іванович Мартиненко. Також відмічено високопродуктивну працю екіпажу А.В.Радуля, який комбайном «Дон-1500» за період жнив намолотив більше 100 тонн зерна.

До Дня працівників сільського господарства було відмічено роботу колективу другого мехзагону (начальник О.А.Алейкін) колгоспу імені Калініна, де отримали врожай зернових по 39,6 центнера з гектара, соняшнику – по 16,1 центнера.

У 1999 році колектив молочнотоварної ферми (завідуюча Н.І.Бороус) надоїв від корови 2781 кілограмів молока. А оператори машинного доїння Н.М.Яковлева – 2968, М.Й.Ільховська – 2914, Т.М.Радуль – 2824, А.К.Самсоненко – 2819, В.В.Бородиліна – 2431 кілограм.

У 1999 році у господарстві увели в дію один житловий будинок.

У новому тисячолітті

У 2000 році внаслідок реорганізації колгосп імені Калініна перетворився у сільськогосподарський виробничий кооператив (СВК) «Любимівський», директором якого залишився Василь Іванович Мартиненко.

За шість місяців того року найбільше молока від кожної закріпленої корови отримали оператори машинного доїння В.В.Бородиліна – 1779 кілограмів, К.П.Вогас – 1569, Т.М.Скрипаль – 1569.

У 2000 році у СВК «Любимівський» зібрали по 22,4 центнера зернових з гектара.

За підсумками рейтингу у 2000 році СВК «Любимівський» посів у районі VIII місце, за фінансову діяльність – X. Тоді валової продукції було одержано 1950 тонн, валовий прибуток склав

1187 тисяч гривень, прибуток – 733 тисячі, рентабельність дорівнювала 29,9%, в тому числі рослинництва – 79,6%, тваринництва – 36,9%, продуктивність праці – 7331 гривня.

У 2001 році СВК «Любимівський» зібрав зернових культур по 42 центнери з гектара, зайнявши третє місце в районі. Кращими збиральними екіпажами були колективи, які очолювали: А.В. Радуль (зібрав 414 гектарів і видав з бункера «Дон-1500» 1588 тонн зерна), В.О. Супрун (329 га і 1307 тонн), С.Ф. Куралех (277 і 1286), О.Д. Варжель (281 і 1278), М.В. Бабець (330 і 1229), П.Ф. Куралех (246 гектарів і 1026 тонн).

Директора СВК «Любимівський» Василя Івановича Мартиненка нагородили Почесною грамотою Запорізької облдержадміністрації.

У 2002 році любимівці зібрали 3811 тонн зерна. Урожайність зернових склала 25 центнерів з гектара, в тому числі озимої пшениці – 32, ярого ячменю – 21,6 центнера.

За досягнуті успіхи в господарюванні Грамотою райдержадміністрації нагородили Василя Івановича Мартиненка.

В центрі міста, в тихому закутку вулиці, в приміщенні, де перебуває районна рада ветеранів, щоденно можна бачити літніх людей з орденами і медалями на грудях. Вони приходять сюди з'ясувати якимось нагальне питання чи взяти участь в запланованому заході, чи поділитися наболілим, або запропонувати щось нове.

Серед них часто можна бачити й Михайла Івановича Сивоненка, старенького за роками, але бадьорого духом...

Майстерня СВК «Любимівський»

– Це наш активіст і ентузіаст добрих справ, – кількома промовистими штрихами любить характеризувати, представляючи присутнім Михайла Івановича, голова районної організації ветеранів П.І. Доля – він з гвардійської когорти ветеранів, нестаріючих душею. – Член президії нашої організації, а ще очолює чи не одну з найклопіткіших за своєю суттю комісій – по роботі з ветеранами праці. Енергії у нього ще вистачає, і важко віриться, що йому вже 75 років.

З Михайлом Івановичем розмовляти дуже цікаво. Він просто-таки зачаровує присутніх оригінальністю своїх думок, життєвською мудрістю, відкритістю суджень. Це на його долю випало піднімати село Любимівку у важкі 50-ті роки.

1 червня 1957 року. Стареньке приміщення Любимівської школи. Сюди, на збори колгоспників артїлі імені Щорса приїхали рекомендувати нового кандидата у керівники члени бюро РК партії: голова райвиконкому Г.М. Абакумов і директор Новозлатопільської МТС Т.Н. Столяров.

Зал був повнісінький. Сивоненко сидів за скрипучим столом у президії, і під сотнями звернених на нього поглядів почував себе зле. Він не міг визначити настрою людей.

Головуючий запрошував присутніх висловитись – зал продовжував клекотіти, а слова, проте, не просив ніхто. У Сивоненка десь на дні душі почав чадіти сумнів: «Чи добре зробив, що наважився на таку справу?»

Голова райвиконкому закінчив свій виступ і до Сивоненка долетіло, як той назвав його прізвище. Швидше здогадався, аніж зрозумів, що прийшла і йому черга вийти до людей.

Про себе М.І. Сивоненко розказував коротко – народився і виріс у Туркенівці у звичайній хліборобській родині. Працював у колгоспі. Потім була армія, служив у зенітно-артилерійській школі старшиною. Після демобілізації – праця у фінансових органах, далі – навчання у Запорізькій середній сільськогосподарській школі, яку закінчив з відзнакою, пізніше – інструктор РК партії по зоні Новозлатопільської МТС. І от, мовляв, тепер я перед вами – вам вирішувати...

Голосували за нього знехотя, байдуже. Як і годиться, він подякував за довіру.

А коли люди розходились із зборів, Сивоненко почув: «А може він і совісна людина. Аби до села душа лежала – всього

навчиться». Він з вдячністю подумав, що не так уже непривітно й холодно прийняли його в селі, як спершу здалося. Можна уявити, як важко було починати Сивоненкові селянську справу. Але починав він її круто. Почав з конфлікту з усім артільним людом.

– Об'їхав я колгоспні володіння і засумував, – згадує Михайло Іванович. – Порядок породжує порядок, – цю істину я давно за своїх, ще в армії. А тут! Корівники – Бог знає що, і утопають в цьому самому. Міндобрива звалені так-сяк, течуть, псуються. Крадіжки на кожному кроці.

Запам'яталася розмова з статечним дідусем, який розійшовся, і гомонів, гомонів....

– Я ж своєю головою міркую так, – з явним докором зауважив дід. – Не годиться цуратись людей, коли вирішив осісти в селі. Щоб часом дарма не блудить, чужого розуму питайся.

І Михайло Іванович знаходив привід, щоб поговорити з багатьма старими хліборобами. «Скільки ж мудрості сховано в цих сивих головах!» – думав голова.

Через півроку відбулися ще одні збори. Цього разу об'єдналися артїлі ім. Щорса та ім. Калініна. Очолити правління довірили М.І. Сивоненкові. Він підбадьорював людей і допомагав добрим словом.

– У нас стала зростати врожайність, – розказував Михайло Іванович. – Починали з чого? – Зернових збирали десь близько 11 центнерів з гектара. В 1960 р. вийшли на 29,8 центнера, в 1966 – уже одержали по 36 центнерів з гектара. Мали успіхи і у тваринництві. Помітно зростав і валовий прибуток. І трудовень підняли. З'явилися новобудови – тваринницькі приміщення, пташник, електростанція, вальцевий млин, автогараж, зерносховище, ФАП, облаштували тракторні бригади, площа саду виросла з 12 до 172 гектарів, збудували холодильник на 500 тонн. Багато колгоспників справили новосілля, селом пролягли кілометри водопровідних труб і тротуару з твердим покриттям. Окрасою Любимівки став гарний Будинок культури.

У сільській історії було перегорнуто не одну яскраву сторінку за роки хазяйнування в Любимівці Сивоненка, якому притаманне почуття нового. Господарство свої досягнення демонструвало на ВДНГ. Тоді, в 1966 р. Михайло Іванович став орденоносцем. По праву і по ліву руку стояли у нього надійні соратники. Достатньо згадати кавалерів ордена Леніна: агронома П.Д. Костенка, комбайнера І.Т. Ільховського, тракториста Д.В. Варжеля, свинарку

М.В. Дядюн, ордена Трудового Червоного Прапора – доярку М.М.Заїчко, свинарку О.М. Педаш, тракториста В.О. Шматько. Люди стали іншими, казали: «Совісно при такому голові працювати на півсили»...

В записній книжці М.І. Сивоненка є такі слова: «Якщо йдеш на роботу без нової думки – вважай, день пропавший. І коли так щодня – кому потрібна твоя робота?» У цьому, мабуть, і був сенс його життя.

У розмові Михайло Іванович не раз згадував батькові слова: «Ніколи не будь людям винен, синку». Він зрозумів до кінця оту мудрість.

Чимало встиг зробити за своє життя М. І. Сивоненко.

В кінці березня 2003 року Гуляйпільський район відзначав своє 80-річчя. З цієї нагоди голова районної державної адміністрації І.О. Бірюков своїм розпорядженням нагородив регіональною медаллю «За заслуги перед Гуляйпільським краєм» Героя Соціалістичної Праці Марію Павлівну Михайлик (посмертно), головного агронома колгоспу імені Калініна (1955-1988 років) Петра Дмитровича Костенка, тракториста СВК «Любимівський» Олександра Дмитровича Варжеля, директора СВК «Любимівський» Василя Івановича Мартиненка.

За значні досягнення у професійній діяльності, за багаторічну сумлінну працю Президент України своїм Указом № 249/2003 20 березня 2003 року присвоїв почесне звання «Заслужений працівник сільського господарства України» директорові сільськогосподарського виробничого кооперативу «Любимівський» Василю Івановичу Мартиненку.

У ювілейній доповіді «Гуляйпільський край: 80 звитяжних літ» голова райдержадміністрації на урочистому засіданні підкреслив, що земляки пишаються свинаркою колгоспу імені Калініна Любимівської сільради, Героєм Соціалістичної Праці Марією Павлівною Михайлик, дбайливим господарем – директором СВК «Любимівський» Василем Івановичем Мартиненком.

У 2005 році хлібороби СВК «Любимівський» отримали урожай озимої пшениці 28,5 центнера з гектара, озимого жита –

16,8, ячменю – 15,9, соняшнику – 19,7 центнера. Найвагомішим був ужинок кукурудзи на зерно – 32,9 центнера.

У 2006 році озима пшениця дала по 24,3 центнера з гектара, ячмінь – по 17,9, соняшник – по 21,6 центнера.

У районному змаганні жнивників у 2006 році на скошуванні зернових на звал друге місце зайняв комбайновий екіпаж із СВК «Любимівський», де комбайнером В.В.Білієнко. Жаткою ЖВН-6 він поклав у валки колосів на 276 гектарах.

На районних урочистих зборах, присвячених Дню працівників сільського господарства, начальник управління агропромозвитку райдержадміністрації Д.С. Кравченко серед потужних сільськогосподарських підприємств у районі назвав СВК «Любимівський», подякував його керівникам, працівникам за значний внесок у агропромисловий розвиток регіону.

В 2006 році СВК «Любимівський» придбав комп'ютери і касові апарати на суму 10120 гривень, водонапірну башню Рожновського – за 13333 гривні, трактор К-701 – за 29167, дискову борону – за 29166, сівалку СУПН – 8-А – за 24708 грн.33 коп., культиватор КП-6 – за 19891 грн., електроплитку – за 6849 гривень.

Того року башню Рожновського було встановлено і замінено у господарстві 500 метрів водопроводу. Крім того, в СВК «Любимівський» цілий рік працює млин, олійниця, пекарня.

На підготовці ґрунту під сівбу просапних старанно працювали молоді механізатори Сергій Мізунський, Євген Ігнатович, В'ячеслав Акімочкин, Сергій Радуль та Юрій Мургаєв, які значно перевиконували денні норми. Та дводенний сильний вітер, який 23 і 24 березня здіймав пилові бурі, у СВК «Любимівський» знищив 190 гектарів посівів ярого ячменю і завдав збитків на 76 тисяч гривень.

Після повторного голосування перемогу на виборах 2006 року на посаду сільського голови Любимівки отримав Олександр Анатолійович Жовнір. Депутатами сільської ради обрані:

Бугрим Іван Семенович, Гринь Микола Григорович, Алейкіна Людмила Олексіївна, Залевська Наталія Сергіївна, Назаренко Анатолій Миколайович, Шмакова Зоя Митрофанівна, Жуковська Олена Миколаївна, Неділько Володимир Юлійович, Яценко Віра Федорівна, Омельченко Олена Федорівна, Радуль Тетяна

Миколаївна, Заслона Ігор Петрович, Дерев'яно Олександр Васильович, Величко Сергій Вікторович, Стецик Валентина Петрівна.

Новообраних сільського голову і депутатський корпус з обранням щиро вітала Любимівська сільська виборча комісія і бажала доброго здоров'я, натхнення і успіхів у справі розбудови села.

Хлібороби СВК «Любимівський» у 2007 році весняно-польові роботи розпочали з підживлення посівів озимини мінеральними добривами.

На ранок 20 березня ячменем засіяли 415 гектарів із 795-и запланованих і 58 гектарів еспарцету. На цих роботах сумлінністю відзначилися сівальні екіпажі механізаторів Володимира Васильовича Панасейка та Олександра Миколайовича Дейнеги.

Невпинно час рухається вперед. На календарі вже 2008 рік. Яким він буде для любимівців? Сподіваємось, що добрим на врожай, тож хай їм щастить у всьому.

Головами колгоспів працювали:

Колгоспу «Перемога»:

1947 р. – Сінько Сава Самойлович
13 серпня 1950 року колгосп об'єднався з колгоспом імені Молотова.

Колгоспу імені Молотова:

1946 р. – Педаш Д.
1947-1956 рр. – Михайлин Михайло Трохимович
06.1957 р. – Сивоненко Михайло Іванович
10 листопада 1957 року колгосп імені Молотова перейменовано в колгосп імені Щорса. В 1958 році його приєднали до колгоспу імені Калініна.

Колгоспу імені Кірова:

1946-1950 рр. – Панасейко Петро Павлович
21 серпня 1958 року колгосп об'єднався з колгоспом імені Калініна.

Колгоспу імені Калініна:

1943-1946 рр. – Бугрим Микита Григорович
1947-1950 рр. – Косаренко Василь Наумович
1950-1957 рр. – Панасейко Петро Павлович
1958-1970 рр. – Сивоненко Михайло Іванович
1970-1980 рр. – Іскра Олексій Арсентійович
1980-1981 рр. – Мотроненко Микола Іванович
З 1981р. – Мартиненко Василь Іванович

Головами Любимівської сільської ради були:

перед війною головою сільради працював Рубель.

1946 р. – Шаповаленко В.
1950 р. – Куралех А.
14.03.1953 р. – 20.09.1963 р. – Алейкін Іван Олександрович
1965 р. – Бугрим І.А.
1970 р. – Цивірко П.І.
1975-1977 рр. – Жовнір Анатолій Григорович
1985-1993 рр. – Попруга Микола Миколайович
1995-1998 рр. – Драний Олександр Іванович
1998-2002 рр. – Мофа Іван Іванович
2002-2006 рр. – Драний Олександр Іванович
З 2006 року – Жовнір Олександр Анатолійович

Використана література

1. Список населенных мест Российской империи, т.13, Екатеринославские губернское издательство, 1863 год.
2. ЗОДА, ф.56, оп.1, ед.кр.36, № 96.
3. Указ Президії Верховної Ради СРСР від 24 червня 1949 року.
4. Рішення Запорізького облвиконкому від 14 лютого 1958 року.
5. Форма 9 «С» райінспектури ЦСУ, 1965 р.
6. Дані райінспекції держстатистики на 1 січня 1967 року.
7. Справочная книга Екатеринославской епархии за 1913 год. Екатеринослав. 1914.
8. Новозлатопільська районна газета «Колгоспна зоря», 6,12,29 липня 1941 р., 23 лютого 1944 року.
9. Гуляйпільська районна газета «Сталінським шляхом» 1946 р., 1948 р., 1986-1990 рр.
10. Районна газета «Голос Гуляйпілля», 1991-2007 рр..
11. Історія міст і сіл Української РСР. Запорізька область. – К. 1970.
12. Статистичні дані, взяті у СВК «Любимівський» Гуляйпільського району за 2000-2004 роки.
13. Особистий архів краєзнавця В.І.Жилінського.
14. Спогади старожилів села.

Зміст

Шановні друзі!	3
Замість вступу	4
Святодухівка	5
Школи	8
Святодухівка (продовження)	9
Некрасівка	11
Курс – на колективізацію	12
Репресії	14
Велика Вітчизняна війна 1941–1945 років . . . 16	
Відбудова	43
Колгосп імені Калініна	83
70–80-і роки двадцятого століття	123
Кавалери урядових нагород	183
Неспокійні 90-і	202
У новому тисячолітті	220
Використана література	228

Літературно-художнє видання
Іван Кирилович КУШНІРЕНКО
Володимир Ілліч ЖИЛІНСЬКИЙ

ЛЮБИМІВСЬКІ БОРОЗНИ

Сторінки історії села Любимівки
СВК «Любимівський»
Гуляйпільського району Запорізької області

Художній редактор	І. Князєв
Технічний редактор	Л. Лазутіна
Художник	А. Кондаков
Коректори	О. Горпинич, Н. Нестеренко
Комп'ютерний набір	С. Рула
Фотографії	з архіву В. Кобзея

Формат 60x90/16.

Папір офсетний. Гарнітура Antiqua. Друк офсетний.
Ум. друк. арк. 14,5.

Видавництво «Дике Поле»

Україна, 69063, м. Запоріжжя, вул. Чекістів, 31-А.

Тел.: (061) 213-75-95; 213-75-05.

Вид. ліц. 33 № 004 від 23.08.2001 р.

Кушніренко І.К., Жилінський В.І.

К 96 Любимівські борозни. – Запоріжжя: Дике Поле, 2008. – 232 с., іл.
ISBN 978-966-2994-27-8

«Любимівські борозни» – спроба відтворення сторінок історії села Любимівки і сільськогосподарського виробничого кооперативу «Любимівський» Гуляйпільського району Запорізької області.

Книга адресується учням, студентам, учителям, краєзнавцям – усім, хто вивчає історію рідного краю.

УДК 94 (477.64)
ББК 63.3 (4Укр-43п)

ISBN 978-966-2994-27-8

Охороняється Законом України
«Про авторське право та суміжні права»

Правове забезпечення
Юридична фірма «Щедрін і партнери»
69035, м. Запоріжжя, вул. Перемоги, 56 «а»
тел. (0612) 12-17-84, тел./факс (0612) 12-17-86
E-mail: schedrin_lf@reis.zp.ua

САДАНОВАТО